

Møteinnkalling

Kontrollutvalget Rakkestad

Møtested: Kulturhuset, møterom Formannskapssalen

Tidspunkt: 09.05.2023 kl. 09:00

Eventuelle forfall meldes til Anita Dahl Aannerød, telefon 900 86 740, e-post

rona@fredrikstad.kommune.no

Varamedlemmer møter etter nærmere avtale.

Dersom du ønsker å få vurdert din habilitet, send nødvendig informasjon til sekretariatet på e-post: postkontrollutvalg@fredrikstad.kommune.no

Rakkestad, 02.03.2023

Finn Kultorp
Leder (s.)

Saksliste

Saksnr.	Innhold	Side:
PS 23/12	Godkjenning av innkalling og saksliste	3
PS 23/13	Valg av representant til å signere protokoll	4
PS 23/14	Kontrollutvalgets uttalelse til årsregnskap og årsberetning 2022 for Rakkestad kommune	5
PS 23/15	Prosjektplan eierskapskontroll - Øst 110-sentral IKS, Rakkestad kommune	122
PS 23/16	Referater og meldinger	128
PS 23/17	Eventuelt	197

ØSTFOLD KONTROLLUTVALGSSEKRETARIAT

Saksnr.: 2023/167
Dokumentnr.: 26
Løpenr.: 98463/2023
Klassering: 3016-191
Saksbehandler: Rania Matramawi

Møtebok

Behandlet av Kontrollutvalget Rakkestad	Møtedato 09.05.2023	Utvalgssaksnr. 23/12
---	-------------------------------	--------------------------------

Godkjenning av innkalling og saksliste

Sekretariatets innstilling

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget å fatte slikt vedtak:

1. Innkalling og saksliste godkjennes

Fredrikstad, 17.04.2023

Vedlegg

Ingen

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)

Ingen

Saksopplysninger

Saksliste er fremlagt og godkjent av kontrollutvalgets leder.

Vurdering

Innkalling og saksliste godkjennes.

ØSTFOLD KONTROLLUTVALGSSEKRETARIAT

Saksnr.: 2023/167
Dokumentnr.: 27
Løpenr.: 98525/2023
Klassering: 3016-191
Saksbehandler: Rania Matramawi

Møtebok

Behandlet av Kontrollutvalget Rakkestad	Møtedato 09.05.2023	Utvalgssaksnr. 23/13
---	-------------------------------	--------------------------------

Valg av representant til å signere protokoll

Sekretariatets innstilling

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget å fatte slikt vedtak:

1. Til å signere protokollen sammen med leder av utvalget, velges .....

Fredrikstad, 17.04.2023

Vedlegg

Ingen

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)

Ingen

Saksopplysninger

I henhold til kontrollutvalgets rutine som ble behandlet i kontrollutvalgets møte 12.05.2020 skal det ved hvert møte settes opp en sak: «Valg av en representant til signering av protokoll». Den som leder møtet skal alltid signere protokollen.

Vurdering

Ingen

ØSTFOLD KONTROLLUTVALGSSEKRETARIAT

Saksnr.: 2023/158
Dokumentnr.: 1
Løpenr.: 55857/2023
Klassering: 3016-186
Saksbehandler: Bjørn Gulbrandsen

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Kontrollutvalget Rakkestad	09.05.2023	23/14

Kontrollutvalgets uttalelse til årsregnskap og årsberetning 2022 for Rakkestad kommune

Sekretariatets innstilling

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget å fatte slikt vedtak:

1. Kontrollutvalget avgir uttalelse til årsregnskap og årsberetning 2022 for Rakkestad kommune som vist i vedlegg 1 til saken
2. Kontrollutvalgets uttalelse til årsregnskapet og årsberetningen 2022 sendes kommunestyret med kopi til formannskapet

Fredrikstad, 20.04.2023

Vedlegg

1. Kontrollutvalgets uttalelse til årsregnskap og årsberetning 2022 for Rakkestad kommune.
2. Sekretariatets underdokumentasjon til forslag til uttalelsen til årsregnskap og årsberetning 2022 for Rakkestad kommune
3. Revisjonsberetning for 2022 – Rakkestad kommune, datert 17.04 2023.
4. Årsregnskapet og årsberetning 2022 for Rakkestad kommune.

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)

- Lov om kommuner og fylkeskommuner (LOV-2018-06-22-83)
- Forskrift om kontrollutvalg og revisjon (FOR-2019-06-17-904)
- Forum for Kontroll og Tilsyn – Veileder til kontrollutvalgets uttalelse til kommunens årsregnskap og årsberetning
- NKRF – kontroll og revisjon i kommunene - Veileder til kontrollutvalgets uttalelse til kommunens årsregnskap og årsberetning
- Tallanalyse av økonomien - Excel arbeidsdokument for ØKUS KOF

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)

I følge kommuneloven § 14-6 skal kommunen for hvert kalenderår utarbeide årsregnskap og årsberetning. I henhold til forskriftens kapittel 5, om årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner fastsatt av Kommunal- og regionaldepartementet 07.06 2019, skal årsregnskapet inneholde driftsregnskap, investeringsregnskap, balanseregnskap, økonomiske oversikter og noter. I henhold til kommunelovens § 14-7 skal kommunen utarbeide en årsberetning for kommunens samlede virksomhet. I årsberetning fra kommunen

skal det blant annet skal gis opplysninger om forhold som er viktige for å bedømme foretakets stilling og resultat m.m.

Gjeldende tidsfrister for avleggelse av årsregnskapet og årsberetningen er:

- kommunens årsregnskap skal være avlagt innen 22. februar etter regnskapsåret
- kommunens årsberetning utarbeides innen 31. mars

I følge kommuneloven § 24-8 skal revisor avgi en revisjonsberetning til kommunestyret. I revisjonsberetningen skal revisor uttale seg om følgende:

- a) om årsregnskapet er avlagt i samsvar med lov og forskrift
- b) om registreringen og dokumentasjonen av regnskapsopplysninger er i samsvar med lov og forskrift
- c) om årsberetningen inneholder de opplysningene som lov og forskrift krever
- d) om opplysningene om økonomi i årsberetningen stemmer overens med årsregnskapet
- e) om det er avdekket forhold som gir grunn til å tro at årsberetningen ikke gir dekkende opplysninger om vesentlige budsjettavvik

Gjeldende tidsfrist for avleggelse av revisjonsberetning er 15 april.

I henhold til kommunelovens § 14-3 skal kontrollutvalget uttale seg til kommunestyret om årsregnskapene og årsberetningene før formannskapet innstiller til vedtak. Jmfør forskrift om revisjon og kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner § 3 - 2. ledd.

Kontrollutvalget har i sitt arbeid med uttalelsen støttet seg på de to veilederne om «*Kontrollutvalget uttalelse til kommunen årsregnskap og årsberetningen*» som er utgitt av henholdsvis Forum for Kontroll og Tilsyn og NKRF – kontroll og revisjon i kommunene.

Vurdering

I kontrollutvalgets forslag til uttalelse har sekretariatet med bakgrunn i avlagte årsregnskap og årsberetning for 2022, innarbeidet ulike tallstørrelser knyttet til kommunes regnskapsresultat og om forhold som påvirker årets resultat. Videre har enkelte nøkkeltall som netto driftsresultat, gjeldsgrad, størrelse på fond og likviditetstall tatt inn i uttalelsen. Forhold av betydning i revisjonsberetning innarbeides i forslaget til uttalelsen. Sekretariatet har gitt en oppsummering av sine observasjoner i vedlegg 2 i saken og denne er kun ment til å understøtte kontrollutvalgets utarbeidelse for forslag til uttalelsen.

Sekretariatet viser i sin helhet til kontrollutvalgets forslag til uttalelse til årsregnskapet 2022 i vedlegg 1.

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget å avgi uttalelse til årsregnskapet og årsberetningen 2022 for Rakkestad kommune som vist i vedlegg 1. Kontrollutvalgets uttalelse til årsregnskap og årsberetningen 2022 sendes kommunestyret med kopi til formannskapet.

Kommunestyret i Rakkestad**Deres referanse****Vår referanse**

2023/158-2-55863/2023-BJGU

Klassering

3016-186

Dato

02.03.2023

Kontrollutvalgets uttalelse til årsregnskap og årsberetning 2022 for Rakkestad kommune

I henhold til forskrift for kontrollutvalg og revisjon § 3, avgir herved kontrollutvalget sin uttalelse til årsregnskap og årsberetning for året 2022.

Kontrollutvalget har den 09.05 2023 behandlet årsregnskapet og årsberetningen for 2022 for Rakkestad kommune. Østre Viken kommunerevisjon IKS har avgitt tilhørende revisjonsberetning, datert 17.04 2023.

Årsregnskap, årsberetning og revisjonsberetningen for 2022 er avlagt innen gjeldende tidsfrister.

Kommunen har i 2022 et netto negativ driftsresultat på kr. 5 887 122,-. Drifts- og investeringsregnskap er begge avsluttet i henhold til lov og forskrift.

Kontrollutvalget viser til årsberetningens omtale (side 16 - 22) om de ulike forhold som påvirker resultatet for 2022. Avvik knyttet til kommuneområdene vises detaljert under det enkelte kommuneområdet i årsberetningen.

Kontrollutvalget viser til følgende sentrale nøkkeltall fra kommunes regnskap for 2022 sett opp mot kommunens egne nedfelte måltall som er vedtatt av kommunestyret.

- Kommunes netto driftsresultat tilsvarer – 0,73 % av driftsinntekter. Kommunens måltall er minimum + 1,75 %, dette for å opprettholde kommunens formue.
- For kommunen netto langsiktige lånegjeld (ekskl. pensjonsforpliktelser, ubrukte lånemidler og formidlingslån) utgjør 87,5 % sett i forhold til sum driftsinntekter per 31.12. Etter kommunens måltall skal ikke tallet overstige 85 %.
- Kommunens disposisjonsfond per 31.12 utgjør 14,3 % av brutto driftsinntekter. Kommunens måltall er at forholdet skal være over 10 %, for å ha et godt økonomisk handlingsrom.
- Kommunens likviditetsgrad 1 og 2 (betalingsevne) ligger på et tilfredsstillende nivå per 31.12 i henhold til anerkjent regnskapsteori.

Revisor har konkludert med at årsregnskapet er avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir en dekkende fremstilling av den finansielle stillingen til kommunekassen per 31. desember 2022, og av resultatet for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med kommunelovens regler og god kommunal regnskapsskikk i Norge.

Østfold kontrollutvalgssekretariat (ØKUS KOF)

Besøksadresse: Dikeveien 29, 1661 Rolvsøy
E-postadresse: rona@fredrikstad.kommune.no
Telefon: 900 86 740   Telefaks:

Postadresse: Dikeveien 29, 1661 ROLVSØY
Webadresse: www.fredrikstad.kommune.no/okus
Tlf. saksbeh.: 452 55 251   Orgnr. 926 367 358

Årsberetningen inneholder de opplysninger som lov og forskrift krever og at opplysningene om økonomi i årsberetningen stemmer overens med årsregnskapet. Revisor har avlagt beretning for 2022 uten presiseringer og forbehold.

Kontrollutvalget har etter forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 3, påsett at det ikke foreligger åpne revisjonsmerknader ved årsskifte 2022/23.

Kontrollutvalget er ikke kjent med andre forhold, fremkommet i dialog med revisor, som kunne hatt betydning for utvalgets uttalelse. Kontrollutvalget anbefaler at kommunestyret fastsetter årsregnskapet og årsberetningen for 2022.

Rakkestad 09.05 2023

Finn Kulltorp (s)
leder

Kopi: Formannskapet

Underdokumentasjon til saksfremlegg og forslag til uttalelsen årsregnskapet og årsberetningen - 2022 for Rakkestad kommune.

1. Innledning.

Kontrollutvalget har i møte 09.05.2023 behandlet utvalgets sin uttalelse til Rakkestad kommune sitt årsregnskap og årsberetning for 2022

Representanter for kommunens administrasjon og ansvarlig revisor var tilstede i møte og presenterte årsregnskapet og revisjonsberetningen. Spørsmål fra kontrollutvalget ble besvart i møte.

2. Ansvarlig for økonomiforvaltningen.

Det er kommunestyret sitt ansvar å forvalte kommunes sin økonomi, derunder vedta årsregnskap og årsmeldingen, jfr. Kommunelovens § 14-2. Det er videre kommunestyret sitt ansvar å påse at økonomiforvaltningen skjer i tråd med lov, forskrift og egne interne reglement. Kommunestyret sitt ansvar for forvaltningen av den økonomiske internkontrollen og økonomiforvaltningen er forsterket gjennom ny kommunelov jfr. §§ 14-1 og 25-1 og 2.

Med grunnlag i finansielle måltall, skal årsberetningen gi vurdering av om den økonomiske utviklingen og stillingen slik den går frem av årsregnskapet, er forsvarlig og tar vare på handleevnen over tid, jfr. Kommuneloven § 14-7 a-b. Det er ikke lenger tilstrekkelig at årsmeldingen bare gjør rede for sentrale resultater i årsregnskapet.

3. Formål med kontrollutvalgets sin uttalelse.

Forum for Kontroll og Tilsyn (FKT) definerer formålet med uttalelsen til å være at kommunestyret skal få oppsummerende og samlet informasjon om at det gjennom året er gjennomført uavhengig kontroll med at kravene til årsregnskapet og årsmeldingen, er ivaretatt i tråd med lov, forskrift og egne reglement, jfr. Kommuneloven §§ 14-1, 14-2 og 14-7.

4. Grunnlag for uttalelsen.

Grunnlag for uttalelsen er dokument og behandlinger som ligger til grunn for utarbeidelsen av denne saken, slik som:

- Avlagt årsregnskap fra kommunedirektøren, datert 22.02 2023
- Kommunedirektørens sin årsmelding, datert 31.03 2023
- Revisjonsberetningen, datert 17.04 2023.
- Rapport etter etterlevelsekontroll, datert 20.04 2022
- Forvaltningsrevisjoner med tema innen økonomiforvaltningen.
- Revisors sine orienteringer til kontrollutvalget om:
  - Revisjonsplan-/strategier
  - Oppsummering av interims revisjon
  - Oppsummering av årsoppgjørsrevisjon
- Gjennomførte påseansvar ovenfor revisjonen
- Statlige tilsyn

5. Vurdering av årsregnskapet og årsmeldingen

5.1 Revisjonsberetningen.

Revisor har konkludert med at årsregnskapet er avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir en dekkende fremstilling av den finansielle stillingen til kommunekassen per 31. desember 2022, og av resultatet for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med kommunelovens regler og god kommunal regnskapsskikk i Norge.

Årsberetningen inneholder de opplysninger som lov og forskrift krever og at opplysningene om økonomi i årsberetningen stemmer overens med årsregnskapet. Revisor har avlagt beretning for 2022 uten presiseringer og forbehold.

5.2 Årsregnskapet – nøkkeltall

Netto driftsresultat i %:

2022	2021	2020	2019	2018	2017
-0,73	0,37	0,70	2,69	3,53	3,06

Anbefalt nøkkeltall: + 1,75 (Teknisk beregningsutvalg -TBU)

Kommunens egne måltall: >1,75 %

Utvikling av gjeldsgrad i %:

2022	2021	2020	2019	2018	2017
87,5	94,8	92,7	95	91	87

Anbefalt nøkkeltall: 60 - 90 % (Teknisk beregningsutvalg –TBU)

Kommunens egne måltall:< 85 %

Utviklingen av disposisjonsfond i % av driftsinntekter:

2022	2021	2020	2019	2018	2017
14,3	15,4	16,1	12,6	9,6	6,6

Anbefalt nøkkeltall: 5-10 % (Teknisk beregningsutvalg –TBU)

Kommunens egne måltall:> 10 %

Utvikling av likviditetsgrad 1:

2022	2021	2020	2019	2018	2017
2,6	2,6	2,6	2,4	2,2	1,8

Anbefalt nøkkeltall: >2 (regnskapsteori)

Utvikling av likviditetsgrad 2:

2022	2021	2020	2019	2018	2017
2,1	2	3,0	2,1	2,0	1,4

Anbefalt nøkkeltall >1 (regnskapsteori)

5.3 Særskilte forhold som påvirker årets årsresultat.

Kontrollutvalget viser til årsberetningens omtale (side 16 - 22) om de ulike forhold som påvirker resultatet for 2022. Avvik knyttet til kommuneområdene vises detaljert under det enkelte kommuneområdet i årsberetningen.

5.4 Økonomiforvaltning og internkontroll

Vurdering av økonomiforvaltningen og internkontroll bygger på rapporter fra regnskapsrevisor, forvaltningsrevisjon, statlige tilsyn og informasjon fra kommunen. Følgende vurderinger er gjort:

- Det er ikke avdekket vesentlige svakheter med den økonomiske interkontrollen verken i revisors sine rapporteringer gjennom året eller i deres orienteringer til kontrollutvalget.
- Budsjettavvik og avvik fra budsjettpremissene er tilfredsstillende forklart i årsmeldingen. Dette er også bekreftet fra revisor.
- Revisor har bekreftet at bokføringen er i tråd med bokføringsregelverket. Ingen avvik er avdekket eller rapportert.
- Det er i regnskapsåret 2022 gjennomført etterlevelsekontroll med «Tilskudd til private barnehager». Det er ikke avdekket avvik i kontrollen.
- Det er ikke gjennomført forvaltningsrevisjonsrapport i løpet av 2022 som var rettet mot økonomiforvaltningen.
- Der er ikke gjennomført statlige tilsyn med som har betydning med økonomiforvaltningen.

6. Vurdering av ikke økonomiske krav i årsmeldingen.

<i>Tekst</i>		<i>Henvisning</i>
Er tiltak som er sett i verk og tiltak som er planlagt ser i verk for å sikre en høy etisk standard omtalt i årsmeldingen?	✓	Årsberetningen side 46
Er den faktiske tilstanden når det gjelder kjønnslikestilling omtalt i årsmeldingen?	✓	Årsberetningen side 44

7. Vurdering av revisjonen sitt arbeid

Kontrollutvalgets påseansvar at regnskapet er revidert på en trygg måte:

<i>Tekst</i>		<i>Kommentarer</i>
Kvalifikasjonskrav	✓	Revisjonsselskapet håndterer dette intern i selskapet og etterlever oppdateringskrav som gjelder.
Vandel	✓	Fremskaffes ved autorisering av revisorer
Uavhengighetserklæring	✓	Fremlagt i KU- møte 08.02.2022, sak 22/7
Kvalitetskontroll - NKRF	✓	Det er gjennomført kvalitetskontroll i 2022, forvaltningsrevisjon ble godkjent og regnskapsrevisjon ble underkjent på grunn av revisjon av et menighetsråd hadde mangler. Ny oppfølgingskontroll i løpet av 2023

Kontrollutvalget ansvar for å holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet:

<i>Tekst</i>		<i>Kommentarer</i>
Engasjementsbrev	✓	Fremlagt i KU- møte 16.02.2021, sak 21/7
Planleggingsfasen	✓	Fremlagt i KU- møte 27.09.2022, sak 22/38
Interims revisjon	✓	Fremlagt i KU- møte 14.06.2022 sak 22/24
Årsoppgjøret	✓	Fremlagt i KU- møte 14.06.2022 sak 22/24
Etterlevelseskontroll	✓	Fremlagt i KU- møte 10.05.2022, sak 22/14
Statusrapport forvaltningsrevisjon		Fremlagt i KU- møte 08.02.2022, sak 22/6

Til kommunestyret i Rakkestad kommune

Kopi:
Kontrollutvalget
Formannskapet
Kommunedirektøren

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Rakkestad kommunes årsregnskap som viser et negativt netto driftsresultat på kr 5 887 122. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2022, bevilgningsoversikter drift og investering, økonomisk oversikt drift og oversikt over samlet budsjettavvik og årsavslutningsdisposisjoner for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening

- oppfyller årsregnskapet gjeldende lovkrav, og
- gir årsregnskapet en dekkende fremstilling av den finansielle stillingen til kommunekassen per 31. desember 2022, og av resultatet for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med kommunelovens regler og god kommunal regnskapskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk i Norge og International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet nedenfor under *Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av kommunen i samsvar med kravene i relevante lover og forskrifter i Norge, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Innhentet revisjonsbevis er etter vår vurdering tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Årsberetningen

Kommunedirektøren er ansvarlig for informasjonen i årsberetningen. Vår konklusjon om årsregnskapet ovenfor dekker ikke informasjonen i årsberetningen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese årsberetningen. Formålet er å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom årsberetningen og årsregnskapet og den kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen av årsregnskapet, eller hvorvidt informasjon i årsberetningen ellers fremstår som vesentlig feil. Vi har plikt til å rapportere dersom årsberetningen fremstår som vesentlig feil. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Basert på kunnskapen vi har opparbeidet oss i revisjonen, mener vi at årsberetningen

- inneholder de opplysninger som skal gis i henhold til gjeldende lovkrav og
- at opplysningene om økonomi i årsberetningen stemmer overens med årsregnskapet.

Vi henviser for øvrig til avsnittet «Uttalelse om redegjørelse for vesentlige budsjettavvik» under uttalelse om øvrige lovmessige krav.

Kommunedirektørens ansvar for årsregnskapet

Kommunedirektøren er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir en dekkende fremstilling i samsvar med kommunelovens bestemmelser og god kommunal regnskapsskikk i Norge. Kommunedirektøren er også ansvarlig for slik intern kontroll som vedkommende finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon er å anse som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke de økonomiske beslutningene som brukerne foretar på grunnlag av årsregnskapet.

For videre beskrivelse av revisors oppgaver ved revisjon av årsregnskapet vises det til:

www.nkrf.no/revisjonsberetninger - revisjonsberetning nr. 1

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av kommunens regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Uttalelse om redegjørelse for vesentlige budsjettavvik

Vi har utført et attestasjonsoppdrag som skal gi moderat sikkerhet, i forbindelse med Rakkestad kommunes redegjørelse for vesentlige budsjettavvik, enten det skyldes beløpsmessige avvik eller avvik fra kommunestyrets premisser for bruken av bevilgningene.

Konklusjon

Basert på de utførte handlingene og innhentede bevis er vi ikke blitt kjent med forhold som gir grunn til å tro at årsberetningen ikke gir dekkende opplysninger om vesentlige budsjettavvik.

For videre beskrivelse av kommunedirektørens ansvar og revisors oppgaver ved uttalelse om redegjørelse for vesentlige budsjettavvik vises det til:

www.nkrf.no/revisjonsberetninger - revisjonsberetning nr. 1

Rolvøy, 17. april 2023

Jostein Ek

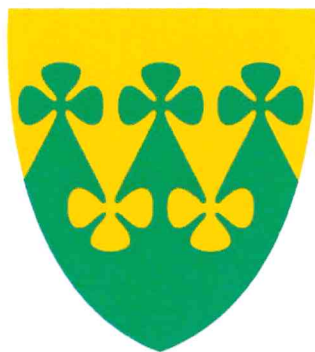
oppdragsansvarlig revisor

Rakkestad kommune – Regnskap 2022

Saksnr. **23/15** Journalnr. **922/23** Arkiv **210** Dato: **13.01.2023**

RAKKESTAD
KOMMUNE

-Mangfold og samhold

Kulturskolen

Foto: Kåre Kristiansen

Årsregnskap 2022

14.04.2023

Rakkestad kommune – Regnskap 2022

Saksnr. **23/15** Journalnr. **922/23** Arkiv **210** Dato: **13.01.2023**

Innholdsfortegnelse

Bevilgningsoversikt drift § 5-4, 1. ledd	3
Bevilgningsoversikt drift § 5-4, 2. ledd	4
Bevilgningsoversikt investering § 5-5, 1. ledd	5
Bevilgningsoversikt investering § 5-5, 2. ledd	6
Økonomisk oversikt drift etter budsjett og regnskapsforskriften § 5-6, 1. ledd	7
Balanseregnskapet etter budsjett og regnskapsforskriften § 5-8.....	8
Oversikt over samlet budsjettavvik og årsavslutningsdisposisjoner etter budsjett og regnskapsforskriften § 5-9	10
Noter til regnskapet	11
Regnskapsprinsipper, vurderingsregler og organisering	11
Organisering av kommunens virksomhet.....	11
Note 1 – Endring i arbeidskapital (BRF § 5-10 a)	22
Note 2 – Årets endring i kapitalkonto (BRF § 5-10 b)	23
Note 3 – Vesentlig endringer i regnskapsprinsipp, estimater og vesentlige korrigeringer av tidligere års feil (BRF § 5-10 c)	24
Note 4 – Varige driftsmidler (BRF § 5-11 a)	24
Note 5 – Aksjer og andeler i varig eie (BRF § 5-11 b).....	25
Note 6 – Utlån (BRF § 5-11 c).....	25
Note 7 – Markedsbaserte finansielle omløpsmidler og derivater (BRF § 5-11 d).....	26
Note 8 – Rentesikring (BRF § 5-11 e)	26
Note 9 – Langsiktig gjeld og avdrag på lån (BRF § 5-12 a og b).....	26
Note 10 – Avdrag på lån (BRF § 5-12 b)	27
Note 11 – Pensjonsforpliktelser (BRF § 5-12 c).....	28
Note 12 – Kommunens garantiansvar (BRF § 5-12 d).....	30
Note 13 – Bundne fond (BRF § 5-13 a).....	30
Note 14 – Selvkostområder (BRF § 5-13 b)	32
Note 15 – Salg av finansielle anleggsmidler (BRF § 5-13 c)	32
Note 16 – Ytelser til ledende personer (BRF § 5-13 d).....	33
Note 17 – Godtgjørelser til revisor (BRF § 5-13 e)	33
Note 18 – Investeringsprosjekter	34
Note 19 – Konsolidert regnskap	35

Bevilgningsoversikt drift § 5-4, 1. ledd

	Regnskap	Revidert budsjett	Opprinnelig budsjett	Regnskap i fjor
1 Rammetilskudd	312 805 446,00	302 101 000,00	291 296 000,00	314 211 328,00
2 Inntekts- og formueskatt	263 682 204,42	259 068 000,00	241 946 000,00	234 728 483,47
3 Eiendomsskatt	31 710 308,21	31 748 000,00	32 400 000,00	26 707 984,73
4 Andre generelle driftsinntekter	15 333 977,98	14 973 500,00	1 845 500,00	8 381 328,00
5 Sum generelle driftsinntekter	623 531 936,61	607 890 500,00	567 487 500,00	584 029 124,20
6 Sum bevilgninger drift, netto	585 930 551,35	585 032 643,00	522 855 643,00	543 964 601,95
7 Avskrivninger	37 454 760,45	37 427 007,00	33 500 530,00	37 224 904,00
8 Sum netto driftsutgifter	623 385 311,80	622 459 650,00	556 356 173,00	581 189 505,95
9 Brutto driftsresultat	146 624,81	-14 569 150,00	11 131 327,00	2 839 618,25
10 Renteinntekter	3 145 039,34	2 771 000,00	2 059 000,00	2 019 235,08
11 Utbytter	3 413 944,86	3 163 000,00	2 250 000,00	6 217 300,75
12 Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0,00	0,00	0,00	0,00
13 Renteutgifter	19 011 491,52	19 337 000,00	15 257 000,00	15 250 141,20
14 Avdrag på lån	31 036 000,00	31 036 000,00	32 350 000,00	30 163 124,00
15 Netto finansutgifter	-43 488 507,32	-44 439 000,00	-43 298 000,00	-37 176 729,37
16 Motpost avskrivninger	37 454 760,45	37 427 007,00	33 500 530,00	37 224 904,00
17 Netto driftsresultat	-5 887 122,06	-21 581 143,00	1 333 857,00	2 887 792,88
Disponering eller dekning av netto driftsresultat				
18 Overføring til investering	0,00	0,00	0,00	2 200 000,00
19 Avsetninger til bundne driftsfond	5 090 193,50	2 218 804,00	2 218 804,00	8 996 145,81
20 Bruk av bundne driftsfond	-7 811 790,04	-684 947,00	-684 947,00	-8 803 513,50
21 Avsetninger til disposisjonsfond	0,00	0,00	0,00	495 160,57
22 Bruk av disposisjonsfond	-3 165 525,52	-23 115 000,00	-200 000,00	0,00
23 Dekning av tidligere års merforbruk	0,00	0,00	0,00	0,00
24 Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-5 887 122,06	-21 581 143,00	1 333 857,00	2 887 792,88
25 Fremført til inndeckning i senere år (merforbruk)	0,00	0,00	0,00	0,00

Bevilgningsoversikt drift § 5-4, 2. ledd

Rammeområde	Regnskap 2022	Revidert budsjett 2022	Opprinnelig budsjett 2022	Regnskap 2021
Stabsenheter	39 085 531,53	38 790 564,00	28 660 096,00	29 108 783,79
Kommunedirektørens team	30 485 658,80	30 540 259,00	24 813 883,00	32 561 400,65
Oppvekst og kultur	181 846 520,21	180 993 432,00	167 141 095,00	173 595 269,31
Velferd og levekår	174 497 011,92	173 996 307,00	149 326 498,00	152 149 819,19
Helse og mestring	129 028 708,44	129 420 610,00	112 187 072,00	132 337 259,35
Areal og infrastruktur	44 235 935,21	43 560 553,00	29 847 858,00	41 924 246,10
Rakkestad kirkelig fellesråd	6 550 483,00	6 522 367,00	6 522 367,00	6 421 776,00
Næringstiltak og fellesutgifter/inntekter	-19 799 297,76	-18 791 449,00	4 356 774,00	-24 133 952,44
Sum bevilgninger drift, netto	585 930 551,35	585 032 643,00	522 855 643,00	543 964 601,95

Bevilgningsoversikt investering § 5-5, 1. ledd

	Noter	Regnskap	Revidert budsjett	Opprinnelig budsjett	Regnskap i fjor
1 Investeringer i varige driftsmidler	2	53 981 269,02	71 840 000,00	79 700 000,00	98 706 509,93
2 Tilskudd til andres investeringer		186 950,38	142 000,00	0,00	776 992,50
3 Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	2, 5	1 506 099,00	1 506 000,00	1 800 000,00	1 509 736,00
4 Utlån av egne midler		0,00	0,00	0,00	0,00
5 Avdrag på lån		0,00	0,00	0,00	0,00
6 Sum investeringsutgifter	1	55 674 318,40	73 488 000,00	81 500 000,00	100 993 238,43
7 Kompensasjon for merverdiavgift		4 657 059,35	6 000 000,00	8 950 000,00	10 091 227,66
8 Tilskudd fra andre		4 208 894,00	1 848 000,00	0,00	11 641 849,00
9 Salg av varige driftsmidler	2, 4	24 752 879,78	20 350 000,00	10 000 000,00	2 337 220,00
10 Salg av finansielle anleggsmidler	15	217 560,00	0,00	0,00	0,00
11 Utdeling fra selskaper		0,00	0,00	0,00	0,00
12 Mottatte avdrag på utlån av egne midler		47 582,42	38 000,00	0,00	46 834,97
13 Bruk av lån	2	21 790 342,85	45 252 000,00	62 550 000,00	74 442 632,53
14 Sum investeringsinntekter	1	55 674 318,40	73 488 000,00	81 500 000,00	98 559 764,16
15 Videreutlån	2, 6	7 705 962,00	30 968 000,00	20 000 000,00	31 507 811,12
16 Bruk av lån til videreutlån	2	7 705 962,00	30 968 000,00	20 000 000,00	26 000 000,00
17 Avdrag på lån til videreutlån	2, 10	4 437 060,00	4 577 000,00	4 500 000,00	8 137 472,10
18 Mottatte avdrag på videreutlån	5, 6, 10	4 463 806,04	3 000 000,00	4 500 000,00	9 177 397,15
19 Netto utgifter videreutlån	1	-26 746,04	1 577 000,00	0,00	4 467 886,07
20 Overføring fra drift		0,00	0,00	0,00	-2 200 000,00
21 Avsetninger til bundne investeringsfond		1 603 626,04	0,00	0,00	1 576 879,66
22 Bruk av bundne investeringsfond		-1 576 880,00	-1 577 000,00	0,00	-6 278 240,00
23 Avsetninger til ubundet investeringsfond		0,00	0,00	0,00	0,00
24 Bruk av ubundet investeringsfond		0,00	0,00	0,00	0,00
25 Dekning av tidligere års udekket beløp		0,00	0,00	0,00	0,00
26 Sum overføring fra drift og netto avsetninger	1	26 746,04	-1 577 000,00	0,00	-6 901 360,34
27 Fremført til inndekning i senere år (udekket beløp)		0,00	0,00	0,00	0,00

Bevilgningsoversikt investering § 5-5, 2. ledd

Prosjekt	Regnskap	Revidert budsjett	Opprinnelig Budsjett	Regnskap i fjor
KLP egenkapitalinnskudd	1 506 099,00	1 506 000,00	1 800 000,00	1 407 586,00
IKT investeringer	3 970 700,56	3 500 000,00	3 500 000,00	3 033 300,26
IKT - PC'er til 8. trinn	817 098,13	800 000,00	800 000,00	715 067,00
Kommunale bygninger – Tiltak	322 348,07	500 000,00	1 500 000,00	0,00
Kommunale lekeplasser – Tiltak	543 016,00	500 000,00	500 000,00	0,00
Veier og gateløys – Tiltak	1 359 073,41	1 400 000,00	2 600 000,00	3 453 154,51
Vann- og avløpsinvesteringer	20 215 235,85	23 377 000,00	34 950 000,00	15 444 291,41
Kjøp av utleieboliger	5 090 026,00	5 022 000,00	0,00	5 199 970,14
Investeringstilskudd - Rakkestad Sokn	0,00	0,00	0,00	500 000,00
Kjøp av aksjer, arealer og bygg	0,00	0,00	0,00	102 150,00
Rakkestad kunstgressbane - plastgranulat	479 656,62	350 000,00	350 000,00	0,00
Harlemåsen boligområde	1 548 735,60	1 000 000,00	1 000 000,00	8 786 361,00
Oppvekst og kultur - Utstyr	476 957,50	500 000,00	500 000,00	149 579,00
Brann - Utstyr	127 918,75	121 000,00	0,00	126 188,00
Areal og infrastruktur - Utstyr	1 978 718,00	2 026 000,00	2 500 000,00	2 485 858,50
Rakkestad kulturskole - sluttkostnader	283 423,73	500 000,00	1 000 000,00	28 209 362,48
Friluftsområdet Grytelandstjernet	133 630,67	70 000,00	0,00	613 196,45
Skautun rehabiliterings- og omsorgssenter	3 690 763,54	5 000 000,00	20 000 000,00	1 710 408,92
Frisbeegolfbane Fladstaparken	0,00	300 000,00	0,00	0,00
Helse- og mestring - Utstyr	778 186,50	550 000,00	500 000,00	129 865,00
Os skole - Fase II	0,00	3 500 000,00	3 500 000,00	0,00
Ombygging banken 2020	0,00	0,00	0,00	1 363,00
Statlige covid 19 tiltak bygg og andre anlegg	0,00	0,00	0,00	2 634 796,69
Rakkestad kulturskole - Fase II - Kinosal	2 601 395,72	2 500 000,00	0,00	4 234 826,03
Ny mannskapsbrakke Kopla	0,00	40 000,00	0,00	0,00
Rådhusplassen	51 828,53	34 000,00	0,00	6 125 204,46
Kjøp av næringsareal	0,00	0,00	0,00	2 500 000,00
Rudskogen næringsområdet - strøm	2 014 000,00	1 800 000,00	0,00	4 252 489,22
Kjøp av ny brannbil	5 634 053,00	5 625 000,00	5 000 000,00	0,00
Bergarhus gml.skole – gymsal - riving	288 200,46	1 500 000,00	1 500 000,00	0,00
Justeringsavtale - Bjørnstad Bygg Utvikling AS	39 785,20	92 000,00	0,00	5 823 572,00
Justeringsavtale – Sagveien 17 Rakkestad AS	22 300,80	50 000,00	0,00	3 182 214,00
Ombygging av NAV/Servicekontor	826 058,51	789 000,00	0,00	0,00
Container kopla	137 000,00	200 000,00	0,00	0,00
Solcelleanlegg kommunale bygg	222 961,25	0,00	0,00	0,00
Uforutsette kostnader, energieffektiviserende tiltak, prosjektadministrasjon og byggelånsrenter	0,00	10 000 000,00	0,00	0,00
Salg av eiendommer - omkostninger	515 147,00	336 000,00	0,00	172 434,36
Sum investeringer i anleggsmidler	55 674 318,40	73 488 000,00	81 500 000,00	100 993 238,43

Økonomisk oversikt drift etter budsjett og regnskapsforskriften § 5-6, 1. ledd

	Noter	Regnskap	Revidert budsjett	Opprinnelig budsjett	Regnskap i fjor
Driftsinntekter					
1 Rammetilskudd		312 805 446,00	302 101 000,00	291 296 000,00	314 211 328,00
2 Inntekts- og formuesskatt		263 682 204,42	259 068 000,00	241 946 000,00	234 728 483,47
3 Eiendomsskatt		31 710 308,21	31 748 000,00	32 400 000,00	26 707 984,73
4 Andre skatteinntekter		8 132,00	0,00	0,00	8 132,00
5 Andre overføringer og tilskudd fra staten		15 325 845,98	14 973 500,00	1 845 500,00	8 373 196,00
6 Overføringer og tilskudd fra andre		93 689 064,37	39 220 712,00	32 993 896,00	96 355 311,77
7 Brukerbetalinger		23 952 639,56	26 115 501,00	26 175 501,00	25 212 360,09
8 Salgs- og leieinntekter		69 770 733,98	72 687 866,00	72 787 866,00	65 595 093,73
9 Sum driftsinntekter	1	810 944 374,52	745 914 579,00	699 444 763,00	771 191 889,79
Driftsutgifter					
10 Lønnsutgifter		410 641 577,08	385 532 894,00	366 042 651,00	400 862 884,20
11 Sosiale utgifter		102 869 579,93	102 950 529,00	97 101 099,00	97 576 476,59
12 Kjøp av varer og tjenester		211 291 786,89	201 789 785,00	164 590 392,00	189 803 973,75
13 Overføringer og tilskudd til andre		48 540 045,36	32 783 514,00	27 078 764,00	42 884 033,00
14 Avskrivninger	2, 4, 10	37 454 760,45	37 427 007,00	33 500 530,00	37 224 904,00
15 Sum driftsutgifter	1	810 797 749,71	760 483 729,00	688 313 436,00	768 352 271,54
16 Brutto driftsresultat		146 624,81	-14 569 150,00	11 131 327,00	2 839 618,25
Finansinntekter					
17 Renteinntekter		3 145 039,34	2 771 000,00	2 059 000,00	2 019 235,08
18 Utbytter		3 413 944,86	3 163 000,00	2 250 000,00	6 217 300,75
19 Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler		0,00	0,00	0,00	0,00
20 Renteutgifter		19 011 491,52	19 337 000,00	15 257 000,00	15 250 141,20
21 Avdrag på lån	10	31 036 000,00	31 036 000,00	32 350 000,00	30 163 124,00
22 Netto finansutgifter	1	-43 488 507,32	-44 439 000,00	-43 298 000,00	-37 176 729,37
23 Motpost avskrivninger		37 454 760,45	37 427 007,00	33 500 530,00	37 224 904,00
24 Netto driftsresultat	1	-5 887 122,06	-21 581 143,00	1 333 857,00	2 887 792,88
Disp. eller dekning av netto driftsresultat:					
25 Overføring til investering		0,00	0,00	0,00	2 200 000,00
26 Avsetninger til bundne driftsfond	13, 14	5 090 193,50	2 218 804,00	2 218 804,00	8 996 145,81
27 Bruk av bundne driftsfond		-7 811 790,04	-684 947,00	-684 947,00	-8 803 513,50
28 Avsetninger til disposisjonsfond		0,00	0,00	0,00	495 160,57
29 Bruk av disposisjonsfond		-3 165 525,52	-23 115 000,00	-200 000,00	0,00
30 Dekning av tidligere års merforbruk		0,00	0,00	0,00	0,00
31 Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat		-5 887 122,06	-21 581 143,00	1 333 857,00	2 887 792,88
32 Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)		0,00	0,00	0,00	0,00

Balanseregnskapet etter budsjett og regnskapsforskriften § 5-8

	Noter	Regnskap 2022	Regnskap 2021
EIENDELER			
A. Anleggsmidler	1	1 991 079 450,45	1 947 517 054,70
I. Varige driftsmidler	4	1 016 953 576,92	1 018 971 293,21
1. Faste eiendommer og anlegg	2	970 387 982,39	969 558 214,23
2. Utstyr, maskiner og transportmidler	2	46 565 594,53	49 413 078,98
II. Finansielle anleggsmidler		122 608 533,52	118 178 549,29
1. Aksjer og andeler	2, 5	37 272 947,00	35 978 765,12
2. Obligasjoner		0,00	0,00
3. Utlån	2, 6	85 335 586,52	82 199 784,17
III. Immaterielle eiendeler		0,00	0,00
IV. Pensjonsmidler	2, 11	851 517 340,01	810 367 212,20
B. Omløpsmidler	1	301 702 649,17	274 932 819,12
I. Bankinnskudd og kontanter		186 475 984,75	171 868 130,06
II. Finansielle omløpsmidler	7	0,00	0,00
1. Aksjer og andeler		0,00	0,00
2. Obligasjoner		0,00	0,00
3. Sertifikater		0,00	0,00
4. Derivater		0,00	0,00
III. Kortsiktige fordringer	6	115 226 664,42	103 064 689,06
1. Kundefordringer		10 173 855,11	8 794 978,60
2. Andre kortsiktige fordringer		50 128 265,62	37 547 273,29
3. Premieavvik	11	54 924 543,69	56 722 437,17
Sum eiendeler		2 292 782 099,62	2 222 449 873,82
EGENKAPITAL OG GJELD			
C. Egenkapital		440 106 032,09	454 239 198,08
I. Egenkapital drift		138 285 352,35	144 172 474,41
1. Disposisjonsfond		115 726 961,54	118 892 487,06
2. Bundne driftsfond	13, 14	22 558 390,81	25 279 987,35
3. Merforbruk i driftsregnskapet		0,00	0,00
4. Mindreforbruk i driftsregnskapet		0,00	0,00
II. Egenkapital investering		3 270 546,89	3 243 800,85
1. Ubundet investeringsfond		1 623 973,30	1 623 973,30
2. Bundne investeringsfond	13	1 646 573,59	1 619 827,55
3. Udekket beløp i investeringsregnskapet		0,00	0,00
III. Annen egenkapital		298 550 132,85	306 822 922,82
1. Kapitalkonto	2	307 481 753,99	315 754 543,96
2. Prinsippendringer som påvirker arbeidskapitalen drift	3	-8 931 621,14	-8 931 621,14
3. Prinsippendringer som påvirker arbeidskapitalen investering		0,00	0,00

	Noter	Regnskap 2022	Regnskap 2021
D. Langsiktig gjeld	2	1 737 819 462,54	1 661 180 581,22
I. Lån		874 498 232,90	855 671 292,90
1. Gjeld til kredittinstitusjoner	8, 9	785 498 232,90	766 671 292,90
2. Obligasjonslån		0,00	0,00
3. Sertifikatlån		89 000 000,00	89 000 000,00
II. Pensjonsforpliktelse	2, 11	863 321 229,64	805 509 288,32
E. Kortsiktig gjeld	1	114 856 604,99	107 030 094,52
I. Kortsiktig gjeld		114 856 604,99	107 030 094,52
1. Leverandørgjeld		29 011 116,00	27 166 238,76
2. Likviditetslån		0,00	0,00
3. Derivater		0,00	0,00
4. Annen kortsiktig gjeld		85 183 969,14	78 151 652,74
5. Premieavvik	11	661 519,85	1 712 203,02
Sum egenkapital og gjeld		2 292 782 099,62	2 222 449 873,82
F. Memoriakonti		0,00	0,00
I. Ubrukte lånemidler	2	54 221 766,04	29 418 070,89
II. Andre memoriakonti		3 040 805,57	742 730,21
III. Motkonto for memoriakontiene		-57 262 571,61	-30 160 801,10

Alf Thode Skog

Alf Thode Skog
Kommunedirektør

Rakkestad 31.12.2022
14. april 2023

Ann Kristin Kartnes

Ann Kristin H. Kartnes
Fagleder Regnskap

Oversikt over samlet budsjettavvik og årsavslutningsdisposisjoner etter budsjett og regnskapsforskriften § 5-9

Driftsregnskapet

	Regnskap	Vedtatt budsjett	Vedtatt av underordnet organ	Sum
Netto driftsresultat	5 887 122			5 887 122
Avsetning til bundet driftsfond	5 090 194			5 090 194
Bruk av bundet driftsfond	-7 811 790			-7 811 790
Overføring til investering iht årsbudsjettet og fullmakter				
Avsetninger til disposisjonsfond i henhold til årsbudsjettet og fullmakter				
Bruk av disposisjonsfond i henhold til årsbudsjettet og fullmakter		-23 115 000		-23 115 000
Budsjettert dekning av tidligere års merforbruk				
Årets budsjettavvik, mer(+) eller mindreforbruk(-) før strykninger				-19 949 474
Strykning av overføring til investering				
Strykning av avsetning til disp.fond				
Strykning av dekning av tidl.års merforbruk				
Strykning av bruk av disp.fond	-3 165 526	-23 115 000		19 949 474
Mer(+) eller mindreforbruk(-) etter strykninger				0
Bruk av dispfond for reduksjon av årets merforbruk etter strykn.				
Bruk av dispfond for inndeckning av tidl.års merforbruk				
Bruk av mindreforbruk etter strykninger for dekn av tidl.års merforbruk				
Avsetning av mindreforbruk etter strykninger til disp.fond				
Fremført til inndeckning senere år (merforbruk)				

Investeringsregnskapet

	Regnskap	Vedtatt budsjett	Vedtatt av underordnet organ	Sum
Sum investeringsutgifter	55 674 318			55 674 318
Videreutlån (utgift)	7 705 962			7 705 962
Investeringsinntekter	-33 883 976			-33 883 976
Netto låneordningen	-26 746			-26 746
Sum utgifter og inntekter eksklusive bruk av lån	29 469 559			29 469 559
Avsetning til bundet investeringsfond				1 603 626
Bruk av bundet investeringsfond				-1 576 880
Budsjettert bruk av lån		-76 220 000		-76 220 000
Overføring fra drift iht årsbudsjettet og fullmakter				
Avsetninger til ubundet investeringsfond i henhold til årsbudsjettet og fullmakter				
Bruk av ubundet investeringsfond i henhold til årsbudsjettet og fullmakter				
Dekning av tidligere års udekket beløp				
Årets budsjettavvik (udekket (+) eller udisponert (-) beløp før strykninger)				-46 723 695
Strykning av avsetninger til ubundet investeringsfond				0
Strykning av bruk av lån	29 496 305	76 220 000		46 723 695
Strykning av overføring fra drift				
Strykning av bruk av ubundet investeringsfond				0
Udekket eller udisponert beløp etter strykninger				0
Avsetning av udisponert beløp etter strykninger til ubundet investeringsfond				
Fremført til inndeckning i senere år (udekket beløp)				

Noter til regnskapet

Regnskapsprinsipper, vurderingsregler og organisering

Kommuneregnskapet er finansielt orientert, og skal vise all tilgang på og bruk av midler i året. Inntekter og utgifter skal tidsmessig plasseres i det året som følger av anordningsprinsippet. Anordningsprinsippet betyr at alle kjente utgifter og inntekter i løpet av året som vedrører kommunens virksomhet skal fremgå av drifts- eller investeringsregnskapet i året enten de er betalt eller ikke.

Regnskapet er avlagt i henhold til god kommunal regnskapsskikk, herunder kommunale regnskapsstandarder (KRS) utgitt av Foreningen for god kommunal regnskapsskikk (GKRS).

Organisering av kommunens virksomhet

Politisk modell

Overordnet struktur og fordeling av oppgaver mellom politisk og administrativt ledd

Rakkestad kommune er i dag først og fremst en stor aktør for tilbud av tjenester i velferdssamfunnet, og blir som sådan møtt med forventninger om å yte sine innbyggere og lokalsamfunnet et sett av tjenester.

Det er av den grunn etablert infrastruktur - barnehager, grunnskole, helse, omsorg, kultur og kommunalteknikk - som er helt nødvendig for at et moderne samfunn skal gå rundt.

Mål for politisk og administrativ struktur

Definerte produkter/tjenester

Rakkestad kommune skal bestemme hvilke tjenester som tilbys, hvordan og hvem som skal fremstille dem, omfang og kvalitet på tjenester og interne kontroller på prosessene.

Tilrettelagt for politisk styring

Politisk nivå står i spissen for samfunnsutviklingen, og beslutter og reviderer omfang og kvalitet på tjenesteytelser og andre kommunale oppgaver innenfor gitte økonomiske rammer.

Klar rollefordeling mellom ulike politiske nivåer og administrative organer

Kommunedirektøren forbereder spørsmål til politisk behandling, iverksetter vedtak og rapporterer tilbake til folkevalgt nivå på fastsatt måte.

Profesjonelt og synlig lederskap

Kommunens ledere skal sette oppgaver ut i livet på en slik måte at brukerne får tilpassede og gode tjenester. De ansatte skal oppleve en trygg, forutsigbar og utviklende arbeidssituasjon. Kommunens og de ansattes interesser bør så langt mulig kombineres, dog slik at organisasjonens preferanser går foran ved konflikt.

Smidig og effektiv organisasjon

Rakkestad kommune skal organisere sin virksomhet slik at det gir god utnyttelse av menneskelige, tekniske og økonomiske ressurser, og slik at brukerne og det øvrige lokalsamfunn til enhver tid får tilpassede tjenester.

Tilrettelegge for brukermedvirkning

Rakkestad kommune vil tilrettelegge for at interesseorganisasjoner på ulike stadier i prosesser skal kunne påvirke forvaltning og tjenesteytelser – jf. planveileder og de opplegg som følges ved utarbeidelse av kommuneplan, kommunedelplaner og andre plandokumenter.

Virkemidler er

- Lovfestet representasjon i kommunale organer
- Kommunalt etablerte ordninger for deltakelse
- Møter med interessegrupper og høringsrunder i viktige saker
- Brukerundersøkelser

Arbeidsfordeling mellom politisk og administrativt nivå

Politisk nivå

- Politisk lederrolle
- Mål-, strategi- og utviklingsoppgaver
- Årsoppgjør og resultatvurderinger

Administrativt nivå (Kommunedirektøren)

- Saksforberedende oppgaver for politisk nivå
- Rapportering til politisk nivå
- Iverksettelse av vedtak og beslutninger, slik at total ressursbruk blir best mulig
- Vedtaksmyndighet i ikke prinsipielle saker og enkeltsaker
- Helhetlig administrativ ledelse, utvikling og drift.

Politisk struktur har til hensikt å gjøre den lokalpolitiske arena mer attraktiv og vitalisere det politiske arbeidet for å bidra til å utvikle Rakkestad kommune og lokalsamfunnet i den retning som er fastlagt i kommuneplan, økonomiplan og budsjett, og i denne sammenheng arbeide med prinsipp-, utviklings- og rammespørsmål.

Politisk struktur i Rakkestad kommune er bygget opp etter formannskapsmodellen. Utvalgene har vedtaksmyndighet på sine områder, men der en sak har økonomiske implikasjoner skal den behandles i formannskapet. Saker av over- eller tverrsektoriell karakter behandles i formannskapet og kommunestyret.

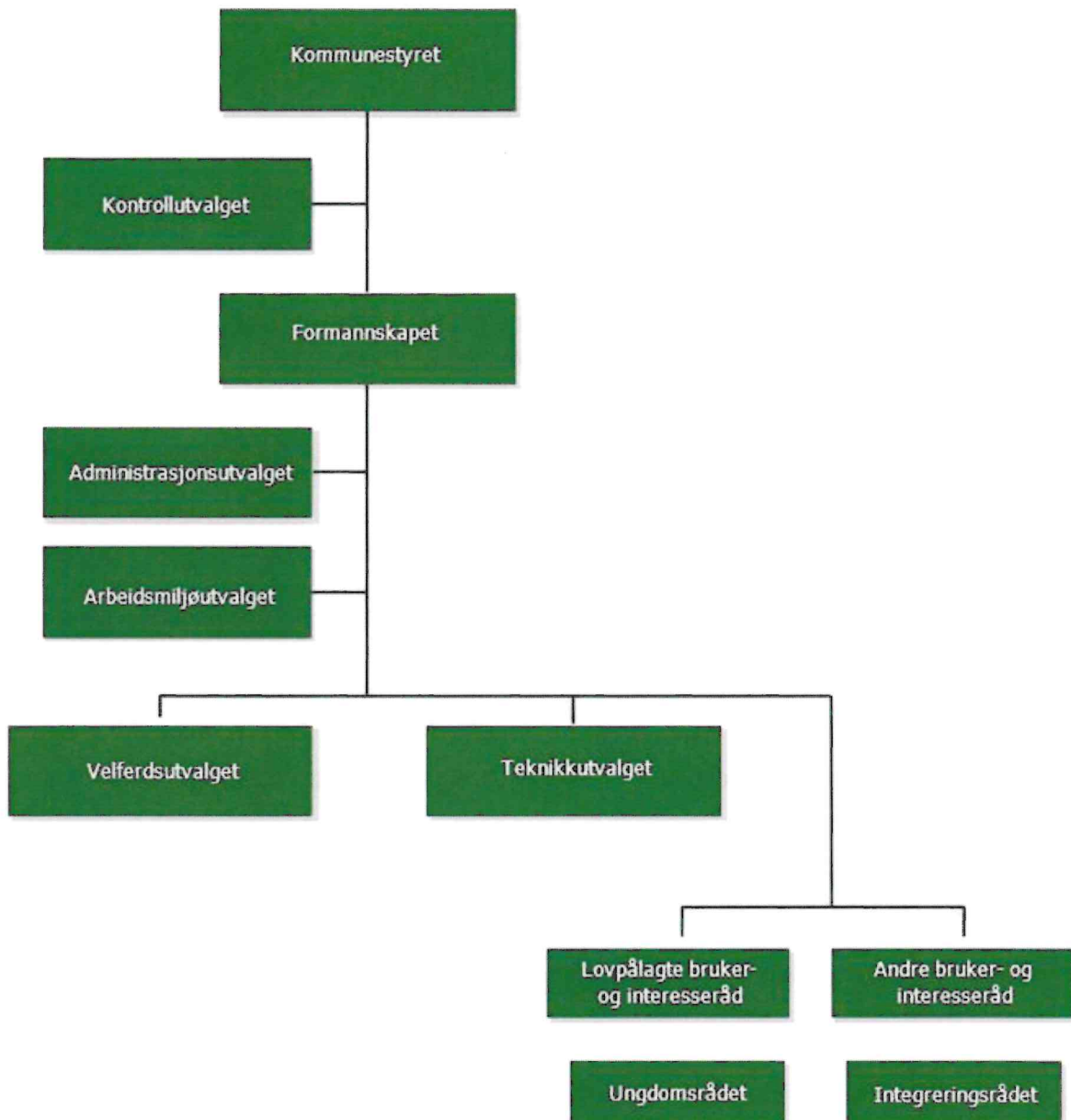
Strategisk ledelse, planlegging og utvikling blir på administrativ side lagt til strategisk nivå i organisasjonen bestående av kommunedirektør (rådmann), stabsledere og kommunalsjefer.

Forvaltnings og tjenesteoppgaver blir strukturelt fordelt mellom stabene og kommuneområdene:

- Forvaltning
- HR
- Informasjon og IKT
- Økonomi
- Legetjenesten
- Oppvekst og kultur
- Velferd og levekår
- Helse og mestring
- Areal og infrastruktur

Organisasjonskart – med forklaringer

Politisk nivå

Lovpålagte organer

Kommunestyret

Rakkestad kommunestyre har 25 representanter.

Kommestyret innehar den politiske lederrollen og fastsetter den politiske dagsordenen.

Det har en strategisk og samfunnsutviklende funksjon, og alle over- og tverrsektorielle saker blir besluttet på dette nivå.

Ansvarsområde og myndighet for kommunestyret er fastsatt i eget reglement.

Formannskapet

Formannskapet har 9 representanter.

Formannskapet behandler økonomiplaner, budsjetter og årsmeldinger, uttaler seg på kommunens vegne lokalt og overfor regionale og sentrale myndigheter og er ansvarlig for næringsutvikling og eiendoms- og formuesforvaltningen.

Formannskapet har følgende tilleggsfunksjoner:

- Klagenemd på vedtak av underordnede organer
- Valgstyre

Ansvarsområde og myndighet for formannskapet er fastsatt i eget reglement.

Kontrollutvalget

Kontrollutvalget har 5 representanter.

Kontrollutvalget er kommunestyrets kontrollorgan. Kommunalt ansatte og medlemmer av folkevalgte organer med beslutningsmyndighet er utelukket fra valg til kollegiet.

Administrasjonsutvalget

Administrasjonsutvalget består av 13 representanter – 9 representanter fra arbeidsgiversiden og 4 representanter fra arbeidstakersiden.

Administrasjonsutvalget har ansvar som partssammensatt utvalg i henhold til kommunelovens § 5-11.

Ansvarsområde og myndighet for administrasjonsutvalget er fastsatt i eget reglement.

Politisk forhandlingsutvalg

Politisk forhandlingsutvalg er underutvalg av administrasjonsutvalget og består av 3 representanter.

Ansvarsområde og myndighet for politisk forhandlingsutvalg er fastsatt i eget reglement.

Arbeidsmiljøutvalget

Arbeidsmiljøutvalget består av 10 representanter – 5 representanter fra arbeidstakersiden og 5 representanter fra arbeidsgiversiden.

Arbeidsmiljøutvalget har ansvar og myndighet i henhold til Arbeidsmiljøloven kap. 7.

Ansvarsområde og myndighet for øvrig for Arbeidsmiljøutvalget er fastsatt i eget reglement.

Utvalg

Velferdsutvalget

Velferdsutvalget har 9 representanter. Utvalget dekker følgende kommunale tjenesteområder:

- Skole
- Barnehage
- Kultur
- Kulturskole
- Aktivitetshus
- Fritid
- Frivillighet
- Institusjonstjeneste
- Hjembaserte tjenester
- Familietjenester
- Andre helsetjenester

- Sosiale tjenester og andre kommunale tjenester i NAV
- Barnevern
- Folkehelse
- Tilbud til utviklings- og andre funksjonshemmede personer med spesielle behov (BOAK).

Velferdsutvalget avgjør saker på sine områder, så langt de ligger innenfor budsjett- og økonomiplanrammene, og ikke har tverr- eller oversektorielle konsekvenser.

Der formannskap og kommunestyre sitter med beslutningsmyndighet, avgir utvalget innstilling til vedtak.

Velferdsutvalget uttaler seg til budsjett-, økonomiplan- og årsmeldingsframleggene i forkant av ordinær behandling av sakene i formannskapet og kommunestyret.

Velferdsutvalget har følgende tilleggsfunksjoner:

- Styringsgruppe for folkehelsearbeid i Rakkestad kommune
- Kontrollutvalg for alkoholsaker

Teknikkutvalget

Teknikkutvalget har 9 representanter.

Utvalget dekker følgende kommunale tjenesteområder:

- Landbruk
- Teknikk
- Miljø
- Vilt/viltforvaltning
- Skog og utmark
- Trafikksikkerhet
- Kommunale veier
- Kommunale bygg
- Kommunal skog
- Brann- og feiervesen
- Idrett
- Friluftsliv

Teknikkutvalget avgjør saker på sine områder så langt de ligger innenfor budsjett- og økonomiplanrammene, og ikke har tverr- eller oversektorielle konsekvenser.

Der formannskap og kommunestyre sitter med beslutningsmyndighet, avgir utvalget innstilling til vedtak.

Teknikkutvalget uttaler seg til budsjett-, økonomiplan- og årsmeldingsframleggene i forkant av ordinær behandling av sakene i formannskapet og kommunestyret.

Ansvarsområde og myndighet for Teknikkutvalget er fastsatt i eget reglement.

Lovpålagte bruker- og interesseråd

Funksjonshemmedes råd

Funksjonshemmedes råd er opprettet i medhold av kommunelovens § 5-12.

Rådet skal behandle saker innen ulike saksfelt som er særlig viktige for personer med nedsatt funksjonsevne.

Rådet består av 5 representanter med vararepresentant, hvorav 1 er folkevalgt representant og 4 er brukerrepresentanter. De 4 brukerrepresentanter velges av kommunestyret for valgperioden etter forslag fra funksjonshemmedes organisasjoner.

Leder av rådet har møte- og talerett i Velferdsutvalget og Teknikkutvalget.

Eldreråd

Eldrerådet er opprettet i medhold av kommunelovens § 5-12.

Rådet består av 5 representanter, hvorav 1 er folkevalgt representant og 4 er brukerrepresentanter.

Medlemmer og varamedlemmer i rekkefølge velges av kommunestyret for valgperioden. Leder av eldrerådet har møte- og talerett i Velferdsutvalget og Teknikkutvalget.

Ungdomsråd

Ungdomsrådet er opprettet i medhold av kommunelovens § 5-12.

Ungdomsrådet er begrenset oppad til 8 medlemmer valgt ut i fra og sammensatt av representanter fra ulike organisasjoner, foreninger, skoleelever, representant med minoritetsbakgrunn samt folkevalgt i alderen 11-19 år.

Ungdomsrådet, ved siden av å være et bruker- og interesseråd, har også en aktiv rolle i planlegging og gjennomføring av aktivitetskalender for barn og unge.

Barne- og ungdomsskolerepresentantene velges for 1 år av gangen. De 4 representantene fra de øvrige organisasjonene velges for 2 år av gangen, hvorav 2 av disse er på valg årlig for å sikre kontinuitet. Representantene velges på første ordinære møte i høsthalvåret.

Leder av rådet har møte- og talerett i Velferdsutvalget og Teknikkutvalget.

Andre bruker- og interesseråd

Integreringsråd

Integreringsrådet er oppnevnt etter vedtak i kommunestyret, og er et bruker- og interesseråd for minoriteter. Rådet er ikke lovpålagt og har ingen beslutningsmyndighet.

Rådet består av 5 representanter. Representanter med personlige vararepresentanter velges av kommunestyret for valgperioden.

Vilråd

Vilrådet består av 10 representanter med tilhørende vararepresentanter. Teknikkutvalget foretar valg av vilråd etter forslag fra organisasjonene.

Politisk valgte representanter fra Teknikkutvalget er leder og nestleder av vilrådet.

Vilrådet har ikke egen beslutningsmyndighet, men er et uttalende og rådgivende organ for kommunedirektøren og Teknikkutvalget i enkeltspørsmål og prinsipielle saker som berører jakt-, vilt- og landbruksinteresser på det aktuelle området.

Politiråd

Politirådet er etablert og oppnevnt etter vedtak i kommunestyret og er et samarbeidsorgan mellom kommunens ledelse og politiledelse. Dets formål er at partene gjennom samarbeidsmodellen behandler problemstillinger knyttet til kriminalitetsforebygging og trygghet i lokalsamfunnet.

Partene forplikter seg til å følge opp de beslutninger politirådet fatter.

Rådet består av 8 faste representanter, herunder 5 representanter fra kommunen og 3 representanter fra politiet.

Politirådet avholder minimum 2 møter i året.

Representasjon til ulike politiske organer

Rakkestad kommune praktiserer gjennomgående representasjon fra kommunestyret til utvalgene for å oppfylle målsettinger og forventninger til strukturen. Med gjennomgående representasjon skal altså hver kommunestyrerepresentant som hovedregel også ta sete i et utvalg.

Lederne av Velferdsutvalget og Teknikkutvalget må være representant i kommunestyret. Ekstern rekruttering er primært et supplement til gjennomgående representasjon.

Ved valg til underordnede organer må det likevel tas hensyn til likestillingslovens bestemmelser om at hvert kjønn skal være representert i det enkelte kollegium med minst 40 prosent av plassene.

Med ni medlemmer i hvert av de faste utvalgene, samt at kommunestyrerepresentanter også vil sitte i formannskap, kontrollutvalg, administrasjonsutvalg, arbeidsmiljøutvalg og bruker- og interesserådene – vil ønsket om gjennomgående representasjon, en viss ekstern rekruttering og likestillingslovens krav kunne forenes.

Administrativ modell

Målsettinger

Rakkestad kommune har definert disse overordnede målsettinger for sin administrative organisasjonsstruktur:

- *Helhetlig og målrettet styring og ledelse – fra folkevalgt nivå – via kommunedirektørens ledelse – og videre nedover i organisasjonen.*
- *Styrke plan-, mål- og strategielementet i kommunens virksomhet – som grunnlag for å bygge opp en enda mer bærekraftig og balansert kommunal virksomhet.*
- *Samarbeid og samhandling på tvers i organisasjonen – med det formål å maksimere ressursutnyttelse og resultater – plan, forvaltning, tjenestetilbud, økonomisk og på andre måter.*
- *God endrings- og omstillingsdyktighet i kommunen – i en tid med store befolkningsmessige og demografiske endringer, økte forventninger og krav til kommunen som samfunns- og velferdsaktør og voksende økonomiske utfordringer.*
- *Oversikt og kontroll på kommunens oppgaver og virksomhet – brukeres behov og situasjon skal raskt fanges opp og tiltak kunne iverksettes.*

Tiltak

Rakkestad kommune gjør – for å møte sine utfordringer som samfunns- og velferdsaktør, etablere nødvendig omstillingsberedskap og omstillingsdyktighet og gjennombygge økonomisk balanse og kontroll – disse tiltakene:

- Styrke det sentrale leddet i administrasjonen
- Assisterende kommunedirektør – med primæransvar for HR og beredskap.
- Planapparatet (Samfunnsplanlegger i direkte linje til kommunedirektøren – Arealplanlegger direkte koplet opp til kommunalsjef for areal og infrastruktur).
- Forvaltnings- og saksbehandlingskapasiteten – (Økte ressurser til saksbehandling overfor politiske organer og en forvaltningsenhet omfattende også barnehageforvaltning, helseforvaltning og boligforvaltning. Det er tenkt videre utviklet i 2022 – 2024).
- Informasjon, IT og innkjøp er egne funksjoner under kommunedirektøren.
- Fire kommunalsjefer og kommuneområder erstatter ni seksjonsledere og seksjoner –
Oppvekst og kultur
Velferd og levekår
Helse og mestring
Areal og infrastruktur

– for fra kommunedirektørnivå sterkere å gjennomføre helhetlig, strategisk og målrettet styring og ledelse av kommunale kjerneoppgaver og virksomhet.

Tiltaket er ment å sette Rakkestad kommune bedre i stand til å håndtere sine utfordringer som samfunns- og velferdsaktør, ha den påkrevde omstillingsberedskap og omstillingsdyktighet og på nytt bygge opp økonomisk balanse og kontroll.

- Kommuneområdene er større og mer komplekse enn seksjonene (med fordeler og utfordringer) og for å kunne sette sammen et tilstrekkelig sterkt styrings- og ledelsesapparat etableres assisterende kommunalsjef-, fagsjef- eller rådgiverlignende funksjoner i områdene for å forsterke gjennomføring og effekter av den nye administrative modellen. Disse ressursene kanaliseres ut i organisasjonen etter nærmere kartlegginger og vurderinger.

Stillings- og andre rammer skal ikke vokse som en følge av den nye organisasjonsstrukturen.

Organisasjonskart

De målsettinger og tiltak for den nye organisasjonsmodellen som beskrevet ovenfor, visualiseres i organisasjonskartene som følger:

Kommunedirektørens ledergruppe

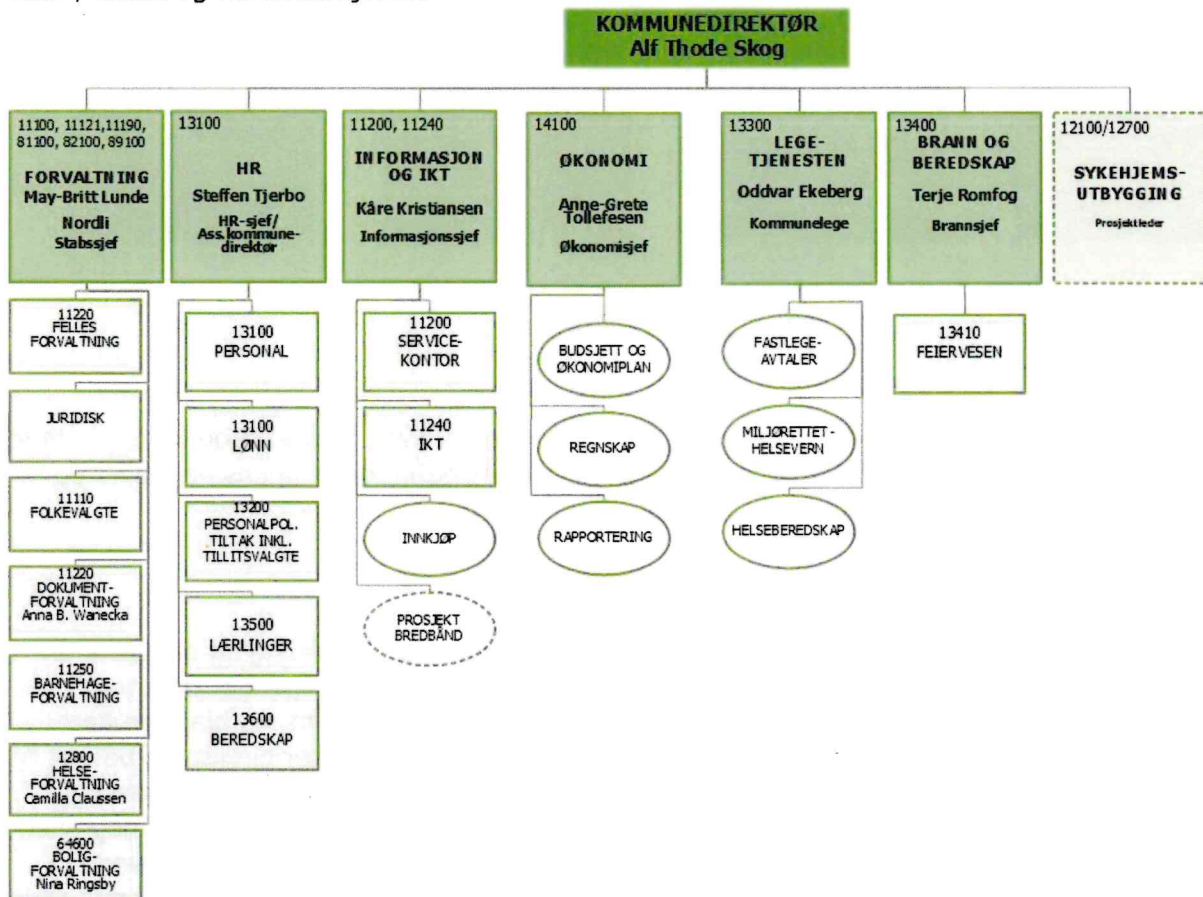
Kommunedirektørens ledergruppe møtes hyppig for å informere hverandre, sette i gang, samordne og følge opp aktiviteter, diskutere og løse utfordringer og gjøre beslutninger.

Den settes sammen av

- Kommunedirektør
- Assisterende kommunedirektør
- Økonomisjef
- Stabssjef
- Informasjonssjef
- Kommunalsjef for oppvekst og kultur
- Kommunalsjef for velferd og levekår

- Kommunalsjef for helse og mestring
- Kommunalsjef for areal og infrastruktur

Stab-, støtte og fellesfunksjoner:

Assisterende kommunedirektør er kommunedirektørens stedfortreder og har HR og beredskap som primære ansvarsområder.

Forvaltning omfatter det politiske sekretariat, dokumentcenter, saksbehandling administrativt og overfor folkevalgte organer og barnehageforvaltning, helseforvaltning og boligforvaltning. Det er aktuelt å bygge ut og styrke dette forvaltningsmiljøet framover.

Økonomi er videreført som i tidligere organisasjonsmodell, men har blitt styrket kompetanse- og kapasitetsmessig.

Informasjon og IKT er tilbakeført til kommunedirektøren – fordi det hører til det sentrale leddet.

Legetjenesten og Brann og redning er viktige funksjoner for lokalsamfunnets fungerende ordinært og i ekstraordinære situasjoner. Av denne grunn er de plassert i det sentrale leddet.

Kommunalsjefer (kommuneområder) og enheter:

Seksjonslederleddet er avviklet og erstattet av fire kommuneeområder. Oppvekst og kultur, Velferd og levekår, Helse og mestring og Areal og infrastruktur. Det gjenspeiler kommunens oppgaver og utfordringer i øyeblikket og satsningsområder for 2022 – 2034.

Modellen innebærer en «spissing» av organisasjonen.

Den er ment å skulle generere et sterkere fokus på plan, mål/strategi, utvikling og omstilling av aktivitet og virksomhet. Samfunnet er i store endringer. Det er høye forventninger og krav til kommunal samfunnsutvikling/plan, forvaltning og tjenester i lovgivningen m.m., blant brukere, innbyggere og i samfunnet som helhet. Av denne grunn er det påkrevet mer direkte og bevisst å peke ut en retning på kort og lang sikt og evne å omstille seg til det som er nye premisser og rammer. Folketallsveksten har i perioder nesten helt stoppet opp de siste tre årene. Demografien endrer seg svært raskt. Det medfører konsekvenser for de økonomiske rammene, behovene i befolkningen og befolkningsgrupper og utforming, standard og omfang av forskjellige kommunale tilbud.

Et mer konsentrert og mindre kommunalsjefledd er bedre rustet (fra folkevalgte organer via kommunedirektøren) til sterkere å gjennomføre helhetlig, strategisk og målrettet styring og ledelse av kommunale kjerneoppgaver og virksomhet. Fragmenterte og brede strukturer (horisontal oppdeling (seksjoner)) fungerer best i stabile tider og vekstperioder, mens mer spissede modeller skaper best resultater når større endringer og omstillinger er påkrevde. For Rakkestad kommune er det i dag situasjonen.

Fordi kommuneeområdene er større og mer komplekse enn seksjonene (med fordeler og utfordringer) og for å kunne sette sammen et tilstrekkelig sterkt styrings- og ledelsesapparat, etableres assisterende kommunalsjef-, fagsjef- og rådgiverlignende funksjoner for å forsterke gjennomføring og effekter av den nye administrative modellen. Disse ressursene kanaliseres ut i organisasjonen etter nærmere kartlegginger og analyser.

Resultater med administrativ organisasjonsmodell

Den administrative organisasjonsstruktur skal medvirke til at Rakkestad kommune bedre realiserer disse overordnede resultatene:

- Mål- og strategiorientering og endrings- og omstillingsdyktighet
- Bygge gode styrings- og ledelsesverdier og styrings- og ledelseskulturer – politisk, administrativt og mellom det folkevalgte og administrative ledd
- Planmessig utvikling og utbygging av Rakkestadsamfunnet.
- Adekvate og gode kommunale velferdstjenester – innen fastsatte budsjett- og andre rammer
- Gode forvaltningsmiljøer
- En bærekraftig, stabil og solid kommuneøkonomi over tid.

Note 1 – Endring i arbeidskapital (BRF § 5-10 a)

Balanseregnskapet:	31.12.2022	01.01.2022	Endring
2.1 Omløpsmidler	301 702 649	274 932 819	
2.3 Kortsiktig gjeld	114 856 605	107 030 095	
Arbeidskapital	186 846 044	167 902 724	18 943 320

Drifts- og investeringsregnskapet:	Beløp
Driftsregnskapet	
Sum driftsutgifter	773 342 989
Sum driftsinntekter	-810 944 375
Netto finansutgifter	43 488 507
Netto driftsresultat	5 887 121
Investeringsregnskapet	
Sum investeringsutgifter	55 674 318
Sum investeringsinntekter	-55 674 318
Netto utgifter videreutlån	-26 746
Netto utgifter i investeringsregnskapet	-26 746
Netto tilgang/bruk i drifts- og investeringsregnskapet	5 860 375
Endring ubrukte lånemidler (økning +/reduksjon -)	-24 803 695
Endring i regnskapsprinsipp ført direkte mot egenkapital	-
Endring arbeidskapital i drifts- og investeringsregnskapet	-18 943 320
Differanse	-

Note 2 – Årets endring i kapitalkonto (BRF § 5-10 b)

Kapitalkonto	Beløp
Saldo 01.01	Kr. 315 754 544
Økning av kapitalkonto (kreditposter)	
Aktivert egenkapitalinnskudd KLP	53 472 981
Kjøp: Aksjer og andeler	0
Utlån	7 705 962
Avdrag på eksterne lån	1 506 099
Endring pensjonsmidler KLP	35 473 060
Reduksjon pensjonsforpliktelser	49 718 086
	0
Reduksjon av kapitalkonto (debetposter)	
Salg: Fast eiendom, anlegg, utstyr, maskiner og transportmidler	17 956 199
Avskrivning: Fast eiendom, anlegg, utstyr, maskiner og transportmidler	37 454 760
Nedskrivning: Fast eiendom, anlegg, utstyr, maskiner og transportmidler	79 738
Salg: Aksjer og andeler	0
Nedskrivning: Aksjer og andeler	211 917
Avdrag på utlån	4 520 388
Avskrivning utlån	49 771
Bruk av lånemidler	29 496 305
Endring pensjonsmidler SPK	4 389 558
Endring pensjonsforpliktelser	57 811 941
Tilbakeføring arbeidsgiveravgift av netto overfinansiering pr 01.01.22	4 178 400
Saldo 31.12.	Kr. 307 481 754

Note 3 – Vesentlig endringer i regnskapsprinsipp, estimater og vesentlige korrigeringer av tidligere års feil (BRF § 5-10 c)

Som følge av endringer i forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner mv., er virkning av endringer i regnskapsprinsipp i 2007 og tidligere, som er regnskapsført mot likviditetsreserve, ført over til egne egenkapitalkontoer for endring av regnskapsprinsipp. Endringer gjort etter 2007 er ført direkte mot kontoer for endring av regnskapsprinsipp.

Konto for endring av regnskapsprinsipp består pr. 31.12.2022 av følgende poster:

	År	Utgift	Inntekt
Utbetalte feriepengar	1993	7 677 901	
Feriepengar til landbrukskontoret ved overtakelse	1994	159 511	
Påløpte renter	2001	3 870 619	
Varebeholdning	2001	1 460 500	
Kompensasjon for mva	2001		1 569 910
Obligasjoner	2001	0	0
Tilskudd til ressurskrevende brukere	2008		2 667 000
Sum bokført mot endring av regnskapsprinsipp		13 168 531	4 236 910

Konto for endring av regnskapsprinsipp viser	31.12.2022	31.12.2021
Endring av regnskapsprinsipp som påvirker AK (drift)	8 931 621	8 931 621
Endring av regnskapsprinsipp som påvirker AK (investering)		
Sum	8 931 621	8 931 621

Det er ikke bokført endringer i regnskapsprinsipp i 2022 som har påvirket de nevnte konto.

Note 4 – Varige driftsmidler (BRF § 5-11 a)

	IT-utstyr, kontor-maskiner	Anleggs-maskiner mv.	Brannbiler, tekniske anlegg	Boliger, skoler, veier	Adm.bygg, sykehjem mv.	Tomte-områder	SUM
Bokført verdi 01.01.22	11 942	37 471	29 923	583 014	256 389	100 232	1 018 971
Tilgang i året	5 454	2 537	7 387	28 163	7 303	2 629	53 473
Avgang i året	0	-184	0	-16 570	0	0	-16 573
Delsalg i året	0	0	0	0	0	-1 203	-1 203
Årets ordinære avskrivninger	-3 766	-6 889	-1 992	-18 358	-6 451	0	-37 455
Årets nedskrivninger	0	0	0	-80	0	0	-80
Årets reverserte nedskrivninger	0	0	0	0	0	0	0
Bokført verdi 31.12.22	13 631	32 935	35 318	576 170	257 242	101 658	1 016 954
Økonomisk levetid	5 år	10 år	20 år	40 år	50 år	Ingen	
Avskrivningsplan	Lineær	Lineær	Lineær	Lineær	Lineær	avskr	

Note: Tall oppgitt i hele tusen kroner

Årets nedskrivninger knytter seg til justeringsavtalene inngått med Bjørnstad Bygg Utvikling AS og Sagveien 17 Rakkestad AS. Når man overtar et anleggsmiddel som anvendes i avgiftspliktig virksomhet utgiftsføres anleggsmiddelet i investeringsregnskapet til virkelig verdi inklusiv merverdiavgift. Justering av inngående merverdiavgift inntektsføres i investeringsregnskapet det året justeringen skjer. Bokført verdi på anleggsmiddelet reduseres tilsvarende.

Note 5 – Aksjer og andeler i varig eie (BRF § 5-11 b)

Selskapets navn	Eierandel i selskapet	Antall aksjer/andeler	Balanseført verdi 31.12.2022	Balanseført verdi 31.12.2021
Filmparken AS		2 002	2 002	2 002
A/L Biblioteksentralen	0,18 %	7	2 100	2 100
Deltagruppen AS	9,60 %	444	4 440	216 357
Rause AS	88,00 %	88	88 000	88 000
Inspiria Science Center Eiendom AS	0,18 %	38	190	190
Studentbyen på Sogn			1	1
Yrkesskolens hybelhus			1	1
Studentbyen Berg			1	1
Studentenes hus, Tune			5	5
Orkla ASA		1 765	52 773	52 773
Viken Skog SA		12 000	120 000	120 000
Tunheim borettslag		9	900	900
Kirkeby borettslag		2	200	200
Skaun borettslag		3	1 200	1 200
Lyngsletta borettslag		1	100	100
Bygdetunet borettslag		4	400	400
Gudimstua borettslag		1	100	100
Holøsåsen borettslag		3	300	300
Lundborg borettslag		1	100	100
Rakkestad Energi AS	67,00 %	670	6 700 000	6 700 000
Stiftelsen Markens Grøde	24,70 %	1	150 000	150 000
Rakkestad Flyplass AS	70,30 %	367	3 770 000	3 770 000
Rakkestad Motorpark AS	29,41 %	125 000	2 600 500	2 600 500
Østfold Energi AS	0,14 %	97	97 000	97 000
Glommen Mjøsen skog		10	1 250	1 250
Egenkapitalinnskudd KLP			23 681 384	22 175 285
Sum			37 272 947	35 978 765

Antall aksjer i Deltagruppen AS er redusert pga. kapitalnedsettelse i selskapet.

Note 6 – Utlån (BRF § 5-11 c)

Utlånt til	Utestående 31.12.22	Utestående 01.01.22	Tap på lån	Fakturert, ikke bet.
Utlån finansiert med innlån				
Startlån	85 117 497	81 875 341		131 273
Sum lånefinansierte utlån	85 117 497	81 875 341		131 273
Utlån finansiert med egne midler				
Rakkestad Flyplass AS	196 024	215 273		110 827
Forfatter Y Abdusamet	14 165	42 499		45 824
Rudskogen Motorsenter AS	0	0		300 035
Sosiallån	7 900	66 671	49 771	6 000
Sum egenfinansierte utlån	218 089	324 443		462 686
Sum	85 335 586	82 199 784	49 771	593 959

Note 7 – Markedsbaserte finansielle omløpsmidler og derivater (BRF § 5-11 d)

Rakkestad kommune har ikke sertifikater, obligasjoner eller aksjer klassifisert som omløpsmidler i balanseregnskapet.

Note 8 – Rentesikring (BRF § 5-11 e)

Renteutgiftene på kommunens lånegjeld sikres i samsvar med gjeldende reglement for finans- og gjeldsforvaltningen.

Langsiktig gjeld med fast rente

Lån nr.	Volum	Siste forfall	Rente-binding til	Betaler	Finans-reglementet
20150410	34 760 810	jun.41	des.24	1,860	Pkt 12.3.3
20190564	68 850 000	nov.49	nov.24	1,860	Pkt 12.3.3
20200188	59 583 350	mai.50	mai.23	1,340	Pkt 12.3.3
8317.56.98704	51 150 000	mai.50	mai.23	1,190	Pkt 12.3.3
8317.57.69695	32 666 664	des.50	des.23	0,990	Pkt 12.3.3

Rentebytteavtaler

Utsteder	Volum	Løper fra	Løper til	Betaler	Mottar	Formål med sikringen	Finans-reglementet
DNB	63 000 000	sep. 12	sep.22	4,750	NOK Nibor	Rentebinding	Pkt 12.3.3
Nordea	50 000 000	okt. 15	jul. 35	3,280	3M Nibor	Rentebinding	Pkt 12.3.3
Nordea	63 000 000	des. 21	des. 31	2,750	3M Nibor	Rentebinding	Pkt 12.3.3

Note 9 – Langsiktig gjeld og avdrag på lån (BRF § 5-12 a og b)

Fordeling av langsiktig gjeld:	31.12.2022	Gj.snittlig gjenstående løpetid (år)	Gj.snittlig rente
Lån til egne investeringer	764 059 019	18 år og 0 mnd	3,116 %
Lån til andres investeringer	0		
Lån til innfrielse av kausjoner	0		
Lån til videreutlån	110 439 214	27 år og 2 mnd	1,732 %
Sum bokført langsiktig gjeld	874 498 233		
Herav finansielle leieavtaler	0		
Lån som forfaller i 2023	89 000 000		
Herav lån som må refinansieres	89 000 000		

Fordeling av langsiktig gjeld etter rentebetingelser	Langsiktig gjeld 31.12	Gj.snittlig rente
Langsiktig gjeld med fast rente:	247 010 824	1,483 %
Langsiktig gjeld med flytende rente:	627 487 409	3,516 %

Note 10 – Avdrag på lån (BRF § 5-12 b)

Avdrag på lån til investeringer i varige driftsmidler

Kommunen skal betale årlige avdrag som samlet skal være minst lik størrelsen på kommunens avskrivninger i regnskapsåret, justert for forholdet mellom størrelsen på lånegjelden og størrelsen på kommunens avskrivbare anleggsmidler.

Beregningen gjøres ved hjelp av følgende formel:

$$\frac{\text{Sum årets avskrivninger} \times \text{Lånegjeld pr. 1/1 i regnskapsåret}}{\text{Bokførte avskrivbare anleggsmidler pr. 1/1 i regnskapsåret}} = \text{Minimumsavdrag}$$

Forholdet mellom betalte avdrag og minimumsavdrag	2022	2021
Sum avskrivninger i året	37 454 760	37 224 904
Sum lånegjeld pr 01.01	761 250 862	702 510 750
Avskrivbare anleggsmidler pr 01.01	918 738 806	868 903 430
Beregnet minimumsavdrag	31 034 358	30 096 435
Utgiftsførte avdrag i driftsregnskapet	31 036 000	30 163 124
Avvik	1 642	66 689

Rakkestad kommune har i 2022 betalt kroner 1 642,- mer i avdrag på lån enn hva man faktisk må betale.

Avdrag på lån til videre utlån og forskotteringer

Mottatte avdrag på videreutlån og refusjoner av gitte forskotteringer finansiert med lån kan bare finansiere avdrag på lån eller nye utlån, jf KL 14-17, 2. ledd. Dersom slike mottatte avdrag benyttes til å betale avdrag på lån etter KL § 14-15 første og andre ledd og § 14-16, skal dette ikke redusere minimumsavdraget, jf KL § 14-18 tredje ledd.

	2022	2021
Mottatte avdrag på startlån	-4 463 806	-9 177 397
Utgiftsførte avdrag i investeringsregnskapet	4 437 060	8 137 472
Mottatte avdrag som har finansiert nye utlån	0	5 507 811
Avsetning til/bruk av avdragsfond	26 746	-4 378 791
Saldo avdragsfond 31.12	1 603 626	1 576 880

Note 11 – Pensjonsforpliktelser (BRF § 5-12 c)

Generelt om pensjonsordningene i kommunen

Kommunen har kollektive pensjonsordninger i Kommunal Landspensjonskasse (KLP) og Statens pensjonskasse (SPK) som sikrer ytelsesbasert pensjon for de ansatte.

Pensjonsordningen omfatter alders-, uføre-, ektefelle-, barnpensjon samt AFP/tidligpensjon og sikrer alders- og uførepensjon med samlet pensjonsnivå på 66% sammen med folketrygden. Pensjonene samordnes med utbetaling fra NAV.

Premiefond

Premiefondet er et fond for tilbakeført premie og overskudd. Eventuelle midler på premiefondet kan bare brukes til fremtidig premiebetaling. Premiefondet fremgår ikke av kommuneregnskapet, men bruk av fondet reduserer faktisk betalte pensjonspremier.

	2022	2021
Innestående på premiefond 01.01.	36 042 994	1 798 131
Tilført premiefondet i løpet av året	16 570 752	45 895 705
Bruk av premiefondet i løpet av året	22 505 168	11 650 846
Innestående på premiefond 31.12.	30 108 584	36 042 994

Regnskapsføring av pensjon

Etter § 3-5 og § 3-6 i årsregnskapsforskriften skal driftsregnskapet belastes med pensjonskostnader som er beregnet ut fra langsiktige forutsetninger om avkastning, lønnsvekst og G-regulering. Pensjonskostnadene beregnes på en annen måte enn pensjonspremien som betales til pensjonsordningen, og det vil derfor normalt være forskjell mellom disse to størrelsene. Forskjellen mellom betalt pensjonspremie og beregnet pensjonskostnad betegnes premieavvik, og skal inntekts- eller utgiftsføres i driftsregnskapet. Premieavviket tilbakeføres igjen neste år med 1/7 per år for premieavvik oppstått i 2014 eller senere, med 1/10 per år for premieavvik oppstått fra 2011 til 2013 og med 1/15 per år for premieavvik oppstått fra 2002 til 2010.

Regnskapsføringen av pensjon innebærer et unntak fra de grunnleggende prinsippene for kommuneregnskapet om at alle kjente utgifter og inntekter i året skal tas med i årsregnskapet for vedkommende år (kl § 14-6, 2. ledd nr c). Regnskapsføringen av premieavvik og amortisering av premieavvik har hatt innvirkning på netto driftsresultat i 2022 ved at regnskapsførte pensjonsutgifter er kr. 654 873 høyere enn faktisk betalte pensjonspremier.

Bestemmelsene innebærer også at beregnede pensjonsmidler og pensjonsforpliktelser er oppført i balansen som henholdsvis anleggsmidler og langsiktig gjeld.

Økonomiske forutsetninger for beregning av pensjonskostnaden	KLP	SPK
Forventet avkastning pensjonsmidler	3,50 %	3,00 %
Diskonteringsrente	3,00 %	3,00 %
Forventet årlig lønnsvekst og årlig vekst i folketrygden G beløp	1,98 %	1,98 %
Årlig vekst i pensjonsregulering	1,22 %	1,98 %

Spesifikasjon av samlet pensjonskostnad, premieavvik, pensjonsforpliktelse og estimatavvik

Pensjonskostnad og premieavvik		2022	2021
	Årets pensjonsopptjening, nåverdi	41 150 128	39 263 460
	Rentekostnad av påløpt pensjonsforpliktelse	25 260 050	23 582 672
	Forventet avkastning på pensjonsmidlene	-28 294 974	-26 530 068
	Administrasjonskostnad	1 935 511	1 902 961
A	Beregnet netto pensjonskostnad (inkl. adm)	40 050 715	38 219 025
B	Forfalt pensjonspremie (inkl. adm.kostnader)	49 464 036	60 656 266
C	Årets premieavvik (B-A)	9 413 321	22 437 241

Pensjonsutgifter i drifts- og investeringsregnskapet		2022	2021
B	Forfalt pensjonspremie (inkl. adm.kostnader)	49 464 036	60 656 266
C	Årets premieavvik	-9 413 321	-22 437 241
D	Amortisering av tidligere års premieavvik	10 068 194	8 141 071
E	Brutto pensjonsutgift etter premieavvik og amortisering (SUM B:D)	50 118 909	46 360 096
G	Pensjonstrekk ansatte	7 128 398	6 965 741
	Årets regnskapsførte pensjonsutgift (F-G)	42 990 511	39 394 355

Akkumulert premieavvik		2022	2021
	Sum gjenstående premieavvik tidligere år (pr. 01.01.)	48 212 300	33 916 130
	Årets premieavvik	9 413 321	22 437 241
	Sum amortisert premieavvik dette året	-10 068 194	-8 141 071
	Akkumulert premieavvik pr. 31.12	47 557 427	48 212 300
	Arbeidsgiveravgift av akkumulert premieavvik	6 705 597	6 797 934
	Sum akkumulert premieavvik inkl. arb.g.avgift	54 263 024	55 010 234

Pensjonsmidler og pensjonsforpliktelse		2022	2021
	Netto pensjonsforpliktelse pr. 01.01.	-4 257 602	10 683 115
	Årets premieavvik	-9 413 321	-22 437 241
	Estimatavvik (ført direkte mot egenkapitalen)	21 118 845	7 496 524
	Virkningen av planendringer (ført direkte mot egenkapitalen)	0	0
	Netto pensjonsforpliktelse pr. 31.12	7 447 922	-4 257 602
	<i>Herav:</i>		
	Brutto pensjonsforpliktelse	858 965 262	801 931 210
	Pensjonsmidler	851 517 340	806 188 812
	Arbeidsgiveravgift av netto pensjonsforpliktelse	4 355 968	600 322

Dersom pensjonsforpliktelsene er større enn pensjonsmidlene skal det beregnes arbeidsgiveravgift av netto pensjonsforpliktelse. Dersom pensjonsmidlene er større en pensjonsforpliktelsen (såkalt netto «overfinansiering»), vil det ikke være noen netto forpliktelse som det kan knyttes fremtidig arbeidsgiveravgift til. Kommunen har kollektive pensjonsordninger i Kommunal Landspensjonskasse (KLP) og Statens pensjonskasse (SPK). I SPK har vi en netto pensjonsforpliktelse som beløper seg til 30 893 390 og som det er beregnet arbeidsgiveravgift av. I KLP derimot er pensjonsmidlene større en pensjonsforpliktelsene. Netto overfinansiering i KLP beløper seg til kr. 23 445 468 og det er ikke beregnet arbeidsgiveravgift av dette.

Note 12 – Kommunens garantiansvar (BRF § 5-12 d)

Gitt overfor - navn	Type garanti	Formål	Garantiansvar per 31.12.2022	Opprinnelig garanti-ansvar	Utløper dato
Gudimstua Borettslag	Selvskyldnergaranti	Oppføring av boliger	1 223 530	3 000 000	03.03.31
Gudimhagen Borettslag	Selvskyldnergaranti	Oppføring av boliger	1 867 980	4 566 000	24.06.31
Rakkestadhallene AS	Selvskyldnergaranti	Oppføring av idrettshall	17 863 930	24 320 844	30.12.49
Rakkestad Sokn	Kausjon	Vedlikehold av kirkebygg	1 048 341	1 700 000	18.04.41
Rakkestad Sokn	Kausjon	Vedlikehold av kirkebygg	4 100 000	5 700 000	06.06.43
Garantier med hjemmel i sosiallovgivningen	Selvstendig garanti	Husleiegaranti	478 074		30.11.24
Rakkestad Motorpark AS	Kausjon	Bygge motorbane 1. fase	937 500	3 125 000	10.01.24
Rakkestad Motorpark AS	Kausjon	Videreutvikling til nasjonalt hovedanlegg	7 150 000	7 150 000	10.06.37
Øst 110-sentral IKS	Kausjon	Bygge opp varslings-, beredskaps- og redningstjenester	7 200	800 000	01.06.27
Sum garantiansvar			34 676 555	50 361 844	

Note 13 – Bundne fond (BRF § 5-13 a)

Bundne fond	Beholdning 01.01.2022	Avsetninger	Bruk	Beholdning 31.12.2022	Formål
Martha & Ivar Gjulems minnefond	1 627 161	6 424		1 633 585	1
Ungdom/Ungdom under utdanning	343 410	2 283		345 692	2
Boligtilskudd til etablering	1 601 432			1 601 432	3
Tilskudd til tilpasning	566 904			566 904	4
Erling Nærbyes testamentariske gave	680 684			680 684	5
Bredbånd - Øst og vest i bygda	4 700 000	893 552		5 593 552	6
Kompetanse- og innovasjonstilskudd	1 171 978		546 878	625 100	7
Kompetanse- og innovasjonstilskudd	0	750 000		750 000	8
Kommunalt rusarbeid	3 135 000		2 475 000	660 000	9
Glomma sør for Øyeren	2 986 825		190 080	2 796 744	10
Konfliktdepdende tiltak – ulverevir	1 045 703		692 911	352 792	11
Bundet driftsfond – vann	432 481	166 296		598 777	12
Bundet driftsfond – renovasjon	348 596	574 714		923 310	12
Bundet driftsfond – byggesak	629 653	179 597		809 250	12
Ekstraordinære avdrag startlån	1 576 880	26 746		1 603 626	13
Sum bundne fond	20 846 706	2 599 612	3 904 869	19 541 448	

Rakkestad kommune har pr. 31.12.2022 70 bundne fond på totalt kr. 24 204 964,-. Fondene som er listet ovenfor utgjør 80,73% av bundne fond.

- 1) Et minnefond som i henhold til testamentet skal brukes til velferdstiltak for eldreomsorgen i Rakkestad og Degernes.
- 2) Fondet skal benyttes til ungdom i Rakkestad.
- 3) Tilskudd til etablering skal bidra til å redusere boutgiftene og dermed redusere behovet for offentlig støtte. Ingen søknader er innvilget i 2022.

- 4) Tilskudd til etablering skal bidra til at personer med behov for tilpasset bolig får finansiering til dette, samt øke tilgjengeligheten i boligmassen. Ingen søknader er innvilget i 2022.
- 5) En gave til Skautun sykehjem til fri disponering fra Erling Nærby. Det har ikke vært brukt av fondet i 2022 da kommunalsjef for kommuneområdet helse og mestring avventer til nytt sykehjem er på plass.
- 6) Kommunal og moderniseringsdepartementet har bevilget støtte over statsbudsjettet til bredbåndsutbygging i Viken fylke. Flere områder i Rakkestad er under utbygging.
- 7) Fondet tilhører kommuneområdet helse og mestring og tilskuddsordningen har som hovedformål å styrke kommunens evne og mulighet til å utvikle bærekraftige og gode helse- og omsorgstjenester, og å gi en tydelig prioritet til noen av de viktigste framtid utfordringene kommunene står overfor på helse- og omsorgsfeltet.
- 8) Fondet tilhører kommuneområdet velferd og levkår og har samme formål som punkt 7.
- 9) Formålet med tilskuddet kommunalt rusarbeid er varig kapasitetsvekst i det samlede kommunale tilbudet til personer med rusmiddelproblemer slik at disse sikres et helhetlig, tilgjengelig og individuelt tilpasset tjenestetilbud.
- 10) Glomma sør for Øyeren er et interkommunalt miljøprosjekt hvor Rakkestad kommune er vertskommune.
- 11) Bruken av tilskuddet skal være relatert til den særlige belastningen av å ha et ulverevir i kommunen. Formålet med tilskuddsordningen er å bidra til konfliktdemping i kommuner med ulverevir.
- 12) Disse bundne fondene er selvkost i henhold til lov om kommunale vass og avløpsanlegg, vern mot forurensning og om avfall (forurensningsloven) og plan og bygningsloven.
- 13) Ekstraordinære avdrag startlån settes av til fond i henhold til kommuneloven § 14-17.

Note 14 – Selvkostområder (BRF § 5-13 b)

Tall i 1000 kr	Vann	Avløp	Slam	Renovasjon	Feiing	Byggesak	Oppmåling
A. Direkte driftskostnader	7 629	10 659	2 663	10 559	1 317	1 770	974
B. Henførbare indirekte driftskostnader	300	452	90	367	46	60	32
C. Kalkulatoriske rentekostnader	1 521	2 480	5	154	1	0	0
D. Kalkulatoriske avskrivninger	1 573	3 262	27	406	22	0	0
E. Andre inntekter	-115	-1 159	0	-846	-14	-51	-177
F. Gebyrgrunnlag (A+B+C+D+E)	10 908	15 694	2 785	10 640	1 372	1 779	829
G. Gebyrinntekter	11 056	13 462	1 959	11 192	1 323	1 933	524
H. Årets selvkostresultat (G-F)	148	-2 232	-826	552	-49	154	-305
I. Avsetning til selvkostfond og dekning av fremført underskudd	148			552		154	
J. Bruk av selvkostfond og fremføring av underskudd		2 232	826		49		
K. Kontrollsum (subsidiert) (H-I+J)	0	0	0	0	0	0	-305
L. Saldo selvkostfond pr 01.01	432	-742	913	349	377	630	
M. Alternativ kostand ved bundet kapital på selvkostfond eller fremføring av underskudd	18	-67	18	22	13	25	
N. Saldo selvkostfond pr 31.12 (L+M+I+J)	598	-3 041	105	923	341	809	
Nøkkeltall							
O. Årets finansielle dekningsgrad i % (G/F)*100	101,36%	85,78%	70,34%	105,19%	96,43%	108,66%	63,21%
P. Årets selvkostgrad i % (G/(F+I+J))*100	100,00%	100,00%	100,01%	100,00%	100,00%	100,00%	63,21%

Selvkostresultatet for gebyrområdene over en tidsperiode på 5 år

Tall i 1000 kroner	Over- (+)/underskudd(-) 2022	Over- (+)/underskudd(-) 2021	Over- (+)/underskudd(-) 2020	Over- (+)/underskudd(-) 2019	Over- (+)/underskudd(-) 2018
Utvikling i selvkostresultatet					
Vann	148	1 125	-1 386	-576	-520
Avløp	-2 232	-1 972	-3 271	-255	-853
Slam	-826	-330	670	-675	418
Renovasjon	552	-2	-2 139	388	-413
Feiing	-49	344	437	-269	-155
Byggesak	154	78	638	-6	400
Oppmåling	-305	-188	-389	-415	89

Fondsutvikling over en tidsperiode på 5 år

Tall i 1 000 kroner	2022	2021	2020	2019	2018
Utgående balanse i fond					
Vann	598	432	-690	696	1 250
Avløp	-3 041	-742	1 225	4 457	4 608
Slam	105	912	1 221	539	1 194
Renovasjon	923	349	345	2 464	2 024
Feiing	341	377	28	-406	-131
Byggesak	809	630	540	0	0

Note 15 – Salg av finansielle anleggsmidler (BRF § 5-13 c)

Det er ikke solgt finansielle anleggsmidler i 2022.

Note 16 – Ytelser til ledende personer (BRF § 5-13 d)

Godtgjørelse til kommunedirektør og ordfører

Tekst	Regnskapsåret	Forrige år
Lønn og annen godtgjørelse til kommunedirektør ekskl. pensjonsavtale	1 337 724	1 276 788
Lønn og annen godtgjørelse til kommunedirektør for verv i kommunal sammenheng (AS, KF, IKS, stiftelser etc.)	0	0
Lønn og annen godtgjørelse til ordfører ekskl. pensjonsavtale	938 597	938 597
Lønn og annen godtgjørelse til ordfører for verv i kommunal sammenheng (AS, KF, IKS, stiftelser etc.)	0	0

Kommunedirektøren har en årslønn på kr. 1 337 724 per år fra 1. mai 2021 – tilsvarende 12G. I tillegg har kommunedirektøren tjenestetelefon og to avisabonnement dekket av Rakkestad kommune.

Det er ikke inngått etterlønsavtale med kommunedirektøren.

Rakkestad kommune har inngått lederavtale med kommunedirektøren.

Kommunedirektøren er regulært medlem av tjenestemannspensjonsordningen i Kommunal Landspensjonskasse.

Ordfører sin årslønn er ikke endret siden 1. januar 2020 da den følger av endringer i lønn til stortingsrepresentanter. Avlønning stortingsrepresentanter har vært «frost» gjennom pandemien.

Ordføreren har tjenestetelefon dekket av Rakkestad kommune.

Ordføreren har tidligere vært medlem av ordførerpensjonsordningen i Kommunal Landspensjonskasse. Dette er endret til allmenn tjenestepensjonsordning i Kommunal Landspensjonskasse fom 2014.

Dersom ordføreren ikke fortsetter i vervet etter nyvalg, tilkommer vedkommende den faste godtgjørelsen i 1,5 måneder etter fratredelsen. Dersom vedkommende ikke har næringsinntekt, vil den faste godtgjørelsen kunne vare i inntil 3 måneder etter fratredelsen.

Note 17 – Godtgjørelser til revisor (BRF § 5-13 e)

Kommunens revisor er Østre Viken kommunerevisjon IKS

Godtgjørelse til revisor	2022	2021
Revisjon	1 328 506	1 285 071
Rådgivningstjenester	6 160	0
Samlet godtgjørelse	1 334 666	1 285 071

Note 18 – Investeringsprosjekter

Prosjekt	Prosj. nr.	Oppstarts-år	Antatt ferdigstillelses-år	Regnskap 2022	Revidert budsjett 2022	Regnskapsført tidligere år	Sum regnskapsført
KLP - Egenkapitaltilskudd	90000	Årlig		1 506 099	1 506 000		1 506 099
IKT - Investeringer	90003	Årlig		3 201 630	2 800 000		3 201 630
IKT - PC'er til åttende trinn	90005	Årlig		660 383	640 000		660 383
Bygninger - Tiltak	90013	Årlig		272 426	100 000		272 426
Lekeplasser - Tiltak	90014	Årlig		447 503	400 000		447 503
Veier og gatelys - Tiltak	90015	Årlig		1 106 630	1 120 000		1 106 630
Vann- og avløpsinvesteringer	90017	Årlig		20 215 236	23 377 000		20 215 236
Kjøp av utleieboliger	90032	Årlig		3 922 026	3 854 000		3 922 026
Rakkestad kunstgressbane - Plastgranulat	90080	2022	2022	389 725	280 000		389 725
Harlemåsen boligområde - Sluttkostnader	90082	2019	2022	-1 120 834	928 000	12 959 655	11 838 820
Oppvekst og kultur - Utstyr	90092	Årlig		385 796	400 000		385 796
Brann - Utstyr	90095	Årlig		-46 165	96 800		-46 165
Areal og infrastruktur - Utstyr	90097	Årlig		1 377 787	1 270 800		1 377 787
Rakkestad kulturskole - sluttkostnader	90100	2016	2023	-735 639	400 000	24 410 019	23 674 380
Friluftsområdet Grytelandtjernet	90114	2018	2022	64 498	56 000	555 098	619 596
Skautun rehabiliterings- og omsorgssenter	90121	2018	2027	3 073 889	4 182 500	5 181 544	8 255 433
Frisbeegolfbane Fladstadparken	90126			0	-60 000		0
Helse- og mestring - Utstyr	90129	Årlig		631 447	440 000		631 447
Os skole - Fase II	90143	2023	2025	0	2 800 000		0
Rakkestad kulturskole - Fase II - Kino	90150	2021	2022	456 569	2 000 000	3 449 099	3 905 668
Ny mannskapsbrakke Kopla	90151	2022	2023	0	40 000		0
Rådhusplassen	90152	2021	2022	48 982	27 200	5 000 640	5 049 622
Rudskogen næringsområde - strøm	90154	2021	2022	2 014 000	1 800 000	4 252 489	6 266 489
Kjøp av ny brannbil	90155	2022	2022	4 522 767	4 500 000		4 522 767
Bergenhus gml.skole - gymsal - rivning	90156	2022	2023	256 166	1 200 000		256 166
Justeringsavtale - Bjørnstad Bygg Utvikling AS	90157	2021	2030	-22 927	-22 700	-22 928	-45 855
Justeringsavtale - Sagveien 17 Rakkestad AS	90158	2021	2030	-12 528	-12 800	-12 528	-25 056

Prosjekt	Prosj. nr.	Oppstarts-år	Antatt ferdig-stillelles-år	Regnskap 2022	Revidert budsjett 2022	Regnskaps-ført tidligere år	Sum regnskaps-ført
Ombygging av NAV/Servicekontor	90159	2022	2022	381 108	631 200		381 108
Container Kopla	90160	2022	2022	137 000	200 000		137 000
Solcelleanlegg komm. bygg	90164	2022	2023	209 645	0		209 645
Uforutsette kostnader, energiøkonomiserende tiltak, prosjektadministrasjon og byggelånsrenter	99997	*		0	10 000 000		0
Salg av eiendommer	99998	Årlig		-21 287 733	-19 664 000		-21 287 733
Sum				22 055 485	45 290 000	55 773 088	77 828 573

* Byggelånsrenter og prosjektadministrasjon er bokført på hvert enkelt prosjekt. Energiøkonomiserende tiltak er bokført på prosjekt 90164.

	Regnskap 2022	Budsjett 2022
Sum investeringsresultat	22 055 485	45 290 000
<u>Finansresultat:</u>		
Avdrag på lån til videreutlån	4 437 060	4 577 000
Videreutlån	7 705 962	30 968 000
Avsetning til bundne investeringsfond	1 603 626	0
Bruk av lån	-21 790 343	-45 252 000
Bruk av lån til videreutlån	-7 705 962	-30 968 000
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	-47 582	-38 000
Mottatte avdrag på videreutlån	-4 463 806	-3 000 000
Salg av aksjer/andeler	-217 560	0
Bruk av ubundne fond	0	0
Bruk av bundne fond	-1 576 880	-1 577 000
Overføring fra driftsregnskapet	0	0
Sum finansresultat	-22 055 485	-45 290 000
Udekket i investeringsregnskapet	0	0

Note 19 – Konsolidert regnskap

Det konsoliderte årsregnskapet etter kommuneloven § 14-6 første ledd bokstav d skal vise kommunen som én økonomisk enhet.

Det konsoliderte årsregnskapet utarbeides ved å slå sammen årsregnskapene til de enhetene som skal inngå i konsolideringen.

Rakkestad kommune har ingen slike enheter, og regnskapet skal dermed ikke konsolideres.

Årsberetning 2022

Saksnr. **23/463**

Journalnr. **4172/23**

Arkiv **210**

Dato: **27.02.2023**

Innhold

Kommunedirektørens kommentar	1
Samfunn og statistikk	5
Kommuneplanens samfunnsdel	5
Befolkningsutvikling	6
Sammenligning med andre	10
Økonomisk resultat.....	16
Driftsregnskapet	22
Investeringsregnskapet	32
Balanseregnskapet.....	36
Finansforvaltning	39
Likestilling, internkontroll og etiske prinsipper (KL14-7)	44
Sykefravær, årsverk og ansatte	48
Kommunedirektør og staber	52
Oppvekst og kultur	55
Velferd og levekår	58
Helse og mestring	61
Areal og infrastruktur.....	62
Rakkestad kirkelige fellesråd	66
Næring og fellesutgifter/inntekter	66

Kommunedirektørens kommentar

Innledende

Kommunedirektøren legger fram årsberetning for Rakkestad kommune for 2022 for formannskapet og kommunestyret.

Den økonomiske og finansielle stillingen var i 2015 – 2019 relativt stabil og god.

Rakkestad kommune leverte netto driftsresultater og regnskapsmessige resultater i intervallet 2 – 4 prosent av brutto driftsinntekter hvert år i denne perioden. Et disposisjonsfond på nærmere kr. 120 millioner kroner ble bygget opp i disse årene. Det utgjorde ca. 16,0 prosent av brutto driftsinntekter pr. 31.12.2021. Både budsjett- og regnskapsbalansen og driftsreservene kan i det tidsrommet det er snakk om karakteriseres som solide.

Den økonomiske utviklingen og utsiktene snudde for tre – fire år siden.

Rakkestad kommune oppnådde bare så vidt balanse i sine regnskaper i 2020 og 2021. På siste oppgjørstidspunkt (31.12.2022) måtte det bokføres et netto driftsresultat på – 5 887 122 og et regnskapsmessig resultat på – 3 165 525. For første gang på lang tid har Rakkestad kommune dermed røde tall i sine regnskaper. Det gikk dermed i fjor med vel 3 millioner kroner av disposisjonsfondet for å dekke det merforbruket som beskrevet. Driftsbufferen eller driftsreservene utgjør nå 14,27 prosent av brutto driftsinntekter.

Endelig resultat for 2022 ble likevel bedre for enn det så ut på rapporteringstidspunktene gjennom året:

Nøkkel tall		Regnskap 2022	Budsjett (31.10.) 2022	Budsjett (1.1.) 2022	Regnskap 2021
Brutto driftsresultat,	kr.	146 624	-14 569 150	11 131 327	2 839 618
Netto driftsresultat,	kr.	-5 887 122	-21 581 143	1 333 857	2 887 792
Disponering eller dekning av netto driftsresultat,					
Overføring til investeringer,	kr.	0	0	0	2 200 000
Avsetninger til bundne fonds,	"	5 090 193	2 218 804	2 218 804	8 996 145
Bruk av bundne fonds,	"	-7 811 790	-684 947	-684 947	-8 803 513
Avsetninger til disposisjonsfond,	"	0	0	0	495 160
Bruk av disposisjonsfond, Dekning av tidligere års merforbruk,	"	-3 165 525	-23 115 000	-200 000	0
	"	0	0	0	0
Sum disponeringer og deknings,	kr.	-5 887 122	-21 581 143	1 333 857	2 887 792
Disposisjonsfondet (31.12.),	kr.	115 726 962			118 892 487

Regjeringen varslet i månedsskiftet november – desember f.å. – etter at ligningsoppgjøret for 2021 ble ferdigstilt – at kommunale skatteinntekter for 2022 kom til å bli høyere enn prognostisert. Det var helt nye opplysninger for kommunene. Rakkestad kommunes merskatteinntekter beløper seg til 15,2

millioner kroner. Det er den viktigste årsaken til resultatforbedringen som beskrevet ovenfor. Øvrige effekter refererer seg til tiltak satt i verk gjennom året og marginale utgifts- og inntektseffekter flere steder i budsjettet.

Kommunedirektøren vurderer økonomidisiplinen og økonomikontrollen som gjennomgående bra i stabene og områdene.

Årsakene til den økonomiske stillingen ved utgangen av 2022 og inngangen til 2023

De viktigste årsakene til den svakere økonomiske utviklingen i de siste årene er:

- Kommunereformen i 2015 – 2020 og revisjonen av det kommunale inntektssystemet i 2017.

Rakkestad kommune besluttet å fortsette som egen enhet i ny kommunestruktur.

Inntektsutviklingen i 2017 – 2023 er gjennomgående svakere – 0,8 – 1,2 prosent p.a. – enn for gjennomsnittet av kommuner.

Det medfører årlige konsekvenser i form av lavere inntektsutvikling på 4 – 6 millioner kroner.

Slike utslag er i et lengere perspektiv i sin natur fundamentalt negative.

- Eiendomsskatt.

Rakkestad kommune har til forskjell fra mange andre kommuner størstedelen av sine eiendomsskatteinntekter fra bolig- og fritidseiendommer.

Det skyldes den lokale næringsstrukturen. Landbrukseiendommer er unntatt fra ordningen.

Stortinget svekket eiendomskattefundamentet for boliger og fritidseiendommer i 2020 og 2021 – ved å redusere de maksimale skattesatser først til 5 og så til 4 promille, og sette ned beregningsgrunnlaget for denne skatten med 30 prosent.

Det innebærer en inntektsreduksjon for Rakkestad kommune på ca. 4 millioner kroner p.a. fra 2021.

- Nye økonomibestemmelser i kommuneloven fra 2020.

Kommunelovens nye økonomibestemmelser trådte i kraft fra 1.1.2020.

Rakkestad kommune må fra dette tidspunkt nedbetale sine langsiktige lån (minsteavdrag) hurtigere enn etter det tidligere regelverket.

Endringen resulterer i en utgiftsvekst og budsjettmessig innstramming på ca. 7 millioner kroner p.a.

- Enkeltbrukere og enkelttiltak.

Rakkestad kommune hadde i særdeleshet i 2020 og 2021 en sterk økning av enkeltbrukere og enkelttiltak (velferd og levekår og helse og mestring) som ble håndtert utenfor det ordinære driftsapparat og driftsrammer og som kjøp av tjenester utenfor kommunen.

Omfanget var på opp mot 25 millioner kroner p.a. pr. 1.1.2022.

Rakkestad kommune kan akseptere at slike tiltak fra tid til annen oppstår, men det er nødvendig at de som et hovedprinsipp etter en tid inngår i det ordinære tjenesteapparat og driftsrammer.

Omløpshastighet eller sirkulasjon av aktivitet av denne karakter må av bærekraftshensyn opp flere hakk.

Rakkestad kommune maktet gjennom 2022 å redusere effekten av disse enkeltbrukere og enkelttiltak med ca. 8 millioner kroner p.a.

For å oppnå ny budsjett og økonomisk balanse, arbeides det for ytterligere resultater i 2023.

- Energi og strøm.

Europa erfarer i sammenheng med Ukrainakrigen en stor energikrise.

Prisene på strøm, gass og andre energikilder steg kraftig fra høsten 2021 og i 2022.

Rakkestad kommune hadde strømutfgifter i 2022 som var ca. kr. 10 300 000 over mer normale år.

Til fjernvarme gikk det med vel kr. 1 000 000 mer enn i 2021.

Mange kommuner henter store inntekter av konsesjonskraft, utbytter i kraftproduserende selskaper og overføringer fra havbruksfondet. Økonomisk sett kommer de ganske godt ut av strøm- og energikrisen. Det er årsaken til at det er såpass stille fra kommunesektoren i dette spørsmålet.

Rakkestad kommune er derimot hardt rammet av situasjonen – fordi den mangler de inntekter og overføringer som beskrevet.

- Den generelle prisstigningen.

Etter Covid 19 pandemien og utbruddet av Ukrainakrigen, har prisstigningen i hele samfunnet skutt fart.

Det belaster også kommuneøkonomien tungt.

Statsbudsjettet kompenserer kommunene for lønns- og prisstigning (deflator) med 3,7 prosent fra 2022 til 2023 – som er under Statistisk Sentralbyrås prognoser og langt unna Norges Banks anslag.

I den senere tid erkjenner regjeringen at kraften i prisstigningen har blitt undervurdert. Det gis løfter om å korrigere for de negative utslag av momentet i revidert nasjonalbudsjett i mai d.å.

Kommunedirektøren håper dermed at usikkerhet og risiko i kommuneopplegget på dette punkt kan elimineres.

- Rentenivået.

Norges Bank har omtrent femdoblet styringsrenten gjennom 2022 (0,50 – 2,75 prosent), og det ligger an til ytterligere økninger (opp mot 1 prosentpoeng) i denne størrelsen i 2023.

Rakkestad kommunes renteutgifter vokste fra 15,250 millioner kroner i 2021 og til 19,011 millioner kroner p.a. gjennom 2022.

Budsjett- og økonomiplan 2023 og 2023 – 2026, legger til grunn at disse forpliktelsene blir på ca. 34 millioner kroner i 2023.

Det gjør allerede store utslag i kommuneøkonomien og det rammer den økonomiske handlefriheten enda sterkere i de kommende årene.

Strategi og tiltak for å bygge ny økonomisk balanse

Rakkestad kommune står i store økonomiske utfordringer og må sette i verk omfattende tiltak for å bygge opp ny økonomisk balanse i 2023 og 2024.

Kommunedirektøren har presentert og kommunestyret vedtatt et opplegg for å komme på riktig side av balansestreken økonomisk sett innen det tidspunkt det er snakk om.

Programmet kan ha en effekt på mellom 20 – 25 millioner kroner ved ferdigstilling. Det er helt nødvendig for å oppnå budsjettbalanse og et tilstrekkelig økonomisk handlingsprogram.

Kommunedirektøren og ledergruppen står i spissen for prosjektet og samhandler med gruppelederne og tillitsvalgt- og verneapparatet for å oppnå de ønskede og nødvendige resultater.

Kommunestyret får seg forelagt oppfølgende saker til budsjett og økonomiplanen pr. 28.2., 30.4., 30.6., 31.8. og 31.10.d.å.

Å lykkes med dette opplegget og forebygge og eliminere fortsatt utgiftsvekst som i 2020 og 2021, er et suksesskriterium for Rakkestad kommunes status og utvikling i 2023 – 2026.

Det er kommunens viktigste oppgave og oppgaveområde i den kommende periode.

Rakkestad, 31.3.2023,

Alf Thode Skog,
kommunedirektør

Samfunn og statistikk

Kommuneplanens samfunnsdel

En kommuneplan er det overordnede styringsinstrumentet for å realisere kommunale og andre lokale mål. Kommunen er ikke en isolert enhet. Den må definere og operasjonalisere sin utviklingsretning innen regionale og nasjonale planretningslinjer og planføringer, og regionalt og nasjonalt planverk m.m. på forskjellige nivåer.

Ny kommunelov åpner for at økonomiplanen kan inngå i eller utgjøre kommuneplanens handlingsdel.

Det innebærer at det skal være en sammenheng mellom den langsiktige kommuneplanen og den mer kortsiktige økonomiplanen som rulleres hvert år.

I tillegg vil det bli fastsatt områdeplaner for de forskjellige delene av kommunens virksomhet.

Kommuneplanens samfunnsdel har som mål å sikre en bærekraftig utvikling av samfunnet.

Satsingsområdene er:

- Klima og miljø.
- Verdiskaping og kompetanse.
- Levekår og folkehelse.

Kommunens visjon er «Mangfold og samhold».

Samfunnsdelen av kommuneplanen prioriterer oppvekst, bærekraft og bosetting balansert foran helse- og omsorgsutfordringer og helse- og omsorgsoppgaver. Målsettingen er å utvikle en kommune og et lokalsamfunn innen bærekrafts- og robusthetsprisippene lagt fram av FN. Barn og unges vilkår og utvikling i bred målestokk er helt avgjørende for at Rakkestad kommune og Rakkestadsamfunnet skal lykkes med disse ambisjonene.

I dette perspektivet er kommuneplanens samfunnsdel bygd opp rundt fokusområdene:

«Bærekraftige Rakkestad».

«Attraktive Rakkestad».

«Ung i Rakkestad».

Fokusområdene binder de tre dimensjonene i bærekraftbegrepet – miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft – sammen. Under hvert hovedmål er det fastsatt delmål (slik vil vi ha det) og strategier (slik gjør vi det). Mål og strategier er lagt på et retningsgivende og overordnet nivå. På denne måte gjøres planen mer robust over tid. Den fungerer som en paraply for detaljering ut til det underordnede planverket. Planen åpner for og legger til grunn utstrakt samarbeid så vel innad i kommunen som ut til næringslivet og det frivillige arbeidet. Det er nøkkelen til å lykkes.

Befolkningsutvikling

Rakkestad kommune hadde denne befolkningsutviklingen i 2000 – 2023:

År	Fødsels- overskudd	Netto innflytting	Befolknings- vekst	Prosentvis vekst	Folketall
2000	-4	0	-3		7 093
2001	-5	28	23	0,96 %	7 161
2002	-3	5	2	-0,11 %	7 153
2003	-16	56	40	0,91 %	7 218
2004	-4	-8	-12	0,19 %	7 232
2005	4	7	11	0,68 %	7 281
2006	-6	6	-8	1,17 %	7 366
2007	-1	24	25	0,84 %	7 428
2008	-9	42	31	1,17 %	7 515
2009	1	-23	-23	-0,25 %	7 496
2010	-12	-18	-30	0,28 %	7 517
2011	13	21	35	1,12 %	7 601
2012	8	37	41	1,28 %	7 698
2013	-9	22	14	2,10 %	7 860
2014	0	-17	-15	1,45 %	7 974
2015	1	3	3	0,58 %	8 020
2016	-1	62	61	0,80 %	8 084
2017	-6	-3	-8	1,10 %	8 173
2018	-7	-14	-22	0,35 %	8 202
2019	-8	32	24	0,34 %	8 230
2020	0	-22	-19	0,30 %	8 255
2021	-1	0	3	-0,40 %	8 222
2022	-17	58	42	1,09 %	8 312
2023	-3	4	1	0,71 %	8 371
SUM	-85	302	216	16,66 %	

Folketallet per 1. januar 2023 er 16 prosent – 1 153 personer – høyere enn for tjue år siden.

For Norge og regionalt er befolkningsutviklingen prognostisert en god del bedre enn for Rakkestad kommune. Det gir konsekvenser for kommunens inntektsutvikling. Kommunedirektøren vurderer det som utfordrende for lokalsamfunnets utvikling og framgang. Rakkestad kommune får mindre ressurser disponibel for sin virksomhet. Potensialet for private og andre offentlige tilbud reduseres. Det er hemmende for Rakkestadsamfunnet på lengere sikt.

Befolkningsvekst

Hele befolkningsøkningen skyldes netto innflytting (innenlands flytting og innvandring).

Rakkestad kommune har et fødselsunderskudd på 85 mennesker i 2000 – 2023. Det er økende. For tidsrommet 2019 – 2023 utgjør det 29 personer.

Folketallsstigningen i Norge refererer seg til innvandring. Det omfatter i første rekke arbeidsinnvandring fra EØS-området og bosetting av flyktninger fra Ukraina.

Folkeveksten er den høyeste siden 2012.

Disse elementene vil gi en variabel befolkningsutvikling for Rakkestad kommune og Norge framover.

For 2022 vokste innbyggerantallet i kommunen fra 8 312 til 8 371.

Det utgjør 0,71 prosent.

Befolkningssammensetning

Rakkestad kommune hadde denne befolkningssammensetningen fra 2019-2023:

Alder År	Menn					Kvinner					Andel				
	2019	2020	2021	2022	2023	2019	2020	2021	2022	2023	2019	2020	2021	2022	2023
100 år og over	0	0	0	0	2	1	1	1	1	0	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02
90 - 99 år	31	31	28	26	23	50	49	51	48	46	0,98	0,97	0,96	0,89	0,82
80 - 89 år	133	127	123	115	124	193	196	191	192	192	3,96	3,91	3,82	3,69	3,77
70 - 79 år	337	371	403	434	422	372	386	409	419	447	8,61	9,17	9,88	10,26	10,38
60 - 69 år	550	551	528	534	547	532	523	532	541	529	13,15	13,01	12,89	12,93	12,85
50 - 59 år	581	572	598	605	619	552	556	553	554	582	13,77	13,66	14,00	13,94	14,35
40 - 49 år	597	596	584	592	598	527	519	508	509	525	13,66	13,51	13,28	13,25	13,42
30 - 39 år	489	494	479	497	478	457	465	475	490	509	11,49	11,62	11,60	11,87	11,79
20 - 29 år	455	461	474	500	496	444	446	447	430	406	10,92	10,99	11,20	11,19	10,78
10 - 19 år	534	533	512	491	792	503	490	465	482	489	12,60	12,39	11,88	11,71	11,72
0 - 9 år	443	449	439	436	445	449	439	422	416	400	10,84	10,76	10,47	10,25	10,09
Sum	4 150	4 185	4 168	4 230	4 246	4 080	4 070	4 054	4 082	4 125	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Note: Faktiske tall og prosent.

I forhold til gjennomsnittet av kommuner, er en relativt høy andel av innbyggerne i aldersgrupper 60 – 69 år, 70 – 79 år og 80 – 89 år, og en mindre andel i yrkesaktive alderskategorier (20 til vel 60 år) og yngre årsklasser (0 – 19 år).

Det er en tendens som forsterker seg markert fra år til år, og som med stor tydelighet viser hvilke problemstillinger som kommer til å dominere lokalt i de neste 20 årene.

Tabellen nedenfor dokumenterer det bildet som er beskrevet ovenfor:

Alder År	Rakkestad			Norge		
	2000	2010	2020	2000	2010	2020
80 år og over	4,8 %	5,1 %	4,9 %	4,2 %	4,5 %	4,3 %
67 -79 år	11,5 %	9,3 %	13,0 %	9,5 %	8,3 %	11,1 %
55 - 66 år	10,7 %	15,7 %	15,9 %	10,7 %	14,1 %	14,0 %
40 - 54 år	22,4 %	21,6 %	20,5 %	20,8 %	21,0 %	20,4 %
25 - 39 år	19,0 %	18,1 %	17,1 %	22,6 %	20,3 %	20,5 %
16 - 24 år	12,0 %	10,6 %	10,7 %	11,0 %	11,6 %	11,1 %
0 - 15 år	19,6 %	19,7 %	17,9 %	21,1 %	20,2 %	18,5 %
Sum	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Note: Prosent.

Tyngden av befolkningen ligger i aldersgrupper 55 år og eldre.

De yrkesaktive alderskategorier 20 til 55 år, spesielt 25 til 39 år, er mindre enn i gjennomsnittet av kommuner.

Yngre årsklasser 0 til 15 år er lavere, men avviker ikke mye fra tall for landet. Det er demografisk sett en styrke.

Innvandrerbefolkningen

Rakkestad kommune har disse andeler innvandrere og etnisk norske i befolkningen:

	Rakkestad			Norge		
	Innbyggere	Innvandrere	Etnisk norske	Innbyggere	Innvandrere	Etnisk norske
2005	7 284	4,7	95,3	4 606 363	7,9	92,1
2007	7 428	5,4	94,6	4 681 134	8,9	91,1
2009	7 496	6,9	93,1	4 799 252	10,6	89,4
2011	7 601	8,1	91,9	4 920 305	12,2	87,8
2013	7 860	10,1	89,9	5 051 275	14,1	85,9
2015	8 020	10,8	89,2	5 165 802	15,6	84,4
2017	8 173	11,4	88,6	5 258 317	16,8	83,2
2019	8 230	11,8	88,2	5 328 212	17,7	82,3
2021	8 221	12,0	88,0	5 391 369	14,8	85,2
2022	8 311	12,5	87,5	5 425 270	15,1	84,9
2023	8 371	12,7	87,3	5 488 984	16,0	84,0

Note: Antall og prosent.

Endringene de siste 18 årene er store.

I dag har 12,7 prosent av befolkningen innvandrerbakgrunn, mot 4,7 prosent i 2005. Bildet på landsbasis er noe høyere. Rakkestad kommune har likevel en økende innvandrerandel i befolkningen.

Omkring hver åttende innbygger har fremmedkulturell bakgrunn. For det kommunale tjenestetilbudet og samfunnet som en helhet skaper denne utviklingen andre utfordringer. Det bør fanges opp av planlegging både på overordnet og mer detaljert nivå.

Tabellen nedenfor viser innvandrere fordelt på landbakgrunn i Rakkestad kommune pr. 1. januar 2023:

År	Innvandrere	Europa	Nord Amerika	Oseania	Asia	Afrika	Sør-Amerika
2005	345	53,0	0,9	0,0	35,7	8,7	1,7
2007	400	56,8	1,0	0,0	28,5	10,5	3,3
2009	517	58,2	1,2	0,0	25,5	12,6	2,5
2011	612	55,9	2,3	0,0	26,0	14,5	1,3
2013	791	63,3	1,8	0,0	21,5	12,3	1,1
2015	866	70,2	1,6	0,0	17,2	9,8	1,2
2017	928	66,7	1,3	0,0	21,0	9,8	1,2
2019	975	64,2	1,9	0,0	22,6	9,9	1,3
2021	985	66,8	1,2	0,0	21,3	9,2	1,4
2022	1 043	67,5	1,2	0,0	21,5	8,5	1,2
2023	1 062	70,1	1,2	0,0	20,4	7,5	0,8

Note: Antall og prosent.

Som en følge av stor arbeidsinnvandring fra land i EØS-området, har andelen innvandrere med europeisk bakgrunn vokst fra 53 prosent til 70 prosent på cirka 18 år.

I det samme tidsrommet falt det relative antall asiater fra 35,7 prosent til 20,4 prosent.

Endringene for de øvrige grupper som Nord-Amerika, Afrika og Sør-Amerika er mindre. Andelen av afrikanere økte dog fra 8,7 prosent i 2005 til 12,3 prosent i 2013, men har siden sunket til 7,5

prosent. Det henger sammen med asyl- og flykningtilstrømmingen til Norge og Europa i løpet av noen år.

Rakkestad kommune og Norge har merket en effekt av Ukrainakrigen og flykningene som strømmer på fra dette landet og inn i Vest Europa det siste året.

Arbeidsmarked

Rakkestad kommune har denne arbeidsstyrken:

	Bedrifter etter næringsområde				
	2014	2016	2018	2020	2022
Jordbruk, skogbruk og fiske	371	381	391	385	372
Bergverksdrift og utvinning	6	6	6	8	9
Industri	64	66	72	76	82
Kraftforsyning	3	5	5	4	4
Vannforsyning, avløp og renovasjon	4	4	3	4	5
Bygge- og anleggsvirksomhet	160	173	168	178	176
Varehandel, reparasjon av motorvogner	108	113	117	115	117
Transport og lagring	58	58	56	55	55
Overnattings- og serveringsvirksomhet	12	11	12	13	13
Informasjon og kommunikasjon	14	14	17	14	15
Finansiering og forsikring	3	4	4	5	6
Omsetning og drift av fast eiendom	123	132	146	162	165
Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	57	56	64	60	70
Forretningsmessig tjenesteyting	37	45	41	43	51
Offentlig administrasjon og forsvar, trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning	14	14	13	12	11
Undervisning	13	20	26	21	22
Helse- og sosialtjenester	67	72	79	73	70
Kultur, underholdning og fritid i alt	24	19	19	24	21
Personlig tjenesteyting	32	31	33	26	29
Uoppgitt	1	0	1	2	14
Total	1 171	1 224	1 273	1 280	1 307

Note: Antall.

Oversikten forteller ikke noe om antall arbeidsplasser og omsetning i de forskjellige virksomheter.

Jordbruk, skogbruk, fiske, industri m.m., bygg- og anleggsaktivitet, varehandel og forretningsmessig tjenesteyting dominerer i det lokale næringslivet.

Det bekrefter inntrykket av Rakkestad kommune som en landbruks- og industrikommune og det underbygger for den saks skyld også det demografiske bildet som er tegnet av lokalsamfunnet. Fra 2014 – 2022 vokste antall bedrifter i kommunen med 11,6 prosent.

Sammenligning med andre

Barnehage

	Rakkestad			Råde	KOSTRA gruppe 1	Norge
	2020	2021	2022	2022	2022	2022
Andel av barn i barnehage 1 - 2 år - av innbyggere 1 - 2 år	73,0	76,1	80,0	87,7	87,9	87,8
Andel av barn i barnehage 1 - 5 år - av innbyggere 1 - 5 år	87,2	88,5	89,2	89,6	93,1	93,6
Andel av barn i barnehage 3 - 5 år - av innbyggere 3 - 5 år	95,8	95,8	93,9	90,7	96,4	97,3
Andel av barn i kommunal barnehage - av antall barn i barnehagealder	64,5	65,8	66,3	31,8	55,9	49,7
Netto driftsutgifter i barnehager pr. innbygger (1 - 5 år)	142 751	153 641	175 100	155 958	183 871	187 559

Andel barn i barnehage i alderen 1 – 2 år er lavere enn på landsbasis. Det jevner seg mer ut utover i barnehageløpet. Demografi og næringsstruktur kan være en viktig årsak til dette.

Som en følge av kommunale prioriteringer, er andel kommunale barnehageplasser høy sammenlignet med nasjonale tall. Den falt likevel noe i 2020, men har gått opp igjen (fra 64,50 prosent til 66,3 prosent) i 2021 og 2022. Det har med den etterspørsels- eller markedsmessige tilpasningen av tilbudet å gjøre.

De kommunale barnehager er fremdeles relativt kostnadseffektive i landsmålestokk, men utgiftsnivået vokser kraftig som en følge av spesielt ordningen med løpende barnehageopptak.

Spesialpedagogiske og lignende tiltak i barnehagene er uforutsigbare og store – idet at kommunen er ansvarlig for disse kostnadene både i egne og private barnehager.

Enkelte barn bosatt i Rakkestad kommune har barnehageplass i andre kommuner – samtidig som enkelte barn hjemmehørende i andre kommuner har barnehageplass i Rakkestad kommune.

Det er vanskelig til enhver tid å ha full oversikt over de mellomværender som oppstår i denne sammenheng.

Netto utgifter til ordningen lar seg av den grunn nesten ikke budsjettere nøyaktig i de enkelte år.

Grunnskole

	Rakkestad			Råde	KOSTRA gruppe 1	Norge
	2020	2021	2022	2022	2022	2022
Årstimer til særskilt norskopplæring pr. elev med særskilt norskopplæring	52,0	28,5	39,0	73,8	47,0	36,4
Årstimer til spesialundervisning pr. elev med spesialundervisning	124,5	158,4	149,5	113,1	136,2	145,1
Elev i kommunale skoler som får spesialundervisning	3,0	3,5	2,8	2,0	3,9	5,3
Elev i kommunale skoler som mottar særskilt norskopplæring	8,3	6,2	6,8	10,0	9,3	7,9
Elev på mestrings 3 - 5, nasjonale prøver, lesing, 8. trinn	66,2	59,2	68,8	67,4	71,9	73,3
Elev på mestrings 3 - 5, nasjonale prøver, regning, 8. trinn	63,4	59,8	64,5	64,0	70,2	70,5
Gruppestørrelse (ordinær undervisning)	14,8	14,2	15,3	14,9	15,3	15,6
Gjennomsnittlige grunnskolepoeng (antall)	40,9	41,4	41,6	40,2	42,5	43,1
Netto driftsutgifter pr. innbygger 6 - 15 år	131 656	144 702	146 298	109 723	137 867	133 105

Årstimer med særskilt norskopplæring per elev har økt det siste året, og ligger nå over gjennomsnittet for landet. Det samme gjelder også for årstimer til spesialundervisning per elev.

Rakkestad kommune ligger lavere enn andre kommuner hva angår elever som får spesialundervisning og som mottar særskilt norskopplæring.

Utviklingen i netto driftsutgifter per innbygger har sammenheng med elevtall og den demografiske retningen kommunen går i. De øker over tid.

Rakkestad kommune ligger en god del over både sammenlignbare kommuner og landet på det aktuelle området.

Kultur

	Rakkestad			Råde	KOSTRA gruppe 1	Norge
	2020	2021	2022	2022	2022	2022
Netto driftsutgifter til kultur av kommunens totale driftsutgifter i prosent	2,8	2,9	2,9	2,2	3,0	4,1
Netto driftsutgifter til idrett av kommunens totale driftsutgifter i prosent	0,3	0,3	0,3	0,5	0,9	1,4
Netto driftsutgifter til barn og unge av kommunens totale driftsutgifter i prosent	0,6	0,7	0,7	0,8	0,7	0,8
Netto driftsutgifter til kultursektoren pr. innbygger	1 828	2 005	2 159	1 366	2 130	2 874
Netto driftsutgifter til kommunale kulturskoler pr. innbygger 6-15 år	2 452	3 763	3 314	1 595	3 119	2 942
Netto driftsutgifter til folkebibliotek pr. innbygger	268	271	289	161	308	323
Utlån pr. innbygger (antall)	2,1	2,3	2,7	1,2	2,4	2,3
Barn 6 - 15 år i kulturskole (antall)	12,5	13,2	12,8	5,4	16,4	13,2
Besøk pr. kinoforestilling	20,8	12,5	29,6	..	20,0	21,0

Rakkestad kommune anvender mindre til kulturformål (2,9 prosent) enn det som er gjennomsnittet (4,1 prosent) for kommuner i Norge.

Netto utgifter til kultursektoren utgjør 2 159 kroner per innbygger mot 2 874 kroner per innbygger på landsbasis.

Det er en liten økning fra år til år for Rakkestad kommune. Den ligger altså likevel under gjennomsnittet for landet.

Rakkestad kommunes kostnader pr. innbygger til barn og unge og folkebibliotek er i underkant av landstallene.

Avvikene er ikke veldig store.

Tilbudene kan sånn sett absolutt sammenlignes med tjenestene nasjonalt.

Netto driftsutgifter til kommunale kulturskoler per innbygger 6 – 15 år plasserer seg derimot noe over sammenlignbare kommuner og gjennomsnitt for landet.

NAV Rakkestad

	Rakkestad			Råde	KOSTRA gruppe 1	Norge
	2020	2021	2022	2022	2022	2022
Sosialhjelpsmottakere - antall	184	186	211	157	5 834	115 163
Sosialhjelpsmottakere - antall - 18 - 24 år	41	27	34	25	997	19 620
Sosialhjelpsmottakere - sosialhjelp i 6 mndr. og mer antall	71	60	83	55	1 590	39 071

	Rakkestad			Råde	KOSTRA gruppe 1	Norge
	2020	2021	2022	2022	2022	2022
Sosialhjelpsmottakere - arbeidsinntekt som hovedinntekt - antall	23	23	24	22	816	15 029
Sosialhjelpsmottakere som bor i eid bolig	8	7	18	9	627	8 504
Sosialhjelpsmottakere - sosialhjelp som viktigste kilde til livsopphold - antall	75	71	95	51	2 060	41 767

Kommunedirektøren vurderer status som relativt stabil over flere år. Det er likevel en vekst i noen sentrale størrelser i 2022 sammenlignet med 2020 og 2021.

For aldersgruppen 18 – 24 år gikk antall sosialhjelpsmottakere opp fra 2021 – 2022. Størrelsen er likevel lavere enn i 2020.

Det er en oppgang i antall mottakere som har gått på sosialhjelp i seks måneder eller mer (60 mot 83).

Antall sosialhjelpsmottakere som har arbeidsinntekt som hovedinntektskilde, er stabilt i 2020 – 2022.

Psykisk helse- og rustjenester

	Rakkestad			Råde	KOSTRA gruppe 1	Norge
	2020	2021	2022	2022	2022	2022
Brutto driftsutgifter til personer med rusproblemer - av innbyggere 18 - 66 år	1 310	1 396	1 298	601	356	710
Netto driftsutgifter til personer med rusproblemer - av innbyggere 18 - 66 år	512	671	1 282	601	294	627
Andel netto driftsutgifter til personer med rusproblemer (prosent)	13,9	17,6	25,9	21,3	9,3	14,5
Årsverk psykiatriske sykepleiere pr. 10 000 innbyggere (antall)	3,6	3,6	3,6	1,2	4,9	4,7
Årsverk av personer med videreutdanning i psykisk helsearbeid pr. 10 000 innbyggere (antall)	9,1	9,6	7,1	7,2	8,3	8,8
Årsverk av personer med videreutdanning i rusarbeid pr. 10 000 innbyggere (antall)	7,3	6,6	9,0	2,4	3,4	3,4
Vedtak om kjøp av tiltak til rusmiddelmissbrukere av aktører utenfor kommunen pr. 10 000 innbyggere (antall)	2,0	1,9	1,9	2,0	1,0	2,6
Vedtak om midlertidige tiltak overfor rusmiddelmissbrukere pr. 10 000 innbyggere (antall)	1,2	1,2	1,2	1,2	0,6	1,6

De kommunale psykisk helse- og rustilbudene er bygget ut i flere omganger over mange år som elementer av egne statlige programmer på området. Oppgaver har samtidig blitt overført fra staten til kommunene. Kommunene sitter med lavterskel- og førstelinjeansvaret for psykisk helse- og rustjenestene.

Rakkestad kommune har på den aktuelle bakgrunnen prioritert midler til dette feltet i en rekke budsjetter og økonomiplaner.

Økningen i netto driftsutgifter til mennesker med rusproblemer per innbyggere 18 – 66 år skyldes at det i 2020 og 2021 ble mottatt ca. 3,7 millioner kroner i tilskudd til rusarbeid. Rakkestad kommune satte av ubrukte tilskuddsmidler til fonds. I 2022 er det ikke mottatt tilskuddsmidler, men det er inntektsført ressurser fra fonds. Bruk av fondsmidler er ikke med i definisjonen av netto driftsstørrelser. Hensyntatt brukt av fondsmidler ville netto driftsutgifter vært kr. 801 pr innbygger.

Rakkestad kommune har flere årsverk med videreutdanning i rusarbeid pr 10 000 innbygger enn gjennomsnittet av landet og andre sammenlignbare kommuner.

Barnevern

	Rakkestad			Råde	KOSTRA gruppe 1	Norge
	2020	2021	2022	2022	2022	2022
Netto driftsutgifter (f244, f254, f252) per barn i barnevernet	143 071	191 933	201 762	202 373	169 318	193 109
Netto driftsutgifter til barneverntjenesten - av innbyggere 0 - 22 år	12 405	14 876	..	..	..	..
Netto driftsutgifter til barneverntjenesten - av innbyggere 0 - 17 år	15 762	19 312	21 053	19 252	12 412	13 168
Barn med meldinger - av innbyggere 0 - 17 år	6,1	5,1	5,0	3,4	3,9	3,9
Barn med undersøkelse - prosent - av innbyggere 0 - 17 år	6,4	5,4	5,7	3,7	4,2	3,9
Barn med tiltak - av innbyggere 0 - 24 år	..	4,7	4,8	5,5	3,5	3,1
Brutto driftsutgifter pr. barn med undersøkelse eller tiltak	53 571	74 368	71 446	61 970	84 027	75 312
Brutto driftsutgifter pr. barn som ikke er plassert av barnevernet	20 412	48 818	34 208	38 041	49 658	56 043
Brutto driftsutgifter pr. barn som er plassert av barnevernet	405 604	503 683	559 694	658 088	502 618	512 360
Barn med undersøkelse eller tiltak pr. årsverk	16,5	16,3	..	23,4	16,6	14,7
Undersøkelser med behandlingstid innen tre måneder (prosent)	91	93	99	86	87	91

Netto driftsutgifter per barn i barnevernet lå stabilt i flere år, men har i 2021 og 2022 vokst kraftig.

Det relaterer seg til enkeltbrukere og enkelttiltak – som har medført økt kjøp av tjenester fra eksterne aktører.

Rakkestad kommune ligger høyt over landsgjennomsnittet på mange av barnevernindikatorene.

Et høyt antall barn har meldinger, undersøkelser og tiltak. Andelen med meldinger falt i 2021 og 2022, men er over tilsvarende tall for landet (5,0 mot 3,9).

Enhetskostnader for tiltak for ikke plasserte og plasserte barn har ligget lavt, men det er en ganske stor stigning i den siste størrelsen i 2022.

Når det gjelder behandlingstid i undersøkelsessaker, var barnevernet innenfor tre månedersfristen i 99 prosent av sakene.

Det tilsvarende tall for landet var 91 prosent.

Helse- og omsorgstjenester

	Rakkestad			Råde	KOSTRA gruppe 1	Norge
	2020	2021	2022	2022	2022	2022
Utgifter til kommunale helse- og omsorgstjenester pr. innbygger	31 768	35 814	37 561	34 133	35 762	34 500
Årsverk til helse og omsorg pr. 10 000 innbyggere (årsverk)	340,1	348,2	332,8	291,6	341,1	322,0
Netto driftsutgifter til omsorgstjenester - av samlet budsjett (prosent)	37,2	40,1	39,5	37,0	35,9	34,6
Andel brukerrettede årsverk i omsorgstjenesten med helseutdanning (prosent)	83,6	81,5	80,7	80,8	79,2	78,0
Årsverk pr. bruker av omsorgstjenester (årsverk)	0,39	0,39	0,36	0,56	0,51	0,58
Andel innbyggere 80 år og mer som anvender hjemmetjenester (prosent)	29,4	28,8	26,4	25,3	30,8	27,9
Andel brukere av hjemmetjenester 0 - 66 år (prosent)	65,9	67,9	71,3	54,8	50,5	49,0
Andel innbyggere 80 år og mer som er beboere i	10,4	6,3	5,4	8,8	9,3	10,4

	Rakkestad			Råde	KOSTRA gruppe 1	Norge
	2020	2021	2022	2022	2022	2022
sykehjem (prosent)						
Andel brukertilpassede enerom i sykehjem med eget bad/wc	93,1	94,3	100,0	86,2	94,9	93,6
Utgifter pr. oppholdsdøgn i institusjon	3 898	5 290	7 481	5 314	4 818	4 752
Andel private institusjonsplasser (prosent)	0,0	3,4	5,1	0,0	2,1	5,0
Legetimer pr. beboer pr. uke i sykehjem (timer)	0,77	0,99	1,04	0,99	0,55	0,64
Andel innbyggere 67 - 79 år med dagaktivitetstilbud (prosent)	0,0	0,0	0,00	0,00	0,87	0,70
Netto driftsutgifter til kommunehelsetjenesten - av samlet budsjett (prosent)	6,1	6,9	5,7	6,1	6,1	6,3
Avtalte legeårsverk pr. 10 000 innbyggere (årsverk)	12,8	13,8	13,7	11,2	12,5	12,4
Avtalte fysioterapiårsverk pr. 10 000 innbyggere (årsverk)	13,6	13,7	13,6	7,2	9,7	9,6
Avtalte årsverk i helsestasjon- og skolehelsetjenesten pr. 10 000 innbyggere 0 - 20 år (årsverk)	53,9	47,2	59,8	53,0	54,0	51,8
Andel hjemmebesøk av helsesykepleier til nyfødte (prosent)	91,9	87,0	87,1	92,4	95,3	85,6

Rakkestad kommune anvendte 3 061 kroner mer pr. innbygger i 2022 enn gjennomsnittet av landet på helse- og omsorgstilbudene.

Av de samlede ressurser ble 39,5 prosent kanalisert til helse og omsorg siste år. Den tilsvarende størrelse for gjennomsnittet av kommuner var på 34,6 prosent.

Ifølge statistikkene hadde Rakkestad kommune 332,8 årsverk pr. 10 000 innbyggere til helse og omsorg.

Det er en nedgang på 15,4 årsverk og 4,2 prosent i forhold til 2021. Gjennomsnittet for landet er på 322 årsverk.

Basiskompetansen blant de ansatte er bra sammenlignet med Norge.

Andelen brukere 80 år og mer som anvender hjemmetjenestene var på 26,4 prosent. Det er omtrent identisk som for landet.

Av den samme aldersgruppen, var 5,4 prosent beboere i sykehjemmet siste år. Det har gått ned og er en del lavere enn gjennomsnittet for Norge.

Rakkestad kommune ligger over gjennomsnittet av kommuner (100,0 prosent versus 93,6 prosent) når det gjelder brukertilpassede enerom i institusjon.

Legedekningen i sykehjemmet er god og ligger over landsgjennomsnittet.

Rakkestad kommune anvender 5,7 prosent av sine midler på kommunehelsetjenesten – mot 6,3 prosent for Norge.

Både fastlege- og fysioterapidekningen er god.

Kapasiteten ved helsestasjon- og skolehelsetjenesten har gått opp og er bra sammenlignet med gjennomsnittet av kommuner.

Antall årsverk pr. innbyggere 0 – 20 år var 59,80 prosent mot 51,80 prosent for Norge.

Hjemmebesøk til nyfødte var på 87,1 prosent. For landet lå dette tallet på 85,6 prosent.

Areal og infrastruktur

	Rakkestad			Råde	KOSTRA gruppe 1	Norge
	2020	2021	2022	2022	2022	2022
Andel innvilgede byggesaker - dispensasjon fra plan (prosent)	9,60	14,50	24,5	57,5	26,8	20,8
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid - 12 ukers frist (dager)	33	24	38	20	42	40
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid - 3 ukers frist (dager)	12	10	14	11	19	19
Netto driftsutgifter til kommunale veier m.m. - pr. innbygger (kroner)	1 387	1 459	1 163	476	1 423	1 478
Netto driftsutgifter til kommunale veier m.m. - pr. kilometer (kroner)	112 911	120 040	96 366	80 714	124 185	188 885
Brutto driftsutgifter til gatebelysning - pr. kilometer belyst vei (kroner)	33 923	31 512	34 186	28 190	24 269	27 145
Netto driftsutgifter til eiendomsforvaltning - av samlet budsjett (prosent)	7,90	8,4	8,3	8,2	8,2	9,5
Utgifter til driftsaktiviteter (bygg) pr. kvadratmeter (kroner)	787	642	680	698	637	717
Utgifter til vedlikehold pr. kvadratmeter (kroner)	72	..	75	132	69	100
Utgifter til renhold pr. kvadratmeter (kroner)	243	185	175	243	182	176
Utgifter til energi pr. kvadratmeter (kroner)	144	170	256	256	246	175
Årsgebyr for avfallstjenesten (kroner)	2 691	3 094	3 187	3 156	3 240	3 305
Årsgebyr for vannforsyning (kroner)	3 097	3 697	4 030	3 532	4 030	4 206
Årsgebyr for avløpstjenesten (kroner)	4 171	4 264	5 575	4 644	4 979	4 623

Rakkestad kommune mottok 117 byggesøknader siste år.

Av innvilgede byggesaker, er 24,5 prosent i 2022 basert på dispensasjon fra plan. Det er høyere enn det som gjelder for landet.

I lengere tid har kommunen hatt relativt kort saksbehandlingstid på byggesaksfeltet. I 2022 har den gått noe opp. Både i saker med 3 og 12 ukers frist ligger kommunen likevel under gjennomsnittet av kommuner.

Rakkestad kommune har lavere driftsutgifter på vei (per innbygger og per kilometer vei) sammenlignet med Norge.

Kommunedirektøren mener det skyldes at befolkningen bor relativt spredt og at kommunen sitter med ansvar for mange kilometer vei.

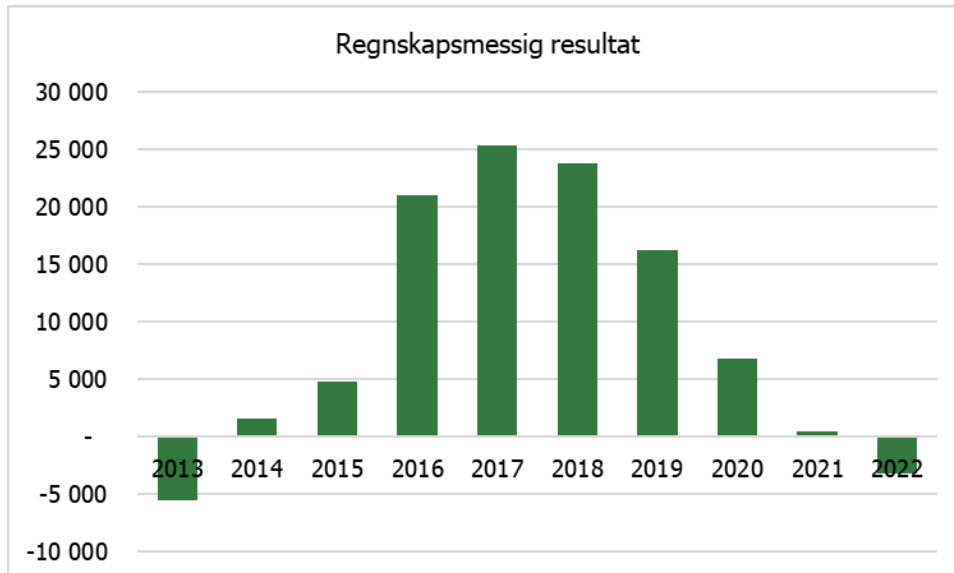
Vei- og gatebelysning er forholdsvis kostbart. Tiltak er satt i verk for å redusere utgiftene til dette formålet.

Årsgebyrene for vann, avløp og renovasjon er relativt sett lave. De har likevel nærmet seg nivåene for kommunene under ett. For avløpstjenester har de passert gjennomsnittet for Norge.

Økonomisk resultat

Regnskapsmessig resultat

Rakkestad kommune hadde et merforbruk eller underskudd i driftsregnskapet på kr. 3 165 526 i 2022.

Det er ni år siden forrige gang kommunen hadde et negativt regnskapsmessig resultat.

I 2015 – 2019 var den økonomiske stillingen relativt stabil og stabil.

Det snudde i 2020 – 2022, og fortsetter inn i 2023.

Merforbruket i 2022 dekkes inn med bruk av disposisjonsfondet.

Grafen viser den økonomiske utviklingen fra 2013.

Koronapandemien

Koronapandemien slo for alvor inn over Norge den 12. mars 2020. Rakkestad kommune har i oppgave å håndtere og bekjempe viruset i sitt område. Deler av 2022 har også vært preget av pandemien.

Ordfører og kommunedirektør satte kriseledelse og krisestab 15. mars 2020. Den ble avviklet 17. februar 2022.

Viktige koronaoppgaver har vært:

- Forvaltning av sentrale og lokale forskrifter og annet regelverk under pandemien.
- Informasjonsvirksomhet.
- Regulering av nærings-, organisasjons- og samfunnslivet som helhet innen faktiske og formelle rammer under pandemien.
- Forvaltning av statlig bevilgede kompensasjonspakker overfor næringslivet og andre i senere faser av pandemien.
- Testing av innbyggere og andre for smitte av viruset.
- Drift av et eget kommunalt legekontor (bemannet av lege og sykepleier) for brukere/pasienter med øvre luftveissymptomer fram til 1. juli 2021.
- Sporing av smitte i befolkningen og lokalsamfunnet fram til årsskiftet 2021 – 2022.
- Organisering av karantene for nærkontakter og mulige smittede fram til årsskiftet 2021 – 2022.
- Isolasjon av smittede i de tilfeller kommunen har ansvar for det fram til årsskiftet 2021 – 2022.

- Drift av barnehage, skole samt helse og omsorg i en pandemisituasjon.
- Drift av andre kommunale virksomheter.
- Vaksinasjon av befolkningen

Utgifter til koronapandemien er regnskapsført med følgende utgifter. Det tas forbehold om at tallene kan være høyere da det kan være koronarelaterte utgifter som ikke er ført med prosjektkode i regnskapet.

Koronarelaterte utgifter

Kommuneområde	2020	2021	2022
Stabsenheter	494 740	1 070 755	390 237
Kommunedirektørens team	3 117 337	4 132 315	1 059 254
Oppvekst og kultur	1 653 088	1 211 658	1 825 817
Velferd og levekår	2 196 889	1 821 686	5 299 305
Helse og mestring	5 390 751	7 599 872	4 280 772
Areal og infrastruktur	606 267	684 383	90 605
Sum	13 459 072	16 520 669	12 945 990

Rakkestad kommune har mottatt 12,507 millioner kroner i rammetilskudd i 2022 knyttet til koronapandemien. Kommuneområdene er styrket med 12,111 millioner kroner gjennom året.

Vaksinering covid 19

	2021	2022
Stabsenheter	995	1 280 376
Kommunedirektørens team	3 092 682	1 358 038
Kommunikasjon og kultur	83 012	
Sum	3 176 689	1 358 038

Kommunen har mottatt 1,477 millioner kroner til vaksinering i 2022.

Bosetting av flyktninger

Rakkestad kommune bosatte 56 flyktninger i 2022.

Tabellen viser forbruk og budsjett til det aktuelle formålet siste år:

	Regnskap 2022	Budsjett 2022
Stabsenheter	1 011 052	926 000
Oppvekst og kultur	1 133 558	768 000
Velferd og levekår	2 634 667	2 836 000
Sum	4 779 277	4 530 000

Rakkestad kommunen inntektsførte 13,668 millioner kroner i integreringstilskudd i 2022.

Det tas forbehold om at utgiftene til formålet kan være høyere – da det er kostnader til tiltak som ikke er registrert med prosjektkode i regnskapet.

Blant annet gjelder det kjøp av introduksjonsprogram fra andre kommuner og introduksjonsstønad.

Flere av flyktingene ble bosatt sent på året.

Kommunen mottar allikevel integreringstilskudd i sin helhet for år 1. Det gjør at det blir en forskyvning mellom utgifter og inntekter mellom årene.

Av den grunn vil det oppstå en merutgift i årene som kommer.

Økonomiske nøkkeltall

Rakkestad kommune har fastsatt disse finansielle nøkkeltall for kommunen:

- Netto driftsresultat – Minst 1,75 prosent av brutto driftsinntekter.
- Resultatgrad II - Netto driftsresultat korrigert for bruk og avsetning til bundne driftsfond bør enkelte år utgjøre 2 prosent og minimum 1,75 prosent av brutto driftsinntekter.
- Disposisjonsfond – Minst 10 prosent av brutto driftsinntekter.
- Netto lånegjeld – Ikke overstige 85 prosent av brutto driftsinntekter.
- Likviditet – Arbeidskapital bør overstige 20 prosent av brutto driftsinntekter.

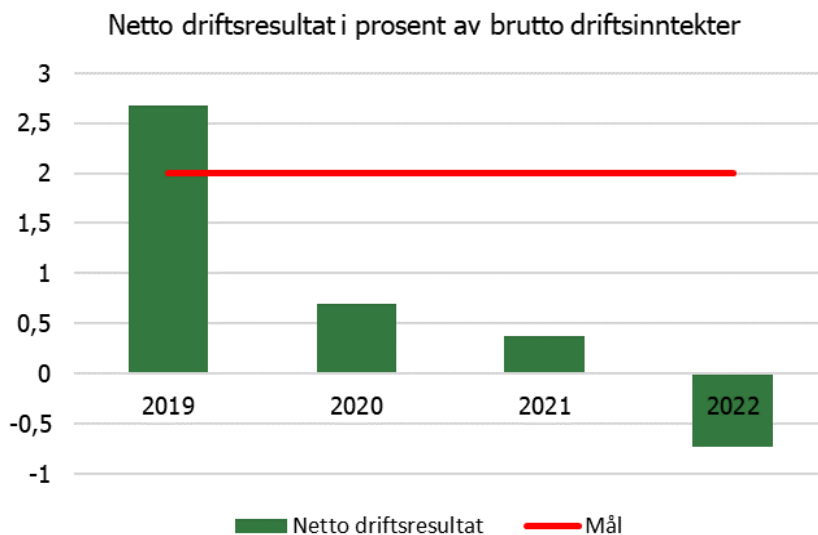
Det er bare disposisjonsfondet som i 2022 oppfyller de finansielle målsettinger kommunen har satt.

For netto driftsresultat, netto lånegjeld og likviditet er resultatene svakere.

Både i budsjett 2022 og økonomiplan 2022 – 2025 og budsjett 2023 og økonomiplan 2023 – 2026 er det ytterligere tematisert og problematisert.

Det arbeides med tiltak i aktuell sammenheng.

Netto driftsresultat

Netto driftsresultat er overskudd/underskudd på driftsregnskapet. Det framkommer etter at samtlige drifts- og finansielle kostnader er dekket inn. Netto driftsresultat er kommunens driftsreserver eller buffer mot økende utgifter og/eller sviktende inntekter for en kortere periode (0 – 1 år). Det er den mest relevante indikator for å beskrive bærekraft og robusthet i kommuneøkonomien. Rakkestad kommune har disse netto driftsresultater i 2019 – 2022:

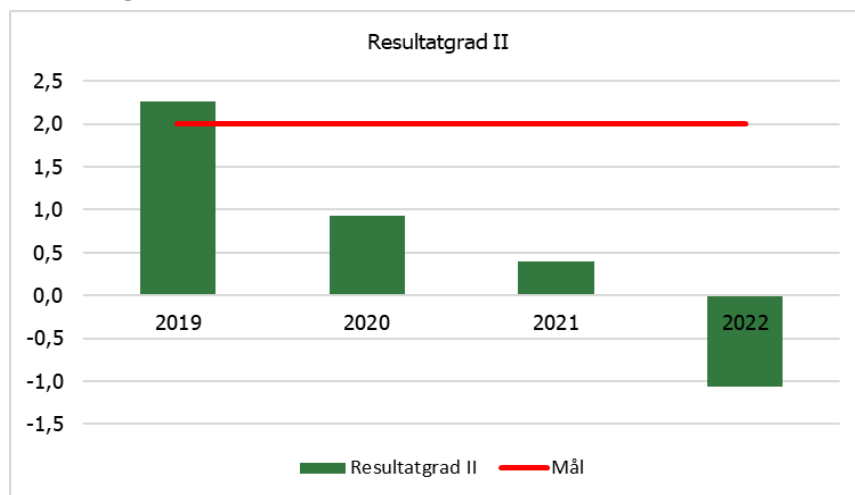
År	2019	2020	2021	2022
Netto driftsresultat i kroner	19 240	5 178	2 888	-5 887
Netto driftsresultat av brutto driftsinntekter i prosent	2,67	0,70	0,37	-0,73

Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi tilrår at nivået på netto driftsresultat over tid bør være over 1,75 prosent av brutto driftsinntekter for å oppfylle kravene til en bærekraftig, sunn og solid kommuneøkonomi. Rakkestad kommune har oppnådd slike resultater i 2015 til 2019. De siste tre årene er den økonomiske balansen vesentlig forverret. Netto driftsresultat ble på -0,73 prosent av brutto driftsinntekter. Gjennomsnittlig netto driftsresultat for kommunene eksklusive Oslo var på 2,6 prosent i 2022. Rakkestad kommune har et vesentlig svakere netto driftsresultat enn resten av landet.

Hovedårsaken til denne utviklingen er som følger:

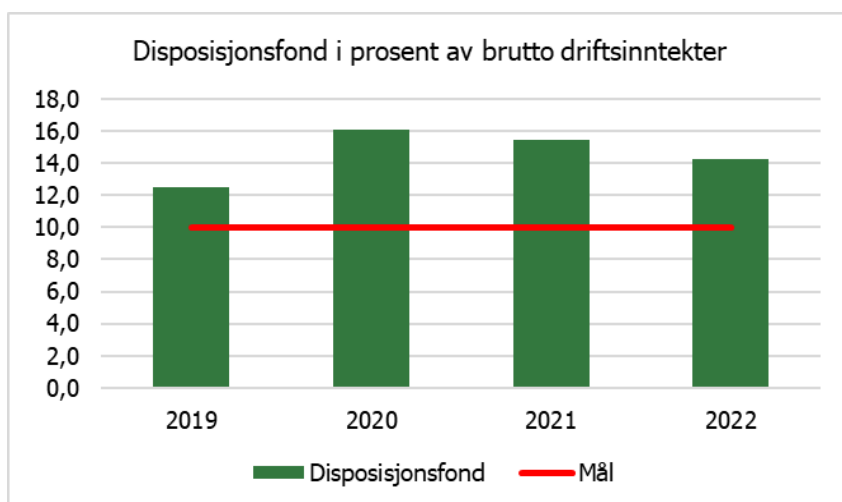
- Lav nominell vekst og realnedgang i rammeoverføringer.
- Store utgiftsøkninger relatert til:
  - o Opptreppingsplanene for psykisk helse- og rusomsorgen.
  - o Barnevernsreformen.
  - o Omsorg for eldre og vanskeligstilte mennesker – nye midlertidige og varige tiltak i først og fremst Skautun rehabiliterings- og omsorgssenter og Bo- og aktivitetstjenester.
  - o Høye energiutgifter.
- Ny kommunelov medfører at kommunen må betale 7 - 8 millioner kroner mer i avdrag på sine lån per år enn tidligere.
- Svekket eiendomsskatteordning for boliger og fritidseiendommer.
- En sannsynlig mer kostnadskreven coronapandemihåndtering enn i kommuner flest.

Resultatgrad II

I resultatgrad II er netto driftsresultat korrigert for bruk av og avsetning til bundne driftsfond. Det er negativt i 2022.

Disposisjonsfond

Disposisjonsfondet er kommunens driftsreserver og buffer mot økende utgifter og sviktende inntekter for en periode på 1 – 3 år. Det må stå i et visst forhold til brutto driftsinntekter slik at det gir bærekraft, forutsigbarhet og stabilitet i økonomien. Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi mener at fondet bør utgjøre minimum 10 prosent av de samlede driftsinntekter til enhver tid.

Rakkestad kommunes disposisjonsfond var på 115 726 962 kroner pr. 31. desember 2022. Det er 14,3 prosent av brutto driftsinntekter.

Etter nye regler for budsjett- og regnskapsføring, er merforbruket for 2022 dekket inn automatisk ved bruk av disposisjonsfondet.

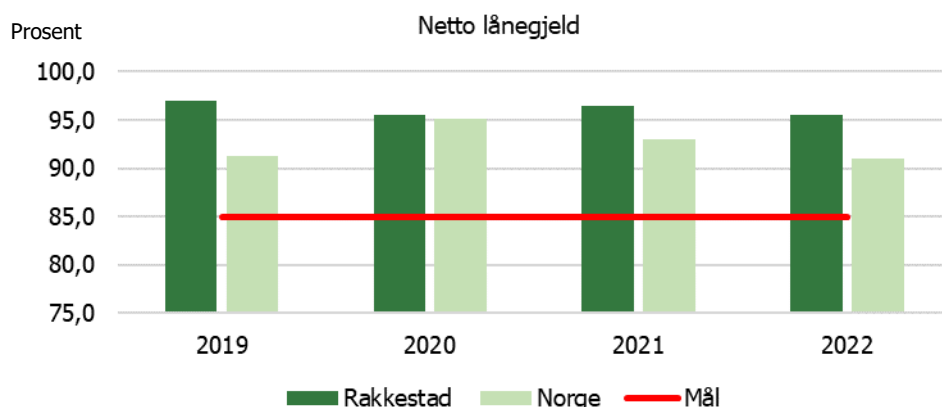
I tidsrommet 2018 – 2021 har disposisjonsfondet utviklet seg som følger:

År	2019	2020	2021	2022
Disposisjonsfond i kroner	90 124	118 397	118 892	115 727
Disposisjonsfond som andel av brutto driftsinntekter	12,5	16,1	15,4	14,3

Kommunedirektøren påpeker viktigheten av at disposisjonsfondet framover anvendes i samsvar med sitt formål. Det bidrar til å etablere bærekraft, forutsigbarhet og stabilitet i kommunens virksomhet.

Politisk nivå bør ikke dekke verken midlertidige eller permanente tiltak av disse midlene. Rakkestad kommune må fortsette å prioritere slike oppgaver innen sine ordinære drifts- og investeringsrammer.

Utvikling i netto lånegjeld

Langsiktige lån – eksklusive lån til videreutlån – i forhold til brutto driftsinntekter. Denne gjeldsgraden bør ikke overstige 85 prosent. Målsetningen om at netto lånegjeld ikke skal overstige 85 prosent av brutto driftsinntekter er ikke oppfylt i 2022, men det er en nedgang i netto lånegjeld i forhold til året før.

Likviditet

Arbeidskapitalen er svært viktig for en kommunes driftseffektivitet og kortsiktige finansielle tilstand.

Enkelt forklart er arbeidskapital en måleenhet som sier noe om kommunens disponible likviditet etter at alle kortsiktige gjeldsforpliktelser er gjort opp og alle kortsiktige fordringer er krevd inn.

Dette nøkkeltallet angir dermed hvor mye kapital som er tilgjengelig på kort sikt (12 måneder fram i tid) og som kan benyttes til løpende drift, betaling av finanskostnader og investeringer.

Rakkestad kommune har alltid hatt relativt svak arbeidskapital. Målsetningen om at arbeidskapitalen utgjør minst 20 prosent av brutto driftsinntekter er ikke oppfylt i 2022.

Arbeidskapital i prosent av brutto driftsinntekter

	2019	2020	2021	2022
Rakkestad	15,30	16,80	14,7	16,5
Norge	20,60	22,4	23,0	21,7

Driftsregnskapet

	Regnskap	Revidert budsjett	Opprinnelig budsjett	Regnskap i fjor
Driftsinntekter				
1 Rammetilskudd	312 805 446	302 101 000	291 296 000	314 211 328
2 Inntekts- og formuesskatt	263 682 204	259 068 000	241 946 000	234 728 483
3 Eiendomsskatt	31 710 308	31 748 000	32 400 000	26 707 985
4 Andre skatteinntekter	8 132	0	0	8 132
5 Andre overføringer og tilskudd fra staten	15 325 846	14 973 500	1 845 500	8 373 196
6 Overføringer og tilskudd fra andre	93 689 064	39 220 712	32 993 896	96 355 312
7 Brukerbetalinger	23 952 640	26 115 501	26 175 501	25 212 360
8 Salg- og leieinntekter	69 770 734	72 687 866	72 787 866	65 595 094
9 Sum driftsinntekter	810 944 375	745 914 579	699 444 763	771 191 890
Driftsutgifter				
10 Lønnsutgifter	410 641 577	385 532 894	366 042 651	400 862 884
11 Sosiale utgifter	102 869 580	102 950 529	97 101 099	97 576 477
12 Kjøp av varer og tjenester	211 291 787	201 789 785	164 590 392	189 803 974
13 Overføringer og tilskudd til andre	48 540 045	32 783 514	27 078 764	42 884 033
14 Avskrivninger	37 454 760	37 427 007	33 500 530	37 224 904
15 Sum driftsutgifter	810 797 750	760 483 729	688 313 436	768 352 272
16 Brutto driftsresultat	146 625	-14 569 150	11 131 327	2 839 618
Finansinntekter				
17 Renteinntekter	3 145 039	2 771 000	2 059 000	2 019 235
18 Utbytter	3 413 945	3 163 000	2 250 000	6 217 301
19 Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0
20 Renteutgifter	19 011 492	19 337 000	15 257 000	15 250 141
21 Avdrag på lån	31 036 000	31 036 000	32 350 000	30 163 124
22 Netto finansutgifter	-43 488 507	-44 439 000	-43 298 000	-37 176 729
23 Motpost avskrivninger	37 454 760	37 427 007	33 500 530	37 224 904
24 Netto driftsresultat	-5 887 122	-21 581 143	1 333 857	2 887 793
Disp. eller dekning av netto driftsresultat				
25 Overføring til investering	0	0	0	2 200 000
26 Avsetninger til bundne driftsfond	5 090 194	2 218 804	2 218 804	8 996 146
27 Bruk av bundne driftsfond	-7 811 790	-684 947	-684 947	-8 803 514
28 Avsetninger til disposisjonsfond	0	0	0	495 161
29 Bruk av disposisjonsfond	-3 165 526	-23 115 000	-200 000	0
30 Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0
31 Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-5 887 122	-21 581 143	1 333 857	2 887 793
32 Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0

Avvik mellom regnskap og opprinnelige og reviderte budsjetter – Forklaringer

Inntekter;

Regnskapet viser driftsinntekter på kr. 810 944 000 mot et revidert budsjett på kr. 745 915 000.

Det gir et avvik på kr. 65 000 000 tilsvarende 8,72 prosent.

Nedenfor gis det en forklaring på de vesentligste avvikene.

Rammetilskudd;

Merinntektene på rammetilskuddet er 10,704 millioner kroner. Det knytter seg til inntektsutjevningen.

Rakkestad kommune fikk en betydelig skattevekst utover skatteanslag både i nasjonalbudsjettet og revidert nasjonalbudsjett.

Merskatteveksten relaterer seg i all hovedsak til inntektsåret 2021. Det er ingen indikasjon på underliggende vekst i skatteinntekter som videreføres fra 2022 til 2023.

Inntekts- og formuesskatt;

Rakkestad kommune fikk i 2022 en betydelig skattevekst utover skatteanslag både i nasjonalbudsjettet og revidert nasjonalbudsjett.

Merinntekten mot revidert budsjett er 4,614 millioner kroner.

Overføringer og tilskudd fra andre;

Det er en merinntekt på refusjoner fra staten på 9,519 millioner kroner.

Avviket skyldes øremerkede tilskudd til ulike prosjekter.

Det er ikke budsjettert med inntekter eller utgifter knyttet til disse prosjektene.

Merinntekten på sykelønnsrefusjoner er 26,690 millioner kroner i forhold til revidert budsjett.

Det budsjetteres ikke med refusjoner fra NAV eller lønn til vikarer.

Avviket må derfor sees opp mot avviket på lønn og sosiale utgifter på 25 millioner kroner.

Kompensasjon for merverdiavgift er budsjettert for lavt.

Det er et nullspill i regnskapet og avviket må sees opp mot tilsvarende merutgifter under overføringer og tilskudd til andre.

Avviket er på 6,946 millioner kroner.

Avviket på refusjoner fra fylkeskommuner med 7,298 millioner kroner skyldes først og fremst tilskudd fra Viken fylkeskommune knyttet til statlig bredbåndstøtte.

Rakkestad kommune har mottatt kr 6,115 millioner kroner i NKOM midler i 2022.

Avviket må sees opp mot avviket på overføringer og tilskudd til andre. I tillegg har Vannområdet Glomma Sør merinntekter sammenlignet med budsjett på kr. 700 000.

Det relaterer seg til ulike prosjekter.

Utgifter;

Utgiftssiden i regnskapet for 2022 viser driftsutgifter på kr. 810 798 000 mot kr. 761 484 000 budsjettert.

Det gir et avvik mot budsjett på 50,3 millioner kroner – noe som tilsvarer 6,62 prosent. Nedenfor gis det en forklaring på de vesentligste avvikene.

Lønnsutgifter;

For lønnsutgifter er det største avviket på lønn til vikarer – som må sees opp mot merinntektene for på sykelønnsrefusjoner.

De største avvikene på lønnsutgiftene er som følger:

Lønnsutgifter	Avvik i kr
Fastlønn	3 105 000
Lønn til vikarer	14 898 000
Ekstrahjelp	4 170 000
Overtidslønn	1 670 000
Annen lønn og trekkpliktig godtgjørelse	2 067 000
Totalt	25 910 000

Avviket på lønn må først og fremst sees opp mot merinntekter under sykelønnsrefusjon og da spesielt postene lønn til vikarer og overtidslønn.

Merutgifter knyttet til ekstrahjelp dreier seg i all hovedsak om lønn til ansatte i ulike prosjekter.

Denne posten må derfor sees opp mot merinntekter under posten refusjoner fra staten.

Overforbruket på annen lønn og trekkpliktig godtgjørelse er relatert til lønn til lærlinger og noe overforbruk på omsorgslønn.

Kjøp av varer og tjenester;

Avgifter, gebyrer og lisenser er et område hvor utgiftene øker mer enn kommunal defaltor – samtidig som det stadig er behov for tilleggsmoduler og nye systemer ikke minst på IT - området.

Her er det et avvik på 1,872 millioner kroner.

Innen helse og omsorgstjenester er det kjøpt vikartjenester på 2,2 millioner kroner mer enn budsjett for å dekke opp vakante stillinger, ferieturnus med mer.

Barnevern har kjøpt vikartjenester og juridisk bistand for kr. 678 000 mer enn forutsatt i budsjett.

Kjøp fra staten har et avvik på 2,404 millioner kroner.

Det relaterer seg til kjøp av tjenester fra Bufetat – plasseringer gjort av barnevernet i beredskapshjem eller institusjon.

Overføring og tilskudd til andre;

Overføringer til staten har et avvik på 1,134 millioner kroner – som skyldes hovedsakelig tilbakebetaling av ubrukt kompetanse- og innovasjonstilskudd til Statsforvalteren.

Merverdiavgift som gir rett til kompensasjon på 6,946 millioner kroner er budsjettert for lavt. Avviket må sees opp mot tilsvarende merinntekter under overføringer og tilskudd fra andre.

Det er videre et avvik på 5,221 millioner kroner som relaterer seg mot utbygging av bredbånd.

Merutgiften må sees opp mot merinntekter på NKOM midler under overføringer og tilskudd fra andre.

Staten har bevilget kommunen tilskudd på 0,69 millioner kroner til konfliktdependende tiltak (ulv og andre rovdyr) som er videreutbetalt og disponert til forskjellige egne tiltak.

Anvendelsen må også sees opp mot inntektsføringen av bundne driftsfond.

Utbetaling av Covid 19 midler refererer seg til krisepakke 2 for næringsdrivende.

Det er i det vesentligste dekket av bundne driftsfond.

Frie inntekter

Frie inntekter (skatter, inntektsutjevningstilskudd og rammeoverføringer) er kommunens viktigste ressurser.

<i>Tall i tusen kroner</i>	Regnskap	Revidert budsjett	Avvik
Skatteinntekter	263 682	259 068	4 614
Rammetilskudd og inntektsutjevning	312 805	302 101	10 704
Eiendomsskatt	31 710	31 748	-38
Sum	608 197	592 917	15 280

De frie inntektene endte opp med 608,197 millioner kroner i 2022. Det er 15,3 millioner kroner og 2,6 prosent høyere enn budsjett. Det er inntektsutjevningen som utgjør den største merinntekten, men det er også noe merinntekter på skatt i forhold til revidert budsjett.

Fordeling av skatteinntektene utføres av staten. Kommunen justerer sine inntektsbudsjetter basert på informasjonen som fås fra staten. Når økte skatteinntekter først blir varslet på slutten av året (november-desember), er det ikke mulig å regulere budsjettet i tråd med faktiske skatteinntekter.

Økte skatteinntekter er åpenbart positivt for det endelige driftsresultatet.

Kommunene kan i prinsippet selv prioritere hvordan de vil anvende disse ressursene. Virkeligheten er gjennomgående annerledes.

Staten målsetter og regulerer i økende grad kommunenes anvendelse av midlene. Det resulterer i at handlingsrommet til å utvikle og bygge ut tilbud og tjenester på lokale premisser begrenses sterkt.

Rakkestad kommune har på grunn av sin demografi og levekår enda relativt høye frie inntekter per innbygger.

Dette er i kontinuerlig endring. Med kommunereform og nytt inntektssystem øker disse inntektene nå regulært svakere enn i gjennomsnittet av kommunene.

Koronapandemien medfører et unntak i den utviklingen som beskrevet. Rakkestad kommune oppnådde bra uttelling i de tildelte midlene fra staten for bekjempelse av viruset. Det har et motstykke i høye lokale kostnader til formålet. Den økonomiske handlefriheten har dermed regulært ikke blitt noe større.

Tabellen viser de frie inntekter i 2019 – 2022:

	2019		2020		2021		2022	
	Inntekter	Vekst	Inntekter	Vekst	Inntekter	Vekst	Inntekter	Vekst
Rakkestad	59 648	3,32	62 588	4,93	66 042	5,52	68 867	4,28
Norge	57 297	3,93	59 398	3,63	63 840	7,48	66 956	4,88

Note: kroner og prosent av brutto driftsinntekter.

At Rakkestad kommune etter 2017 ordinært har dårligere inntektsutvikling enn de fleste andre kommuner er bekymringsfullt over tid. Det er et sentralt forklaringsmoment til den svekkede budsjettbalansen.

På grunn av koronapandemien ble også 2022 et spesielt år. Det er preget av en lang rekke kompensasjons- og krisepakker av forskjellig karakter. Av denne årsaken er det tvilsomt hvilken verdi skatte- og overføringsstørrrelsene har for sammenligninger med tidligere år. Det vil samtidig være vanskelig å trekke utviklingslinjer for tiden framover.

Eiendomsskatt

Rakkestad kommune krever inn eiendomsskatt på nærings-, bolig- og fritidseiendommer.

Skattesatsene var 4,00 promille på boliger og fritidseiendommer og 4,75 promille på næringseiendommer i 2022.

Takstprinsippet ble endret for bolig- og fritidseiendommer i 2020. Skatteetatens boligverdier legges nå til grunn for skatteutskrivningen.

Rakkestad kommune har siden 2019 hatt disse eiendomsskatteinntektene:

År	2019	2020	2021	2022
Eiendomsskatt	29 866 000	29 784 000	26 708 000	31 710 000

Av de samlede eiendomsskatteinntekter, kommer cirka 80 prosent fra bolig- og fritidseiendommer og cirka 20 prosent fra næringseiendommer.

Eiendomsskatt utgjorde 3,9 prosent av de samlede inntekter siste år. Rakkestad kommune er i dag helt avhengig av disse inntektene.

Finansposter

Finansielle inntekter

Rakkestad kommunes finansielle inntekter omfatter:

Tall i kroner	2022
Renter av bankinnskudd	1 392 413
Renter av utlån	1 670 524
Utbytte	3 413 945
Sum	6 476 882

Renteinntektene er på grunn av et lavt rentenivå beskjedne, men har gått litt opp det siste året.

Rakkestad kommune har i dag ikke plassert midler i verdipapirmarkedene.

Når det gjelder utlånsordningen, er det i hovedsak startlån (videreutlån av Husbankmidler).

Rakkestad Energi AS leverte et utbytte til kommunen på kr. 2 958 050 i 2022. Det er en halvering i forhold til året før.

Bedriften solgte i 2018 – 2020 ut større deler av sin virksomhet, og er i dag i mindre og større grad et rent nettselskap.

Andre statlige overføringer

Tall i tusen kroner	2019	2020	2021	2022
Integreringstilskudd	12 114	9 340	6 892	13 668
Tilskudd til dekning av renter og avdrag på prosjekter	1 829	1 770	1 448	1 568
Sum	13 943	11 110	8 340	15 236

Rakkestad kommune oppnådde tilskudd til bosetting og integrering av flyktninger og kompensasjon for renter og avdrag på lån tatt opp til finansiering av skolebygninger og omsorgsboliger på 15,236 millioner kroner i 2022.

Asyl- og flykningstilstrømmingen til Norge har hatt tatt seg opp som følge av krigen i Ukraina. Rakkestad kommune bosatte 56 flyktninger i 2022.

Ordningen med statlig kompensasjon for renter og i noen tilfeller avdrag på skolebygg og omsorgsboliger er gradvis på vei ut.

Det skjer i sammenheng med at anleggene betales ned.

Innen cirka 2030 vil den i sin helhet nærmest være historie.

Brutto driftsinntekter

Rakkestad kommune hadde i 2016 inntekter pr. innbygger noe over landsgjennomsnittet.

Med nytt inntektssystem 2017 og ny kommunestruktur i 2014 – 2020, har det forandret seg markert på bare tre – fire år.

Bildet er nå:

	2019		2020		2021		2022	
	Inntekter	Vekst	Inntekter	Vekst	Inntekter	Vekst	Inntekter	Vekst
Rakkestad	86 892	2,74	89 641	3,16	92 944	3,68	97 081	4,45
Norge	88 792	2,71	90 763	2,22	97 126	7,01	101 113	4,10

Note: I kroner og prosent

Rakkestad kommunes brutto driftsinntekter per innbygger faller i forhold til landsgjennomsnittet. I 2022 var de 4 032 kroner under landsgjennomsnittet. For Rakkestad Kommune er denne utviklingen bekymringsfull.

Det er nærmest en dramatisk endring og omfordeling av ressurser som pågår og den fortsetter i årene framover.

Inntektssystemet endres fra 2023. PU-kriteriet har stor betydning og vil medføre alvorlige utslag for Rakkestad kommune.

De aktuelle momenter gjør større endringer og omstillinger i kommunens virksomhet påkrevde.

Brutto driftsutgifter

Rakkestad kommune har på grunn av demografi og levekår en høyere forventning om og etterspørsel etter sine tilbud blant innbyggerne enn i en gjennomsnittskommune.

Inntektssystemet definerer i dag en såkalt behovsindeks. Den uttrykker hvilke effekter demografi- og levekårs mekanismene har på utmåling av rammetilskudd til kommunene. De med mest utfordringer i

sin befolkning, oppnår relativt sett de største overføringene. Behovsindeksen har i tidsrommet 2017 – 2023 utviklet seg som følger:

År	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Behovsindeks	1,0936	1,0866	1,0866	1,0865	1,0796	1,0576	1,0472

Tilbake i 2012 – 2016 var denne størrelsen stabil i en størrelsesorden 1,11. En høyere behovsindeks gir i grove trekk større rammeoverføringer. Den har i 2022 og 2023 falt til 1,0576 og 1,0472.

Reduksjonen i utgiftskompensasjonen i inntektssystemet som beskrevet, medvirker til at Rakkestad kommune etter 2017 har en forholdsvis svak vekst i sine rammetilskudd.

Det er alvorlig.

Dersom den revisjonen av inntektssystemet som nå finner sted også går i disfavør av kommunen, kan de vanskeligheter som allerede er med å finansiere virksomheten (jf. PU – kriteriet) ytterligere eskalere fra 2023.

Med lavere inntekter og inntektsvekst kan Rakkestad kommune gå en tung tid i møte.

En indirekte følge av denne ressursutviklingen, er at Rakkestad kommune over flere år ikke har økt sine kostnader i samme takt som mange andre kommuner. Det illustreres av tabellen nedenfor (brutto driftsutgifter per innbygger):

	2019		2020		2021		2022	
	Utgifter	Vekst	Utgifter	Vekst	Utgifter	Vekst	Utgifter	Vekst
Rakkestad	84 403	3,26	88 181	4,48	92 598	5,01	97 078	4,84
Norge	88 792	4,00	89 434	1,06	94 369	5,52	98 983	4,89

Note: Kroner og prosent av brutto driftsinntekter.

Kostnadsveksten for landet var lav i 2020, men har økt igjen i 2021 og 2022. Selv om veksten er relativ høy, ligger nå Rakkestad kommune under kostnadsveksten for landet.

Finansielle utgifter

Rakkestad kommune har i mange år investert tungt i kommunal og annen samfunnsmessig infrastruktur.

Prosjektene er i stor grad lånefinansierte.

Rakkestad kommune har egentlig aldri disponert fonds eller annen egenkapital i noen størrelsesorden for kapital- eller investeringsformål.

Av disse grunner er langsiktig gjeld forholdsvis høy så vel i fylkes- som landsmålestokk.

Netto renteesponering uttrykker hvor mye av den renteesponerte gjelden som er tilbake etter at rentekompensasjon og rentebærende likviditet er trukket fra.

Netto renteesponering

Prosent	Rakkestad				Norge			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
Netto renteesponering	78,6	76,7	77,1	77,5	66,3	69,0	67,9	66,6

Rakkestad kommune har en høy renteesponert gjeld.

En økning i renteesponering til 77,5 prosent innebærer at stadig mer av brutto driftsinntekter bindes opp.

Rakkestad kommune er veldig sårbar for renteøkninger, med de følger det kan ha for kommunens drift.

Tabellen nedenfor illustrerer netto renter som andel av brutto driftsinntekter:

Netto renter

	2019	2020	2021	2022
Rakkestad	1,8	1,7	0,9	1,5
Norge	0,6	0,6	0,3	0,4

Note: Prosent av brutto driftsinntekter.

For Rakkestad kommune utgjør netto renter 1,5 prosent av brutto driftsinntekter. Den tilsvarende størrelse for landet er bare 0,4 prosent.

En relativt sett svært stor andel av kommunens driftsmidler er med andre ord bundet opp i å betjene renter og avdrag av låneforpliktelse.

Det reduserer det økonomiske handlingsrommet vesentlig. Færre ressurser er tilbake til kjerneoppgaver som barnehage, skole, helse og omsorg og samfunnsmessig infrastruktur.

I tidsrommet 2018 – 2021 har avdragsutgiftene utviklet seg som følger:

Avdrag på lånegjeld

	2019	2020	2021	2022
Rakkestad	20 964 000	27 719 000	30 163 000	31 036 000

Reglene for minsteavdrag på langsiktig lånegjeld ble strammet inn fra 2020 med den nye kommuneloven.

Kommunene må nedbetale sine forpliktelser hurtigere enn etter det tidligere regelverket.

For Rakkestad kommune medførte det at avdrag på lån økte med cirka 10,1 millioner kroner fra 2019 til 2022.

Det er en stor innstramming i kommunens økonomi og betyr at det blir færre ressurser tilbake til primæroppgaver som barnehage, skole, helse og omsorg og samfunnsmessig infrastruktur.

Netto avdrag som andel av brutto driftsinntekter utgjør:

Netto avdrag

	2019	2020	2021	2022
Rakkestad	2,8	3,8	3,9	3,8
Norge	3,4	4,0	4,0	4,1

Note: Prosent av brutto driftsinntekter.

En konsekvens av kommunelovens nye bestemmelser om minsteavdrag, er at den aktuelle størrelsen øker fra 2,8 til 3,8 prosent av brutto driftsinntekter fra 2019 – 2022.

Det er et direkte uttrykk for at mer av midlene anvendes til å betjene renter og avdrag av løpende lån, og at det er mindre ressurser tilbake til primæroppgavene.

Rakkestad kommune har ikke plassert noe av sin kapital i rente- eller aksjemarkedene. Med hensyn til gevinst versus tap på finansielle instrumenter er derfor bildet:

Gevinst - tap på finansielle instrumenter

	2019	2020	2021	2022
Rakkestad	0	0	0	0
Norge	-0,5	-0,3	-0,4	0,3

Prosent av brutto driftsinntekter.

Utgifter fordelt på formål

Rakkestad kommune anvendte 585,931 millioner kroner på sine tilbud og tjenester i 2022. Det fordeler seg på formål som følger:

Tall i tusen kroner			
Rammeområde	Netto bevilgning		
	Regnskap 2022	Revidert budsjett 2022	Avvik
Stabsenheter	39 085 532	38 790 564	-294 968
Kommunedirektør	30 485 659	30 540 259	54 600
Oppvekst og kultur	181 846 520	180 993 432	-853 088
Velferd og levekår	174 497 012	173 996 307	-500 705
Helse og mestring	129 028 708	129 420 610	391 902
Areal og infrastruktur	44 235 935	43 560 553	-675 382
Rakkestad kirkelige fellesråd	6 550 483	6 522 367	-28 116
Næringstiltak og fellesutgifter/inntekter	-19 799 298	-18 791 449	1 007 849
Sum	585 930 551	585 032 643	-897 908

Generelt sett er økonomistyringen i forhold til budsjett tilfredsstillende, og det er ingen betydelige avvik mellom regnskap og revidert budsjett. Fordeling av skatteinntektene utføres av staten og kommunen justerer sine inntektsbudsjetter basert på informasjonen som kommer fra staten. Når økte skatteinntekter blir klart helt på slutten av året (november-desember), er det ikke mulig å regulere budsjettet i tråd med faktiske skatteinntekter. Økte skatteinntekter er åpenbart positivt for det endelige driftsresultatet.

Det har skjedd forandringer lokalt som en følge av det fokus som er satt på de forskjellige tjenesteområder i de siste årene:

Prosent	Rakkestad				Norge			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
Styring og administrasjon	4,4	4,6	4,6	4,5	5,9	5,8	5,8	5,7
Barnehage	9,9	9,5	9,6	10,0	11,4	11,2	11,1	10,9
Grunnskole	21,3	20,0	19,7	19,1	19,2	18,3	18,4	18,3
Barnevern	4,6	4,2	4,6	4,3	3,1	2,9	2,8	2,9
Sosiale tjenester	4,2	4,0	4,0	4,0	4,5	4,1	3,9	4,2
Helse og omsorg	36,2	36,0	38,7	38,7	32,6	32,7	35,1	34,9
Kultur	2,7	2,6	2,5	2,8	3,8	3,6	3,7	3,8
Kirke	0,9	1,0	0,9	0,8	0,8	0,8	0,7	0,7
Annet	15,8	18,1	15,4	15,8	18,7	20,6	18,3	18,6
Sum	100	100	100	100	100	100	100	100

Rakkestad kommune anvender en liten andel av sine midler (4,50 prosent) på styring, ledelse og administrasjon sammenlignet med gjennomsnittet av landets kommuner (5,70 prosent).

På den ene side kan det indikere god effektivitet og produktivitet i virksomheten og at ressurser i første rekke kanaliseres til tjenestetilbud og andre kjerneoppgaver. Det kan også uttrykke at kompetanse og kapasitet på viktige områder – plan, saksbehandling og annet – er utilstrekkelig og at kommunen av den grunn ikke har nødvendig bærekraft og robusthet. Med de ressurser som er tilgjengelig, gjøres det hele tiden prioriteringer for å balansere disse hensynene.

Barnehagene er fortsatt kostnadseffektive, men Rakkestad kommune nærmer seg et nivå som tilsvarer gjennomsnittet av landet.

Ordningen med løpende barnehageopptak er kostnadsdrivende. Det slår ut på budsjettbalansen i 2023.

Kommunedirektøren kommer nærmere tilbake til denne utfordringen når revidert budsjett 2023 legges fram i juni s.å.

Rakkestad kommune fordeler 19,1 prosent av sine ressurser til grunnskolen. Den tilsvarende størrelse på landsbasis er 18,3 prosent. Fallende barn- og elevtall vil måtte resultere i at kommunen framover disponerer relativt sett mindre ressurser til disse formål. Prosesser i aktuell forbindelse er satt i gang.

Til barnevern gikk med 4,3 prosent av de samlede ressurser i 2022. Det er en nedgang i forhold til året før.

Dog er barnevernskostnadene fremdeles høye og godt over landsstørrelsene.

Sosiale tjenester er nå på nivå med tallene for Norge (4,0 mot 4,2 prosent).

Helse og omsorg har stabilt 36,0 – 38,7 prosent av de totale midler. Det er mer enn det som er landsgjennomsnittet.

Det er spesielt tilbudene til de funksjons- og utviklingshemmede og andre ressurskrevende mennesker som er årsaken til dette bildet.

Annet omfatter blant annet brann- og ulykkesvern, natur og miljø, vann, avløp, renovasjon, avfall, eiendoms- og næringsforvaltning og samferdsel. Andelen som brukes på disse områdene har økt. Det er tilsvarende utvikling i snitt for landet.

Pensjon

Pensjon

Tall i tusen kroner	2019	2020	2021	2022
Brutto pensjonsforpliktelser	962 851	935 224	915 004	980 079
Pensjonsmidler	851 778	923 035	919 861	971 581
Netto pensjonsforpliktelser	111 073	12 189	-4 858	8 498

Note: Tallene er inkl. arbeidsgiveravgift.

Rakkestad kommune hadde forpliktelser til pensjonsordninger for ansatte og folkevalgte medlemmer på 980,079 millioner kroner per 31. desember 2022. Dette er en økning på 65,075 millioner kroner (7,1 prosent) fra 2021.

Pensjonsforpliktelsene er langsiktig gjeld for kommunen.

Rakkestad kommune hadde samtidig pensjonsmidler pr. 31.12.2022 på 971,581 millioner kroner. Det er en økning på 51,72 millioner kroner (5,6 prosent) fra 2021.

Netto pensjonsforpliktelser utgjorde dermed 8,498 millioner kroner per 31. desember 2022 – noe som gir en økning i størrelsen på 13,656 millioner kroner fra 2021.

Kommunal Landspensjonskasse (KLP) og Statens pensjonskasse (SPK) er kommunens forsikringsleverandører på det aktuelle området.

Rakkestad kommune har store forpliktelser, men også aktiva knyttet til pensjonsordningene for de ansatte og folkevalgte.

Premieavvik

Premieavvik

Tall i tusen kroner	2019	2020	2021	2022
Akkumulert premieavvik	32 899	33 916	48 212	47 557

Note: Akkumulert premieavvik – eksklusive arbeidsgiveravgift.

Pensjonspremiene varierer fra år til år avhengig av blant annet lønnsutviklingen og den avkastningen som pensjonskassene oppnår på sine investeringer/sin kapital. Premieavvikene har som formål å jevne ut pensjonspremiene over år slik at kommunens pensjonskostnader er forutsigbare og ikke går ned eller vokser for mye fra et år og til det neste. Når den betalte premie er større enn pensjonskostnaden, oppstår et positivt premieavvik. Det avsettes i balansen og utgiftsføres deretter i driftsregnskapet over sju år. I de tilfeller der premie er mindre enn pensjonskostnaden, beregnes et negativt premieavvik. Dette balanseføres også, og inntektsføres så i driftsregnskapet over sju år.

Rakkestad kommune har akkumulerte positive premieavvik på 47,557 millioner kroner (eksklusiv arbeidsgiveravgift) per 31. desember 2022. Det gir en framtidig årlig driftsutgift på (i gjennomsnitt) 6,794 millioner kroner fram mot 2029.

Premieavviket er også et likviditetsutlegg for kommunen på 47,557 millioner kroner pr. 31.12.2022.

Etter årsoppgjørdisposisjoner er Rakkestad kommunes disposisjonsfond på 115,727 millioner kroner.

Akkumulert premieavvik utgjør 41,09 prosent av driftsbufferen/driftsreservene, noe som svekker kommunens økonomiske stilling og soliditet vesentlig.

Bildet er det samme for kommunesektoren som en helhet.

Netto pensjonsforpliktelser

Netto pensjonsforpliktelser

	2019	2020	2021	2022
Rakkestad	120,9	111,8	104,5	106,6
Norge	115,7	109,0	98,5	100,3

Note: I prosent av brutto driftsinntekter.

Rakkestad kommune har pliktig pensjonsordning i KLP for ansatte og folkevalgte. Lærere er tilknyttet SPK.

Det medfører betydelige årlige kostnader til formålet. Gjerne 18 til 22 prosent av lønnskostnader.

Netto pensjonsforpliktelser har karakter av langsiktig gjeld.

Rakkestad kommunes netto pensjonsforpliktelser er høyere (2019 – 2022) enn gjennomsnittet for kommunene.

Investeringsregnskapet

	Regnskap	Revidert Budsjett	Oppr. Budsjett	Regnskap i fjor
1 Investeringer i varige driftsmidler	53 981 269	71 840 000	79 700 000	98 706 510
2 Tilskudd til andres investeringer	186 950	142 000	0	776 993
3 Investeringer i aksjer og andeler i Selskaper	1 506 099	1 506 000	1 800 000	1 509 736
4 Utlån av egne midler	0	0	0	0
5 Avdrag på lån	0	0	0	0
6 Sum investeringsutgifter	55 674 318	73 488 000	81 500 000	100 993 238
7 Kompensasjon for merverdiavgift	4 657 059	6 000 000	8 950 000	10 091 228
8 Tilskudd fra andre	4 208 894	1 848 000	0	11 641 849
9 Salg av varige driftsmidler	24 752 880	20 350 000	10 000 000	2 337 220
10 Salg av finansielle anleggsmidler	217 560	0	0	0
11 Utdeling fra selskaper	0	0	0	0
12 Mottatte avdrag på utlån av egne midler	47 582	38 000	0	46 835
13 Bruk av lån	21 790 343	45 252 000	62 550 000	74 442 633
14 Sum investeringsinntekter	55 674 318	73 488 000	81 500 000	98 559 764
15 Videreutlån	7 705 962	30 968 000	20 000 000	31 507 811
16 Bruk av lån til videreutlån	7 705 962	30 968 000	20 000 000	26 000 000
17 Avdrag på lån til videreutlån	4 437 060	4 577 000	4 500 000	8 137 472
18 Mottatte avdrag på videreutlån	4 463 806	3 000 000	4 500 000	9 177 397
19 Netto utgifter videreutlån	-26 746	1 577 000	0	4 467 886
20 Overføring fra drift	0	0	0	-2 200 000
21 Avsetninger til bundne investeringsfond	1 603 626	0	0	1 576 880
22 Bruk av bundne investeringsfond	-1 576 880	-1 577 000	0	-6 278 240
23 Avsetninger til ubundet investeringsfond	0	0	0	0
24 Bruk av ubundne investeringsfond	0	0	0	0
25 Dekning av tidligere års udekket Beløp	0	0	0	0
24 Sum overføring fra drift og netto avsetninger	26 746	-1 577 000	0	-6 901 360
25 Fremført inndekning i senere år (udekket beløp)	0	0	0	0

Investeringsregnskapet er fordelt mellom:

- Investeringer på tjenesteområde med 53,981 millioner kroner.
- Investeringer til andre er erstatninger og justeringsavtaler i vei og VA med 0,187 millioner kroner.
- Kapitalinnskudd i KLP er på kr. 1 506 099.

De største investeringsprosjektene i 2022 er:

Tall i tusen kroner	Beløp
Vann og avløpsinvesteringer	20 215
Kjøp av ny brannbil	5 634
Kjøp av utleieboliger	5 090
Skautun rehabiliterings- og omsorgssenter	3 691

1 000 kroner.

De største avvikene mellom regnskap og revidert budsjett ligger innenfor vann og avløpsinvesteringer og Skautun rehabilitering og omsorgssenter, og skyldes i hovedsak endring i framdrift av prosjektene.

Rivning av gymsalen ved gamle Bergenhus skole var noe forsinket på framdrift i 2022 og fortsetter i 2023.

Det var budsjettert med 10 millioner kroner til uforutsette kostnader, energieffektiviserende tiltak, prosjektadministrasjon og byggelånsrenter. Av denne bevilgningen ble 0,223 millioner kroner benyttet til prosjekt for solcelleanlegg på kommunale bygg. Det ble også avsatt 3,5 millioner kroner til Os skole fase II som ikke ble benyttet i 2022. Sluttkostnadene for Rakkestad kulturskole er også noe lavere 2022 enn først antatt.

Merforbruket på kr. 44 950 i forhold til budsjett på tilskudd til andres investeringer er knyttet til erstatninger for tapt i avling på eiendommer.

<i>Tall i kroner</i>	Regnskap	Revidert budsjett	Avvik
KLP - Egenkapitaltilskudd	1 506 099	1 506 000	-99
IKT - Investeringer	3 970 701	3 500 000	-470 701
IKT - PC'er til 8. trinn	817 098	800 000	-17 098
Kommunale bygninger - Tiltak	322 348	500 000	177 652
Kommunale lekeplasser - Tiltak	543 016	500 000	-43 016
Veier og gateløp - Tiltak	1 359 073	1 400 000	40 927
Vann- og avløpsinvesteringer	20 215 236	23 377 000	3 161 764
Kjøp av utleieboliger	5 090 026	5 022 000	-68 026
Rakkestad kunstgressbane - Plastgranulat	479 657	350 000	-129 657
Harlemåsen boligområde	1 548 736	1 000 000	-548 736
Oppvekst - Utstyr	476 958	500 000	23 043
Brann - Utstyr	127 919	121 000	-6 919
Areal og infrastruktur - Utstyr	1 978 718	2 026 000	47 282
Rakkestad kulturskole - sluttkostnader	283 424	500 000	216 576
Friluftsområdet Grytelandtjernet	133 631	70 000	-63 631
Skautun rehabiliterings- og omsorgssenter	3 690 764	5 000 000	1 309 236
Frisbeegolfbane Fladstadparken	0	300 000	300 000
Helse- og omsorg - Utstyr	778 187	550 000	-228 187
Os skole - Fase II	0	3 500 000	3 500 000
Rakkestad kulturskole - Fase II - Kinosal	2 601 396	2 500 000	-101 396
Ny mannskapsbrakke Kopla	0	40 000	40 000
Rådhusplassen	51 829	34 000	-17 829
Rudskogen næringsområdet - strøm	2 014 000	1 800 000	-214 000
Kjøp av ny brannbil	5 634 053	5 625 000	-9 053
Bergenhus gamle skole - gymsal - rivning	288 200	1 500 000	1 211 800
Justeringsavtale - Bjørnstad Bygg Utvikling AS	39 785	92 000	52 215
Justeringsavtale - Sagveien 17 Rakkestad AS	22 301	50 000	27 699
Ombygging av NAV/Servicekontor	826 059	789 000	-37 059
Container Kopla	137 000	200 000	63 000
Solcelleanlegg kommunale bygg	222 961	0	-222 961
Uforutsette kostnader, energieffektiviserende tiltak, prosjektadministrasjon og byggelånsrenter	0	10 000 000	10 000 000
Salg av eiendommer	515 147	336 000	-179 147
Sum investeringer i anleggsmidler	55 674 318	73 488 000	17 813 682

Finansiering

Siden investeringene i varige driftsmidler er lavere enn budsjett er kompensasjon for merverdiavgift også under budsjett.

Avviket på tilskudd fra andre er i hovedsak spillemidler med 2,677 millioner kroner for Kulturskole fase I og II.

Avviket for salg av varige driftsmidler gjelder biler, tomter og utleieboliger. Det er 4 millioner kroner over budsjett.

Salg av finansielle anleggsmidler er kapitalnedsettelse av aksjene i Deltagruppen AS.

Det er mottatt noe mer avdrag på utlån av egne midler enn budsjettet.

Bruk av lån er på totalt 29,496 millioner kroner – fordelt med 7,7 millioner kroner til startlån (videreutlån) og 21,79 millioner kroner til finansiering av investeringer.

Det er lånt ut mindre til videreutlån enn budsjettet. Kun avtaler om fire nye lån ble gjort i 2022.

Ubrukte lånemidler på 10,968 millioner kroner ble overført fra 2021.

Mottatte ekstraordinære avdrag til videreutlån utgjør 2,251 millioner kroner.

Av dette er 1,604 millioner kroner avsatt til bundet investeringsfond for ekstra nedbetaling i 2023.

Balanseregnskapet

	Regnskap 2022	Regnskap 2021
EIENDELER		
Anleggsmidler	1 991 079 450	1 947 517 055
Faste eiendommer og anlegg	970 387 982	969 558 214
Utstyr, maskiner og transportmidler	46 565 595	49 413 079
Aksjer og andeler	37 272 947	35 978 765
Utlån	85 335 587	82 199 784
Pensjonsmidler	851 517 340	810 367 212
Omløpsmidler	301 702 649	274 932 819
Bankinnskudd og kontanter	186 475 985	171 868 130
Kundefordringer	10 173 855	8 794 979
Andre kortsiktige fordringer	50 128 265	37 547 273
Premieavvik	54 924 544	56 722 437
Sum eiendeler	2 292 782 100	2 222 449 874
EGENKAPITAL OG GJELD		
Egenkapital	440 106 032	454 239 198
Disposisjonsfond	115 726 962	118 892 487
Bundne driftsfond	22 558 391	25 279 987
Ubundet investeringsfond	1 623 973	1 623 973
Bundne investeringsfond	1 646 574	1 619 828
Kapitalkonto	307 481 754	315 754 544
Prinsippendringer som påvirker arbeidskapitalen drift	-8 931 621	-8 931 621
Prinsippendringer som påvirker arbeidskapitalen investering		
Langsiktig gjeld	1 737 819 463	1 661 180 581
Lån	874 498 233	855 671 293
Pensjonsforpliktelse	863 321 230	805 509 288
Kortsiktig gjeld	114 856 605	107 030 095
Leverandørgjeld	29 011 116	27 166 239
Annen kortsiktig gjeld	85 183 969	78 151 653
Premieavvik	661 520	1 712 203
Sum egenkapital og gjeld	2 292 782 100	2 222 449 874

Anleggsmidler

Volumveksten i fast eiendommer og anlegg skyldes nye investeringer. Økningen i utlån er i hovedsak knyttet til startlån.

Den store endringen for andre kortsiktige fordringer gjelder i hovedsak inntekstutjevningen for november og desember og skatteoppgjøret for desember.

De gjelder 2022, men utbetales i 2023.

Endringen i bundne investeringsfond er knyttet til videreutlån.

Tabellen under viser de bokførte verdiene på eiendeler (etter avskrivninger og nye investeringer):

	2021	andel	2022	andel
Edb-utstyr, kontormaskiner og	11 942 299	1,2	13 630 857	1,3
Anleggsmaskiner	2 403 886	0,2	1 974 223	0,2
Maskiner, verktøy, inventar	26 188 421	2,6	23 401 130	2,3
Transportmidler	8 878 473	0,9	7 559 385	0,7
Brannbiler	3 661 989	0,4	10 843 768	1,1
Parkeringsplasser og trafikk	11 702 178	1,1	10 907 365	1,1
Tekniske anlegg VAR, renseanlegg	14 558 355	1,4	13 566 473	1,3
Boliger	121 029 274	11,9	105 874 292	10,4
Skoler og barnehager	264 396 647	25,9	255 029 856	25,1
Idrettshaller	9 940 014	1,0	10 128 383	1,0
Veier	84 633 409	8,3	84 873 385	8,3
Ledningsnett	103 014 476	10,1	120 263 985	11,8
Administrasjonsbygg	53 596 944	5,3	52 843 167	5,2
Sykehjem og andre institusjon	99 089 783	9,7	99 699 559	9,8
Kulturbygg	103 702 667	10,2	104 699 293	10,3
Boligtomter	45 409 048	4,5	44 399 196	4,4
Næringsarealer	54 823 439	5,4	57 259 270	5,6
Sum	1 018 971 293		1 016 953 577	

Fond

<i>Tall i tusen kroner</i>	2019	2020	2021	2022
Disposisjonsfond	90 124	118 397	118 892	115 727
Bundne driftsfond	26 747	25 087	25 280	22 558
Ubundne investeringsfond	1 624	1 624	1 624	1 624
Bundne investeringsfond	2 768	6 321	1 620	1 647
Sum	98 322	151 429	147 416	141 556

Rakkestad kommune har fonds på til sammen 141,556 millioner kroner ved utgangen av 2022.

Beholdningene vokste fram til 2020, men falt både i 2021 og 2022.

Disposisjonsfondet har den største reduksjonen. Det skyldes det negative regnskapsresultatet på 3,165 millioner kroner i 2022.

I fondsmidlene inngår selvkostfondene – vann, avløp, slam, renovasjon og feiing. Disse ressursene (tidligere års avsetninger) anvendes i de nærmeste årene til å holde mest mulig stabile årsgebyrer for abonnentene.

<i>Tall i tusen kroner</i>	2019	2020	2021	2022
Vann	696	0	432	599
Avløp	4 457	1 225	0	0
Renovasjon	2 464	344	349	923
Slam	539	1 222	913	105
Feiing	0	29	377	341
Sum	8 156	2 820	2 071	1 968

Selvkostfonds utgjør nå 1,968 millioner kroner. Det er 0,103 millioner kroner mindre enn i 2021.

Kommunene følger prinsippet med 100 prosent kostnadsdekning på selvkostområdene.

På avløpssiden var det ikke tilstrekkelig med fondsmidler for å oppnå prinsippet om full kostnadsdekning for selvkost i 2022.

Det har sin årsak oppstått i et underskudd som skal framføres i selvkostregnskapet til inndeckning i et senere år.

Framførbare underskuddet på avløp beløper seg til 3,041 millioner kroner.

Eksempler på andre større bundne driftsfond er:

<i>Tall i tusen kroner</i>	Beløp
Bredbånd øst og vest i bygda	5 594
Glomma sør for Øyeren	2 797
M og I Gjulems minnefond	1 634
Ubrukte midler boligtilskudd - Etablering	1 601
Kommunal kompetanse og innovasjonstilskudd Familiesenteret	750
Erling Nærby's gave til Skautun	681
Kommunalt rusarbeid	660
Kommunal kompetanse og innovasjonstilskudd Hjembaserte tjenester	625
Sum	14 342

De aktuelle ressurser disponerer ikke Rakkestad kommune fritt. Midlene er satt av til formålsbestemte fond – som i de nærmeste årene blir brukt til å finansiere ulike typer aktivitet og tiltak i kommunen.

Disposisjonsfondet er på 115 727 millioner kroner pr. 31. desember 2022. Det er 3,2 millioner kroner mer enn ved utgangen av 2021.

Med ny kommunelov er budsjett- og regnskapsforskriftene forandret. Mindreforbruk i driftsregnskapet avsettes nå automatisk til disposisjonsfondet. Anvendelsen av midlene var til og med 2019 avhengig av særskilt vedtak av kommunestyret.

Disposisjonsfondet er fortsatt av en akseptabel størrelse pr. 31. desember 2022.

Langsiktig gjeld

<i>Tall i tusen kroner</i>	2019	2020	2021	2022
Samlet lånegjeld	768 753	784 004	855 671	874 498
Lån til videre utlån	74 076	82 021	94 876	110 439
Investeringslån	694 677	701 983	760 795	764 059
Innbyggere	8 255	8 219	8 312	8 371
Investeringslån pr. innbygger	84 152	85 410	91 530	91 275

Rakkestad kommune hadde langsiktige lån på 874,498 millioner kroner ved utgangen av 2022.

Som følge av store investeringer over mange år, er lånegjelden høy både i fylkes- og landsmålestokk.

Høy lånegjeld gir store årlige rente- og avdragsutgifter og det binder opp midler. Kommunens økonomiske handlefrihet reduseres og det blir mindre ressurser tilbake til å bruke på kjerne- og primær oppgaver. Politisk nivå bør være seg bevisst dette momentet.

Lån i Husbanken til videreutlån er på 110,439 millioner kroner. Det er 15,563 millioner kroner mer enn i 2021.

Av langsiktig gjeld er 327,485 millioner kroner – 37,4 prosent av samlet gjeldsmasse – selvfinansiert.

De tilsvarende tall for 2021 var 239,629 millioner kroner – 28 prosent av den langsiktige lånegjelden.

Lån i Husbanken til videreutlån, selvkostområdene (VAR) og kommunale skoler, leiligheter og boliger som er omfattet av statlige rente- og avdragskompensasjonsordninger inngår i selvfinansiert gjeld.

Renter og avdrag av 62,6 prosent av langsiktige lån – 547,012 millioner kroner – dekkes altså over det ordinære driftsbudsjettet.

Det reduserer økonomisk handlefrihet og potensial for å kunne anvende ressurser på kjerne- og primære oppgaver.

Av de langsiktige lån er 71,8 prosent på løpende vilkår og 28,2 prosent sikret med fastrenteavtaler eller rentebyttekontrakter. Den langsiktige gjelden med flytende rente har en gjennomsnittlig rente på 3,516 prosent, mens den langsiktige gjelden med fastrente har en gjennomsnittlig rente på 1,483 prosent.

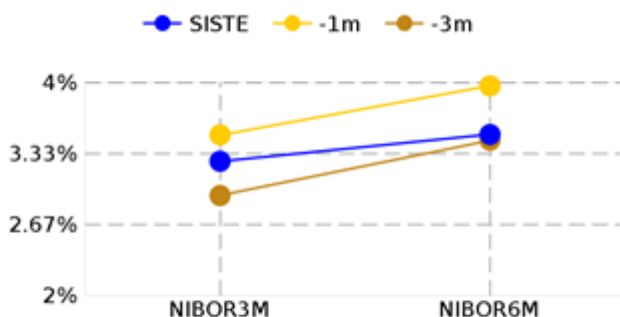
Rakkestad kommunes langsiktige gjeld er høy sammenlignet med Østfoldkommuner og et gjennomsnitt av landets kommuner.

Finansforvaltning

Rentemarkedet

På rapportdagen var NIBOR3M-3,26%, NIBOR6M-3,51%-og 10-års swaprente-3,28%. Grafer og tabeller nedenfor viser en nærmere oversikt.

Flytende renter (NIBOR)

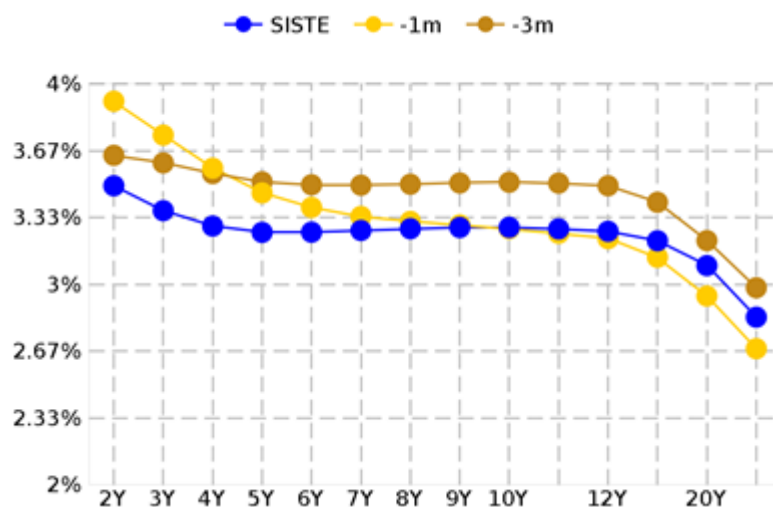

Indeks	Siste	-1m	-3m
NIBOR3M	3,26%	3,51%	2,94%
NIBOR6M	3,51%	3,97%	3,46%

3 måneders NIBOR er den mest benyttede referanserenten for flytende rente i Norge. Det er en flytende rente som varer i 3 måneder av gangen. Lån tilknyttet NIBOR har normalt i tillegg et

marginpåslag fra banken. Endringer i NIBOR vil relativt raskt påvirke rentekostnaden for lån med flytende rente.

Fastrenter

Løpetid	Siste	-1m	-3m
Swap 2Y	3,49%	3,91%	3,64%
Swap 3Y	3,37%	3,74%	3,61%
Swap 4Y	3,29%	3,58%	3,55%
Swap 5Y	3,26%	3,46%	3,51%
Swap 6Y	3,26%	3,38%	3,50%
Swap 7Y	3,27%	3,34%	3,49%
Swap 8Y	3,28%	3,31%	3,50%
Swap 9Y	3,28%	3,30%	3,51%
Swap 10Y	3,28%	3,28%	3,51%
Swap 11Y	3,28%	3,25%	3,50%
Swap 12Y	3,26%	3,23%	3,49%
Swap 15Y	3,22%	3,13%	3,41%
Swap 20Y	3,09%	2,94%	3,22%
Swap 25Y	2,84%	2,68%	2,98%

Bankenes fastrenter settes med utgangspunkt i swaprentene. Swaprentene som vises her utgjør "sålen" for fastrenten som kan oppnås på et lån. Banken legger normalt i tillegg et marginpåslag på swaprenten, og i sum utgjør dette den fastrenten som kan inngås.

Om den blå grafen er relativt flat, indikerer dette at markedet ikke forventer store renteøkninger fremover. Er grafen brattere legger markedet til grunn at rentene skal opp.

Forventede NIBOR-renter

Tabellen nedenfor viser forventede renter frem i tid (implisitte renter), basert på markedsdata per 31. desember 2022:

Indeks	Siste	Forventet om 1 år	Forventet om 2 år	Forventet om 3 år
NIBOR3M	3,26%	3,27%	3,01%	2,89%
Endring		0,01%	-0,26%	-0,38%
NIBOR6M	3,51%	3,38%	3,08%	2,98%
Endring		-0,13%	-0,43%	-0,54%

Finansiell risiko

Nedenfor vises hvordan porteføljens kapitalbinding og rentebinding er fordelt over kommende år:

Antall år	Rentebinding (kr)	Kapitalbinding (kr)
0-1 år	775 316 383	119 660 343
1-2 år	99 181 850	28 232 429
2-3 år	0	26 915 297
3-4 år	0	27 263 469
4-5 år	0	27 294 878
5-6 år	0	27 266 415
6-7 år	0	27 057 791
7-8 år	0	27 089 214
8-9 år	0	27 073 696
9-10 år	0	26 196 065
Over 10 år	0	510 448 636
Sum	874 498 233	874 498 233

Rentebinding viser hvordan rentenes varighet er fordelt i porteføljen. Lån med flytende rente har rentebinding lavere enn 1 år. En stor andel kort rentebinding kan utgjøre en finansiell risiko ved å eksponere porteføljen for endringer i rentemarkedet.

Kapitalbinding viser hvordan porteføljens avdrag og låneforfall er fordelt frem i tid. Lave tall vil normalt representere sum årlige avdrag. Høye tall vil normalt representere avdragsfrie lån (for eksempel sertifikat- eller obligasjonslån) som forfaller i sin helhet.

En stor andel kort kapitalbinding indikerer at store deler av porteføljen snart forfaller og må refinansieres eller innløses innen kort tid. Dette kan i så fall innebære en finansiell risiko.

Rentebytteavtaler

En renteswap, eller en rentebytteavtale, er en avtale om å bytte rentebetingelser fra flytende til fast (eller omvendt). Renteswap kan for eksempel kombineres med et lån med flytende rente, for å sikre seg mot endringer i NIBOR-renten. Rakkestad kommune har følgende rentebytteavtaler pr 31. desember 2022:

Rentebytteavtaler	Volum	Løper fra	Løper til	Betaler	Mottar
Nordea	50 000 000	okt. 15	jul. 35	3,280	3M Nibor
Nordea	63 000 000	des. 21	des. 31	2,750	3M Nibor

Etter økonomi- og finansreglementet skal Rakkestad kommune framover ikke anvende rentebytteavtaler i sin virksomhet.

Ordningen er av denne grunn inne i en avviklingsperiode.

Kommunedirektøren følger opp problemstillingen framover.

Porteføljeoversikt per 31. desember 2022

	Beløp	Rente (inkl margin)	Produkt	Innfrielsesdato
Serifikatlån				
<i>Nordea</i>				
NO0012698523	89 000 000	0,820	Serifikatlån	08.03.2023
Lån til videreutlån				
<i>Husbanken</i>				
11500726	276 154	1,732	Flytende	01.03.2031
11503567	2 929 696	1,732	Flytende	01.06.2037
11516424	4 382 565	1,732	Flytende	01.05.2036
11520519	3 135 004	1,729	Flytende	01.08.2042
11524120	1 375 589	1,732	Flytende	01.05.2033
11531924	2 288 000	1,732	Flytende	01.08.2045
11535130	4 915 000	1,732	Flytende	01.12.2046
11537760	7 000 000	1,732	Flytende	01.08.2047
11537760	9 239 907	1,732	Flytende	01.02.2068
11539969	11 680 633	1,732	Flytende	01.06.2068
11541541	11 625 000	1,732	Flytende	01.04.2069
11543353	11 875 000	1,732	Flytende	01.05.2070
11544317	14 250 000	1,732	Flytende	01.04.2051
11544829	5 800 000	1,732	Flytende	01.11.2051
11545136	19 666 666	1,732	Flytende	01.06.2052
Ordinære lån				
<i>Kommunalbanken</i>				
20041002	81 286 114	3,950	Ordinær pt	03.04.2045
20050602	8 325 810	3,820	Nibor 3m +0,6	19.12.2045
20060353	13 126 080	3,820	Nibor 3m +0,6	19.09.2039
20060484	4 384 210	3,950	Ordinær pt	23.04.2024
20060485	30 345 730	3,950	Ordinær pt	26.10.2034
20090777	18 485 020	3,820	Nibor 3m +0,6	19.12.2052
20100773	14 926 960	3,820	Nibor 3m +0,6	19.09.2051
20110550	39 105 880	3,820	Nibor 3m +0,6	19.12.2045
20120239	33 565 270	3,950	Ordinær pt	09.05.2045
20120490	11 688 830	3,950	Ordinær pt	23.10.2045
20130116	32 045 420	3,950	Ordinær pt	08.03.2046
20150410	34 760 810	1,860	Fastrente	24.06.2041
20190564	68 850 000	1,860	Fastrente	26.11.2049
20200188	59 583 350	1,340	Fastrente	25.05.2050
20220380	34 300 000	4,000	Nibor 3m +0,7	09.12.2052
<i>KLP</i>				
8317.50.01630	9 886 523	3,950	Flytende rente	28.06.2032
8317.50.29837	1 304 026	3,110	Nibor	15.01.2024
8317.51.66478	1 327 715	3,950	Flytende rente	01.11.2031
8317.54.59742	25 200 000	3,950	Flytende rente	01.09.2046
8317.55.31451	31 024 994	3,950	Flytende rente	24.05.2048
8317.55.90970	35 548 000	3,950	Flytende rente	19.11.2058
8317.56.98704	51 150 000	1,190	Fastrente	19.05.2050
8317.57.69695	32 666 664	0,980	Fastrente	01.12.2050
<i>Husbanken</i>				
11488570.0	184 723	1,729	Flytende	01.11.2027
11490560.7	199 473	1,729	Flytende	01.04.2028
11500466.5	479 981	1,732	Flytende	01.03.2031
11499873.5	655 282	1,732	Flytende	01.04.2032
11500246.1	652 154	1,732	Flytende	01.06.2032

Innskudd

Innestående beløp i bank svinger betydelig i løpet av en måned. Kommunen skal til enhver tid ha tilgjengelig driftslikviditet (inkludert kassekreditt) som minst er like stor som forventet likviditetsbehov i de neste 3 måneder jf. kommunens økonomi og finansreglement.

Rakkestad kommune har alle sine midler plassert i bankinnskudd. Innestående på bank viser følgende utvikling (i hele 1 000 kr):

Dato	31.12.20	31.12.21	30.04.22	31.08.22	31.12.22
Bank	194 043	171 851	168 724	143 557	186 459

Note: Bank er inkludert skattetrekksmidler.

Det er plassert 50 millioner kroner i en særskilt konto for offentlig virksomhet hos KLP.

Rentebetingelsene per 31. desember 2022 på denne kontoen var 3,10 prosent.

De resterende midlene er i all hovedsak plassert hos Marker Sparebank. Innskuddsrenten på konti hos Marker Sparebank var på 1,20 prosent per 31. desember 2022.

Likestilling, internkontroll og etiske prinsipper (KL 14-7)

Likestilling

En overordnet målsetting for Rakkestad kommune er:

Å være i tråd med bestemmelsene i Lov om likestilling mellom kjønnene (likestillingsloven).

Som en del av arbeidet med likestilling, har Rakkestad kommune fokus mot diskriminering på arbeidsplassen.

Det er nær sammenheng mellom å fremme likestilling og bekjempe diskriminering.

Rakkestad kommune er IA-bedrift. Følgende målsettinger gjelder for dette arbeidet:

- Målsetting 1: Redusere sykefravær.
- Målsetting 2: Inkludere flere med redusert arbeidsfunksjon i arbeidslivet.
- Målsetting 3: Øke reell pensjoneringsalder ved at seniorer står lenger i arbeid.

Uønsket deltid og turnusordninger;

I perioden 2015 til og med 2022 har andelen kvinner i heltidsstillinger øket fra 31 prosent til 52 prosent.

Kjønnsbalanse;

Rakkestad kommune stimulerer til balanse mellom kjønnene i høyere, ledende stillinger – innenfor likestillingslovens grenser og tariffavtalens bestemmelser.

Det er fortsatt en målsetting om å legge forholdene til rette for å rekruttere flere menn på omsorgs- og barnehageområdet.

Rakkestad kommune har gjennom vedtatte planverk en god oversikt over fremdrift og tiltak for å ivareta aktivitetsplikten som følger av likestillingsloven § 1, diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 3 og diskrimineringsloven § 3 a.

Kommunedirektøren vurderer at pålagt redegjørelsesplikt i forhold til likestilling og diskriminering, blir godt ivaretatt.

Det rapporteres på indikatorer innen dette temaet hvert halvår til administrasjonsutvalg.

Lønn

Tabellen viser lønn pr. årsverk gjennomsnittlig og fordelt på formål i kommunen i 2021 og 2022:

Tall i kroner	2021			2022		
	Kvinner	Menn	Totalt	Kvinner	Menn	Totalt
Kommunedirektør og staber	589 883	659 046	624 465	659 440	753 786	706 613
Oppvekst og kultur	531 319	578 749	555 034	542 583	597 292	569 937
Helse og mestring				501 808	542 653	522 230
Velferd og levekår				530 115	553 662	541 889
Areal og infrastruktur	473 524	517 596	495 560	510 735	513 137	511 936
Lønn pr. årsverk	514 027	560 125	537 076	532 683	589 941	561 312

Gjennomsnittlig lønn per årsverk vokste med 24 236 kroner, fra 537 076 kroner til 561 312 kroner fra 2021 til 2022. Det utgjør en 4,5 prosent økning.

Ansatte i hovedsak knyttet til kommuneområde oppvekst og kultur var omfattet av streik som en del av tariffoppgjøret 2022.

Disse er derfor en del av statistikk med lønn pr. 2021. Dette medfører blant annet at statistikk som fremlegges er noe misvisende.

Ledere

Andel kvinner og menn i lederstillinger i 2021 og 2022:

Prosent	2021			2022		
	Kvinner	Menn	Totalt	Kvinner	Menn	Totalt
Kommunedirektør m.m.	0	100	100	0	100	100
Stabs- og seksjonsledere	55	45	100	78	22	100
Enhetsledere	65	35	100	72	27	100
Andel leder - totale årsverk	6	17	8	7	16	8

Andelen kvinnelige ledere har økt i 2022.

På kommunenivå er det 7 prosent andel kvinner og 16 prosent andel menn i ledelse.

Andel ledere forstås som prosentvis andel ledere innenfor eget kjønn totalt.

Lønn på ledernivåer i 2021 og 2022

Tall i kroner	2021			2022		
	Kvinner	Menn	Totalt	Kvinner	Menn	Totalt
Kommunedirektør m.m.	0	1 135 059	1 135 059	0	1 044 087	1 044 087
Stabs- og seksjonsledere	810 833	800 000	805 909	831 714	765 000	816 889
Enhetsledere	659 008	668 053	662 171	683 273	682 362	683 018

Politisk forhandlingsutvalg besluttet at kommunedirektøren skulle avlønnes med 12G (12 ganger grunnbeløpet i folketrygden) fra 1. mai 2020.

Enhetslederlønn er økt med 2,25 prosent i 2022.

Ledere som var medlem av streikende fagforeninger – som en konsekvens av lønnsoppgjøret 2022 – er omfattet i statistikk med lønn pr 2021.

Samlet prosentvis lønnsvekst for enhetsledere er sentralt beregnet til 2,6 prosent som et element av taroffoppgjøret 2022.

Stillingsstørrelser

Stillingsstørrelser i prosent av stillingsmassen i 2022:

Prosent	2021			2022		
	Kvinner	Menn	Totalt	Kvinner	Menn	Totalt
Andel 0 - 24,99 prosent	7	25	10	6	27	11
Andel 25 - 49,99 prosent	7	3	6	6	2	5
Andel 50 - 74,99 prosent	20	10	18	15	6	13
Andel 75 - 99,99 prosent	23	6	20	21	6	17
Heltid	43	56	46	52	59	54
Sum	100	100	100	100	100	100

Av det totale antallet ansatte, arbeider 52 prosent av kvinner og 59 prosent av menn i fulle stillinger.

Det er en økning for kvinner i forhold til 2020.

Andelen kvinner som arbeider deltid har dermed gått noe ned.

Kommunedirektøren initierte i budsjett 2020 og økonomiplan 2020 – 2023 et tiltak med deltakelse av politisk nivå, administrativ ledelse og arbeidstakerorganisasjonene, for å utrede deltids versus heltidsutfordringer og en sterkere heltidskultur i kommunen.

Prosjektet er startet opp.

Det har likevel blitt lidende under koronapandemiens konsekvenser og av kapasitets- og andre driftsvanskeligheter i hele 2022.

Kommunedirektøren vurderer at prosjektet har ganske liten direkte innvirkning på utviklingen som har funnet sted – dog slik at fokuset på problemstillingen i den løpende driften kan forklare noen av de forbedringer som er registrert.

Etiske prinsipper

Rakkestad kommune legger stor vekt på å opptre skikkelig i all sin virksomhet.

Både folkevalgte og administrasjonen har ansvar for at redelighet, ærlighet og åpenhet kjennetegner hele kommunens virksomhet.

Som forvalter av samfunnets fellesmidler stilles det høye krav til den enkelte ansattes og folkevalgtes holdning i sitt virke for kommunen. Alle plikter å overholde lover, forskrifter, avtaler og reglementer som gjelder for hele kommunens aktivitet. Den som overtrer Rakkestad kommunes retningslinjer og regelverk må være forberedt på å bli møtt med en reaksjon tilpasset overtredelsens art og omfang.

Ansattes rett til og ansvar for å si fra om uetiske forhold i organisasjonen ivaretas av egne rutiner for varsling.

Offentlige anskaffelser

Virksomhetene i kommunen har høyt fokus på offentlige anskaffelser.

I administrativ ledelse er det et kontinuerlig tema i sammenheng med opplæring, aktuelle anskaffelser og gjennomførte kjøp av varer og tjenester.

Kommunedirektøren har dessuten etablert et nettverk i organisasjonen med det formål å styrke kvaliteten på offentlige anskaffelser.

Internkontroll

Rakkestad kommune har hatt et forsterket fokus på gjennomgående, helhetlig internkontroll i organisasjonen over noen år.

Arbeidet med helhetlig tilnærming til dette, er initiert av kommunedirektøren blant annet ved kursing av ledelse og ledere i flere omganger.

Koronapandemien de siste to årene, har satt dette utviklingsarbeidet på «vent».

Arbeidet ble tatt opp igjen ved utgangen av første kvartal 2022. Det tas sikte på at en ferdigstilling av tiltaket innen utgangen av 2024.

Arbeidet med internkontroll er i all hovedsak organisert i tre spor:

1. Internkontroll etter kommuneloven.
2. Internkontroll etter arbeidsmiljølovgivningen.
3. Internkontroll etter særlovgivningen.

Målsetninger:

Etter at ny modell for internkontroll er iverksatt, er målene at:

- Internkontrollsystemet er kjent i organisasjonen og en integrert del av arbeidet med kommunens kjerneoppgaver.
- Digitalt kvalitetssystem er oppdatert, tilgjengelig og kjent for ansatte, og brukes til avviksmeldinger, dokumentasjon, risikovurderinger, kontrollaktiviteter, evalueringer og internkontrollrapportering.
- Internkontrollsystemet er helhetlig, overordnet og felles – uavhengig av kommuneområde.
- Internkontrollen i Rakkestad kommune er risikobasert, formalisert og en integrert del av det totale styringssystemet i kommunen.

Rakkestad kommune sin modell for internkontroll skal utvikle og innføre mer målrettet internkontrollarbeid, støttet av en velfungerende IT-løsning.

Etter at modellen er innført skal kommunen ha metoder og verktøy som gjør organisasjonen i stand til å gjennomføre og følge opp interkontrollen systematisk, slik at kommunen har stor grad av regeletterlevelse.

Overordnet effektmål er å oppnå høy grad av troverdighet og legitimitet.

Rakkestad kommune innretter sine virkeområder for internkontroll ut fra anbefaling fra KS.

Sektorovergripende	<ul style="list-style-type: none"> • Virksomhetsstyring • Finans/Økonomireglement, etiske retningslinjer, delegasjonsreglement og kompetansestyrking • Overordnet risikovurdering
Tjenestespesifikk	<ul style="list-style-type: none"> • Internkontroll innenfor BV, BHG, PLO, skole, VA, plan- og bygg, eiendomsforvaltningen osv. • Aggregering og rapportering
Støtteprosesser	<ul style="list-style-type: none"> • Internkontroll innenfor IKT, anskaffelser, økonomi, personal • Aggregering og rapportering

Sykefravær, årsverk og ansatte

Sykefravær

Rakkestad kommune hadde dette sykefraværet i 2019 – 2022:

<i>Prosent</i>	2019	2020	2021	Egen meldt	2022 Lege meldt	Totalt
Kommunedirektør og staber	4,70	1,50	4,5	1,00	0,80	1,90
Oppvekst og kultur				2,20	7,10	9,10
Barnehage	14,70	10,10	11,30			
Skole	6,70	5,60	7,10	2,10	5,30	7,10
Kultur				0,70	2,80	3,60
Velferd og levekår				2,00	8,80	10,40
NAV	5,50	4,90	6,50	1,10	10,50	11,40
BOAK	8,30	11,80	9,80	1,90	10,70	12,20
Familiesenter	9,10	7,20	6,00	2,30	5,70	7,60
Helse og mestring				2,20	10,90	12,60
Skautun	11,90	12,20	14,10	2,30	11,10	10,70
Hjembaserte tjenester	9,90	10,60	10,70	2,10	10,30	10,70
Areal og infrastruktur	4,70	7,70	7,50	2,40	5,37	7,50
Sum	8,50	8,20	8,90	2,10	7,80	9,60

I og med endring i organisasjonsstruktur pr. 1. mars 2022, er det enkelte områder/virksomheter i statistikkbildet som ikke har sammenlignbare tall i et historisk perspektiv.

Rakkestad kommune hadde i budsjett 2022 og økonomiplan 2022 – 2025, en målsetting om å oppfylle sentral og lokal IA-avtale om sykefravær.

Det er satt en øvre sykefraværsgrænse på maksimum 6,5 prosent for hele kommunen og ingen områder eller enheter skal ha mer enn 10 prosent fravær.

I tillegg er det en målsetting å finne løsninger for inntil 1 prosent av sykemeldte årsverk hvert år innen bedriftsintern attføring (BIA).

Sykefraværet lå 3,1 prosent over måltallet i 2022.

Det er fortsatt utfordringer opp mot sykefravær i enkelte områder og enheter.

Koronarelatert fravær har blitt inkludert i prosentvis fremstilling av sykefravær.

Kommunedirektør og staber har et gjennomgående lavt sykefravær i perioden 2019 til 2022.

Barnehagene har et høyere sykefravær enn kommunen samlet. Det varierer mellom 8,90 prosent (2018) og 13,9 prosent (2022).

Når det gjelder skole er sykefraværet forholdsvis stabilt – liggende i intervallet 5,6 prosent (2018) og 7,10 prosent (2022). Dette sykefravær er under gjennomsnittet for kommunen, og er innenfor målsetting på 6,5 prosent dersom det korrigeres for egenmeldt fravær.

Kultur har i likhet med kommunedirektør og staber et lavt sykefravær. Det er ikke historisk statistikk på denne virksomheten, da de i tidligere organisering har vært sammen med stab Informasjon og

IKT.

For NAV Rakkestad ligger dette fraværet i gjennomsnitt på 11,4 prosent i aktuelt tidsrom.

Dette sykefraværet er økende, men plasserer seg fortsatt under gjennomsnittet for kommunen.

Personalgruppen er liten. Selv et mindre enkeltfravær slår i stor grad ut på fraværsprosenten.

Rakkestad familiesenter hadde et sykefravær på 7,6 prosent i 2022. Det er en marginal økning fra året før.

Ved Skautun rehabiliterings- og omsorgssenter og Bo- og aktivitetstjenester vokste fraværet jevnt i perioden 2019 til 2021.

I 2022 er sykefraværet nedadgående, selv om det fortsatt er høyt.

Årsakene er sammensatte og flere.

En fellesnevner kan være døgnkontinuerlig drift og at bruker- og pasientsegmentene er fysisk utfordrende.

Kommunedirektøren mener at det kan ha enn sterkere effekt på sykefraværet for disse enhetene enn på andre områder.

Areal og infrastruktur har et sykefravær på 7,5 prosent siste to år.

Det er lavere enn gjennomsnittet for kommunen, og omtrent på de måltall for sykefravær som kommunen opererer med dersom det korrigeres for egenmeldt fravær.

Rakkestad kommune prioriterer sykefraværsoppfølging.

I de senere årene er tiltak satt i verk for å styrke ansattes nærvær i hverdagen.

Det dreier seg blant annet om deltakelse i «Ned-prosjektet» initiert av NAV.

I 2022 ble stab HR forsterket med 1,0 årsverk øremerket sykefraværsoppfølging.

Foreldrepermisjon

Tabellen viser prosentvis fordeling av uttak foreldrepermisjon for 2022:

Prosent	2022		
	Kvinner	Menn	Totalt
Kommunedirektør og staber	0	0	0
Oppvekst og kultur	20	10	30
Helse og mestring	60	0	60
Velferd og levekår	10	0	10
Areal og infrastruktur	0	0	0
Sum	90	10	100

Årsverk

Tabellen viser årsverk i bruk i Rakkestad kommune totalt og fordelt på formål i 2021 og 2022:

Årsverk og prosent	2021			2022		
	Kvinner	Menn	Totalt	Kvinner	Menn	Totalt
Kommunedirektør og staber	34	19	52	21	13	34
Oppvekst og kultur	159	38	198	172	39	211
Helse og mestring				112	5	117
Velferd og levekår				105	15	120
Areal og infrastruktur	23	29	51	27	29	56
Sum	439	106	545	437	101	538
Andeler	81	19	100	81	19	100

Av totalt 538 årsverk, er 437 kvinner (81 prosent) og 101 menn (19 prosent). Som for kommuner flest, er Rakkestad kommune en kvinnedominert arbeidsplass.

I 2022 ble det 7 færre årsverk sammenlignet med 2021.

Rakkestad kommune endret sin organisasjon fra og med 1. mars 2022. Det ble etablert fire kommuneområder til erstatning for sju seksjoner. Stabsområdet er et eget virksomhetsområde i tillegg til de tjenesteytende kommuneområder.

Ansatte

Tabellen viser ansatte i Rakkestad kommune totalt og fordelt på formål i 2021 og 2022:

Ansatte	2021			2022		
	Kvinner	Menn	Totalt	Kvinner	Menn	Totalt
Kommunedirektør og staber	39	38	77	24	34	58
Oppvekst og kultur	191	49	240	190	48	238
Helse og mestring				154	11	165
Velferd og levekår				132	22	154
Areal og infrastruktur	26	29	55	30	29	59
Sum	560	148	708	530	144	674
Andeler	79	21	100	79	21	100

Det var 674 ansatte i kommunen per 31. desember 2022 – mot 708 samme dato året før.

Som følge av omorganiseringen er det ikke historisk sammenlignbare tall for kommuneområdene helse og mestring og velferd og levekår.

Kommunedirektør og staber har færre ansatte i 2022 enn i 2021.

Det skyldes at NAV Rakkestad i ny organisasjonsmodell er underlagt velferd og levekår og at antallet stabsstillinger ble tatt ned med 2,5 årsverk.

Helse og mestring gikk fra 336 stillinger pr. 31.12.2021 til 319 stillinger pr. 31.12.2022.

Det er en utvikling i retning av flere heltidsstillinger i området såvel som kommunen totalt (46 prosent i 2021 versus 52 prosent i 2022).

Bruk av midlertidige ansettelser

Tabellen viser prosentvis fordeling av inngåtte avtaler om midletidig arbeid fordelt på områder:

Prosent	2022		
	Kvinner	Menn	Totalt
Kommunedirektør og staber	3	0	3
Oppvekst og kultur	33	47	35
Helse og mestring	30	14	27
Velferd og levekår	32	38	33
Areal og infrastruktur	2	1	1
Sum	81	19	100

Totalt er det 404 aktive avtaler om midlertidig arbeid.

Kommunedirektør og staber

Hva har vi lykkes med i 2022

Kommunedirektør og staber omfatter; Legetjenesten, Brann og beredskap, Forvaltning, HR, Informasjon og IKT, og Økonomi.

I tillegg til ordinær drift og utvikling har kommunedirektør og stabene blant annet hatt fokus på og/eller gjennomført:

- Økonomisk kontroll på alle nivåer i kommunen.
- Internkontrollprosjekt, hvor samlet internkontroll gjennomgås og systemiseres.
- Oppfølging av sykefravær – både kompetanseutviklende, systemisk og personrettet.
- Gjennomgått og revidert overordnede rutiner, prosedyrer og retningslinjer innenfor HR-område.
- Stedlig tilsyn med arkivholdet i regi av Arkivverket.
- Tiltak knyttet til digitalisering og nytt fullelektronisk barnevernssystem.
- Ny kommuneplan – både samfunnsdel og arealdel.
- Områdeplaner for oppvekst og kultur, velferd og levekår/helse og mestring og areal og infrastruktur.
- Nytt sykehjem og omsorgsboliger.
- Utviklet tiltak for å rekruttere og beholde fastleger og fastlegekapasitet i kommunen.
- Videreutviklet og videreutbygget forvaltningsdelen av kommunedirektørs og stabers virksomhet.
- Tilrettelagt for, bosatt og fulgt opp flyktninger i både kommunale og private boliger.
- Arbeidet fram og iverksatt ny forskrift for tildeling av omsorgsboliger og kommunale utleieboliger.
- Solgt et større antall kommunale boliger.
- Rammeavtaler på nødvendige vare- og tjenestekjøp, enkeltavtaler, dokumentasjon, opplæring og juridiske vurderinger.
- Gode arbeidsverktøy og systemer som gjør kommunen i stand til å utføre sitt daglige arbeid.
- Stort søkelys på sikring av data og systemer.
- Tilbud om bredbånd til alle innbyggere innen utgangen av 2025. De siste 4 årene har over tusen husstander i Rakkestad kommune tegnet avtale og/eller blitt koblet opp til et fiberabonnement.
- Intern og ekstern kommunikasjon for Rakkestad kommune.
- Jobbet med å tilrettelegge slik at kommunens digitale flater tilfredsstillt kravene til universell utforming.
- Effektiv kundebehandling, kompetent veiledning og god innbyggerinformasjon.

Hva var utfordringene i 2022

Kommunedirektør og staber har – som ledd i programmet for å reetablere økonomisk balanse – redusert sin virksomhet med 2,5 årsverk gjennom 2022.

Tiltakene relaterer seg spesielt til plan, saksbehandling og digital helsedokumentasjon.

Det har medført omstilling og omprioritering av oppgaver, samtidig som den økonomiske situasjonen har vært og er anstrengt.

Kommunedirektøren opplever det pågående arbeidet med revidert/ny internkontroll som en god prosess. Det vil kunne være til hjelp også ved videre omstilling og omprioritering av oppgaver.

Rakkestad kommune har begrensede ressurser og kapasitet på de fleste områder. Lovgivning og annet regel- og rammeverk setter stadig strengere krav til kommunene. Det er krevende for staber og områder å ha oversikt, kontroll og håndtere alle oppgaver og forventninger.

Hva preget det økonomiske bildet i 2022

Stabene leverer bra på sine oppgaver – på tross av økonomiske utfordringer og at de økonomiske rammebetingelser har blitt strammet til.

Mange gode tiltak er realisert ved kreativitet og samarbeid.

Det er like fullt viktig – ikke minst ved omprioritering av ressurser – å investere mer i nye tiltak og gode systemer.

Ikke minst aktualiserer slike strategier seg mer og mer innen IT-drift og sikkerhetsarbeid.

For eksempel bør digitaliseringsrådet – når muligheten byr seg – gis midler til å prioritere de utviklingstiltak som skal realiseres innenfor digital teknologi.

Flere kommuner flytter sin kommunikasjon til innbyggerapper – i stedet for å prioritere sosiale medier.

Det gir den enkelte innbygger større mulighet til selv å velge hvilken informasjon den ønsker å motta fra kommunen.

Økonomi

Kommunedirektør omfatter Kommunedirektør og staber – Dokument og forvaltning, HR, Informasjon, IKT og innkjøp og Økonomi.

Tall i tusen kroner	Regnskap			Revidert budsjett			Avvik
	Utgifter	Inntekter	Netto	Utgifter	Inntekter	Netto	
Kommunedirektør	36 681	6 195	30 486	34 685	4 145	30 540	54
Staber	67 121	28 035	39 086	59 025	20 234	38 791	-295
Sum	103 802	34 230	69 572	93 710	24 379	69 331	-241

Kommunedirektør har et mindreforbruk på kr. 54 000.

Stabene leverer et overforbruk på 0,295 millioner kroner.

Det relaterer seg til folkevalgt virksomhet, utgifter til kontrollorganer og boligforvaltningen.

Kommunedirektør

Tall i kroner	Regnskap	Revidert budsjett	Opprinnelig budsjett	Regnskap
	2022	2022	2022	2021
Seksjonsramme	30 485 659	30 540 259	24 813 883	32 561 401
<i>Herav:</i>				
Lønn	15 605 180	16 174 031	12 100 415	15 785 772
Driftsutgifter	21 075 880	18 510 957	16 944 500	22 005 322
Brutto ramme	36 681 060	34 684 988	29 044 915	37 791 094
Driftsinntekter	-6 195 401	-4 144 729	-4 231 032	-5 229 693
Netto ramme	30 485 659	30 540 259	24 813 883	32 561 401

Staber

<i>Tall i tusen kroner</i>	Regnskap	Revidert budsjett	Opprinnelig budsjett	Regnskap
	2022	2022	2022	2021
Seksjonsramme	39 085 532	38 790 564	28 660 096	29 108 784
<i>Herav:</i>				
Lønn	34 913 510	35 234 499	30 492 471	33 828 678
Driftsutgifter	32 207 532	23 790 386	18 390 455	21 015 776
Brutto ramme	67 121 042	59 024 885	48 882 926	54 844 453
Driftsinntekter	-28 035 511	-20 234 321	-20 222 830	-25 735 670
Netto ramme	39 085 532	38 790 564	28 660 096	29 108 784

Oppvekst og kultur

Hva har vi lykket med

Arbeid med LK 2020 Fagfornyelsen og Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis, og videreføring av BTI.

Skolen har hatt LK 2020, ny nasjonal læreplan og Kompetanseløftet på programmet hele året – både på ledermøter, samlinger med lærere og tillitsvalgte.

Verdigrunnlaget i overordnet del av Læreplanverket er retningsgivende for skolens praksis. Det øves på hvordan dette skal komme til uttrykk og merkes hos elever og foreldre.

Nasjonalt ble det vedtatt Rammeplan for SFO.

Rakkestad kommune har hatt en lokal rammeplan for SFO i flere år, som har vært retningsgivende for innholdet i SFO.

Nasjonal Rammeplan og Rakkestad kommune sin rammeplan for SFO er sammenfallende på innhold og tema – slik at SFO-lederne fortsetter sitt gode arbeid med å skape god kvalitet og innhold til SFO-barna.

Det er også en egen nasjonal rammeplan for Kulturskolen.

Rakkestad kulturskole har arbeidet systematisk for å implementere denne i kollegiet.

Barnehage har fortsatt fokus på utvikling av rammeplan, lovfestet pedagognorm og bemanningsnorm.

Det fokuseres med på å styrke barnehagenes arbeid med formål og innhold både når det gjelder kvalitet og bemanning.

Satsing på kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis, barnehagemiljø og barnehagebasert kompetanseutvikling med utgangspunkt i rammeplanen, gjør at sektoren jobber målrettet.

Verdigrunnlaget i rammeplan for barnehager er retningsgivende for arbeidet og hver enkelt sin praksis.

Det har derfor vært fokus på å finne barnehagenes ståsted som utgangspunkt for det videre arbeidet.

En fritidsklubb for ungdom to kvelder i uka har blitt etablert.

Kulturtorget er en aktiv arena og møtested med mangfold av arrangementer.

Hva var utfordringene i 2022

Driftsbudsjettene gjør det utfordrende å sørge for at de forskjellige enhetene i området har utstyr, læremidler, læreverk og annet som stimulerer til utøvelse, samarbeid, læring og danning.

Bemanningssituasjon i barnehage og skole er på et minimum, som gjør at belastningen på de ansatte er større.

En konsekvens kan bli økt sykefravær og et dårligere pedagogisk tilbud til de mest sårbare barn og unge.

For enkelte enheter – både i barnehage og skole – øker sykefraværet.

Det har blitt færre søkere til ledige pedagogstillinger i barnehage og skole.

Økonomi

Kommuneområdet Oppvekst og kultur omfatter Barnehage, skole og kultur:

Tall i tusen kroner	Regnskap			Revidert budsjett			Avvik
	Utgifter	Inntekter	Netto	Utgifter	Inntekter	Netto	
Barnehage	78 682	13 854	64 827	73 524	8 839	64 685	-143
Skole	131 732	24 726	107 006	121 088	14 551	106 537	-469
Kultur	13 486	3 473	10 013	11 670	1 899	9 772	-241
Sum	223 899	42 053	181 846	206 282	25 289	180 993	-853

Oppvekst og kultur har et samlet merforbruk på 0,853 millioner kroner og det er skole som har det største avviket.

Tall i kroner	Regnskap	Revidert budsjett	Opprinnelig budsjett	Regnskap
	2022	2022	2022	2021
Seksjonsramme	181 846 520	180 993 432	167 141 095	173 595 269
<i>Herav:</i>				
Lønn	171 097 410	157 503 922	144 796 598	165 923 251
Driftsutgifter	52 801 935	48 778 479	47 192 904	49 803 334
Brutto ramme	223 899 345	206 282 401	191 989 502	215 726 585
Driftsinntekter	-42 052 825	-25 288 969	-24 848 407	-42 131 316
Netto ramme	181 846 520	180 993 432	167 141 095	173 595 269

Hovedutfordringen i oppvekst og kultur er innenfor skole og SFO-området og etter hvert også barnehagefeltet.

Som en følge av gratis kjernetid i SFO er det mange flere som benytter seg av tilbudet. I tillegg er det flere ressurskrevende barn som har medført at skolene har måtte sette inn ekstra bemanning både i undervisningsdelen og på SFO.

Rakkestad kommune hadde lavere foreldrebetaling som skyldes ordningen med gratis kjernetid og at redusert foreldrebetaling forrige år er blitt belastet regnskapet i 2022. Dette ga en mindreinntekt på 0,581 millioner kroner i forhold til budsjett i 2022.

Barnehageadministrasjon har merforbruk knyttet til tilskudd til private barnehager.

Det er også satt inn ekstra ressurser for barn som trenger styrket tilbud.

Stillingsressursene til dette formålet ble økt fra 4,7 til 6,4 årsverk i løpet av året.

Økte utgifter til de kommunale barnehagene genererer økte overføringer til de private barnehagene.

Barnehagene ble styrket for løpende barnehageopptak og pedagognorm, samt tilskudd private barnehager og spesialpedagogikk gjennom 1. og 2. tertialrapport.

Hensyntatt bruk og avsetning til fonds gikk kulturområdet omtrent i balanse ved årets slutt.

Det ble mindreinntekter på kinoen i forhold til budsjett.

Deler av våren var kinoen stengt på grunn av oppussing. Samfunnet var dessuten fortsatt preget av Covid.

De øvrige områdene i kultur hadde innsparinger som veide opp for mindreinntektene på kinoen.

Velferd og levekår

Hva har vi lykket med

I forbindelse med at kommunen omorganiserte tjenestene i 2022 ble kommuneområdet velferd og levekår etablert.

Det omfatter de tre tidligere BOAK-enhetene Sone 1, Sone 2 og Sone 3, de to tidligere NAV-enhetene Arbeid og aktivitet og Kvalifisering, samt de 4 tidligere Familiesenter-enhetene Psykisk helsearbeid- og rustjenesten, Barnevernstjenesten, Helsestasjon og skolehelsetjenesten og Fysio og ergo-tjenesten.

I tillegg ligger Frivilligsentralen til kommuneområdet.

Siden oppstart har kommuneområdet arbeidet med å konsolidere tjenestene i ny organisering.

Det er viktig å sikre Rakkestad kommunes innbyggere gode og pålitelige tjenester gjennom tydelig organisering og arbeidsformer som sikrer effektiv oppgaveløsning.

Tjenestene har arbeidet godt med internkontroll på fag, økonomi og ledelse.

Med et bredt spekter av tjenester er det vært viktig å etablere nye samarbeid.

Ledergruppen i velferd og levekår er etablert. Tre nye ledere har blitt rekruttert og inkludert.

Det er arbeidet med lederkultur, verdier, struktur og systematikk. Det oppleves et godt samarbeid på systemnivå internt i ledergruppen.

Kommuneområdet velferd og levekår har også samarbeidet med de andre tjenestene i kommunen.

Et felles tiltak er blant annet områdeplanen velferd og levekår/helse og mestring.

Kommuneområdet velferd og levekår deltar dessuten i arbeidsgrupper knyttet til BTI.

Det har medvirket også til andre planer på tvers av tjenestene i Rakkestad kommune.

Sammen med de øvrige tjenestene, medvirket kommuneområdet velferd og levekår til at det ble bosatt 56 flyktninger i løpet av året.

Kommuneområdet velferd og levekår har i den forbindelse arbeidet godt med praktiske løsninger, oppskalering og koordinering av tjenester for å oppnå gode resultater på den største bosettingsutfordringen i Rakkestad kommunes historie.

Til tross for tidvis stort press på tjenestene er det levert gode tjenester til sårbare mennesker som har kommet til kommunen fra krigsområder.

Kommuneområdet velferd og levekår har rekruttert mange nye medarbeidere med variert kompetanse i Barnevernstjenesten og NAV.

De er i gang med å utvikle og bygge opp et godt arbeidsmiljø og ny kultur.

Hva var utfordringene i 2022

Både Barneverntjenesten, BOAK og NAV har hatt høy utskiftning av personale i 2022.

Alle tjenestene har hatt vakanser i lengre perioder, samtidig som de har hatt store behov fra målgruppene for tjenestene å ta hensyn til.

Rakkestad kommune har i 2022 hatt et stort fokus på å redusere kostnader i tjenestene for å sikre god økonomisk balanse.

Det finner sted parallelt med at det er utfordrende tider også i privatøkonomien og samfunnet for øvrig, med en økning i henvendelser til mange av kommuneområdets tjenester.

Det er krevende for tjenestene å realisere ressursreduksjoner i denne konteksten.

Bosettingen av 56 flyktninger krevde mye ressurser. Det utgjorde en stor belastning på tjenestene og enkeltansatte.

Hva preget det økonomiske bildet i 2022

Det har vært et stort fokus på krevende og komplekse enkeltsaker innenfor BOAK, Barnevernstjenesten og Psykisk helsearbeid- og rustjeneste.

Mange brukere har sammensatte og store behov. De utløser i mange tilfelle omfattende og kostbare tjenester.

Det er ble anvendt betydelige ressurser på bosetting av flyktninger i 2022.

Økonomi

Tall i tusen kroner	Regnskap			Revidert budsjett			Avvik
	Utgifter	Inntekter	Netto	Utgifter	Inntekter	Netto	
Familiesenteret	75 399	9 703	65 996	70 576	5 344	65 232	-764
Bo- og aktivitetstjeneste	104 349	16 924	87 424	99 712	11 765	87 947	522
NAV	23 045	1 969	21 076	20 817	1 398	20 817	-259
Sum	202 793	28 296	174 497	192 504	18 508	173 996	-501

Det samlede merforbruket for kommuneområdet velferd og levekår må ses opp mot netto bruk og avsetning til fonds som ikke framkommer av tabellen ovenfor.

Hensyntatt det har kommuneområdet et mindreforbruk på 1,326 millioner kroner.

Tall i kroner	Regnskap	Revidert budsjett	Opprinnelig budsjett	Regnskap
	2022	2022	2022	2021
Seksjonsramme	174 497 012	173 996 307	149 326 498	152 149 819
<i>Herav:</i>				
Lønn	143 399 757	135 616 601	122 133 730	137 053 439
Driftsutgifter	59 393 741	56 887 212	39 778 676	41 536 463
Brutto ramme	202 793 497	192 503 813	161 912 406	178 589 902
Driftsinntekter	-28 296 485	-18 507 506	-12 585 908	-26 440 083
Netto ramme	174 497 012	173 996 307	149 326 498	152 149 819

Rakkestad familiesenter har et merforbruk på 0,764 millioner kroner.

Når det korrigeres for netto til fondsdisponeringer, framkommer et mindreforbruk på 416 000 kroner.

Det mindreforbruket skyldes i hovedsak psykisk helse og rustjenesten som har mottatt øremerkede midler fra staten til sitt formål.

BOAK ble styrket gjennom året for økte utgifter relatert til ressurskrevende bruker og kjøp av tjenester.

Det er igangsatt tiltak som har gitt effekt. De samlede utgifter ble lavere enn først stipulert.

NAV Rakkestad har et merforbruk på 259 000 kroner.

Det avviket må ses opp mot bruk av fond på 559 000 kroner, som ikke kommer frem av tabellen ovenfor.

Hensyntatt det, har Nav Rakkestad et mindre forbruk på 295 000 kroner.

Helse og mestring

Hva har vi lykket med

Ny organisasjonsstruktur fra 1.1.22 har preget kommuneområdet gjennom året.

De intensjoner som lå til grunn for de organisatoriske grepene har gradvis blitt realisert gjennom året.

Felles utfordringer og problemstillinger løftes opp, diskuteres og håndteres i et mer robust kommuneområde, sett opp mot hvordan den forhenværende seksjonsstrukturen var i stand til å håndtere disse.

Kommuneområde helse og mestring har vært gjennom en større omorganisering på Skautun rehabiliterings- og omsorgssenter i forlengelsen av kuttiltak.

I denne prosessen ble korttidsavdelingene flyttet slik at de ligger i umiddelbar tilknytning til hverandre.

Likeledes er beboergruppene på sykehjemmet flyttet og slått sammen i en enhet.

Det har vært stort fokus på involvering av ansatte i prosessene.

Flere tiltak er satt i verk for å imøtekomme utfordringer i forlengelsen av fravær og utfordringer knyttet til stadig mindre tilgang til fagkompetanse.

Faglig utvikling ledes stødigere, bedre koordinert og blir i mindre grad påvirket av drift etter at kommuneområdet opprettet en fagsjefstilling.

Helse og mestring har i den forbindelse gitt fra seg et halvt årsverk til velferd og levekår for å legge til rette for fagutvikling og samhandling på tvers av kommuneområdene.

Kommuneområdet har dessuten hatt stort fokus på å redusere bruken av ekstern vikarinneleie, noe som enhetene har lykket godt med.

Hva var utfordringene i 2022

Helse og mestring hadde i starten av 2022 en driftssituasjon som var preget av Covid-19 fravær blant ansatte og en særskilt KS – avtale som ga store merutgifter.

Realiseringen av tiltak 2022 og videre arbeid med tiltak 2023 har stått i fokus. Det var og er krevende.

Presset på plasser har vært lavt og har i løpet av året ikke tiltatt i forhold til forventningene når pandemien omsider preget driften i langt mindre grad enn den hadde gjort.

Lavere etterspørsel er møtt med å holde kapasitet ledig, noe som er et utfordrende tiltak. Å drifte under kapasitet skaper større svingninger og større grad av uforutsigbarhet. Det gir et økonomisk handlingsrom, men skaper usikkerhet i forhold til videre drift.

Kommuneområdet har gjennom 2022 hatt to tiltak som det er kjøpt tjenester til hos privat aktør.

Ytterligere ett tiltak har gjennom året vært forsterket med særskilt bemanning. Et tiltak med forsterket bemanning på en av sykehjemsavdelingene er avviklet i løpet av våren 2022.

Hva preget det økonomiske bildet i 2022

Kostnader forbundet med et høyere fravær preget driften ved utgangen av 2021 og inngangen til 2022.

Kommuneområdet tok inn noen vikarer fra byrå for å sikre tilgangen til ressurser under fraværstoppen i første kvartal.

Under sommeren er det tatt inn noen vikarer fra byrå, men på et nivå som var i tråd med intensjonen om et lavest mulig forbruk.

Redusert drift av plasser har gitt en mindre utgift sett opp mot hva full drift ville påkrevd. Det har like fullt ikke medført samlede økonomiske effekter tilsvarende den reduserte driften.

Brukerbetalingen har naturlig vært lavere.

Selv om det må påberegnes forsterkede tiltak mot enkeltbrukere, har kjøp av eksterne plasser til to brukere gitt en betydelig merkost for kommuneområdet.

Økonomi

Tall i tusen kroner	Regnskap			Revidert budsjett			Avvik
	Utgifter	Inntekter	Netto	Utgifter	Inntekter	Netto	
Skautun rehabiliterings- og omsorgssenter	85 833	16 274	69 559	80 434	11 502	68 932	-627
Hjembaserte tjenester	66 021	6 551	59 469	61 433	945	60 489	1 019
Sum	151 854	22 825	129 029	141 897	12 446	129 421	392

Samlet for kommuneområdet Helse og mestring er det et mindreforbruk på 0,392 millioner kroner.

Det er hjembaserte tjenester som har den største innsparingen. Det skyldes økte refusjoner fra staten.

Korrigert for netto bruk av bundet fonds har kommuneområdet et mindreforbruk på 1,211 millioner kroner.

Tall i kroner	Regnskap	Revidert budsjett	Opprinnelig budsjett	Regnskap
	2022	2022	2022	2021
Seksjonsramme	129 028 708	129 420 610	112 187 072	132 337 259
<i>Herav:</i>				
Lønn	129 346 330	122 710 520	111 548 460	133 154 502
Driftsutgifter	22 507 811	19 156 495	13 305 549	23 233 874
Brutto ramme	151 854 141	141 867 015	124 854 009	156 388 376
Driftsinntekter	-22 825 432	-12 446 405	-12 666 937	-24 056 116
Netto ramme	129 028 708	129 420 610	112 187 072	132 332 259

Helse og mestring er styrket for merforbruk knyttet til enkeltbrukere og enkelttiltak internt og kjøp av tjenester igjennom året.

Hjemmesykepleien har i flere år hatt gående særskilt tiltak utenfor ordinært budsjett. Kommunedirektøren har rettet fokus mot å inkludere det faktisk og økonomisk i tjenestens ordinære virksomhet.

Det pågår prosesser for å oppnå de ønskede effekter.

Skautun rehabiliterings- og omsorgssenter kjøper tjenester for brukere utenfor kommunen. Det er utgiftskrevende og ikke bærekraftig. Tiltakene har blitt tatt noe ned i 2022.

Helse og mestring fokuserer videre på denne utfordringen i 2023.

Areal og infrastruktur

Hva har vi lykket med

Kommuneområde areal og infrastruktur har et bredt ansvarsområde og oppgavene er mangeartede.

Det har innenfor vann og avløp vært god fremdrift på prosjekter.

Blant annet kan nevnes sanering i Bergenhusområdet, kullfilter tilknyttet Fladstad vannverk og optimalisering av Bodal avløpsrensaneanlegg. På grunn av tydeligere og strengere regelverk er behovene for tiltak innenfor disse sektorene betydelig i årene som kommer.

Innenfor renovasjon er prosessen med utvikling av kommunens renovasjonsplass godt i gang.

Vei og park har fått oppgradert flere veistrekninger som følge av bevilgning over investeringsbudsjettet for 2022.

Det er gjennomført en større kartlegging på gatelys for å kunne oppgradere ca. 600 lyspunkter til ny og moderne LED-teknologi.

Flere veistrekninger utenfor sentrum er grøftet og gruset opp med eget mannskap og utstyr.

Innenfor eiendom har det vært en stabil drift.

Det er få eller ingen avvik som medfører at brukere av kommunens bygg blir negativt påvirket.

Bygget «Midtstuen» har hatt et omfattende vedlikehold og fremstår nå som et flott bygg i tilknytning til Rakkestad sentrum. Det er anskaffet solcelleanlegg til alle skoler, to administrasjonsbygg og Bodal avløpsrensaneanlegg. Installasjon av dette gjøres i 2023.

For forvaltningsområdene har publikumsrettet saksbehandling blitt prioritert.

Dette er viktig for utviklingen i bygda og for at mottaker av tilskudd får det de skal til rett tid.

Rakkestad kommune har vedtatt ny samfunnsplan i 2022 og er godt i gang med arealdelen.

Prosjektet er et betydelig arbeide som kommuneområdet er sterkt involvert i.

Hva var utfordringene i 2022

Det har vært et stort fokus på vann og avløp i 2022.

Det fortsetter i årene som kommer, og det er enda flere utfordringer som må håndteres.

Investeringsbehovet vurderes å være betydelig.

Rakkestadsamfunnet er preget av høy aktivitet og utvikling. Det er positivt.

Samtidig så utfordrer dette kommuneområdets tilgjengelige ressurser. Viktige ansvarsområder får ikke den oppmerksomhet de burde hatt.

Det er et mål å arbeide godt inn mot politisk nivå med å frembringe saker og å sørge for god informasjon.

Med begrensede ressurser er det en utfordring.

Hva preget det økonomiske bildet i 2022

Kostnadsbildet for varer og tjenester endret seg dramatisk i 2022.

Kommuneområde areal og infrastruktur benytter en stor andel eksterne varer og tjenester i sin drift.

Det er viktige innsatsfaktorer. Betingelsene på disse anskaffelsene er vanskelig å påvirke. Det gjelder mengde og pris.

Høye energipriser har gitt de største utslagene.

De påvirker igjen andre rammeavtaler kommunen er avhengig av. Prisutviklingen er langt sterkere enn normal KPI-økning eller deflatorkorreksjon.

Det har ikke vært mulig å fullt ut kompensere en slik kostnadsutvikling og det får dermed ringvirkning for annen aktivitet.

Økonomi

Tall i tusen kroner	Regnskap			Revidert budsjett			Avvik
	Utgifter	Inntekter	Netto	Utgifter	Inntekter	Netto	
Forvaltningsområder	14 249	10 100	4 149	12 652	8 525	4 127	-22
Kommunal eiendom	46 747	7 495	39 252	44 147	5 011	39 136	-116
Kommunalteknikk	43 225	42 390	835	44 164	43 866	298	-536
Sum	104 221	59 985	44 236	100 963	57 402	43 560	-675

Kommuneområdet viser et merforbruk på 0,675 millioner kroner som skyldes bruk av fond som ikke framkommer i denne tabellen.

Hensyntatt netto bruk av bundne fond har kommuneområdet en mindreutgift på 1,380 millioner kroner.

Tall i kroner	Regnskap	Revidert budsjett	Opprinnelig budsjett	Regnskap
	2022	2022	2022	2021
Seksjonsramme	44 235 935	43 560 553	29 847 858	41 924 246
<i>Herav:</i>				
Lønn	38 113 948	38 132 951	35 517 254	37 957 794
Driftsutgifter	66 107 247	62 829 751	51 732 753	64 106 720
Brutto ramme	104 221 195	100 962 702	87 250 007	102 064 514
Driftsinntekter	-59 985 260	-57 402 149	-57 402 149	-60 140 268
Netto ramme	44 235 935	43 560 553	29 847 858	41 924 246

Areal og infrastruktur har hatt eskalerende strøm- og energikutgifter og ble derfor styrket til formålet igjennom året.

For kommunal eiendom er det i hovedsak økte utgifter til strøm og fjernvarme som har gitt merforbruk.

Innenfor kommunalteknikk – selvkostområdene – er det økende utgifter til strøm og mindreinntekter på gebyrer.

Fordi det ikke var tilstrekkelige midler avsatt på fonds, har kommunen måttet dekke opp merutgifter for avløpshåndtering av sine ordinære midler.

Rakkestad kirkelige fellesråd

Tall i kroner	Regnskap	Revidert budsjett	Opprinnelig budsjett	Regnskap
	2022	2022	2022	2021
Seksjonsramme	6 550 483	6 522 367	6 522 367	6 421 776
<i>Herav:</i>				
Lønn	0	0	0	0
Driftsutgifter	6 550 483	6 522 367	6 522 367	6 701 776
Brutto ramme	6 550 483	6 522 367	6 522 367	6 701 776
Driftsinntekter	0	0	0	-280 000
Netto ramme	6 550 483	6 522 367	6 522 367	6 421 776

Tilskuddet til Rakkestad sokn er overført i henhold til budsjettet. Merforbruket i forhold til budsjett er på 28 000 kroner. Det relaterer seg til rentekompensasjon.

Næring og fellesutgifter/inntekter

Tall i kroner	Regnskap	Revidert budsjett	Opprinnelig budsjett	Regnskap
	2022	2022	2022	2021
Seksjonsramme	-19 799 298	-18 791 449	4 356 774	-24 133 952
<i>Herav:</i>				
Lønn	-23 575 490	-21 887 785	1 577 438	-29 404 637
Driftsutgifter	3 797 716	3 096 336	2 779 336	8 425 304
Brutto ramme	-19 777 775	-18 791 449	4 356 774	-20 979 332
Driftsinntekter	-21 523	-	-	-3 154 620
Netto ramme	-19 799 298	-18 791 449	4 356 774	-24 133 952

Fellesutgifter og fellesinntekter omfatter lønns- og prisvekst, premieavvik, amortisering av premieavvik, betalingsformidling, Husbankens tilskudds- og låneordninger og motpost til avskrivninger.

Resultatet er 1,008 millioner kroner over budsjettet.

De ulike utgifts- og inntektselementer er redegjort for foran i denne årsberetningen.

Innen næringstiltak er det et merforbruk på 0,691 millioner kroner som er delvis dekket av fond.

ØSTFOLD KONTROLLUTVALGSSEKRETARIAT

Saksnr.: 2023/165
Dokumentnr.: 3
Løpenr.: 112460/2023
Klassering: 3016-189
Saksbehandler: Anita Rovedal

Møtebok

Behandlet av Kontrollutvalget Rakkestad	Møtedato 09.05.2023	Utvalgssaksnr. 23/15
---	-------------------------------	--------------------------------

Prosjektplan eierskapskontroll - Øst 110-sentral IKS, Rakkestad kommune

Sekretariatets innstilling

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget å fatte slikt vedtak:

1. Prosjektplan «Eierskapskontroll av Øst 110-sentral IKS» tas til orientering og godkjennes.

Fredrikstad, 02.05.2023

Vedlegg

Prosjektplan «Eierskapskontroll – Øst 110-sentral IKS», datert 26.04.2023

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)

Kommunestyre sak 1/22, den 27.01.2022 (Plan for eierskapskontroll 2020-2023)
KU-sak 21/36 den 23.11.2021 (Plan for eierskapskontroll 2020-2023)

Saksopplysninger

Kontrollutvalget behandlet sin plan for eierskapskontroll 2020-2023 i siste møte 2021. Det fremgår av planen at det skal gjennomføres en eierskapskontroll av Øst 110-sentral IKS.

Det framgår av revisjonens prosjektplan hva som er bakgrunnen for dette prosjektet. Revisjonen har gjengitt de viktigste poengene i sin prosjektplan (jf. pkt. 1«Bakgrunnen for prosjektet»). I risiko- og vesentlighetsvurderingen fremgikk det blant annet at selskapet er en døgnbemannet vaktentral og dekker 29 kommuner inkludert Rakkestad, kommunen har relativ liten eierandel.

Revisjonen vil ved denne eierskapskontrollen arbeide etter følgende problemstilling:

- Utøves kommunens eierskap i samsvar med aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring?

Kjernen i en eierskapskontroll er å vurdere kommunens praksis for eierstyring opp mot lover, forskrifter og kommunale vedtak. Vurderinger av selskapets drift vil kreve en forvaltningsrevisjon. Undersøkelser av eiers kunnskap og oppfatning av selskapets drift, samt eiers tiltak for å sikre selskapets drift, er imidlertid en del av eierskapskontrollen.

Revisjonen antar at det vil gå med 80 timer +/- 10 % til dette prosjektet. Rapporten vil være klar til behandling i november 2023.

Vurdering

Sekretariatet finner problemstillingen relevant til eierskapskontroll.

Samlet sett anser vi at metodevalget vil gi en tilfredsstillende pålitelighet (nøyaktighet) og gyldighet til å trekke konklusjoner om temaet. Ellers har vi ingen kommentarer til metode og gjennomføring.

Vi anbefaler at prosjektplanen tas til orientering og godkjennes.

PROSJEKTPLAN FOR EIERSKAPSKONTROLL
RAKKESTAD KOMMUNE
26.04.2023

Eierskapskontroll

Øst 110-sentral IKS

1 Bakgrunn for eierskapskontrollen

I henhold til kommunelovens § 23-4, skal det gjennomføres eierskapskontroll. Dette innebærer å kontrollere om den som utøver kommunens eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring.

Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert, utarbeide en plan som viser hvilke eierskapskontroller som skal gjennomføres. Planen skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens eierskap med hensikt om å finne ut hvor det er størst behov for slik kontroll.

Kontrollutvalget i Rakkestad kommunen innstilte til kommunestyret, i sak 21/36, at det skal gjennomføres en eierskapskontroll av Øst 110-sentral IKS i planperioden. Plan for eierskapskontroll 2022-2023 ble vedtatt i kommunestyret 27.01.2022, i sak 1/22.

I risiko- og vesentlighetsvurderingen som ligger til grunn for plan for eierskapskontroll nevnes det at selskapet Øst 110-sentral IKS er en døgnbemannet vaktentral som dekker 29 kommuner på Romerike, i Follo og Østfold. med ca. 733.000 innbyggere. Øst 110-sentral er landets nest største. Primæroppgaven til sentralen er å håndtere alle meldinger om brann, ulykker og andre hendelser som faller inn under brann- og redningsvesenenes ansvarsområde. Risikoen for selskapet ble vurdert som lav og vesentlighet som middels.

Rakkestad kommune har en eierandel i selskapet på 1,14 %. Selskapets øvrige eiere er MOVAR IKS, Indre Østfold brann og redning IKS, Nedre Romerike Brann og redningsvesen IKS, Øvre Romerike brann og redningsvesen IKS, Follo Brannvesen IKS og kommunene Aremark, Halden, Sarpsborg, Fredrikstad og Hvaler.

2 Premisser for eierskapskontrollen

Kontrollutvalgets vedtak legges til grunn for revisjonens videre arbeid med eierskapskontrollen.

Revisjonen delegeres myndighet til å foreta mindre endringer i problemstillinger og avgrensninger dersom det oppstår uforutsette forhold som har betydning for eierskapskontrollen. Større endringer tas opp med sekretariatet, og ved behov kontrollutvalget.

Revisjonen henter inn dokumentasjon fra selskapet med hjemmel i kommunelovens bestemmelser om innsyn i § 23-6, 1. ledd. Revisjonen gjennomfører eierskapskontroll i tråd med god kommunal revisjonsskikk for eierskapskontroller, dette innebærer at revisjonen følger «RSK 002 Standard for eierskapskontroll», utarbeidet av NKRF.

Utkast til rapport sendes til uttalelse både til selskapet og til den som utøver kommunens eierfunksjon.¹

---

¹ Jf. forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 14 og RSK 002 pkt. 11.

3 Problemstilling og avgrensninger

Eierskapskontrollen vil ta utgangspunkt i følgende problemstilling:

Utøves kommunens eierskap i samsvar med aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring?

Kjernen i en eierskapskontroll er å vurdere kommunens praksis for eierstyring opp mot lover, forskrifter, kommunale vedtak og andre normer for eierstyring. Vurderinger av selskapets drift vil kreve en forvaltningsrevisjon. Undersøkelser av eiers kunnskap og oppfatning av selskapets drift, samt eiers tiltak for å sikre selskapets drift, er imidlertid en del av eierskapskontrollen.

Ved gjennomføring av eierskapskontrollen vil revisjonen ta utgangspunkt i føringer fra plan for eierskapskontroll 2022-2023 og andre relevante vedtak i kommunestyret og kontrollutvalget.

4 Vurderingskriterier

Vurderingskriterier er en samlebetegnelse for de krav eller forventninger som brukes som grunnlag for å vurdere kommunens virksomhet. Vurderingskriterier fastsettes normalt med basis i en eller flere autoritative kilder og ut fra trinnhøydeprinsippet². Også kommunens egne retningslinjer kan utgjøre vurderingskriterier. Vurderingskriteriene er et viktig grunnlag for å kunne dokumentere avvik/svakheter. Kriteriene holdt sammen med faktagrunnlaget danner basis for de analyser og vurderinger som foretas, og de konklusjoner som trekkes.

I denne eierskapskontrollen vil vi ta utgangspunkt i følgende kilder ved utledning av vurderingskriterier:

- Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven), LOV-2018-06-22-83
- Forskrift om kontrollutvalg og revisjon, FOR-2019-06-17-904
- Lov om interkommunale selskaper (IKS), LOV-1999-01-29-6
- Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll, KS, 2020
- Politiske vedtak (eierskapsmelding, delegasjonsreglementet etc.)
- Selskapsavtale

---

² Trinnhøydeprinsippet (også kalt Lex Superior) er et rettslig prinsipp som innebærer at rettsregler av høyere rang går foran regler av lavere rang dersom det er motstrid mellom reglene.

5 Metodisk tilnærming og gjennomføring

Databehov og hvordan eierskapskontrollen tenkes gjennomført, fremgår av analyseskjemaet nedenfor:

Problemstilling	Vurderingskriterier (kilder)	Databehov	Innhentings-/ analysemetode
Utøves kommunens eierskap i samsvar med aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring?	<ul style="list-style-type: none"> Kommuneloven med forskrifter IKS-loven Anbefalinger fra KS Politiske vedtak Selskapsavtale 	Informasjon om kommunens utøvelse av eierstyring Informasjon fra selskapet.	Dokumentanalyse Intervjuer

6 Prosjektorganisering, ressursbehov og fremdriftsplan

Prosjektdeltakere	Utførende revisor: Kjetil Ramsdal Oppdragsansvarlig revisor: Casper Støten
Prosjektperiode	mai – november 2023
Antall timer	80 timer +/- 20 timer
Vedtaksorgan:	Kontrollutvalget i Rakkestad kommune
Fremdrift	Ferdig
Prosjektplan vedtatt i kontrollutvalget	09.05.2023
Rapport sendt til kontrollutvalgssekretariatet	07.11.2023
Rapport behandlet i kontrollutvalget	21.11.2023

ØSTFOLD KONTROLLUTVALGSSEKRETARIAT

Saksnr.: 2023/167
Dokumentnr.: 25
Løpenr.: 98308/2023
Klassering: 3016-191
Saksbehandler: Rania Matramawi

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Kontrollutvalget Rakkestad	09.05.2023	23/16

Referater og meldinger

Sekretariatets innstilling

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget å fatte slikt vedtak:

1. Kontrollutvalget tar referater og meldinger til orientering.

Fredrikstad, 17.04.2023

Vedlegg

1. Protokoll fra kontrollutvalgets møte den 07.02.2023.
2. Saksvedtak fra kommunestyrets møte den 23.03.2023, sak 07/23, «Forvaltningsrevisjonsrapport - tjenester til barn med funksjonsnedsettelse».
3. Rapport fra Telemarksforsking «Et glødepunkt i Rakkestad».

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)

- Rapport fra Statsforvalteren i Oslo og Viken «Tilsynsaksjon på kunstgressbaner med gummigranulat»:
<http://tilsynskalender.statsforvalteren.no/api/supervision?supervisionReference=8fc24b98-f747-407c-ab84-85872aa36edb>
- Rapport fra Statsforvalteren i Oslo og Viken «Tilsyn med arkivholdet»:
<http://tilsynskalender.statsforvalteren.no/api/supervision?supervisionReference=2faf3ca2-7271-448c-8bc1-a9ae2281ba41>
- Rapport fra Statsforvalteren i Oslo og Viken «Tilsyn med vannforsyning, beskyttelse av råvannskilde»:
<http://tilsynskalender.statsforvalteren.no/api/supervision?supervisionReference=b2a7fed2-582f-4879-ad15-997ddd3f3b7d>

Saksopplysninger

Vedlegg 1: Protokoll fra kontrollutvalgets møte den 07.02.2023, til orientering.

Vedlegg 2: Kommunestyret behandlet den 23.03.2023, sak 07/23, «Forvaltningsrevisjonsrapport - tjenester til barn med funksjonsnedsettelse». Kontrollutvalgets innstilling enstemmig vedtatt, til orientering.

Vedlegg 3: Rapport fra Telemarksforsking «Et glødepunkt i Rakkestad», til orientering.

- ✓ Rapport fra Statsforvalteren i Oslo og Viken «Tilsynsaksjon på kunstgressbaner med gummigranulat», se vedlagt lenke, til orientering.
- ✓ Rapport fra Statsforvalteren i Oslo og Viken «Tilsyn med arkivholdet», se vedlagt lenke, til orientering.
- ✓ Rapport fra Statsforvalteren i Oslo og Viken «Tilsyn med vannforsyning, beskyttelse av råvannskilde», se vedlagt lenke, til orientering.

Vurdering

Sekretariatet vurderer at kontrollutvalget kan ta referater og meldinger til orientering.

Møteprotokoll

Kontrollutvalget Rakkestad

Møtedato: 07.02.2023,
Tidspunkt: fra kl. 09:00 til kl. 11:00
Møtested: Kulturhuset, møterom Formannskapssalen
Fra – til saksnr.: 23/1- 23/11

Frammøteliste

Medlemmer	Møtt	Varamedlemmer, innkalt/møtt
Finn Kultorp, leder	X	
Ellen Solbrække, nestleder	X	
Jan Ståle Lintho	X	
John Martin Snopestad	X	
Inger Kaatorp, meldt forfall		Sjur Hagestande, meldt forfall Roger Olstad, meldt forfall Svein-Iver Gjøby, møtt 9:30.

Antall stemmeberettigede fremmøtte 5 av 5.

Møtende fra Østfold kontrollutvalgssekretariat:

Daglig leder Anita Dahl Aannerød og rådgiver Anita Rovedal

Møtende fra revisjon

Daglig leder Jolanta Betker og via Teams fra Bergen forvaltningsrevisor Bodhild Laastad.

Møtende fra administrasjonen:

Rådmann Alf Thode Skog, sak 23/3

.....
Finn Kultorp

.....
Ellen Solbrække

Merknader

Saksliste

Saksnr.	Innhold
----------------	----------------

PS 23/1	Godkjenning av innkalling og saksliste
PS 23/2	Valg av representant til å signere protokoll
PS 23/3	Orienteringssak - Budsjett 2023
PS 23/4	Forvaltningsrevisjonsrapport "Tjenester til barn med funksjonsnedsettelse"
PS 23/5	Prosjektplan forvaltningsrevisjon "Håndteringen av Covid-19 pandemien"
PS 23/6	Statusrapport - Utført forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll for 2022 i Rakkestad kommune
PS 23/7	Kontrollutvalgets Årsmelding 2022
PS 23/8	Uavhengighetserklæringer fra oppdragsansvarlige revisorer
PS 23/9	Forbundsbasert kvalitetskontroll utført 2022
PS 23/10	Referat og meldinger
PS 23/11	Eventuelt

PS 23/1 Godkjenning av innkalling og saksliste

Sekretariatets innstilling

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget å fatte slikt vedtak:

1. Innkalling og saksliste godkjennes

Kontrollutvalget Rakkestads behandling 07.02.2023:

Leder innledet saken

Vedtak enstemmig som innstilt

Kontrollutvalget Rakkestads vedtak 07.02.2023:

Innkalling og saksliste godkjennes

PS 23/2 Valg av representant til å signere protokoll

Sekretariatets innstilling

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget å fatte slikt vedtak:

1. Til å signere protokollen sammen med leder av utvalget, velges .....

Kontrollutvalget Rakkestads behandling 07.02.2023:

Leder innledet saken og ba om forslag, Snopestad foreslo Solbrække

Vedtak enstemmig som foreslått

Kontrollutvalget Rakkestads vedtak 07.02.2023:

Til å signere protokollen sammen med leder av utvalget, velges Ellen Solbrække

PS 23/3 Orienteringssak - Budsjett 2023

Sekretariatets innstilling

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget å fatte slikt vedtak:

1. Rådmannens redegjørelse for budsjett 2023, tas til orientering

Kontrollutvalget Rakkestads behandling 07.02.2023:

Leder innledet saken

Rådmann redegjorde for saken og svarte på spørsmål fra utvalget.

Noen hovedpunkter:

- Nøkkeltall
- Eiendomsskatt
- Ny kommunelov og økonomisk innvirkning fra 2020
- Strømutgifter
- Måltall, strukturer, årsverk
- PU

- Ny barnevernslov
- Investeringer gatelys og solceller

Vedtak enstemmig som innstilt, men den

Kontrollutvalget Rakkestads vedtak 07.02.2023:

Rådmann redegjørelse for budsjett 2023, tas til orientering

PS 23/4 Forvaltningsrevisjonsrapport "Tjenester til barn med funksjonsnedsettelse"

Sekretariatets innstilling

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget å fatte slikt vedtak:

1. Kontrollutvalget tar forvaltningsrevisjonsrapport «Tjenester til barn med funksjonsnedsettelse», samt rådmannens uttalelse til rapporten til etterretning, og slutter seg til revisjonens anbefalinger.
2. Kontrollutvalgets innstilling til kommunestyret:

1: Kommunestyret tar forvaltningsrevisjonsrapport «Tjenester til barn med funksjonsnedsettelse» til etterretning, og ber administrasjonen følge opp de 15 anbefalingene som fremkommer av rapporten. Herunder skal kommunen:

- a) Vurdere om barnehagene har tilstrekkelige rammer til fullt ut å tilrettelegge for og ivareta behovene til barn med funksjonsnedsettelse eller særlige behov i henhold til lovverk og nasjonale føringer.
- b) Utarbeide en samlet og lett tilgjengelig oversikt over hjelpetilbud og tjenester til barn med funksjonsnedsettelse og deres familie på kommunens nettsted.
- c) Sikre at det i tilstrekkelig grad blir lagt til rette på skolene for elever med funksjonsnedsettelse når det gjelder innredning, inventar og utstyr. Her bør det sikres medvirkning fra dem som kjenner best til elevens behov i opplærings situasjonen.
- d) Sikre at alle elever med behov for å ta legemidler i skoletiden, får hjelp til dette.
- e) Sette i verk tiltak for å øke de ansattes kjennskap til de utarbeidede rutinene for legemiddel håndtering i skolen.
- f) Vurdere om ressurs situasjonen i skolene og skolefritidsordningene er tilstrekkelig til å oppfylle barn med funksjonsnedsettelse sine rettigheter til tilrettelegging, spesialundervisning og et godt og inkluderende tilbud.
- g) Sikre at all spesialundervisning blir gitt av eller under veiledning av undervisningspersonale.
- h) Vurdere å sette i verk tiltak for å beholde og rekruttere stabile assistenter, gi dem bedre opplæring i hvordan de møter og ivaretar barnas behov, og følge dem opp tett.
- i) Vurdere om retten til opplæring i tegnspråk, punktskrift og alternativ og supplerende kommunikasjon bør innarbeides i kommunens rutiner for spesialundervisning, og vurdere om retten til slik opplæring blir ivaretatt i tilstrekkelig grad.
- j) Sikre at tildeling av tjenester til barn med funksjonsnedsettelse oppfylles i tråd med vedtaket.
- k) Legge til rette for bedre samarbeid på tvers av tjenestene.
- l) Følge opp elevene ved Mortenstua tettere og se totaliteten i disse elevenes hjelpetilbud - både skoletilbudet ved Mortenstua og kommunens egne tjenester.
- m) Vurdere å delta på viktige møter på Mortenstua som har betydning for elevene fra kommunen.

- n) Prioritere arbeidet med å utrede etablering av et tilsvarende tilbud i Rakkestad og sikre at elever som trenger et tilbud tilsvarende Mortenstua, ikke risikerer å stå uten et tilfredsstillende skoletilbud.

2: Kommunestyret viser til kontrollutvalgets ansvar for å påse at kommunestyrets vedtak i forbindelse med forvaltningsrevisjon blir fulgt opp.

Kommunestyret ber kontrollutvalget om å følge opp vedtaket med en oppfølgingsrapport fra revisjonen ett år etter kommunestyrets behandling av saken. Denne oppfølgingsrapporten skal også sendes til kommunestyret.

Kontrollutvalget Rakkestads behandling 07.02.2023:

Leder innledet saken

Revisjonen redegjorde for saken og svarte på spørsmål fra utvalget.

Det er feil i rapporten i forbindelse med noen av *figurene/tabellene*, dette vil bli rettet før rapporten går til kommunestyret. Det har også sneket seg inn en feil i antall anbefalinger det skal være 14 anbefalinger (a-n) og ikke 15.

Vedtaket enstemmig som innstilt med rettelsener

Kontrollutvalget Rakkestads vedtak og innstilling 07.02.2023:

1. Kontrollutvalget tar forvaltningsrevisjonsrapport «Tjenester til barn med funksjonsnedsettelse», samt rådmannens uttalelse til rapporten til etterretning, og slutter seg til revisjonens anbefalinger.
2. Kontrollutvalgets innstilling til kommunestyret:

1: Kommunestyret tar forvaltningsrevisjonsrapport «Tjenester til barn med funksjonsnedsettelse» til etterretning, og ber administrasjonen følge opp de 14 anbefalinger som fremkommer av rapporten. Herunder skal kommunen:

- a) Vurdere om barnehagene har tilstrekkelige rammer til fullt ut å tilrettelegge for og ivareta behovene til barn med funksjonsnedsettelse eller særlige behov i henhold til lovverk og nasjonale føringer.
- b) Utarbeide en samlet og lett tilgjengelig oversikt over hjelpetilbud og tjenester til barn med funksjonsnedsettelse og deres familie på kommunens nettsted.
- c) Sikre at det i tilstrekkelig grad blir lagt til rette på skolene for elever med funksjonsnedsettelse når det gjelder innredning, inventar og utstyr. Her bør det sikres medvirkning fra dem som kjenner best til elevens behov i opplæringssituasjonen.
- d) Sikre at alle elever med behov for å ta legemidler i skoletiden, får hjelp til dette.
- e) Sette i verk tiltak for å øke de ansattes kjennskap til de utarbeidede rutinene for legemiddelhåndtering i skolen.
- f) Vurdere om ressursituasjonen i skolene og skolefritidsordningene er tilstrekkelig til å oppfylle barn med funksjonsnedsettelse sine rettigheter til tilrettelegging, spesialundervisning og et godt og inkluderende tilbud.
- g) Sikre at all spesialundervisning blir gitt av eller under veiledning av undervisningspersonale.
- h) Vurdere å sette i verk tiltak for å beholde og rekruttere stabile assistenter, gi dem bedre opplæring i hvordan de møter og ivaretar barnas behov, og følge dem opp tett.
- i) Vurdere om retten til opplæring i tegnspråk, punktskrift og alternativ og supplerende kommunikasjon bør innarbeides i kommunens rutiner for spesialundervisning, og vurdere om retten til slik opplæring blir ivaretatt i tilstrekkelig grad.

- j) Sikre at tildeling av tjenester til barn med funksjonsnedsettelse oppfylles i tråd med vedtaket.
- k) Legge til rette for bedre samarbeid på tvers av tjenestene.
- l) Følge opp elevene ved Mortenstua tettere og se totaliteten i disse elevenes hjelpetilbud - både skoletilbudet ved Mortenstua og kommunens egne tjenester.
- m) Vurdere å delta på viktige møter på Mortenstua som har betydning for elevene fra kommunen.
- n) Prioritere arbeidet med å utrede etablering av et tilsvarende tilbud i Rakkestad og sikre at elever som trenger et tilbud tilsvarende Mortenstua, ikke risikerer å stå uten et tilfredsstillende skoletilbud.

2: Kommunestyret viser til kontrollutvalgets ansvar for å påse at kommunestyrets vedtak i forbindelse med forvaltningsrevisjon blir fulgt opp.

Kommunestyret ber kontrollutvalget om å følge opp vedtaket med en oppfølgingsrapport fra revisjonen ett år etter kommunestyrets behandling av saken. Denne oppfølgingsrapporten skal også sendes til kommunestyret.

PS 23/5 Prosjektplan forvaltningsrevisjon "Håndteringen av Covid-19 pandemien"

Sekretariatets innstilling

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget å fatte slikt vedtak:

1. Prosjektplan «Håndteringen av Covid-19 pandemien» godkjennes.

Kontrollutvalget Rakkestads behandling 07.02.2023:

Leder innledet saken

Utvalget presiserte under problemstilling 1. at det bør kontrolleres om man hadde *godkjent* utstyr i beredskap og ikke utstyr generelt.

Vedtaket enstemmig som innstilt

Kontrollutvalget Rakkestads vedtak 07.02.2023:

Prosjektplan «Håndteringen av Covid-19 pandemien» godkjennes.

PS 23/6 Statusrapport - Utført forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll for 2022 i Rakkestad kommune

Sekretariatets innstilling

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget å fatte slikt vedtak:

1. Statusrapport om utført forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll for 2022, tas til orientering

Kontrollutvalget Rakkestads behandling 07.02.2023:

Leder innledet saken

De ekstra 8 timene er avregnet mot regnskap.

Vedtak enstemmig som innstilt

Kontrollutvalget Rakkestads vedtak 07.02.2023:

Statusrapport om utført forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll for 2022, tas til orientering

PS 23/7 Kontrollutvalgets Årsmelding 2022

Sekretariatets innstilling

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget å fatte slikt vedtak:

1. Kontrollutvalgets årsmelding for 2022 godkjennes
2. Årsmeldingen oversendes kommunestyret med følgende forslag til vedtak:
Kontrollutvalgets årsmelding for 2022 tas til orientering

Kontrollutvalget Rakkestads behandling 07.02.2023:

Leder innledet saken

Det hadde sneket seg inn en feil i saksfremlegget under *saksopplysninger*, det skal selvfølgelig være *kommunestyret* og ikke *bystyret*.

Vedtak enstemmig som innstilt

Kontrollutvalget Rakkestads vedtak 07.02.2023:

1. Kontrollutvalgets årsmelding for 2022 godkjennes
2. Årsmeldingen oversendes kommunestyret med følgende forslag til vedtak:
Kontrollutvalgets årsmelding for 2022 tas til orientering

PS 23/8 Uavhengighetserklæringer fra oppdragsansvarlige revisorer

Sekretariatets innstilling

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget å fatte slikt vedtak:

1. Uavhengighetserklæringer fra oppdragsansvarlige revisorer, tas til orientering.

Kontrollutvalget Rakkestads behandling 07.02.2023:

Leder innledet saken

Vedtak enstemmig som innstilt

Kontrollutvalget Rakkestads vedtak 07.02.2023:

Uavhengighetserklæringer fra oppdragsansvarlige revisorer, tas til orientering.

PS 23/9 Forbundsbasert kvalitetskontroll utført 2022

Sekretariatets innstilling

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget å fatte slikt vedtak:

1. Kontrollutvalget tar opplysninger om utført kvalitetskontroll i Østre Viken Kommunerevisjon IKS til orientering.
2. Kontrollutvalget ber om en oppdatering fra ØVKR IKS når ny kontroll i 2023 er gjennomført

Kontrollutvalget Rakkestads behandling 07.02.2023:

Leder innledet saken

Sekretariatet redegjorde for saken

Revisjonen redegjorde for saken

Vedtak enstemmig som innstilt

Kontrollutvalget Rakkestads vedtak 07.02.2023:

1. Kontrollutvalget tar opplysninger om utført kvalitetskontroll i Østre Viken Kommunerevisjon IKS til orientering.
2. Kontrollutvalget ber om en oppdatering fra ØVKR IKS når ny kontroll i 2023 er gjennomført

PS 23/10 Referat og meldinger

Sekretariatets innstilling

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget å fatte slikt vedtak:

1. Kontrollutvalget tar referater og meldinger til orientering.

Kontrollutvalget Rakkestads behandling 07.02.2023:

Leder innledet saken

Vedtak enstemmig som innstilt

Kontrollutvalget Rakkestads vedtak 07.02.2023:

Kontrollutvalget tar referater og meldinger til orientering

PS 23/11 Eventuelt

Kontrollutvalget Rakkestads behandling 07.02.2023:

- Ellen Solbrække og John Martin Snopestad refererte fra NKRFs KU-konferanse den 1-2. februar 2023.

SAMLET SAKSFRAMSTILLING

Arkivsak 22/1505

FORVALTNINGSREVISJONSRAPPORT - TJENESTER TIL BARN MED FUNKSJONSNEDESETTELSE

Saksbehandler May-Britt Lunde Nordli

Arkiv 033

Saksnr.
7/23

Utvalg
Kommunestyret

Møtedato
23.03.2023

Kontrollutvalgets innstilling til kommunestyret

1. Kommunestyret tar forvaltningsrevisjonsrapport «Tjenester til barn med funksjonsnedsettelse» til etterretning, og ber administrasjonen følge opp de 14 anbefalinger som fremkommer av rapporten. Herunder skal kommunen:
  - a) Vurdere om barnehagene har tilstrekkelige rammer til fullt ut å tilrettelegge for og ivareta behovene til barn med funksjonsnedsettelse eller særlige behov i henhold til lovverk og nasjonale føringer.
  - b) Utarbeide en samlet og lett tilgjengelig oversikt over hjelpetilbud og tjenester til barn med funksjonsnedsettelse og deres familie på kommunens nettsted.
  - c) Sikre at det i tilstrekkelig grad blir lagt til rette på skolene for elever med funksjonsnedsettelse når det gjelder innredning, inventar og utstyr. Her bør det sikres medvirkning fra dem som kjenner best til elevens behov i opplæringssituasjonen.
  - d) Sikre at alle elever med behov for å ta legemidler i skoletiden, får hjelp til dette.
  - e) Sette i verk tiltak for å øke de ansattes kjennskap til de utarbeidede rutinene for legemiddelhåndtering i skolen.
  - f) Vurdere om ressurs situasjonen i skolene og skolefritidsordningene er tilstrekkelig til å oppfylle barn med funksjonsnedsettelse sine rettigheter til tilrettelegging, spesialundervisning og et godt og inkluderende tilbud.
  - g) Sikre at all spesialundervisning blir gitt av eller under veiledning av undervisningspersonale.
  - h) Vurdere å sette i verk tiltak for å beholde og rekruttere stabile assistenter, gi dem bedre opplæring i hvordan de møter og ivaretar barnas behov, og følge dem opp tett.
  - i) Vurdere om retten til opplæring i tegnspråk, punktskrift og alternativ og supplerende kommunikasjon bør innarbeides i kommunens rutiner for spesialundervisning, og vurdere om retten til slik opplæring blir ivaretatt i tilstrekkelig grad.
  - j) Sikre at tildeling av tjenester til barn med funksjonsnedsettelse oppfylles i tråd med vedtaket.
  - k) Legge til rette for bedre samarbeid på tvers av tjenestene.
  - l) Følge opp elevene ved Mortenstua tettere og se totaliteten i disse elevenes hjelpetilbud - både skoletilbudet ved Mortenstua og kommunens egne tjenester.
  - m) Vurdere å delta på viktige møter på Mortenstua som har betydning for elevene fra kommunen.
  - n) Prioritere arbeidet med å utrede etablering av et tilsvarende tilbud i Rakkestad og sikre at elever som trenger et tilbud tilsvarende Mortenstua, ikke risikerer å stå uten et tilfredsstillende skoletilbud.

2. Kommunestyret viser til kontrollutvalgets ansvar for å påse at kommunestyrets vedtak i forbindelse med forvaltningsrevisjon blir fulgt opp.
Kommunestyret ber kontrollutvalget om å følge opp vedtaket med en oppfølgingsrapport fra revisjonen ett år etter kommunestyrets behandling av saken. Denne oppfølgingsrapporten skal også sendes til kommunestyret.

Behandling i Kommunestyret den 23.03.2023 sak 7/23

Behandling

Forvaltningsrevisor Bodhild Laastad og oppdragsansvarlig revisor Casper Støten fra Østre Viken kommunerevisjon IKS var til stede under behandlingen av saken.

Laastad presenterte rapporten.

Følgende hadde ordet i saken:

Finn Kultorp (Ap), Peder Harlem (Sp), Kjell Oddvar Haga (Frp), rådmann Alf Thode Skog.

Kontrollutvalgets innstilling enstemmig vedtatt.

Kommunestyrets vedtak

1. Kommunestyret tar forvaltningsrevisjonsrapport «Tjenester til barn med funksjonsnedsettelse» til etterretning, og ber administrasjonen følge opp de 14 anbefalinger som fremkommer av rapporten. Herunder skal kommunen:
  - a) Vurdere om barnehagene har tilstrekkelige rammer til fullt ut å tilrettelegge for og ivareta behovene til barn med funksjonsnedsettelse eller særlige behov i henhold til lovverk og nasjonale føringer.
  - b) Utarbeide en samlet og lett tilgjengelig oversikt over hjelpetilbud og tjenester til barn med funksjonsnedsettelse og deres familie på kommunens nettsted.
  - c) Sikre at det i tilstrekkelig grad blir lagt til rette på skolene for elever med funksjonsnedsettelse når det gjelder innredning, inventar og utstyr. Her bør det sikres medvirkning fra dem som kjenner best til elevens behov i opplæringssituasjonen.
  - d) Sikre at alle elever med behov for å ta legemidler i skoletiden, får hjelp til dette.
  - e) Sette i verk tiltak for å øke de ansattes kjennskap til de utarbeidede rutinene for legemiddelhåndtering i skolen.
  - f) Vurdere om ressurs situasjonen i skolene og skolefritidsordningene er tilstrekkelig til å oppfylle barn med funksjonsnedsettelse sine rettigheter til tilrettelegging, spesialundervisning og et godt og inkluderende tilbud.
  - g) Sikre at all spesialundervisning blir gitt av eller under veiledning av undervisningspersonale.
  - h) Vurdere å sette i verk tiltak for å beholde og rekruttere stabile assistenter, gi dem bedre opplæring i hvordan de møter og ivaretar barnas behov, og følge dem opp tett.

- i) Vurdere om retten til opplæring i tegnspråk, punktskrift og alternativ og supplerende kommunikasjon bør innarbeides i kommunens rutiner for spesialundervisning, og vurdere om retten til slik opplæring blir ivaretatt i tilstrekkelig grad.
  - j) Sikre at tildeling av tjenester til barn med funksjonsnedsettelse oppfylles i tråd med vedtaket.
  - k) Legge til rette for bedre samarbeid på tvers av tjenestene.
  - l) Følge opp elevene ved Mortenstua tettere og se totaliteten i disse elevenes hjelpetilbud - både skoletilbudet ved Mortenstua og kommunens egne tjenester.
  - m) Vurdere å delta på viktige møter på Mortenstua som har betydning for elevene fra kommunen.
  - n) Prioritere arbeidet med å utrede etablering av et tilsvarende tilbud i Rakkestad og sikre at elever som trenger et tilbud tilsvarende Mortenstua, ikke risikerer å stå uten et tilfredsstillende skoletilbud.
2. Kommunestyret viser til kontrollutvalgets ansvar for å påse at kommunestyrets vedtak i forbindelse med forvaltningsrevisjon blir fulgt opp.
Kommunestyret ber kontrollutvalget om å følge opp vedtaket med en oppfølgingsrapport fra revisjonen ett år etter kommunestyrets behandling av saken. Denne oppfølgingsrapporten skal også sendes til kommunestyret.

Vedlegg

1. Møtebok, sak 23/4, ØKUS – Forvaltningsrevisjonsrapport «Tjenester til barn med funksjonsnedsettelse»
2. Forvaltningsrevisjonsrapport «Tjenester til barn med funksjonsnedsettelse», datert 18. januar 2023.

Bakgrunn

I henhold til kommuneloven skal det i hver kommune utføres forvaltningsrevisjon. Revisjonen skal rapportere resultatene av sin revisjon til kontrollutvalget.

Kommunestyret har vedtatt plan for forvaltningsrevisjon 2022-2024 (KST 2/22). Her fremgår det at det skal gjennomføres forvaltningsrevisjon av tjenester til barn med funksjonsnedsettelse.

Kontrollutvalget behandlet forvaltningsrevisjonsrapporten den 07.02.2023 i sak 23/4.

Rapporten legges frem for behandling i kommunestyret

Melding om vedtak sendt:

Østfold kontrollutvalgssekretariat, Østre Viken kommunerevisjon IKS, kommunedirektøren, kommunalsjef Velferd og levekår, kommunalsjef Oppvekst og kultur.

Et glødepunkt i Rakkestad

Utforsking av en arena for samhandling

JENNY FOSSUM GRØNN, KNUT VAREIDE, CHRISTINE HVITSAND

TF-rapport nr. 716

2023

Tittel: Et glødepunkt i Rakkestad
Undertittel: Utforsking av en arena for samhandling
TF-rapport nr: 716
Forfatter(e): Jenny Fossum Grønn, Knut Vareide, Christine Hvitsand
Dato: 12.01.23
ISBN: 978-82-336-0553-7
ISSN: 2703-7894
Pris: (Kan lastes ned gratis fra www.telemarksforsking.no)
Framsidedfoto: Illustrasjon fra gruppearbeid i workshop
Prosjekt: Flerbrukslab – et glødepunkt for samskaping på små steder
Prosjektnr.: 20220660
Prosjektleder: Knut Vareide
Oppdragsgiver(e): Rakkestad kommune

Spørsmål om denne rapporten kan rettes til:

Telemarksforsking
Postboks 4
3833 Bø i Telemark
Tlf: +47 35 06 15 00
www.telemarksforsking.no

Resymé:

Rapporten sammenfatter aktivitetene i et prosjekt som har utforsket grunnlaget for å etablere en ny møtearena i Rakkestad kommune. Arenaen skal legge til rette for samhandling mellom ulike aktører og styrke opplevelsen av fellesskap og stedsidentitet i Rakkestad.

Jenny Fossum Grønn er cand.philol. med hovedfag i nordisk språk og litteratur fra Universitetet i Oslo. Hennes hovedfelt er lokalsamfunnsutvikling, stedsattraktivitet og bred verdiskaping. Før hun kom til Telemarksforsking, var hun ansatt som rådgiver i Tinn kommune, der hun bl.a. var prosjektleder for bolystsatsing og koordinator for Innovasjon Norges verktøy Næringsvennlig kommune. Hun har tidligere også jobbet med nordisk samarbeid på kulturfeltet.

Knut Vareide er utdannet sosialøkonom (cand. oecon.) fra Universitetet i Oslo (1985). Han har arbeidet ved Telemarksforsking siden 1996 og har spesielt arbeidet med næringsutvikling og attraktivitet i kommuner og regioner i Norge. Han har utviklet kvantitative analyser og modeller som brukes av mange kommuner, regioner og fylker som grunnlag for strategikutvikling og samfunnsplanlegging.

Christine Hvitsand er utdannet ressursøkonom fra Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) innenfor studieretningen Økonomi og ressursforvaltning. Hvitsand arbeider med utvikling og omstilling mot mer bærekraftige samfunn, og med utfordringer, løsninger, samhandling og samskaping på tvers av sektorer. Hun arbeider med egenutviklede prosjekter og oppdragsforskning slik som evalueringer og utredninger innenfor bærekraftig utvikling, miljø og klima, landbruk, helse og velferd.

Forord

Prosjektet «Flerbrukslab – et glødepunkt for samskaping på små steder» har undersøkt grunnlaget for å etablere en møteplass i Rakkestad sentrum som skal legge til rette for gode samskapingprosesser og styrke opplevelsen av fellesskap og stedsidentitet i Rakkestad.

Det sentrale spørsmålet som er stilt i prosjektet, er hvordan etableringen av en felles møtearena for samhandling, hvor skiller mellom ulike aktører bygges ned og tillit bygges opp, kan bidra til å styrke kvaliteten ved småbylivet?

Prosjektet har fått kvalifiseringsstøtte fra Regionalt forskningsfond Viken og er gjennomført i perioden mai-desember 2022 som et samarbeid mellom prosjekteier Rakkestad kommune, Rakkestad Næringsråd med overordnet prosjektledelse og Telemarksforskning som forskningspartner.

Fra Telemarksforskning har Christine Hvitsand, Jenny Fossum Grønn og Knut Vareide deltatt. Vi vil takke alle som har bidratt til prosjektet med gode og konstruktive innspill, enten ved å svare på spørreundersøkelse, ved å stille til intervju eller gjennom deltakelse i styringsgruppa og/eller på workshop. Videre vil vi takke prosjektleder i Rakkestad Næringsråd for tett og godt samarbeid, nyttige diskusjoner og praktisk hjelp i prosjektet.

Bø, 12.01.23

Knut Vareide

Prosjektleder Telemarksforskning

Innhold

Sammendrag	7
1. Innledning	9
1.1 Bakgrunn	9
1.2 Møteplass som driver for sentrumsutvikling og attraktivitet.....	9
1.3 Mulige rammer for økt samhandling	10
2. Om prosjektet	12
2.1 Mål, problemstillinger og avgrensning	12
2.2 Prosjektorganisering	13
2.3 Metoder og aktiviteter.....	13
2.3.1 Statistiske analyser	14
2.3.2 Kvalitative metoder for utforskning av møteplassen.....	14
2.4 Begrepsbruk.....	16
3. Regional analyse	17
3.1 Befolkningsutvikling og bostedsattraktivitet	17
3.2 Boligbygging	21
3.3 Utdanningsnivå.....	23
3.4 Arbeidsplasser og næringsattraktivitet.....	25
3.5 Scenarier for befolkningsutvikling	29
4. Tillitsundersøkelse	32
4.1 Om tillitsundersøkelser	32
4.2 Spørsmålene i undersøkelsen.....	34
4.3 Utvalg og svarprosent	36
4.4 Tillit generelt	36
4.5 Tillit til hvem?	39
4.6 Identitet og optimisme	40

4.7	Rakkestad næringsråd har høy tillit	42
4.8	Oppsummering av tillitsundersøkelsen.....	43
5.	En møteplass for nye koblinger	44
5.1	Perspektiver fra intervjuene	44
5.1.1	Det gode småbylivet basert på godt samarbeid	44
5.1.2	Mulighetenes Rakkestad med forbedret infrastruktur	45
5.1.3	Et åpnere Rakkestad med utveksling av informasjon og idéer.....	46
5.2	Perspektiver fra workshopen	46
5.2.1	Gjennomføring	46
5.2.2	Behov for en involverende møteplass som synliggjør Rakkestad	47
5.2.3	En møteplass for ulike aktører.....	47
5.3	En møteplass konsentrert rundt 5 hovedidéer til innhold	49
5.3.1	Et sted for informasjon og medvirkning.....	49
5.3.2	Et sted for å oppleve eller bare være	50
5.3.3	Et sted for stedstilhørighet og kunnskap	50
5.3.4	Et sted for samlokalisering og nettverksbygging	50
5.3.5	Et sted for samskaping og innovasjon	51
5.3.6	Fellesnevner: Samhandling og fellesskap.....	51
6.	Mot et mer sosialt bærekraftig Rakkestad	52
6.1	Stedsidentitet og rolletenkning	52
6.2	Kompetanse som attraktivitetsfaktor	53
6.3	Urbane og rurale stedskvaliteter	53
6.4	Biblioteket som kjernefunksjon i møteplassen	53
6.5	Konklusjon og veien videre: Sosial bærekraft som motor i samfunnsutviklingen	54
	Referanser.....	56

Sammendrag

Rapporten sammenfatter aktivitetene i prosjektet «Flerbrukslab – et glødepunkt for samskaping på små steder». Prosjektet har undersøkt grunnlaget for å etablere en ny møtearena som skal legge til rette for samhandling mellom ulike aktører og styrke opplevelsen av fellesskap og stedsidentitet i Rakkestad. Rapporten drøfter hvilke elementer som vil være sentrale i en slik møtearena.

Møteplasser har lenge vært et tema i Rakkestad og ble sist løftet fram gjennom arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel, som ble vedtatt i januar 2022. Gjennom denne og tidligere prosesser som omhandler samfunns- og sentrumsutvikling i Rakkestad, har det framkommet et ønske fra lokalsamfunnet om en arena som kan styrke sentrum og bringe folk sammen. I tillegg har kommunen en ambisjon om at kommunale tjenester skal komme nærmere innbyggerne og erkjenner at samhandlingsmulighetene mellom innbyggere, næringsliv og kommunens administrasjon må utvikles for at man skal kunne få til samarbeid og utvikling.

Prosjektet er gjennomført som et samarbeid mellom Rakkestad kommune som prosjekteier, Rakkestad Næringsråd som prosjektleder og Telemarksforskning som forskningspartner. Prosjektet fikk kvalifiseringsstøtte fra Regionalt forskningsfond Viken i 2022 og har form av en mulighetsstudie. Studien har benyttet både kvantitative og kvalitative metoder som kilder til empiri:

Statistiske analyser (regional analyse): Regionale analyser er et verktøy som gir et kunnskapsgrunnlag for regional planlegging og utvikling. Analysene beskriver viktige utviklingstrekk som befolkning og demografi, sysselsetting og næringsutvikling.

Spørreundersøkelse om tillitsforhold i kommunen (tillitsundersøkelse): Tillitsundersøkelse er en metode som er blitt utviklet for å måle hvor stor tillit samfunns- og utviklingsaktører i kommuner og regioner har til hverandre.

Intervjuer med et utvalg personer i Rakkestad med tilknytning til lokalt næringsliv, kommunens administrasjon, lokalpolitikk og frivillig sektor. Informantene fikk spørsmål som dreide seg om å beskrive Rakkestad som lokalsamfunn, hvorvidt etableringen av en møteplass vil kunne bidra til økt bostedsattraktivitet og hvilke funksjoner den eventuelt skulle inneholde.

Workshop med samskapende prosesser der formålet var å legge til rette for dialog om etablering av en ny møteplass.

Møtene i styringsgruppa har hatt stor verdi som kilde til data, og de har gitt rom for tilbakemeldinger på og utdypninger av foreløpige funn og refleksjoner rundt sentrale temaer som begrepsbruk, behov, funksjoner, målgrupper og utforming av møteplassen.

Den regionale analysen for Rakkestad viser at kommunen den siste tiårsperioden hatt god befolkningsvekst og bostedsattraktivitet. Arbeidsplassutviklingen har imidlertid vært forholdsvis svak med perioder med lav næringsattraktivitet. Analysen viser videre et utdanningsnivå i befolkningen som ligger langt under landsgjennomsnittet. Boligbyggingstakten i Rakkestad synes å være omtrent på landsgjennomsnittet over tid, men er lavere sammenliknet med

nabokommunene. En høy boligbyggingstakt er viktig for å kunne tiltrekke seg flere innbyggere og være en attraktiv bostedskommune.

Tillitsundersøkelsen i Rakkestad rettet seg mot fire målgrupper: Næringslivet, kommunens administrasjon, politikere og frivillig sektor. Det overordnede bildet er at tillitsforholdene i Rakkestad er svært gode. Et stort flertall av respondentene mener at Rakkestad er preget av en høy grad av tillit. Undersøkelsen viser videre at mange er forholdsvis optimistiske med tanke på framtiden, og det råder en sterk stedsidentitet. Riktignok skiller de kommunale lederne seg ut på dette punktet ved å være mindre optimistiske enn de andre gruppene. Samtidig mener denne gruppen at det i stor grad nytter å påvirke utviklingen i kommunen.

I intervjuene beskriver informantene Rakkestad som et trygt sted å bo og vokse opp og trekker bl.a. fram et godt fritidstilbud, store naturområder, et koselig sentrum, store boligtomter og stort sett velfungerende tjenester og tilbud. Flere påpeker imidlertid at et manglende transporttilbud står i veien for en ønsket utvikling, i tillegg til mangelen på kompetent arbeidskraft. Flere uttrykker også bekymring over at ungdommen ikke ser muligheter i Rakkestad og velger å flytte derfra. Det å gjøre Rakkestad attraktivt spesielt for unge voksne, blir framhevet som en utfordring som vil stå sentralt i arbeidet med den planlagte møteplassen.

Workshopen hadde deltakere fra ulike deler av kommuneorganisasjonen, fra næringslivet og fra frivillig sektor. Gjennom deling av synspunkter og samskapende prosesser rundt hvordan møteplassen kan bidra til å gjøre Rakkestad til et mer attraktivt bosted, ble det tydeliggjort et behov for å synliggjøre Rakkestad som sted og skape en møteplass som oppleves tilgjengelig og interessant for hele lokalsamfunnet.

Basert på innspillene og diskusjonene i intervjuene, workshopen og i styringsgruppa, har vi pekt ut 5 hovedidéer til innhold i møteplassen. Den skal være 1) et sted for informasjon og medvirkning, 2) et sted for å oppleve eller bare være, 3) et sted for stedstilhørighet og kunnskap, 4) et sted for samlokalisering og nettverksbygging og 5) et sted for samskaping og innovasjon. Fellesnevnerne for alle idéene er fellesskap og samhandling, og biblioteket utpeker seg som et kjerneelement i den framtidige møteplassen.

Analysene som er gjennomført i prosjektet, viser at Rakkestad er en kommune som tiltrekker seg flere innflyttere enn det som er gjennomsnittet for sammenliknbare kommuner, og at det er gode tillitsforhold i kommunen. Datamaterialet fra intervjuene, workshopen og styringsgruppemøtene tegner et bilde av Rakkestad som et attraktivt bosted der samarbeidskulturen står sterkt, og det råder optimisme rundt at man vil klare å snu den negative trenden med fraflytting av unge voksne. Prosjektaktivitetene har videre vitnet om et stort engasjement blant folk for å bidra til å skape et lokalsamfunn som innbyggerne kan være stolte av. Alle disse faktorene danner et solid utgangspunkt for å kunne nå en målsetting om økt samhandling og fellesskapsfølelse på tvers av grupper og aktører i Rakkestad.

1. Innledning

1.1 Bakgrunn

Prosjektet «Flerbrukslab – et glødepunkt for samskaping på små steder» kom til på bakgrunn av gjennomføringen av en plansmie i 2011 (Rakkestad kommune 2011), som handlet om sentrumsutvikling i Rakkestad. Bakgrunnen for plansmia var målsettingene i den gjeldende utviklingsplanen for Rakkestad, som bl.a. var knyttet til befolkningsøkning, næringsutvikling og tettstedsutvikling. Plansmieprosessen la til rette for bred innbyggerinvolvering og rettet spesielt oppmerksomheten mot utfordringene knyttet til at varehandelen var i ferd med å flytte ut av sentrum. For å kunne ønske folk velkommen til Rakkestad, både besøkende og mulige innflyttere, ble det ansett som et avgjørende grep å satse på forsterking av sentrum.

Et element som ble løftet fram under plansmiearbeidet, var behovet for å skape møteplasser i Rakkestad sentrum som kunne bringe folk sammen (Rakkestad kommune 2011: kap 5.3). I rapporten er begrepet *møteplasser* forstått primært som steder ute der folk kan treffes. Behovet for møteplasser ble altså satt på kartet tilbake i 2011, som ett av flere virkemidler for å jobbe med økt attraktivitet i Rakkestad.

1.2 Møteplass som driver for sentrumsutvikling og attraktivitet

---

Ønsket om møteplasser fikk fornyet aktualitet i forbindelse med kommuneplanens samfunnsdel, som ble vedtatt av kommunestyret i januar 2022 (Rakkestad kommune 2022). Planen er bygget opp rundt tre fokusområder: 1. Bærekraftige Rakkestad, 2. Attraktive Rakkestad og 3. Ung i Rakkestad.

Prosjektet «Flerbrukslab – et glødepunkt for samskaping på små steder» er i hovedsak knyttet opp mot fokusområde 2. Attraktive Rakkestad og følgende delmål:

Rakkestad har levende sentrum med mangfold, attraktivitet og tilbud for alle.

For å nå dette delmålet, er møteplasser spesifikt trukket fram som en strategi («Sosiale og kulturelle møteplasser opprettes og utvikles»), og videre at kommunen som organisasjon defineres som en viktig aktør inn i dette («Rakkestad kommune er en bidragsaktør i sentrum»).

Et levende sentrum inngår som et delmål i kommuneplanens samfunnsdel og danner også bakteppet for prosjektet «Flerbrukslab – et glødepunkt for samskaping på små steder». Økt aktivitet i sentrum utgjør på denne måten et forhåndsdefinert oppdrag for «flerbrukslaben» – den skal være en drivkraft i sentrumsutviklingen i Rakkestad.

En undersøkelse gjort av Distriktssenteret (Nordtug 2021) bekrefter at en satsing på forsterking av sentrum og urbane stedskvaliteter er viktige innsatsområder for at steder skal oppleves attraktive for yngre innbyggere. Undersøkelsen dreier seg om unges holdning til å bosette seg i

distriktene og oppsummerer hvilke verdier som betyr mest for ungdom når de skal velge bosted (s. 12):

En person som har negativ holdning til å bo i distriktene kjennetegnes av i høyere grad å verdsette:

- Et godt kollektivtilbud
- Et levende sentrum
- Å unngå pendling
- Å ha mange jobbmuligheter
- Å ha et godt sosialt liv

For unge som foretrekker å bo sentralt, veier altså urbane stedskvaliteter tungt for valg av bosted. Man kan se for seg at dersom disse kvalitetene var på plass på mindre steder, ville negative holdninger til å bo i distriktet kunne endres til å bli mer positive. Samtidig løfter rapporten fram at unge med *positiv* holdning til å bo i distriktene, er opptatt av de stedskvalitetene som gjør at småbyen skiller seg fra større steder, som f.eks. nærhet til natur og at lokalsamfunnet oppleves trygt og oversiktlig. Det vil være viktig for små steder å forsterke og videreutvikle slike kvaliteter i samspill med urbane kvaliteter (Nordtug 2021).

Ungdommens distriktspanel (2021) besto av 10 ungdommer fra hele landet som våren 2021 ga råd til regjeringen om framtidens distriktpolitikk. Rådene speiler nettopp denne dualiteten som distriktene må balansere framover ved i større grad å vektlegge urbane kvaliteter som jobbfelleskap, utdanningsmuligheter og møteplasser for unge gründere og frivillige, samtidig som det er nødvendig å ivareta distriktenes egenverdi, som nærhet til naturen.

1.3 Mulige rammer for økt samhandling

Mange kommuner er opptatt av å styrke medvirkningen hos innbyggerne ved å skape arenaer hvor dette kan foregå. Mange slike initiativer kaller seg for «bylab», slik som Moss bylab, Askim bylab og Bylab Kongsvinger (Hvitsand og Richards, 2017). Bylab'ene er kreative i hvordan de formidler informasjon om pågående prosesser knyttet til utviklingsområder eller tema-planer og i hvordan de får engasjert innbyggere til å formidle sine synspunkter. Andre former for «lab'er», slik som Urban Living Labs (ULL), legger til rette for å aktivt mobilisere større deler av samfunnet i prosesser for å fremme innovasjon og utvikling. Her deltar oftest aktører fra både offentlige og private virksomheter, frivillige organisasjoner og engasjerte innbyggere sammen med forskning. I ULL deltar aktørene ideelt sett i hele prosessen fra å definere utfordring og utviklingsretning, generere idéer for aktiviteter og å eksperimentere og teste ut mulige løsninger. Det kan være gode synergieffekter mellom medvirkningsprosesser og samskapingsprosesser (se eksempler i Hvitsand og Richards, 2017; Hvitsand og Brandtzæg, 2019).

Som vi skal se senere i rapporten, vil en del av det skisserte innholdet i en ny møteplass innebære nye former for tilbud, aktiviteter og samhandling, mens andre elementer bygger på allerede eksisterende tilbud og tjenester. Flere elementer peker spesielt i retning av funksjoner og muligheter ved det moderne biblioteket.

Biblioteket har en viktig funksjon i lokalsamfunnet som kunnskapsbygger og fungerer som en

brobygger mellom innbyggerne og kommunen og innbyggerne imellom. Leerberg (2020) framhever også biblioteket som en av «frontfigurene innenfor samskaping». Biblioteket har et iboende potensiale i seg som en sentral aktør i bybildet som kan bidra til å skape sammenhenger i lokalsamfunnet. På sikt kan dette legge rammer for å mobilisere større deler av samfunnsaktørene i utviklingen gjennom samskapende prosesser og katalysere innovasjon og nytenking.

2. Om prosjektet

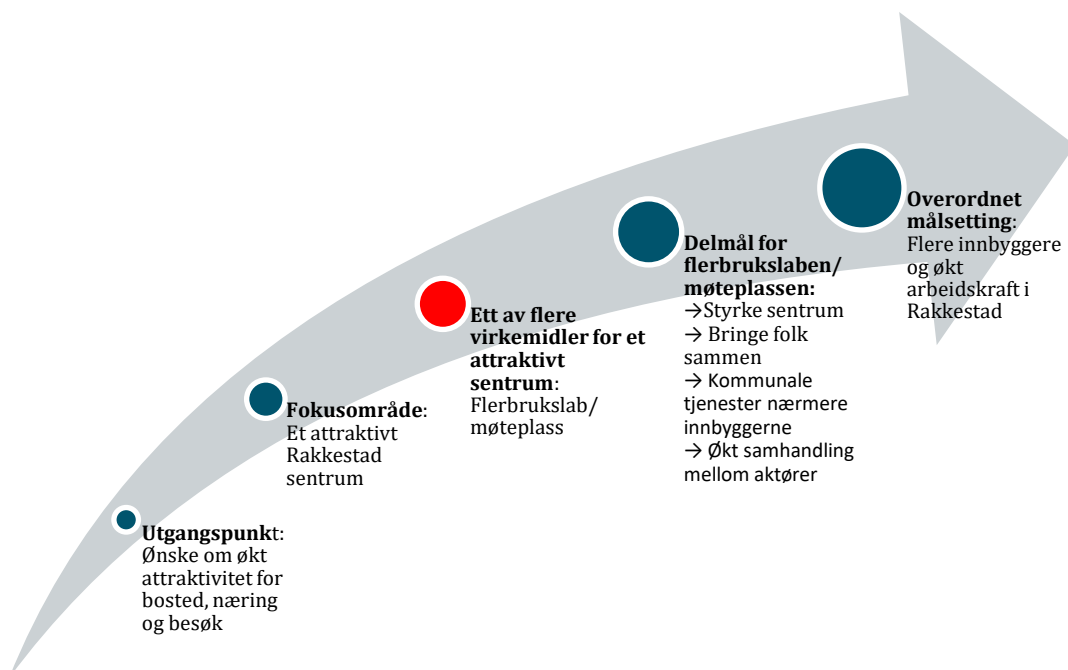
2.1 Mål, problemstillinger og avgrensning

I prosjektet «Flerbrukslab – et glødepunkt for samskaping på små steder» har vi tatt med oss arbeidet fra plansmia og sett det i lys av arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel. Utgangspunktet har vært forståelsen av følgende uttrykte behov som har framgått av de to nevnte prosessene: Et ønske fra lokalsamfunnet om en arena som kan styrke sentrum og bringe folk sammen, kombinert med en ambisjon fra kommunens side om at kommunale tjenester skal komme nærmere innbyggerne og erkjennelsen av at samhandlingsmulighetene mellom innbyggere, næringsliv og kommunens administrasjon må utvikles for at man skal kunne få til samarbeid og utvikling.

Å øke antall innbyggere i Rakkestad er en overordnet målsetting for arbeidet med møteplassen og en ønsket langtidseffekt ikke bare av denne, men av alt utviklingsarbeid i kommunen. Dette har ligget som en overordnet føring for prosjektet. Etableringen av en ny møteplass vil kunne være ett av flere virkemidler for å skape økt attraktivitet.

I lys av dette har prosjektet hatt som formål å utforske grunnlaget for å utvikle en møtearena i Rakkestad – med arbeidstittelen «flerbrukslab» – som kan forene de ovenfor skisserte behovene. Følgende hovedspørsmål er blitt stilt i prosjektet:

Hvordan kan etableringen av en felles møtearena for samhandling, hvor skiller mellom ulike aktører bygges ned og tillit bygges opp, bidra til å styrke kvaliteten ved småbylivet?

Figur 1: Illustrasjon av sammenhengene i prosjektet

Figuren ovenfor illustrerer sammenhengene i prosjektet. Prosjektet har vært avgrenset til å undersøke behovene for en møteplass og hvilke funksjoner den bør inneholde. Det har ikke blitt sett på konkret lokalisering eller gjort vurderinger av kostnader knyttet til forslagene som har blitt fremmet gjennom prosjektaktivitetene. Prosjektet har form av en mulighetsstudie og har som formål å rette et første blikk på hva en møteplass vil kunne bety for attraktiviteten i Rakkestad.

2.2 Prosjektorganisering

Prosjektet er et samarbeid mellom Rakkestad kommune som prosjekteier, Rakkestad Næringsråd som prosjektleder og Telemarksforskning som forskningspartner. Prosjektet har fått kvalifiseringsstøtte fra Regionalt forskningsfond Viken og har foregått i perioden mai-desember 2022.

Det ble opprettet en styringsgruppe bestående av følgende medlemmer fra ungdomsråd, kommunens administrasjon og politiske ledelse, næringsliv, frivillighet og organisasjonsliv: Anita Grøseth, Jeremiasz Turlaj, Vidar Mellegård, Thor Olav Fjellhøi, Hans Petter Ringstad og Karoline Fjeldstad.

Daglig leder i Rakkestad Næringsråd, Ida Marie Ruud Stemmedalen, har vært prosjektleder, og fra Telemarksforskning har Christine Hvitsand, Knut Vareide og Jenny Fossum Grønn deltatt. Styringsgruppa har hatt fire møter, og de fleste av medlemmene i styringsgruppa deltok også på workshopen som ble gjennomført i Rakkestad i oktober 2022.

Prosjektet har lagt opp til ulike aktiviteter fordelt på tre arbeidspakker. Telemarksforskning har i hovedsak vært involvert i og hatt ansvar for to arbeidspakkene som har 1) undersøkt attraktivitetsfaktorer i Rakkestad og 2) «Flerbrukslab» som en modell for å skape attraktivitet og et levende sentrum. En tredje arbeidspakke innebærer å se på hvordan design og fysisk utforming av en møteplass kan støtte opp under ulike former for samskaping. Denne tredje arbeidspakka har ikke vært en del av Telemarksforskings oppdrag, og inngår derfor ikke i denne rapporten.

2.3 Metoder og aktiviteter

I undersøkelsen av grunnlaget for en ny møteplass i Rakkestad har vi tatt utgangspunkt i følgende to hovedaktiviteter:

- A. Utarbeide en overordnet og beskrivende statistisk analyse av hvordan situasjonen i Rakkestad er når det gjelder attraktivitet og tillitsforhold
- B. Utforske hvordan en møteplass/flerbrukslab kan se ut ved hjelp av intervjuer, samskapinge prosesser i workshop og samtaler i styringsgruppemøtene

2.3.1 Statistiske analyser

Det første steget i prosjektet har vært å analysere bostedsattraktivitet gjennom verktøyet regional analyse og måle tilliten mellom ulike aktører i Rakkestad kommune ved hjelp av en såkalt tillitsundersøkelse.

Regional analyse

Regionale analyser er et verktøy som gir et kunnskapsgrunnlag for regional planlegging og utvikling. Analysene beskriver viktige utviklingstrekk som befolkning og demografi, sysselsetting og næringsutvikling. Hensikten med analysene er å komme fram til de viktigste strukturelle drivkreftene bak utviklingen i den aktuelle kommunen og beregne attraktiviteten til hvert enkelt sted.

Tillitsundersøkelse

Den regionale analysen ble etterfulgt av en tillitsundersøkelse, som er en metode som er blitt utviklet for å måle hvor stor tillit samfunns- og utviklingsaktører i kommuner og regioner har til hverandre. Tilliten mellom næringslivet og kommunen er et forhold som er viktig for å utvikle en attraktiv kommune for folk og næringsliv. Undersøkelsen i Rakkestad rettet seg mot fire målgrupper: Næringslivet, kommunens administrasjon, politikere og frivillig sektor.

2.3.2 Kvalitative metoder for utforskning av møteplassen

Intervjuer

Med resultatene fra de to førstnevnte kartleggingsaktivitetene som bakteppe, ble det gjennomført intervjuer med et utvalg personer i Rakkestad med tilknytning til lokalt næringsliv, kommunens administrasjon, lokalpolitikk og frivillig sektor. Intervjuobjektene ble valgt ut på bakgrunn av deres engasjement for lokalsamfunnet, mens deres representativitet spilte en mindre rolle i utvelgelsen. Forslaget ble utarbeidet av styringsgruppa og prosjektleder, og det ble gjort intervju med til sammen 11 personer.

Intervjuene ble gjennomført i perioden august-september 2022 som semistrukturerte intervjuer. Det betyr at det lå en intervjuguide til grunn for intervjuene, men hvert intervju tok likevel ulike retninger ut fra tematikk som informantene selv la vekt på. Informantene fikk tilsendt en liste over aktuelle temaer på forhånd. Intervjuguiden inneholdt relativt åpne spørsmål som dreide seg om å beskrive Rakkestad som lokalsamfunn, om kvaliteten på tjenestetilbud, om det er kultur for samarbeid og hvordan det er/kan være å komme som innflytter, drive virksomhet og bo i Rakkestad. Videre ble intervjuobjektene utfordret på hvorvidt etableringen av en møteplass vil kunne bidra til økt bostedsattraktivitet og hvilke funksjoner den eventuelt skulle inneholde.

Intervjuene ble gjennomført én til én digitalt via Teams. Av de 11 som ble intervjuet, er 6 kvinner og 5 menn, og de representerer en spredning i alder og yrkesbakgrunn, fra studenter til ansatte i det offentlige og i privat næringsliv. Intervjuene ble tatt opp og transkribert i Teams, og på bakgrunn av dette materialet, ble det laget et sammendrag av hvert intervju. Sammendragene ble deretter kodet ut fra identifisert tematikk, som vi til slutt har valgt å konsentrere rundt

følgende tre hovedperspektiver: 1) Det gode småbylivet, 2) mulighetenes Rakkestad og 3) et åpnere Rakkestad. Vi vil se nærmere på disse perspektivene i kap 5.1.

Samskapende prosess i workshop

Vi ønsket å utforske de mulige veivalgene videre i en workshop med deltakere fra ulike deler av kommuneorganisasjonen, fra næringslivet og fra frivillig sektor. Workshopen ble gjennomført i oktober 2022. Det ble sendt personlige invitasjoner fra Rakkestad Næringsråd etter en invitasjonsliste som ble utarbeidet på bakgrunn av innspill som kom gjennom intervjuene og vurderinger i styringsgruppa, der målsettinger om politisk representasjon, forankring i kommunens administrasjon og en bredde i deltakere fra næringsliv og frivillighet ble tatt hensyn til. Til sammen 30 personer deltok i workshopen.

Formålet med workshopen var å legge til rette for dialog om etablering av en ny møteplass og for at flere aktører kunne være med og dele synspunkter på hvordan møteplassen kan bidra til å gjøre Rakkestad mer attraktivt som bosted. I tillegg var det en viktig målsetting at workshopen i seg selv skulle fungere som en møteplass og en arena for samarbeid og gi mening for den enkelte.

Workshopen startet med to innledninger for å spore an til gruppearbeidene, og deretter ble det arbeidet med følgende spørsmål:

Spørsmål 1: Se for deg situasjonen om 10 år, hvilke behov har «møtearenaen»/«Flerbrukslab'en» dekket?

Spørsmål 2: Hva slags aktiviteter bør en møtearena ha for å dekke behovene og ønskene?

Det ble avsatt rundt én time til arbeidet med hvert av spørsmålene, og i begge spørsmålsrundene ble det lagt opp til fire arbeidsfaser, basert på IGP-metoden¹. Metoden bidrar til å skape gode rammer for dialog og inviterer til aktiv deltakelse fra flest mulig i gruppearbeidet. I arbeidet med spørsmål 2 ble gruppene oppfordret til å lage illustrasjoner av hvordan de så for seg samspillet mellom de ulike elementene i møteplassen.

Samtaler i styringsgruppa

Resultatene fra de ovenfor skisserte aktivitetene har til sammen gitt et grunnlag for nærmere å kunne definere behov for og aktiviteter i en framtidig møtearena i Rakkestad. I tillegg har møtene i styringsgruppa hatt stor verdi som kilde til data, i tillegg til at de har gitt rom for tilbakemeldinger på og utdypninger av foreløpige funn og refleksjoner rundt sentrale temaer som begrepsbruk, behov, funksjoner, målgrupper og utforming av møteplassen.

---

¹ IGP står for Individ, Gruppe, Plenum. IGP-metoden legger til rette for balansert dialog der alle får delta aktivt. Kilde: <https://distriktssenteret.no/digitale-verktoy/igp-metoden/>

2.4 Begrepsbruk

I prosjektittelen er «flerbrukslab» brukt som arbeidstittel for den tenkte møteplassen. Ordkonstruksjonen gir assosiasjoner til begrepet «lab» slik det blir brukt i stedsutviklings- og samskapingprosesser: Urban Living Labs, Bylab m.fl.². I slike prosesser brukes ordet i utvidet forstand av involvering og beskriver en samskapende tilnærming til samfunnsutvikling. En «lab» handler her om å jobbe med innovasjoner innenfor tjenestetilbud gjennom nye former for samarbeid, der ressurser settes sammen slik at større deler av samfunnet blir aktivisert. Sammen med «flerbruk», er begrepet tenkt som et bilde på et sted der det både skal skapes noe nytt gjennom konsentrert innsats og samtidig myldre av liv og mange parallelle aktiviteter.

Samtidig er det naturlig at begrepet «flerbrukslab» settes under lupen. Ettersom det ikke er et etablert begrep, vil det gi lite mening om man ikke kjenner til «lab» slik det brukes i samskapingprosesser, og det kan framstå som fremmedgjørende og lite stedstilpasset. Som et alternativ til ordet lab, har bl.a. «tun» kommet opp som et mer beskrivende ord for Rakkestad som en grønn landbruksbygd. «Tun» tar opp i seg ambisjonen om å være et myldrested og samlingspunkt for mange ulike aktiviteter, men fanger i mindre grad opp den dimensjonen som handler om endring. For å komplisere begrepsbruken ytterligere, har vi i tillegg den siste del av prosjektittelen – et «glødepunkt for samskaping». Glødepunktet speiler nettopp visjonen om møteplassen som en skapende, innovativ arena, der Rakkestad som sted også skal få vist seg fram. I det videre vil vi som hovedregel bruke «møteplass» som betegnelse på den planlagte arenaen, men samtidig ha med oss dimensjonene og ambisjonene som ligger i de ovenfor nevnte begrepene.

---

² Se nærmere omtale i kap 1.3.

3. Regional analyse

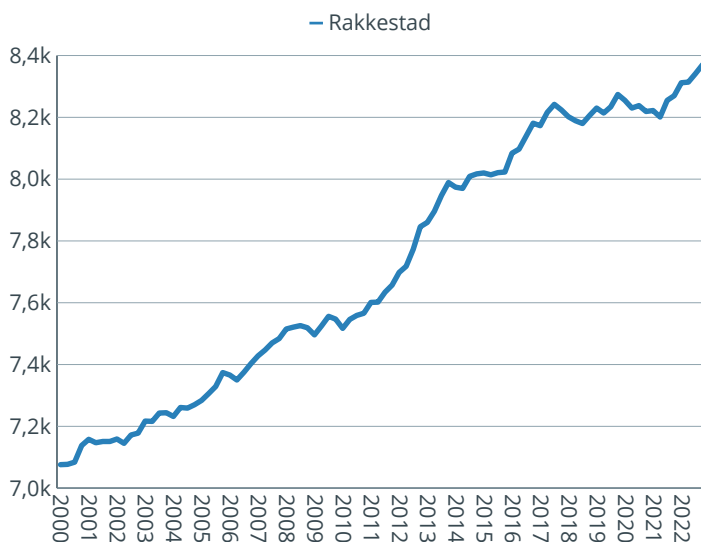
I dette kapitlet skal vi ta fram de viktigste og mest relevante utviklingstrekkene fra den digitale regionale analysen for Rakkestad. Denne analysen kan leses på denne linken:

<https://regionalanalyse.no/rapport/3016/1/1>

Denne digitale analysen blir løpende oppdatert og inneholder mye mer informasjon enn hva vi omtaler i dette notatet. Her trekker vi som sagt fram noen hovedtrekk i denne analysen.

3.1 Befolkningsutvikling og bostedsattraktivitet

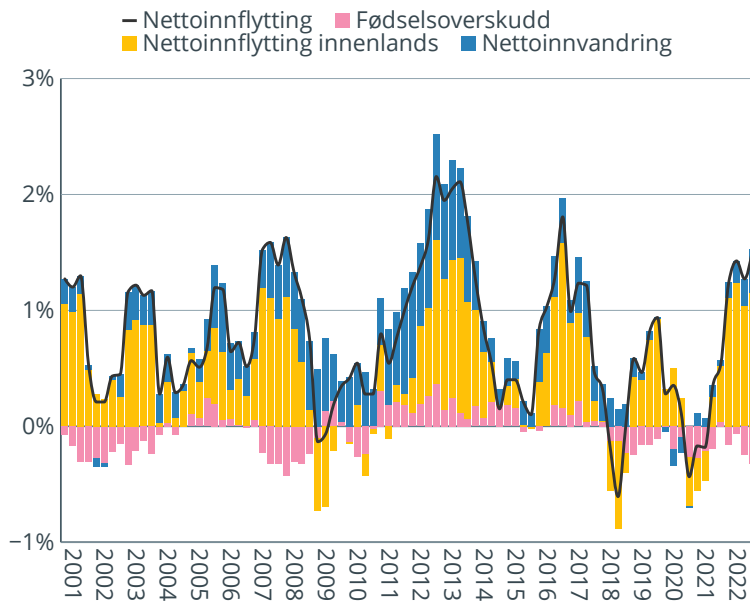
Folketallet i Rakkestad har vokst de siste 20 årene, om enn litt ujevnt. Vi kan se utviklingen i folketallet i figuren under.

Figur 2: Utvikling i folketallet i Rakkestad, målt i starten av hvert kvartal.

Ved inngangen til 4. kvartal 2022 var det 8 370 innbyggere i Rakkestad. Det har blitt vekst de siste seks kvartalene, etter en periode med nedgang. I prosent har det vært en vekst på 18,3 prosent i antall innbyggere i Rakkestad siden 2000.

Folketallet i en kommune endres som følge av fødte, døde, innflyttinger og utflyttinger. Flyttingen kan vi også dele opp i flytting mellom kommuner i Norge (innenlands flytting) og flytting til og fra utlandet (inn- og utvandring). Rakkestad har hatt vekst i folketallet, men det er også interessant å se hvilken av disse komponentene som har gjort at det har blitt vekst.

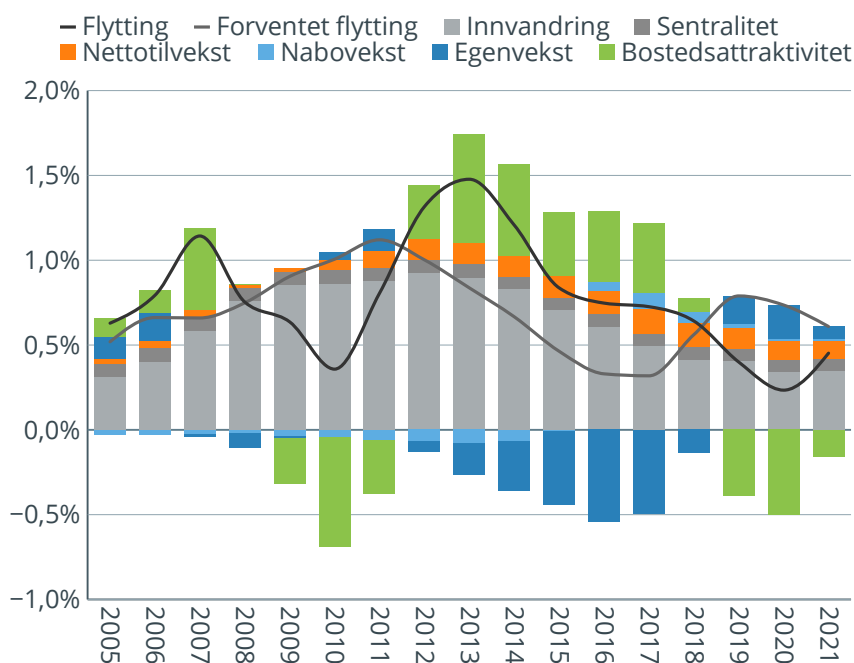
Figur 3: Befolkningsveksten dekomponert i 12-måneders perioder, målt hvert kvartal.

Figuren viser befolkningsveksten dekomponert i fødselsoverskudd, netto innenlands flytting og netto innvandring i 12-måneders perioder, målt hvert kvartal i Rakkestad. Rakkestad har vekslet på å ha fødselsunderskudd og fødselsoverskudd. Over tid har fødselsbalansen ikke påvirket folketallet vesentlig, men i de siste tre årene har det vært et fødselsunderskudd. Innvandringen har gitt et positivt bidrag til befolkningsveksten i perioder, men i 2020 og 2021 var innvandringen til Rakkestad svært lav. Den innenlandske flyttebalansen har vært sterkt positiv i perioder, men i noen perioder har det vært et innenlands flyttetap. I 2020 var det netto innenlands utflytting, men i 2021 og så langt i 2022 har det blitt høy netto innflytting til Rakkestad. Det er altså først og fremst innflytting fra andre kommuner i Norge som har skapt befolkningsveksten i Rakkestad. Denne innenlandske nettoflyttingen har variert mye fra periode til periode. Skal Rakkestad fortsatt ha vekst i folketallet, må kommunen være så attraktiv at det blir flere som flytter inn enn som flytter ut.

Det er mange forhold som påvirker nettoflyttingen til en kommune. Noen forhold som har stor betydning for nettoflyttingen til Rakkestad, kan ikke kommunen gjøre noe med. Et av disse forholdene er kommunens sentralitet, altså at det er mulig å nå mange arbeidsplasser og servicetilbud innenfor en praktisk reiseavstand. Rakkestad ligger slik til at det er lett å pendle ut til andre arbeidsplasser og nå mange tilbud og har således en fordel i forhold til de fleste andre kommuner i landet. Et annet forhold er at det er god arbeidsplassvekst i kommuner som en kan pendle til. Rakkestad har mye pendling til Indre Østfold, Sarpsborg, Oslo og Fredrikstad. Hvis det er god arbeidsplassvekst i disse kommunene, er det positivt for Rakkestad. Et tredje forhold er innvandringen til Norge. Når det er høy innvandring til Norge, vil det normalt komme flere innvandrere også til Rakkestad. Den demografiske sammensetningen til befolkningen i Rakkestad påvirker også flyttetallene. Rakkestad har en høy andel personer i den aldersgruppen der de går ut i pensjon. Det gjør at det blir mange arbeidsplasser som skal erstattes. Det har en positiv effekt på flyttetallene, fordi det skal rekrutteres mange nye.

Vi kaller disse forholdene *strukturelle* fordi de påvirker nettoflyttingen til Rakkestad, men ligger utenfor kommunens kontroll.

Det er to forhold som påvirker flyttetallene til Rakkestad som kommunen kan gjøre noe med. Det ene forholdet er arbeidsplassutviklingen i egen kommune. Hvis kommunen har høyere vekst i antall arbeidsplasser enn gjennomsnittet, vil det gjøre at det blir mer innflytting. Det andre forholdet er bostedsattraktiviteten til kommunen. Vi måler bostedsattraktivitet som avviket mellom faktisk nettoflytting og forventet nettoflytting. Noen kommuner har mer innflytting enn forventet ut fra de strukturelle betingelsene og arbeidsplassveksten i kommunen. De trekker altså til seg ekstra innbyggere gjennom innflyttingen. Telemarksforskning har laget en modell som kan måle hvordan nettoflyttingen til en kommune blir påvirket av alle disse ulike drivkreftene. I figuren under har vi målt hvordan nettoflyttingen til Rakkestad har blitt påvirket siden 2005.

Figur 4: Nettoflyttingen til Rakkestad, dekomponert i ulike drivkrefter. Tre års glidende gjennomsnitt.

I figuren kan vi se hvordan alle de forholdene vi har omtalt har påvirket nettoflyttingen til Rakkestad.

«Innvandring» viser hvor mye nettoinnvandring Rakkestad ville hatt, dersom de hadde hatt samme nettoinnvandring i prosent av folketallet som landet. Rakkestad har de samme mulighetene til å få denne innvandringen som andre kommuner. Vi kan da se at innvandringen ble mindre fra 2012 til 2021. Vi har ikke tallene for 2022 ennå, men det er allerede klart at både Norge og Rakkestad vil få langt flere innvandrere i 2022 enn i 2021.

«Sentralitet» i figuren viser hvor mye nettoflyttingen til Rakkestad blir påvirket av beliggenheten til kommunen. Vi kan se at Rakkestad får litt høyere nettoinnflytting på grunn av sentraliteten. Det vil de også få i overskuelig framtid.

«Nettotilvekst» har med den demografiske sammensetningen i befolkningen i Rakkestad. Som vi har nevnt, er det en stor andel av befolkningen som er i alderen der de pensjonerer seg. Da blir det mange ledige arbeidsplasser å fylle. Dette har bidratt til mer innflytting til kommunen.

«Nabovekst» viser betydningen av arbeidsplassutviklingen i nabokommuner, spesielt kommuner som mange fra Rakkestad pendler til. Denne naboveksten var negativ i noen perioder, men positiv i andre, men har ikke hatt veldig stor betydning i noen retninger. Det kan pendles til mange kommuner fra Rakkestad, slik at det normalt vil være god utvikling i noen områder, men lav vekst i andre.

«Egenvekst» viser betydningen av arbeidsplassutviklingen i egen kommune. Her kan vi se at arbeidsplassveksten i Rakkestad hadde ganske sterk negativ betydning for nettoflyttingen fra 2013 til 2018. Da var det en svak utvikling i antall arbeidsplasser i Rakkestad. De siste tre årene har imidlertid arbeidsplassveksten i Rakkestad vært god, slik at nettoflyttingen har blitt påvirket i positiv retning.

Til slutt har vi beregnet bostedsattraktiviteten til Rakkestad. Bostedsattraktiviteten har variert mye. I en periode fra 2012 til og med 2018 var bostedsattraktiviteten til Rakkestad positiv. Da flyttet det flere til Rakkestad enn forventet. I perioden fra 2019 til 2021 var det imidlertid lavere nettoflytting enn forventet. Flyttetallene til Rakkestad har vært veldig gode så langt i 2022. Vi tror derfor at bostedsattraktiviteten til Rakkestad blir positiv igjen i 2022.

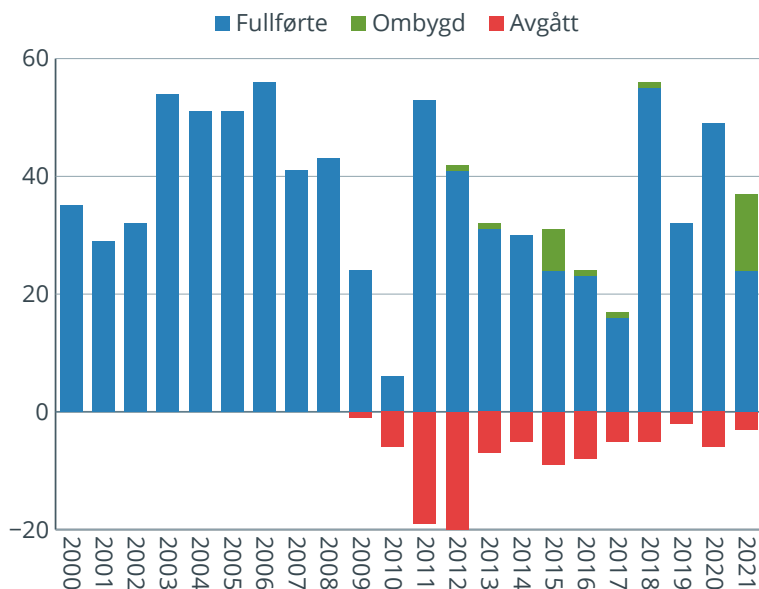
Vi har altså tallfestet bostedsattraktiviteten til Rakkestad og alle andre kommuner gjennom å analysere nettoflyttingen i forhold til kjente drivkrefter. Da kommer det fram at noen kommuner har overraskende høy innflytting i perioder, mens andre har lavere nettoflytting enn forventet. Det er ikke alltid like lett å si akkurat hvorfor noen kommuner er attraktive, det viser seg å være ulike historier bak attraktive kommuners suksess. Det betyr at det ikke er noen generell oppskrift på å bli en attraktiv bostedskommune, hver kommune må finne sin egen vei til attraktivitet.

Det er imidlertid et forhold som kan måles og som har en direkte betydning for bostedsattraktiviteten, nemlig boligbyggingen.

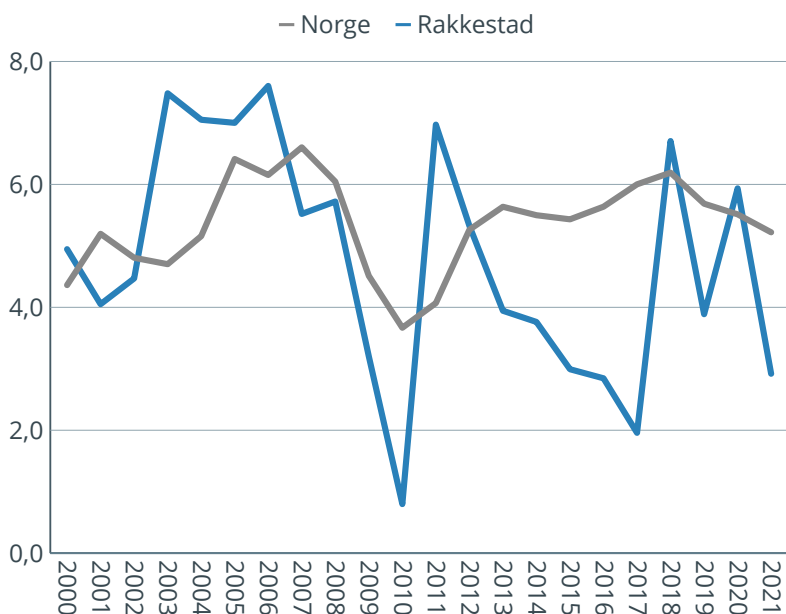
3.2 Boligbygging

I figuren har vi vist hvor mange nye boliger som har blitt bygget i Rakkestad. Samtidig er det vist antall avgåtte og ombygde boliger.

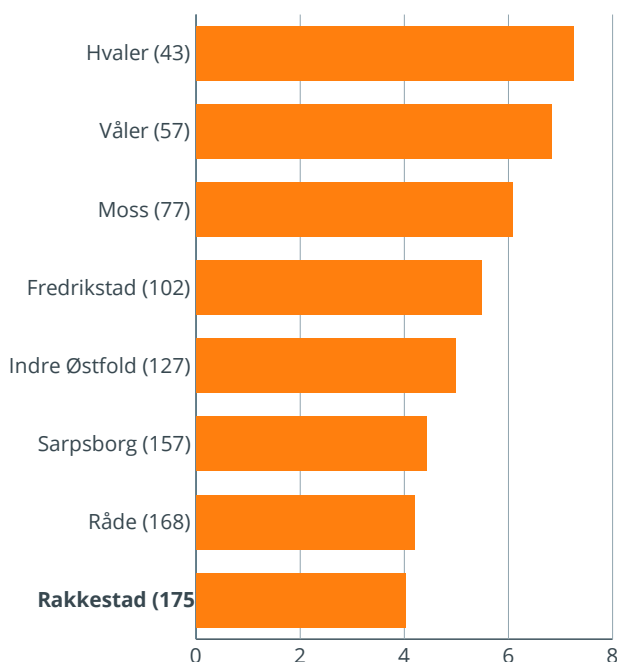
Figur 5: Antall fullførte, avgåtte og ombygde boliger i Rakkestad.

Det er spesielt antall fullførte boliger som betyr mest. I 2006 ble det bygget 56 nye boliger i Rakkestad. I 2018 ble det bygget 55 nye boliger. Det laveste antall nye boliger var i 2010, da det ble bygget bare seks nye boliger i kommunen. Har boligbyggingen i Rakkestad vært høy eller lav i forhold til andre kommuner? Det kan vi svare på ved å se på antall nye boliger i forhold til folketallet i Rakkestad og sammenlikne med landsgjennomsnittet:

Figur 6: Antall fullførte boliger per 1000 innbyggere.

Når vi sammenlikner boligbyggingstakten i Rakkestad med landsgjennomsnittet, kommer det fram at det blir bygget flere nye boliger i forhold til folketallet enn landsgjennomsnittet i noen år, men færre i andre år. Boligbyggingstakten synes således ikke å være langt fra landsgjennomsnittet over tid. Et annet sammenlikningsgrunnlag er å se på boligbyggingstakten i Rakkestad sammenliknet med nabokommuner:

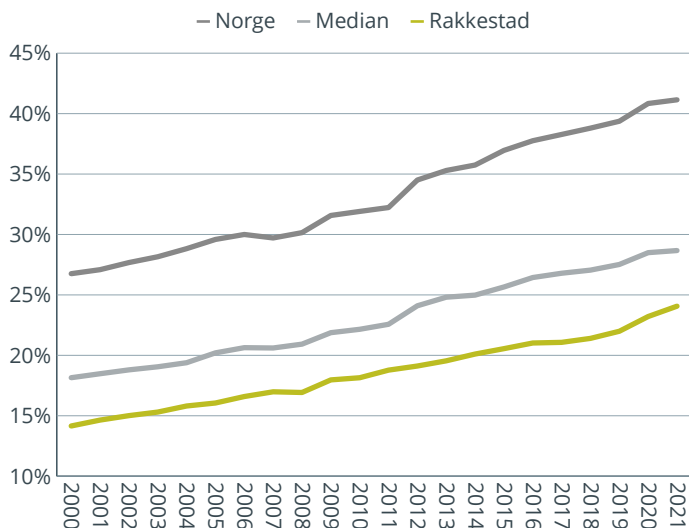
Figur 7: Antall fullførte boliger per 1000 innbyggere i Rakkestad og sammenlikningssteder. Gjennomsnitt for årene 2012-2021. Kommunens rangering i forhold til de 356 kommunene i landet er vist i parentesen.

Da kommer det fram at boligbyggingstakten i Rakkestad er lavest av disse kommunene. Rangeringsnummeret til Rakkestad er 175 av 356 kommuner i landet. Det er omtrent middels. Det har ikke vært spesielt lav boligbyggingstakt i Rakkestad, men alle de andre kommunene har hatt mer boligbygging i forhold til folketallet enn Rakkestad. Hvaler, Våler og Moss har hatt høyest boligbyggingstakt. De har også hatt høyest innflytting og bostedsattraktivitet.

Dersom Rakkestad har ambisjoner om å bli en attraktiv bostedskommune og trekke til seg flere innbyggere, vil det være viktig å ha høy boligbyggingstakt. Det er naturligvis ikke bare å bygge boliger, det er like viktig å sørge for at det er attraktivt og trivelig å bo i kommunen, slik at boligene blir solgt og flyttet til.

3.3 Utdanningsnivå

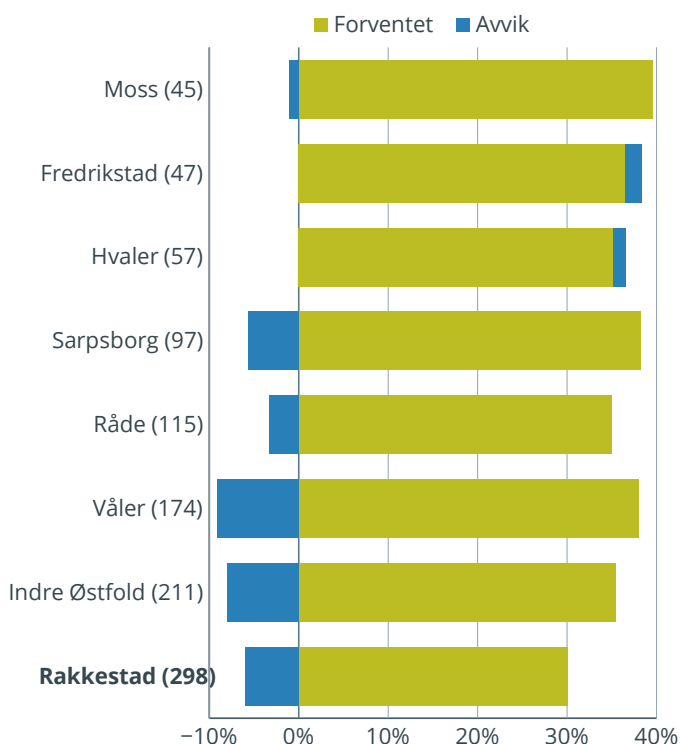
Hvordan er utdanningsnivået i Rakkestad? Det kan vi få et inntrykk av gjennom å se hvilken andel av befolkningen som har minst tre års høyere utdanning:

Figur 8: Prosentvis andel med minst tre års høyere utdanning i Rakkestad og Norge.

Rakkestad har et lavt utdanningsnivå i befolkningen, andelen med minst tre års høyere utdanning i Rakkestad var 24,1 prosent i 2021. Landsgjennomsnittet i 2021 var 41,1 prosent. Det er ikke så relevant å måle utdanningsnivået mot landsgjennomsnittet, fordi de største byene har mye høyere utdanningsnivå og trekker landsgjennomsnittet mye opp. I stedet kan vi sammenlikne med medianen av kommunene (medianen er den kommune som ligger i midten når vi rangerer). Utdanningsnivået i Rakkestad er også godt under medianen av kommunene. Vi kan slå fast at Rakkestad er en kommune med lavt utdanningsnivå.

Vi kan forsøke å forklare hvordan utdanningsnivået i Rakkestad er i forhold til nabokommuner og hvorfor utdanningsnivået i Rakkestad er så lavt gjennom følgende figur:

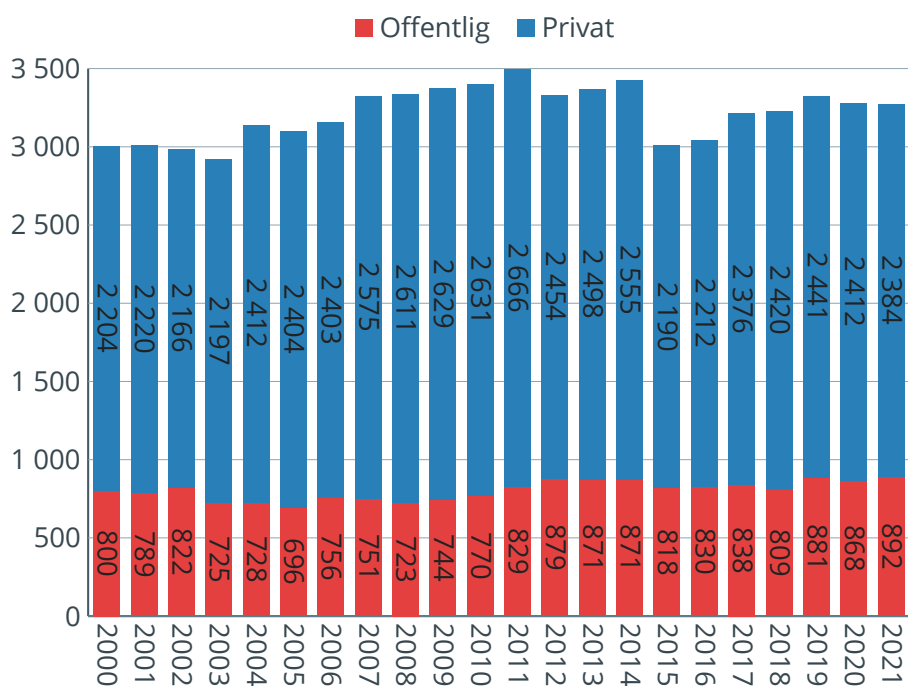
Figur 9: Faktisk utdanningsnivå som summen av forventet utdanningsnivå ut fra arbeidsmarkedet og avviket fra forventet utdanningsnivå i 2021.

I figuren er utdanningsnivået i Rakkestad og de andre kommunene dekomponert i to: For det første har vi beregnet forventet utdanningsnivå ut fra arbeidsmarkedet som befolkningen arbeider i. Befolkningen i Rakkestad arbeider for det meste i sin egen kommune, men mange arbeider også i Indre Østfold, Sarpsborg, Oslo eller Fredrikstad. Hvis befolkningen i Rakkestad hadde hatt samme andel høyt utdannede som arbeidsmarkedet de arbeider i, ville det ha vært 30,1 prosent av befolkningen som hadde hatt minst tre års høyere utdanning. Det er det som er forventet i figuren. Utdanningsnivået i Rakkestad var imidlertid bare 24,1 prosent, altså seks prosentpoeng under forventet verdi. Det kommer av at det er netto innpendling til Rakkestad av høyt utdannede, mens de som pendler ut av kommunen, har relativt lav utdanning. Det gjelder også for kommuner som Indre Østfold, Våler, Råde og Sarpsborg. I kommuner som Fredrikstad og Hvaler er utdanningsnivået høyere. De har altså en høyere utdannet befolkning enn arbeidsmarkedet tilsier. Det samme har Oslo, men i enda høyere grad. Rakkestad har derfor et lavt utdanningsnivå av to årsaker: For det første er det en liten andel av arbeidsplassene i kommunen som etterspør høyt utdannet arbeidskraft. For det andre synes det ikke å være spesielt attraktivt å bo i Rakkestad for folk med høyere utdanning. De bor heller i en annen kommune og pendler inn til Rakkestad.

Det at det formelle utdanningsnivået i Rakkestad er lavt, behøver ikke å være noe stort problem. Analyser som Telemarksforskning har gjort, viser at kommuner med et lavt utdanningsnivå har like god vekst og attraktivitet som kommuner med et lavt formelt utdanningsnivå. For næringslivet er det realkompetanse som gjelder, ikke antall år på høyskole eller universitet.

3.4 Arbeidsplasser og næringsattraktivitet

I figuren kan vi se antall arbeidsplasser i Rakkestad, fordelt på offentlig og privat sektor i årene fra 2000 til 2021. SSB endret metoden for å beregne antall sysselsatte i 2015. Den nye metoden ga omtrent fire prosent færre arbeidsplasser i næringslivet.

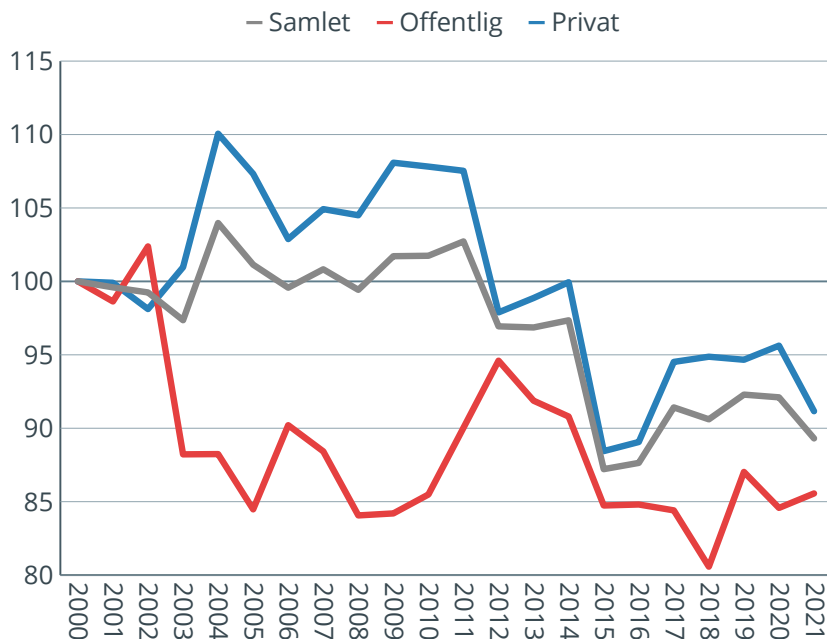

Figur 10: Antall arbeidsplasser i offentlig og privat sektor i Rakkestad.

Det var et stort fall i antall arbeidsplasser i Rakkestad i 2015. Etter det kom det vekst i antall arbeidsplasser fram til 2019. I 2020 ble det nedgang i antall arbeidsplasser i Rakkestad, som i resten av landet. Det ble også nedgang i 2021, til tross for at det var sterk vekst på landsbasis dette året.

Ved inngangen til 2022 var det 2 384 arbeidsplasser i næringslivet i Rakkestad, mens det var 892 i det offentlige.

En måte som vi kan bruke for å vurdere om arbeidsplassutviklingen i Rakkestad har vært god eller dårlig, er å lage en indeks der vi sammenlikner arbeidsplassutviklingen i Rakkestad med arbeidsplassutviklingen på landsbasis.

Figur 11: Utvikling av antall arbeidsplasser i Rakkestad indeksert slik at nivået i 2000=100, relativt til indeksen for Norge.

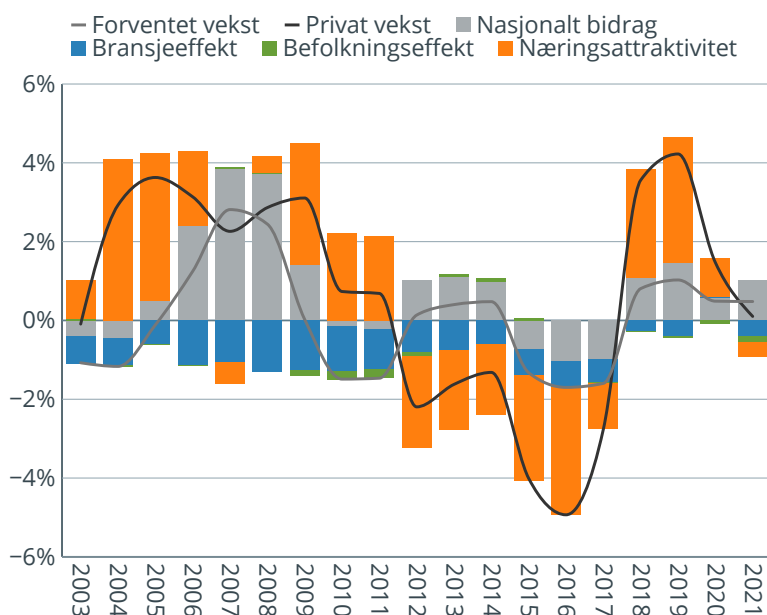
I figuren har vi vist utviklingen i antall arbeidsplasser i Rakkestad i forhold til utviklingen i Norge. Vi har sett på utviklingen i privat sektor og offentlig sektor hver for seg. Utviklingen er først indeksert slik at nivået i 2000=100. Deretter har vi sett på indeksen utvikling i forhold til indeksen for Norge slik at vi får *relativ indeks*. En indeksverdi på 100 betyr at utviklingen er den samme som i landet. Da kan vi se hvordan arbeidsplassveksten i Rakkestad har vært i forhold til landsgjennomsnittet.

Arbeidsplassveksten i næringslivet i Rakkestad var god de første årene, men etter 2011 var arbeidsplassveksten i næringslivet i Rakkestad blitt mye svakere enn i resten av landet fram til 2015. Etter 2015 hadde næringslivet igjen god vekst, men i 2021 var utviklingen mye dårligere enn i resten av landet.

I forhold til veksten ellers i landet, har veksten i næringslivet vært 8,8 prosentpoeng lavere og veksten i offentlig sektor har vært 14,4 prosentpoeng lavere for hele perioden fra 2000 til 2021.

Arbeidsplassveksten i næringslivet blir påvirket av flere forhold. For det første kan det ha mye å si hvilke bransjer som det er mye av. Hvis næringslivet i Rakkestad har mange av arbeidsplassene i vekstbransjer, vil veksten normalt bli bedre enn gjennomsnittet. Hvis det derimot er et flertall av arbeidsplassene i bransjer med lav vekst eller nedgang, blir veksten normalt dårligere enn gjennomsnittet. Befolkningsveksten har også en del å si. Mange bedrifter selger sine varer eller tjenester til det lokale markedet. Hvis befolkningsveksten er høyere enn gjennomsnittet, blir det høyere lokal etterspørsel og mer vekst. Til slutt er det ulike nasjonale konjunkturer som påvirker veksten i næringslivet. I tider med oppgang i landet, vil de fleste få vekst, mens i nedgangstidene vil flertallet få fallende arbeidsplasser i næringslivet.

Vi kan analysere de ulike drivkreftene for vekst i næringslivet i Rakkestad i figuren under:

Figur 12: Drivkrefter for arbeidsplassvekst i næringslivet og næringsattraktiviteten til Rakkestad. Tre års glidende gjennomsnitt.

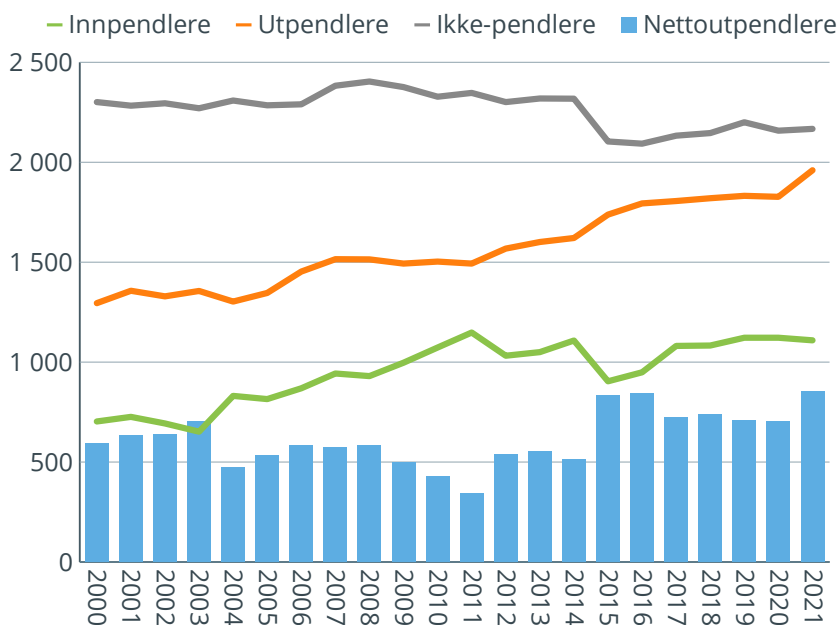
De grå søylene viser de nasjonale konjunktorene. I noen perioder, spesielt rundt 2007, var det sterk vekst i landet, mens det var nedgang i andre perioder. Det påvirket veksten i næringslivet i alle kommunene. De blå søylene viser bransjeeffekten til næringslivet i Rakkestad. Denne bransjeeffekten har vært negativ. Det betyr at næringslivet i Rakkestad i stor grad har vært konsentrert i bransjer med svak arbeidsplassutvikling. Rakkestad har en relativt stor andel av arbeidsplassene i industri og landbruk, som har hatt lav arbeidsplassvekst. Samtidig er det få arbeidsplasser i de bransjene som har hatt sterkest vekst, som tele og IKT, servering og vitenskapelig/teknisk tjenesteyting. Næringsstrukturen i Rakkestad tilsier derfor at veksten i antall arbeidsplasser skal være lavere enn landsgjennomsnittet. Befolkningseffekten har vært liten, fordi befolkningsveksten i Rakkestad har vært nært landsgjennomsnittet.

Næringsattraktiviteten måler om arbeidsplassveksten i næringslivet har vært høyere eller lavere enn forventet ut fra de nasjonale konjunktorene, bransjeeffekten og befolkningseffekten. Næringsattraktiviteten i Rakkestad har vært svært varierende. Fram til 2011 hadde Rakkestad en svært positiv næringsattraktivitet, med en vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet som var langt over forventet. Fra 2012 til og med 2017 kom en periode der det ble en mye dårligere utvikling i næringslivet enn forventet. I perioden fra 2018 til 2020 var det igjen positiv næringsattraktivitet med bedre vekst enn forventet i næringslivet.

Kommunen kan påvirke næringsattraktiviteten på flere måter. Et viktig forhold er å sørge for at det er god tilgjengelighet på næringsarealer og næringslokaler i kommunen. Dernest kan kommunen bidra og stimulere til møteplasser og et positivt miljø for bedriftene. En god og aktiv næringsforening gjør dette arbeidet mye lettere. Likevel vil det være en del mer og mindre tilfeldige hendelser som gjør at næringslivet vokser mer eller mindre enn forventet. Bedrifter kan

flytte ut eller inn av kommunen. Rakkestad har hatt noen større bedrifter som har flyttet fra kommunen, som Metacon AS og Faktor Industrier AS. Noen større avdelinger har blitt lagt ned, som Norturas og Postnords avdelinger. Dette har vært uheldig for veksten i næringslivet i Rakkestad.

Det kan også være interessant å se på utviklingen av pendling inn til og ut fra Rakkestad:

Figur 13: Antall utpendlere, innpendlere og nettoppendling i Rakkestad.

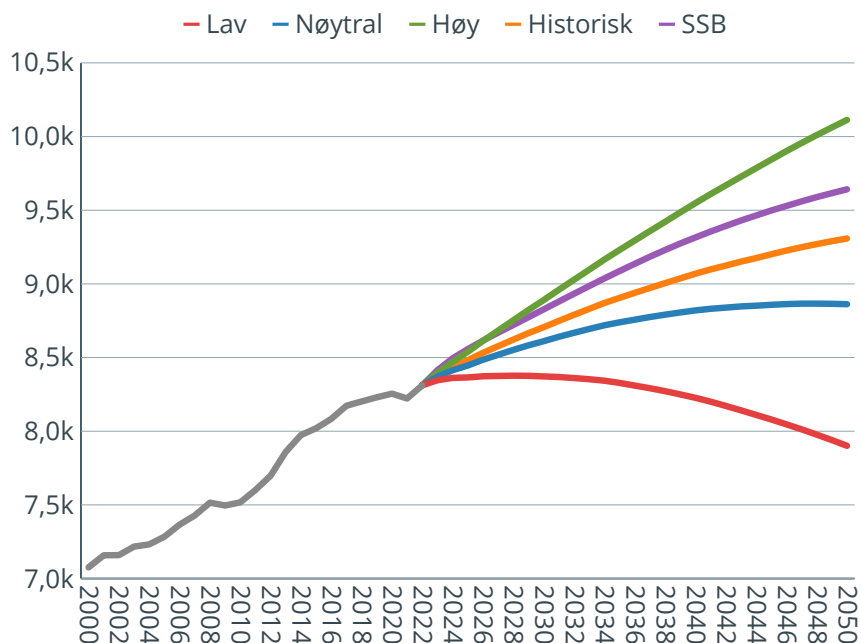
Antall personer som både bor og arbeider i kommunen har blitt lavere, men det blir flere som pendler inn og langt flere som pendler ut av kommunen. Det er en generell trend at det blir mer og mer pendling mellom kommunene i landet. I Rakkestad øker utpendlingen mer enn innpendlingen. Det er fordi det har vært god innflytting og befolkningsvekst, mens arbeidsplassveksten har vært forholdsvis svak. Dermed har kommunen fått et stadig større underskudd på arbeidsplasser. I 2021 var det 1 960 personer som pendlet ut fra Rakkestad, mens det var 1 109 personer som pendlet inn. Da var det et underskudd på 851 arbeidsplasser i kommunen. Det er nødvendigvis ikke noe problem å ha et underskudd på arbeidsplasser. Vi kan likegodt si at det er et overskudd på folk. Det vil likevel være positivt å ha en viss egendeckning av arbeidsplasser, slik at ikke flertallet av innbyggerne må pendle til andre områder.

3.5 Scenarier for befolkningsutvikling

Vi har så langt beskrevet og analysert utviklingen i Rakkestad med hensyn til befolkningsvekst, utdanningsnivå og arbeidsplasser. Det som har vært mest positivt, er at Rakkestad har hatt en god befolkningsvekst og bostedsattraktivitet. Arbeidsplassutviklingen har imidlertid vært forholdsvis svak med perioder med lav næringsattraktivitet.

Telemarksforskning har brukt modellen for bosteds- og næringsattraktivitet til å lage scenarier for framtidig befolkningsutvikling. Resultatet er vist i figuren under.

Figur 14: Antall innbyggere i Rakkestad i ulike scenarier samt SSBs framskriving.

I figuren har vi vist fem ulike alternativer for framtidig utvikling i folketallet i Rakkestad. Et av alternativene er SSBs siste framskriving av folketallet i Rakkestad. De andre fire alternativene er Telemarksforskings scenarier som er basert på de samme forutsetningene til SSBs alternativ, men med vår egen modell for flytting. Telemarksforskings fire scenarier skiller seg fra hverandre ved at de har ulike verdier for framtidig attraktivitet i Rakkestad.

Scenariet med nøytral attraktivitet (blå linje) er basert på at Rakkestad vil ha en helt gjennomsnittlig attraktivitet både for bosetting og næringsliv. Da vil det bli en vekst i folketallet fra 8 312 innbyggere i 2022 til 8 862 innbyggere i 2050. Befolkningsveksten blir lavere og lavere og står omtrent stille når vi nærmer oss 2050.

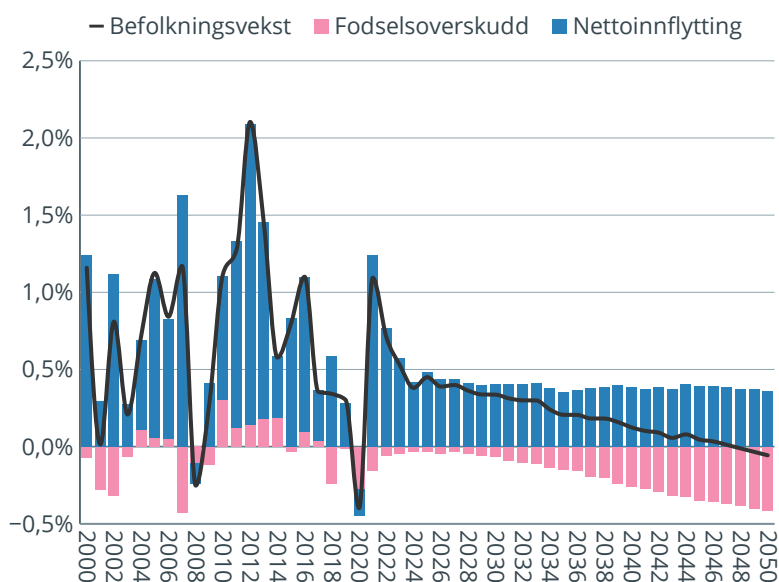
Rakkestad har som nevnt hatt en høy og positiv bostedsattraktivitet i den siste tiårsperioden. Hvis vi antar at denne attraktiviteten holder seg uendret, er det scenariet med historisk attraktivitet som gjelder. Da blir folketallet 9 308 i 2050.

Vi har lagt inn et alternativ der Rakkestad har høy attraktivitet både for bosetting og næringsliv fram til 2050. Rakkestad har hatt høy bostedsattraktivitet tidligere, men hvis en også lykkes med å skape høy og positiv næringsattraktivitet, vil befolkningen øke til 10 113 innbyggere i 2050.

Vi har også lagt inn et alternativ der Rakkestad har lav attraktivitet for bosetting og næringsliv. Da blir det nedgang i folketallet, som til slutt havner på 7 901 innbyggere i 2050. Det er altså ikke helt sikkert at Rakkestad får befolkningsvekst. Det er en viss risiko for at det kan bli nedgang dersom attraktiviteten til kommunen blir lav.

SSBs framskrivning for Rakkestad har 9 642 innbyggere i 2050. Altså er SSBs framskrivning litt optimistisk i forhold til Telemarksforskning, men fullt mulig å oppnå dersom en lykkes med å skape god attraktivitet for bosetting og næringsliv i kommunen.

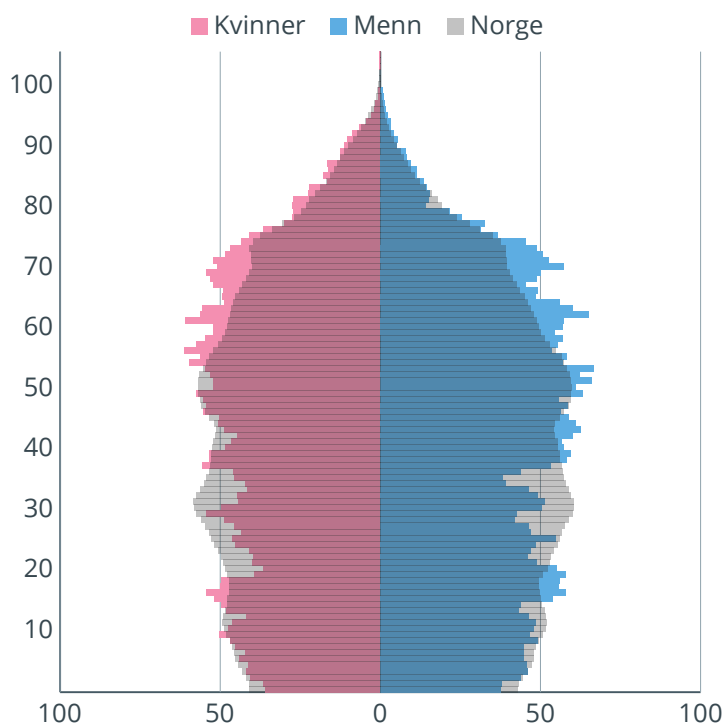
I scenariet med nøytral attraktivitet så vi at befolkningsveksten avtok og ble helt borte når vi nærmet oss 2050. For å forklare dette, må vi splitte opp framtidig befolkningsvekst i nettoutflytting (inkludert innvandring) og fødselsbalansen.

Figur 15: Årlige befolkningsendringer i Rakkestad fordelt på fødselsoverskudd og nettoutflytting. Faktiske tall fram til 2021 og tall for scenariet med nøytral attraktivitet fra 2022 til 2050.

I dette scenariet vil Rakkestad ha en positiv innflytting helt til 2050. Denne innflyttingen vil da være omtrent konstant. Vi kan se at Rakkestad har hatt høyere nettoinnflytting i mange tidligere år enn hva som er i dette scenariet i framtiden. Det er fordi Rakkestad har hatt perioder med høy bostedsattraktivitet tidligere mens det er forventet en nøytral attraktivitet i framtiden. Men samtidig blir fødselsbalansen mer og mer negativ. Til slutt vil fødselsunderskuddet bli høyere enn nettoinnflyttingen. Hvis vi skal forklare hvorfor fødselsbalansen blir dårligere, må vi se på hvordan aldersfordelingen til Rakkestad er i dag.

Rakkestad har en høy andel av befolkningen som er 50 år og eldre. Det gjør at antallet døde vil øke. Samtidig har Rakkestad en lav andel av innbyggerne som er kvinner i fødedyktig alder, det vil si mellom 20 og 40 år. Det gir et lavt antall fødte. Rakkestad har en normal andel unge mellom 15 og 20 år, men mange har flyttet ut fra kommunen i 20-årene. Det vil vi anta vil fortsette.

Figur 16: Antall innbyggere etter kjønn og alder i Rakkestad. Skyggen viser hvordan fordelingen på kjønn og alder er i Norge.

På grunn av denne alderspyramiden, vil fødselsbalansen gradvis bli lavere fram til 2050.

I scenariene og i SSBs framskriving er det lagt til grunn at fruktbarheten til norske kvinner skal bli høyere fram til 2050. I 2022 ser det ut til at den i stedet blir mye lavere. Det vil gi lavere befolkningsvekst for alle kommunene. På den annen side har de fleste kommunene i Norge fått mye høyere innvandring fra utlandet enn forventet i 2022. Det er på grunn av at det har kommet mange flere flyktninger fra Ukraina enn tidligere antatt. Det er altså mange forhold som kan gjøre at befolkningsutviklingen kan bli både høyere og lavere enn prognosene viser, som det er vanskelig å forutse eller gjøre noe med. Det Rakkestad kan gjøre selv, er å skape attraktivitet i egen kommune både for næringsliv og bosetting.

4. Tillitsundersøkelse

I dette kapitlet skal vi oppsummere resultatene fra en tillitsmåling som ble gjort i Rakkestad. Denne tillitsmålingen er gjort etter samme metode som vi har brukt for en rekke andre kommuner, slik at vi kan sammenlikne tillitsnivået i Rakkestad med andre kommuner.

4.1 Om tillitsundersøkelser

Tillit kan bety mye for den økonomiske utviklingen og velferden. Internasjonale undersøkelser viser at det er en sterk sammenheng mellom tillit og økonomi når en sammenlikner ulike land. Norge og de andre nordiske landene er kjennetegnet av en høy grad av tillit sammen med høy produktivitet og velferd. I land med en høy grad av tillit, synker transaksjonskostnadene. Det er lett å gjøre avtaler og samarbeide med andre, og økonomien flyter raskere og bedre. Hvis det er en sammenheng mellom økonomisk utvikling og tillit landene imellom, kan kanskje tillit også være et forhold som kan forklare forskjeller i utvikling og vekst mellom regioner og kommuner i Norge?

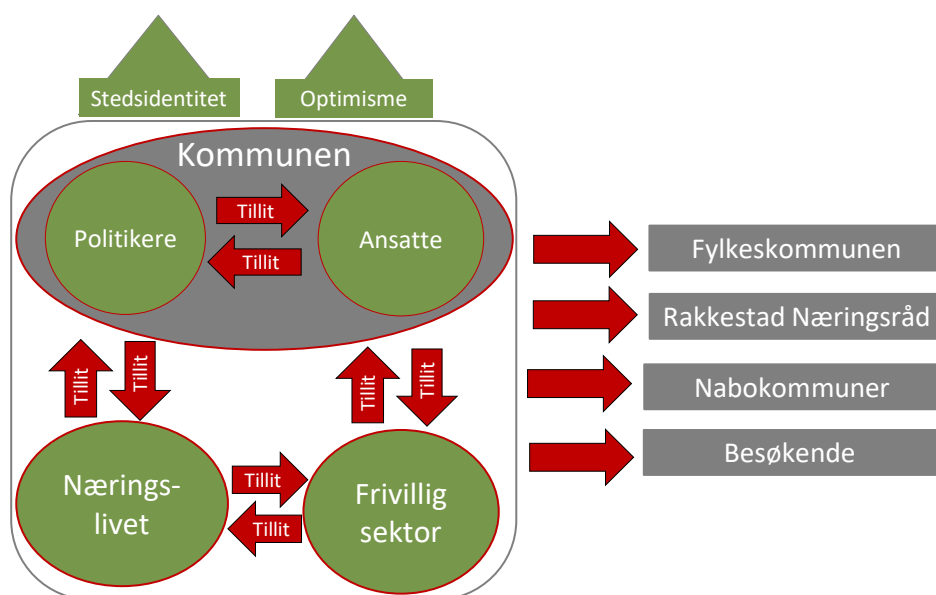
I Telemarksforskning har vi forsket på stedlig attraktivitet i mange år. Vår definisjon på et attraktivt sted er at veksten er sterkere enn forventet ut fra stedets forutsetninger for vekst. Steder, som kan være kommuner, regioner eller fylker, har ulike strukturelle forutsetninger for vekst. Det kan skyldes at de er lokalisert sentralt eller usentralt, at bransjestrukturen er gunstig eller ugunstig, at de tilhører store arbeidsmarkeder eller danner sine egne, små arbeidsmarkeder. De nasjonale og internasjonale konjunktorene svinger fra år til år og påvirker også veksten. Disse strukturelle betingelsene kan det enkelte sted gjøre lite med. Stedene kan imidlertid stimulere egen vekst gjennom å bli mer attraktive for næringsliv, slik at det blir flere arbeidsplasser eller bli mer attraktive som bosteder, slik at flere flytter til stedet. Vi skiller mellom næringsattraktivitet og bostedsattraktivitet. Næringsattraktivitet betyr at arbeidsplassveksten i næringslivet er bedre enn forventet, mens bostedsattraktivitet betyr at stedet har høyere nettoflytting enn forventet. Det er summen av nærings- og bostedsattraktivitet som vil avgjøre om et sted får sterkere eller svakere vekst enn de strukturelle forutsetningene tilsier.

Vi har utviklet en attraktivitetsmodell som kan beregne hva som er forventet vekst i antall arbeidsplasser og befolkning i alle kommuner, regioner og fylker i Norge. Da kan vi sammenlikne den faktiske veksten på alle steder med den forventede veksten. Vi får da fram hvilke steder som er attraktive for næringsliv og bosetting og hvilke steder som ikke er attraktive. Det nærliggende spørsmålet er da: Hva er det som gjør at noen steder er attraktive? Det er overraskende vanskelig å gi et enkelt svar på dette spørsmålet. Alle steder er forskjellige og må skape attraktivitet ut fra sine egne forutsetninger. Det finnes tilsynelatende ingen generell oppskrift på å skape attraktivitet. Men steder som skal forbedre sin attraktivitet, må gjøre noe nytt. Det skal kraftfulle tiltak til for å øke attraktiviteten på et sted, særlig hvis vi snakker om et større sted. Og det må skapes noe nytt kontinuerlig over mange år. For å få nok kraft til å bli attraktiv, må stedet mobilisere flest mulig i dette arbeidet. For å bli et attraktivt sted for næringsliv, er det åpenbart at næringslivet også må være med i dette arbeidet. Vi mener derfor at en av forutsetningene for at et sted kan utvikle sin egen attraktivitet er at kommunens politikere, ansatte, næringslivet

og andre viktige parter og institusjoner samarbeider og koordinerer innsatsen for å forbedre kvaliteter i samfunnet. For å få til dette, kommer tillit inn som en viktig faktor. Det er åpenbart at det er vanskelig eller umulig å få til et effektivt samarbeid dersom det ikke er tillit mellom de som skal samarbeide. Dette er bakgrunnen for at vi har blitt interessert i tillitsbegrepet i vår forskning på hva som skaper attraktivitet.

For å finne ut hva tillit betyr for stedlig attraktivitet, må vi ha en stringent definisjon på hva vi forstår med tillit. Ikke bare hva tillit betyr generelt, men hvordan vi kan forstå og beskrive *tillit på et sted*. Sammenhengen mellom tillit og økonomisk utvikling i ulike land er basert på enkle generelle spørsmål av typen: Er folk flest til å stole på? Dette er antakelig ikke fruktbart for å finne ut av hvorfor noen steder i Norge er attraktive. I Norge har folk generelt høy tillit til folk flest, og det gjelder antakelig i omtrent samme grad i Skien, Gjøvik, Tønsberg eller Stavanger. Forskjellene fra sted til sted i Norge er svært små i forhold til forskjeller mellom land som Norge, Russland, India og Burundi.

Vi har derfor endt opp i en definisjon og dekomponering av stedlig tillit som vist i figuren under:

Figur 17: Tillitskart for en kommune

Det er fire grupper av respondenter som tillitsmålingen er rettet mot: politikere, ansatte i kommunen, bedriftsledere og frivillig sektor. Disse fire gruppene anses som de mest sentrale aktørene for å påvirke samfunnsutviklingen og skape en attraktiv kommune.

Pilene i figuren skal illustrere at det er et gjensidig tillitsforhold mellom de ulike gruppene. Samtidig er det også snakk om tillit innenfor hver enkelt gruppe.

En av de viktigste tillitsdimensjonene er mellom næringsliv og kommune. Næringslivets tillit til kommunen er en tillitsdimensjon som ofte er svak i de målingene som vi har gjennomført. De aller fleste kommuner er avhengige av et framgangsrikt næringsliv med voksende antall arbeidsplasser, og mange kommuner har mål og strategier i sine kommuneplaner for å stimulere til vekst i næringslivet. Det er nærliggende å anta at slike vekststrategier blir lite effektive dersom næringslivet ikke har tillit til kommunen. De fleste av kommunene har derfor en utfordring i å oppnå tillit fra næringslivet. Her er det et forbedringspotensial i alle kommunene vi har gjort tillitsmålinger i.

Det er bare kommunens politikere som har legitimitet til å definere de overordnede mål og strategier for kommunens utvikling. De ansatte i kommunen skal gjennomføre strategiene. Det er opplagt at dersom næringslivet ikke har tillit til kommunens politikere og ansatte, vil næringslivet i liten grad respondere positivt på kommunens strategier.

Tillitsforholdet mellom politikere og administrasjon er også en viktig tillitsdimensjon. I kommuner der det er svak tillit mellom politikere og administrasjon vil det være vanskelig å både definere og gjennomføre en kraftfull utviklingsstrategi.

De fire gruppene kan også ha varierende tillit til seg selv. Her er det interne politiske klimaet viktig. I hvilken grad har kommunen en langsiktig utviklingsstrategi som har bred tverrpolitisk oppslutning? Og er kommunens politikere samlet om mål om å skape en positiv utvikling i hele kommunen, eller er det mange politikere som har sin lojalitet i deler av kommunen? Også næringslivets interne tillit er en viktig faktor. Det kan påvirke samarbeidsklimaet bedriftene imellom. For å få til samskaping med innbyggere og frivillig sektor er også tillitsforholdet til denne gruppen svært viktig.

Når vi måler tillitsnivået i spørreundersøkelsen, har vi forsøkt å stille spørsmål som avdekker tre forhold som til sammen avgjør graden av tillit: tillit til kompetanse, tillit til velvilje og tillit til integritet. Dette er forhold som er viktig for tillit mellom personer og institusjoner.

Stedlig identitet og optimisme

Vi ønsker også å måle styrken til faktorer som ikke er knyttet til personer eller institusjoner. Det er styrken til den stedlige identiteten og graden av optimisme knyttet til stedet generelt. Den stedlige identiteten omhandler forhold som at innbyggerne er stolte av kommunen, at de framsnakker kommunen til andre og at stedet har en enhetlig identitet og ikke består av ulike deler som bruker energien til interne konkurranser i stedet for å skape felles vekst. Optimisme handler om at innbyggerne tror fremtiden ser lys ut og at det nytter å påvirke utviklingen.

4.2 Spørsmålene i undersøkelsen

Tillitsmålingen er en spørreundersøkelse der respondentene blir bedt om å ta stilling til en rekke påstander og angi i hvilken grad de er enige på en skala fra 1 til 6.

Påstandene som de ble forelagt var:

Målgruppe	Kategori	Spørsmål
Politikere	Integritet	Det er godt samsvar mellom hva som sies og hva som gjøres i det politiske miljø i kommunen
		Politikerne i kommunen hever seg over snever partipolitikk når det er snakk om viktige samfunns mål
		Sentrale politikere i kommunen lar ikke egen prestisje gå foran fellesskapets interesser
	Kompetanse	Politikerne har god kompetanse på næringsutvikling
		Politikerne i kommunen er generelt dyktige
		Politikerne i kommunen har god kompetanse på samfunnsutvikling
		Jeg har høy tillit til kommunepolitikere
	Velvilje	Politikerne har klare mål om vekst i næringslivet
Politikerne har stor interesse for næringsutvikling		
Næringsliv	Integritet	Bedriftene i kommunen er generelt ærlige og redelige
	Kompetanse	Mange bedriftsledere har god forståelse for samfunnsutvikling
		Vi har generelt mange dyktige bedrifter i kommunen
		Jeg har høy tillit til bedriftslederne i kommunen
	Velvilje	Bedriftene i kommunen er stort sett bare opptatt av egen profitt
		Bedriftene i kommunen samarbeider godt med hverandre
		Mange bedriftsledere er opptatt av at bedriften skal bidra positivt i lokalsamfunnet
Nabokommuner	Velvilje	Vi burde samarbeide mer med nabokommunene
		Vi gleder oss når det går bra i nabokommunene
Kommunens ansatte	Integritet	Kommunens ansatte er stort sett ryddige og ærlige
	Kompetanse	Kommunens ansatte er generelt dyktige
		Kommunens ansatte har god forståelse for næringsutvikling
		Kommunens ansatte har god kompetanse på samfunnsutvikling
		Jeg har høy tillit til kommunens ansatte
	Velvilje	Kommunens ansatte er generelt positivt innstilt til næringslivet
Kommunens ansatte ønsker å gjøre en god jobb		
Frivillige	Kompetanse	Kompetansen av frivillige aktører i kommunen blir verdsatt og utnyttet
		Mange frivillige aktører har god forståelse for samfunnsutvikling
		Vi har generelt mange dyktige frivillige aktører i kommunen
	Velvilje	Frivillige aktører i kommunen samarbeider godt med hverandre
Mange frivillige er opptatt av at deres innsats skal bidra positivt i lokalsamfunnet		
Stedet	Identitet	Jeg er stolt av kommunen jeg representerer
		Jeg opplever at det kan være en del usunn patriotisme og drakamp mellom ulike bygdesentra/deler av kommunen
		Jeg snakker positivt om kommunen når jeg er utenfor kommunen
	Optimisme	Jeg tror det nytter å påvirke utviklingen i kommunen
		Jeg tror framtiden ser positiv ut for kommunen
		Kommunen min er preget av høy grad av tillit
Besøkende		Flere turister og besøkende ville vært positivt for kommunen
		Vi burde satse mer på å tiltrekke oss flere turister og besøkende til kommunen

En rekke av påstandene omhandler respondentenes holdning til politikere, kommunens ansatte, næringslivet og frivillig sektor. Når vi analyserer svarene, har vi opplysninger om hvorvidt respondenten representerer politikere, ansatte, næringslivet og frivillig sektor. Vi kan da lage tillitskart der vi måler graden av tillit mellom de ulike gruppene.

4.3 Utvalg og svarprosent

Denne tillitsundersøkelsen baserer seg på en spørreundersøkelse som ble sendt ut til 212 mottakere i Rakkestad høsten 2022. Det kom inn 78 svar. Svarprosenten ble 36,8 prosent, noe som er ganske høyt for denne typen spørreundersøkelser.

De 78 svarene som denne rapporten bygger på, fordeler seg slik for de enkelte gruppene som er spurt:

Tabell 1: Antall svar fordelt på respondentgrupper.

	Antall svar	Antall spurt	Svarprosent
Kommunale ledere	11	23	47,8 %
Lag og foreninger	12	39	30,8 %
Næringslivsledere	42	125	33,6 %
Politikere	13	25	52,0 %
Totalsum	78	212	36,8 %

Svarprosenten varierer mellom 52,0 prosent for politikere i kommunen, 47,8 prosent for ansatte, 30,8 prosent for frivillig sektor og 33,6 prosent for bedriftsledere. En samlet svarprosent på 36,8 er forholdsvis høyt sammenliknet med erfaringer fra andre kommuner.

Det er usikkert hvordan frafallet påvirker svarene. Undersøkelsen måler personers holdninger til begreper knyttet til tillit, som i sin natur er flytende og følelsesbasert. Tolkningen av svarene gjøres i stor grad ved å se om svarene fra respondentene i Rakkestad avviker fra svar på tilsvarende spørsmål i andre kommuner. Det er gjennomført tilsvarende undersøkelser i 32 andre kommuner tidligere, slik at vi har et godt utgangspunkt for å måle hvordan respondentene i Rakkestad har svart i forhold til andre kommuner.

Resultatene må derfor ikke tolkes for bombastisk, men heller brukes som indikasjoner for tillitsnivået i kommunen. Hvis kommunen ikke kjenner seg igjen i målingene, kan det bety at svarene ikke var representative. En må se på helhetsbildet som målingene gir og bruke resultatene for å forbedre tillitsnivået der det synes å være svake tillitsforhold.

4.4 Tillit generelt

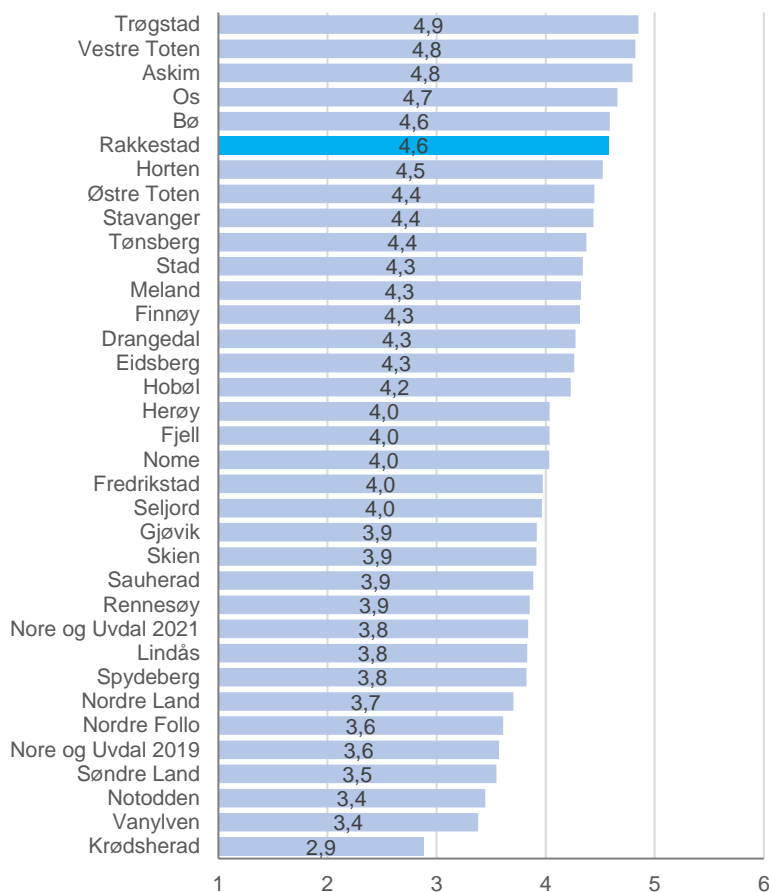

Spørreundersøkelsen inneholdt et generelt spørsmål som lød: *Kommunen min er preget av en høy grad av tillit.* Dette spørsmålet kan vi bruke for å få et generelt bilde på tillitsklimaet i kommunen. Respondentene ble bedt om å angi om de var enige i dette på en skala fra 1: helt uenig

til 6: helt enig. Denne skalaen brukes i hele undersøkelsen. For negativt ladede påstander er skalaen invertert.

Resultatene er vist i figuren under. Vi har tatt med resultater fra andre kommuner som har fått gjennomført den samme undersøkelsen, slik at vi har flere å sammenlikne med.

Figur 18: Gjennomsnittsscore: Kommunen min er preget av en høy grad av tillit

En score på 3,5 er det samme som at svarene ble jevnt fordelt mellom alle alternativene og kan tolkes som at respondentene i sum verken var enige eller uenige i påstanden. En score over 3,5 viser at et flertall er enige.

Verdien på 4,6 viser at et stort flertall mener at Rakkestad er preget av en høy grad av tillit. Vi kan se at Rakkestad skårer høyt i forhold til andre kommuner hvor vi har gjennomført den samme undersøkelsen.

Vi kan se hvordan dette spørsmålet ble besvart av fire ulike grupper: kommunalt ansatte, frivillig sektor, bedriftsledere og politikere i tabellen under.

Tabell 2: Gjennomsnittsscore: Kommunen min er preget av en høy grad av tillit.

Kommune	Kommunale ledere	Lag og foreninger	Næringsliv	Politikere	Total
Vestre Toten	5,3		3,8	4,8	4,8
Askim	5,0	4,4	4,7	4,6	4,7
Trøgstad	5,2	4,2	4,5	4,9	4,7
Os	4,8		4,8	4,3	4,7
Bø	5,0		4,2	4,9	4,6
Rakkestad	4,2	4,5	4,7	4,6	4,6
Horten	4,8	4,3	4,3	4,8	4,5
Østre Toten	4,8		3,8	4,4	4,4
Stad	4,6	4,5	4,1	4,7	4,4
Tønsberg	4,4		4,3	4,5	4,4
Meland	4,3		4,6	4,0	4,3
Finnøy	4,6	4,3	4,0	4,2	4,3
Drangedal	4,5		4,0	4,8	4,3
Stavanger	4,9	4,0	4,0	4,7	4,2
Eidsberg	4,1	4,1	4,6	4,3	4,2
Hobøl	4,1	4,0	4,3	4,4	4,2
Herøy	4,1		3,9	4,2	4,0
Fjell	3,9		4,0	4,3	4,0
Nome	4,4		3,6	4,5	4,0
Fredikstad	4,2		3,8	4,0	4,0
Seljord	3,7	4,0	4,2	4,0	4,0
Gjøvik	4,0		3,6	4,1	3,9
Sauherad	3,6		3,9	4,5	3,9
Skien	4,0	3,7	3,9	3,8	3,9
Nore og Uvdal 2021	3,6	3,8	3,6	4,2	3,8
Lindås	4,3		3,5	4,1	3,8
Rennesøy	4,4	3,5	3,0	4,1	3,8
Spydeberg	4,1	3,0	3,5	3,9	3,7
Nordre Land	3,8		3,5	3,7	3,7
Vanylven	3,7	4,0	3,1	3,5	3,6
Nordre Follo	3,9	3,5	3,1	3,4	3,6
Nore og Uvdal 2019			3,6	3,7	3,6
Søndre Land	3,9		2,9	3,7	3,5
Notodden	3,6		3,1	3,6	3,4
Krødsherad	2,9	3,6	2,9	2,8	3,0
Gjennomsnitt	4,2	3,9	3,9	4,2	4,1

Kommunale ledere i Rakkestad har en skår på 4,2 på dette spørsmålet. Det er det samme nivået som gjennomsnittet av alle andre kommuner vi har målt. Lag og foreninger har en skår på 4,5. Det er faktisk det høyeste nivået vi har målt, men ikke alle undersøkelser som vi har gjort, har med denne gruppen. Næringslivsledere gir en skår på 4,7 på dette spørsmålet, noe som er nest høyest av alle kommunene som er målt. Politikerne i Rakkestad gir en skår på 4,6. Det er også høyt, men ikke helt i toppen.

4.5 Tillit til hvem?

Spørreundersøkelsen hadde også tre spørsmål som handlet om den generelle tilliten til de tre gruppene. Spørsmålene lød: Jeg har høy tillit til bedriftslederne/kommunens ansatte/kommunepolitikerne.

Tabell 3: Gjennomsnittsscore for «jeg har høy tillit til:».

Kommune	bedriftslederne	kommunens ansatte	kommunepolitikerne	Totalsum
Rakkestad	4,9	4,7	4,2	4,6
Vestre Toten	4,8	4,7	4,3	4,6
Trøgstad	4,8	4,8	4,1	4,6
Askim	4,6	4,9	4,1	4,5
Horten	4,9	4,5	4,2	4,5
Bø	4,8	4,4	4,1	4,4
Østre Toten	4,7	4,4	4,2	4,4
Eidsberg	4,8	4,6	3,8	4,4
Nore og Uvdal 2021	4,8	4,6	3,8	4,4
Finnøy	4,6	4,4	4,2	4,4
Hobøl	4,8	4,7	3,7	4,3
Tønsberg	4,6	4,4	4,1	4,3
Stavanger	4,5	4,5	3,9	4,3
Nordre Land	4,7	4,3	3,9	4,3
Herøy	4,7	4,4	3,8	4,3
Fredikstad	4,7	4,4	3,8	4,3
Stad	4,7	4,2	3,9	4,2
Sauherad	4,7	4,3	3,8	4,2
Drangedal	4,5	4,3	3,9	4,2
Seljord	4,5	4,5	3,6	4,2
Skien	4,6	4,4	3,5	4,2
Nome	4,7	4,3	3,5	4,2
Spydeberg	4,9	4,2	3,3	4,1
Nordre Follo	4,6	4,4	3,3	4,1
Søndre Land	4,5	4,0	3,6	4,0
Gjøvik	4,5	4,3	3,3	4,0
Krødsherad	4,6	4,3	3,1	3,9
Nore og Uvdal 2019	4,7	3,6	3,4	3,9
Notodden	4,5	4,2	3,1	3,9
Rennesøy	4,4	4,0	3,4	3,9
Vanylven	4,5	4,0	2,9	3,8
Totalsum	4,6	4,3	3,7	4,2

Når vi spør på denne måten, kommer det fram at respondentene i sum har høyest tillit til bedriftslederne og minst tillit til politikerne. Dette gjelder også hvis vi bare tar med svar hvor politikerne spørres. Denne rangeringen, høyest tillit til bedriftslederne og lavest tillit til politikerne, er ganske stabil. Den gjelder for de fleste kommunene hvor vi har gjennomført undersøkelsen med akkurat disse spørsmålene.

I Rakkestad er det en score på 4,9 når det gjelder tillit til bedriftsledere. Det er det høyeste nivået av alle kommunene vi har målt. De ansatte i Rakkestad kommune får en score på 4,7. Det er tredje høyest. Politikerne får lavest score av de tre gruppene: 4,2. Dette er likevel det høyeste nivået av alle kommunene. Alle de tre gruppene har altså svært høy tillit i Rakkestad, sammenliknet med andre kommuner vi har målt.

4.6 Identitet og optimisme

Hvordan er stedsidentiteten og optimismen i Rakkestad?

Det er tre spørsmål knyttet til stedlig identitet. Det er om respondentene er stolte av sin kommune, om de snakker positivt om kommunen til andre, og hvorvidt de opplever usunn patriotisme og dragkamp mellom ulike deler av kommunen. Dette siste spørsmålet er negativt ladet, og lav score betyr at mange er enige i påstanden.

Når det gjelder optimisme er det tre spørsmål vi har knyttet til dette. For det første at en tror at framtiden ser positiv ut for kommunen, dernest at en tror det nytter å påvirke utviklingen og til slutt at kommunen er preget av en høy grad av tillit.

Tabell 4: Skår og avvik fra gjennomsnittet av alle kommuner for spørsmål knyttet til identitet og optimisme.

	Skår	Avvik
Identitet		
Jeg er stolt av kommunen jeg representerer	5,1	0,27
Jeg opplever at det kan være en del usunn patriotisme og dragkamp mellom ulike bygdesentra/deler av kommunen (invertert skala)	3,4	0,40
Jeg snakker positivt om kommunen når jeg er utenfor kommunen	5,4	0,21
Identitet Totalt	4,6	0,29
Optimisme		
Jeg tror det nytter å påvirke utviklingen i kommunen	4,9	0,26
Jeg tror framtiden ser positiv ut for kommunen	4,4	-0,07
Kommunen min er preget av høy grad av tillit	4,6	0,52
Optimisme Totalt	4,6	0,23
Totalsum	4,6	0,26

I Rakkestad er det mange som er stolte av kommunen og som snakker positivt om kommunen sin. Her skårer Rakkestad klart over gjennomsnittet. Det er imidlertid et lite flertall som mener det kan være en del usunn patriotisme og dragkamper mellom ulike deler av kommunen. Dette flertallet er imidlertid mindre i Rakkestad enn de fleste andre kommuner vi har målt. Det er mange kommuner i Norge hvor de ulike bygdene står mot hverandre i en kamp om interne ressurser og lokaliseringer. Dette trekker mye energi som ellers kunne ha vært brukt til å skape en mer attraktiv kommune. Også Rakkestad har dette problemet, men i mindre grad enn gjennomsnittskommunen.

Rakkestad skårer høyt på spørsmålene om kommunen er preget av høy tillit og at det nytter å påvirke utviklingen i kommunen. Når det gjelder spørsmålet om framtiden ser positiv ut for kommunen, er optimismen litt under gjennomsnittet av kommunene.

Generelt har altså Rakkestad en sterk stedsidentitet og en forholdvis optimistisk befolkning.

De fire ulike respondentgruppene er ulike med hensyn til stedsidentitet og optimisme. I tabellen under har vi skilt mellom de fire gruppene når det gjelder spørsmål om identitet og optimisme.

Tabell 5: Avvik fra gjennomsnittet av alle kommuner for spørsmål knyttet til identitet og optimisme for de fire respondentgruppene.

	Kommunale ledere	Lag og foreninger	Næringslivsledere	Politikere	Totalsum
Identitet					
Jeg er stolt av kommunen jeg representerer	-0,25	0,66	0,35	0,35	0,27
Jeg opplever at det kan være en del usunn patriotisme og drakamp mellom ulike bygdesentra/deler av kommunen (invertert skala)	-0,34	0,09	0,67	0,65	0,40
Jeg snakker positivt om kommunen når jeg er utenfor kommunen	-0,34	0,89	0,28	0,14	0,21
Identitet Totalt	-0,29	0,53	0,44	0,36	0,29
Optimisme					
Jeg tror det nytter å påvirke utviklingen i kommunen	0,18	0,10	0,34	0,59	0,26
Jeg tror fremtiden ser positiv ut for kommunen	-0,42	0,05	0,01	0,03	-0,07
Kommunen min er preget av høy grad av tillit	-0,04	0,61	0,78	0,41	0,52
Optimisme Totalt	-0,10	0,25	0,37	0,34	0,23
Totalsum	-0,20	0,39	0,40	0,35	0,26

De kommunale lederne er vesentlig mindre optimistiske og har også klart lavere stedsidentitet enn de andre gruppene. Både politikere, næringslivsledere og representanter for lag og foreninger har høyere optimisme og sterkere stedsidentitet enn representanter for disse gruppene har i andre kommuner. De kommunalt ansatte lederne har lavere stedsidentitet og er mindre optimistiske enn gjennomsnittet. De kommunale lederne synes imidlertid i stor grad at det nytter å påvirke utviklingen i kommunen.

Forskjellen mellom de kommunalt ansatte og de øvrige respondentene i Rakkestad er påfallende. Spørreundersøkelsen gir imidlertid ikke svar på hvorfor det er så store forskjeller mellom de kommunalt ansatte og de andre respondentene.

4.7 Rakkestad næringsråd har høy tillit

I tillitsundersøkelsen spør vi også om respondentene har tillit til Rakkestad Næringsråd.

Tabell 6: Spørsmål om Rakkestad Næringsråd, gjennomsnittskår fra alle respondenter.

Spørsmål	
Jeg har høy tillit til Rakkestad Næringsråd	4,8
Rakkestad Næringsråd er opptatt av næringsutvikling i min kommune	5,2
Rakkestad Næringsråd har høy kompetanse	4,8
Rakkestad Næringsråd opptrer stort sett ryddig og ærlig	5,2
Totalsum	5,0

Et stort flertall oppgir å ha høy tillit til Rakkestad Næringsråd.

Vi har sammenliknet tilliten til Rakkestad Næringsråd med tilsvarende institusjoner i andre kommuner i tabellen under.

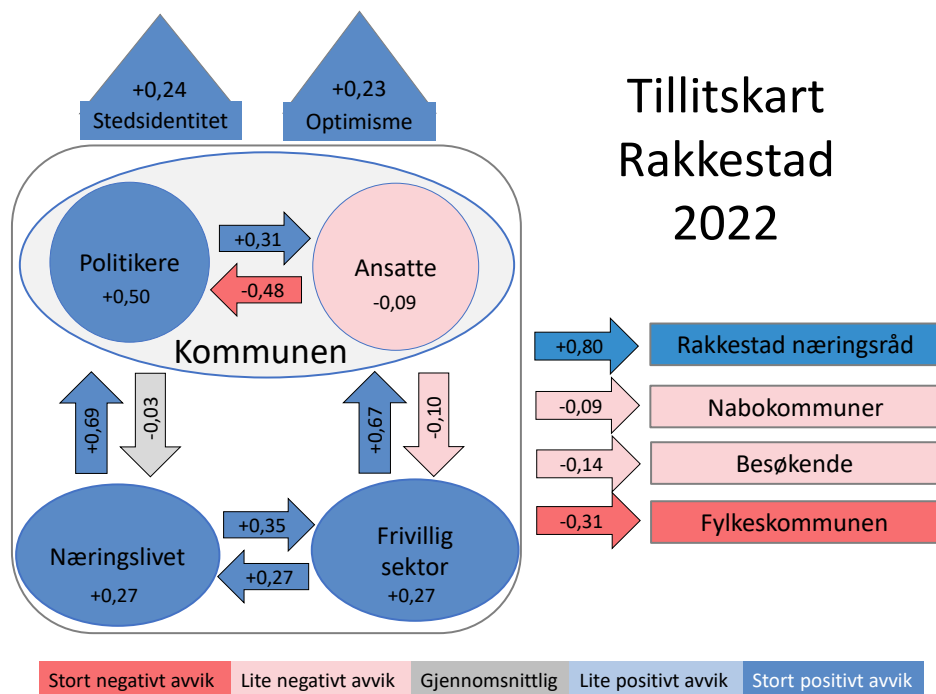
Tabell 7: Tillit, gjennomsnitt av alle spørsmål.

Næringssselskap	Gjennomsnitt
Rakkestad Næringsråd	5,1
Midt-Telemark Næringsutvikling	4,6
Buskerud Næringshage	4,6
Notodden Utvikling AS	4,6
Nore og Uvdal Næringssselskap	4,2
Gjøvikregionen Utvikling	4,2
Greater Stavanger	4,0
Vekst i Grenland	4,0
Vanylven Utvikling	3,9
Totalsum	4,3

Da kommer det fram at tilliten til Rakkestad Næringsråd er høyere enn tilliten til tilsvarende organisasjoner i andre kommuner.

4.8 Oppsummering av tillitsundersøkelsen

I figuren under har vi laget en grafisk presentasjon av tillitsforholdene i Rakkestad.

Figur 19: Tillitskart for Rakkestad, med avvik fra gjennomsnittet for alle kommunene som har hatt tilsvarende tillitsmåling

Fargene viser om tillitsforholdene er gode eller dårlige sammenliknet med målinger i andre kommuner. Som vi kan se, er det mange tillitsdimensjoner hvor Rakkestad har et svært positivt avvik i forhold til andre kommuner. Næringslivet og frivillig sektor har høy tillit til sin egen gruppe, til hverandre og til kommunen. Politikerne i kommunen har høy tillit seg imellom og til de ansatte. Kommunen har sterk stedsidentitet og stor optimisme. Rakkestad næringsråd har svært høy tillit.

De ansatte i kommunen er imidlertid ikke spesielt tillitsfulle. De har lav tillit til politikere, til seg selv og til næringslivet. Til tross for det, har både politikere, næringsliv og frivillig sektor høy tillit til de ansatte. I Rakkestad er respondentene ikke spesielt positive til nabokommuner og besøkende, da fremdeles sammenliknet med respondenter fra andre kommuner. Respondentene har generelt lav tillit til fylkeskommunen.

Det overordnede bildet er likevel at tillitsforholdene i Rakkestad er svært gode. Det er noen tillitsforhold som kan forbedres. De fleste er knyttet til kommunens ansatte. Det ville ha vært interessant å få rede på hvorfor de ansatte har mindre tillit, spesielt til sine politikere.

5. En møteplass for nye koblinger

I dette kapitlet skal vi se nærmere på mer «lokale» perspektiver. Gjennom intervjuer og workshop har problemstillinger knyttet til møteplassen blitt løftet fram og drøftet, og deltakernes synspunkter og innspill har bidratt til å stake ut noen holdepunkter for hva den skal være.

5.1 Perspektiver fra intervjuene

5.1.1 Det gode småbylivet basert på godt samarbeid

Når informantene blir spurt om hva de opplever som spesielt positivt og bra ved å bo i Rakkestad, beskriver de Rakkestad som et trygt og oversiktlig samfunn med høy dugnadsånd og mye praktisk kompetanse. Videre framhever de at det er et godt fritidstilbud for barn og unge, fine og store naturområder, et koselig sentrum, store boligtomter og velfungerende tjenester og tilbud. Informantene vurderer samarbeidet både innad i kommunen og mellom kommunen og næringslivet og innbyggerne som til dels svært velfungerende. Enkelte understreker at det er rom i lokalsamfunnet for å bli bedre til å se hverandre og unne hverandre suksess, men at det likevel er en kultur for å heie på hverandre. En informant trekker fram hvordan det har utviklet seg en sterk samarbeidskultur bl.a. innenfor landbruket:

«Før så var du en dårlig bonde hvis du ikke klarte alt selv. Og nå er du jo en god bonde hvis du kan samarbeide».

Samarbeidsånden tilskrives i stor grad etableringen av Rakkestad Næringsråd, som beskrives som å ha en samlende og drivende funksjon. Men selv om næringslivet har et viktig samlingspunkt i næringsrådet, gis det uttrykk for at det er behov for flere møtepunkter som legger til rette for økt samhandling med andre aktører.

I informantenes framstilling av Rakkestad opplever vi en sterk lojalitet til de verdier lokalsamfunnet representerer i dag. Intervjuene signaliserer tydelig at det er viktig å hegne om og ta vare på det man har i Rakkestad, snarere enn å forsøke å etterlikne andre steder. Enkelte nevner at Rakkestad ikke har unike fortrinn som skiller seg voldsomt fra andre tettsteder det er godt å bo i. Men det er likevel en gjennomgående oppfatning blant informantene at Rakkestad har noen særlige kvaliteter som bl.a. omhandler det som gir småbyen særpreg: Et lite og tett sentrum med små nisjebutikker og gamle bygg som er ivaretatt, i kombinasjon med at Rakkestad har et solid fotfeste innenfor både landbruk og industri. «*Landsbysjarne*», det «*grønne*» (landbruks-)Rakkestad og høy kompetanse innenfor næring og andre sektorer er betydelige fortrinn som må foredles og videreutvikles gjennom satsing på kvalitet, og disse kvalitetene må kommuniseres ut til omverden.

Næringslivet i Rakkestad er tett sammenvevd med lokalsamfunnet bl.a. gjennom høy grad av lokalt eierskap, som medfører en bevissthet i bedriftene rundt ansvaret de har for å bidra til lokal samfunnsutvikling. Denne holdningen kommer til syne bl.a. gjennom sponning av

arrangementer og bruk av lokale tjenester og aktivitetstilbud i bedriftssammenheng. Det råder en sterk tro på at Rakkestad vil klare å tiltrekke seg flere folk og utvikle flere arbeidsplasser, dersom man gjør gode utviklingsgrep bl.a. rundt infrastruktur.

5.1.2 Mulighetenes Rakkestad med forbedret infrastruktur

Manglende infrastruktur trekkes fram som et sentralt element som står i veien for utvikling i Rakkestad. Et begrenset tilbud innen offentlig kommunikasjon gir få pendlermuligheter til og fra kommunen og redusert mobilitet innad i kommunen, uten utstrakt bruk av bil. Flere togavganger er et lenge etterspurt tilbud som vil utvide mulighetsrommet i Rakkestad med hensyn til attraktivitet for bosted, næring og besøk. For flere av informantene oppleves det faktum at unge voksne flytter ut og ikke kommer tilbake, som en av de største utfordringene for Rakkestad. Informantene ser på økt antall togavganger og en nedkorting av reisetiden til omkringliggende byer som et positivt bidrag i retning av å gjøre Rakkestad til et mer aktuelt sted å bosette seg spesielt for denne gruppa. I tillegg til å gjøre arbeidshverdagen enklere for den enkelte ut- og innpendler og gi flere valgmuligheter når det gjelder bosted, vil et utbedret togtilbud kunne være avgjørende for å få god utnyttelse av tilgjengelige næringsarealer i Rakkestad. Planene om flere togavganger fra desember 2022 vil imidlertid kunne forsterke Rakkestad som bosted, når mulighetene for pendling til arbeid i en annen kommune vil økte betraktelig. Igangsettelsen av dette tilbudet er bl.a. omtalt på kommunens hjemmesider³.

For å kunne tiltrekke seg kompetent arbeidskraft til Rakkestad, er man avhengig av at det utvikler seg større fagmiljøer. Det kommer til uttrykk i intervjuene at fagmiljøene i de eksisterende industribedriftene kan oppleves som små og homogene, og det blir understreket at en større bredde i typer bedrifter i området, som dermed også vil utvide kompetansen, vil være attraktivt for nye arbeidstakere.

I tillegg til ønsket om å trekke flere innbyggere og bedrifter til Rakkestad, framhever flere av informantene potensialet som ligger i de mange besøkende som oppsøker de ulike arrangementene i og rundt Rakkestad. Lokalmatmarkedet Markens Grøde og bilsportarrangementer på Rudskogen Motorsenter er eksempler på arrangementer som trekker folk langveisfra. Men de besøkende oppsøker som oftest kun selve arrangementet, uten å benytte seg av andre tilbud i området. Her ligger det muligheter for bredere verdiskaping, som riktignok vil avhenge bl.a. av et økt tilbud innen overnatting og servering. Et samarbeid mellom ulike bedrifter om f.eks. pakkelsninger vil kunne legge til rette for å utnytte dette markedet i langt større grad. Utover de besøkende til arrangementer, blir det pekt på reiselivsmulighetene som ligger i den geografiske beliggenheten til Rakkestad, med kort vei til markeder i Europa.

---

³ Nyhetssak på Rakkestad kommunes hjemmesider 06.12.22: <https://www.rakkestad.kommune.no/flere-togavganger-mellom-rakkestad-mysen.6573130-173709.html>

5.1.3 Et åpnere Rakkestad med utveksling av informasjon og idéer

I tillegg til god infrastruktur, trekker informantene fram flerbrukslaben/møteplassen som en viktig attraktivitetsfaktor som bl.a. kan bygge opp under mulighetene for bedre dialog mellom næringslivet og kommunen. Informantene ble utfordret på hva de mener en slik møteplass skal inneholde og hva de tror den kan tilføre Rakkestad. *Informasjon* løftes umiddelbart fram som et nødvendig satsingsområde. Informantene legger vekt på forbedringspotensialet som ligger i formidling av informasjon og kommunikasjon rundt kommunale planer, prosjekter og tjenestetilbud, men også informasjon fra og mellom andre sektorer.

Flerbrukslaben vil kunne være en ny arena som gjennom å vektlegge informasjonsformidling, synlighet og tilgjengelighet, ved f.eks. å legge ordførers initiativ om «åpent kontor» til dette møtestedet og la næringslivet bruke det som et «show room» for sine bedrifter, i tillegg vil kunne generere aktivitet, nye idéer og koble ulike aktører sammen. Flere av informantene fra næringslivet etterlyser nettopp flere arenaer der man kan snakke bedriftsutvikling. For å kunne støtte opp om hverandres initiativ, må man kjenne hverandre. En informant uttrykker det slik:

«Jeg tror at hvis det hadde vært naturlige treffpunkter, så kunne mer business ha skjedd».

I tillegg til å være en møteplass for kommune og næringsliv, ser informantene for seg at den kan være et sted der de besøkende til Rakkestad får oversikt over reiselivstilbud i kommunen og der innflytterne kan bli kjent med lokalsamfunnet. En informant sier at «*Rakstingen er litt lukket*», siden mange i lokalsamfunnet kjenner hverandre fra langt tilbake, og det danner seg lett grupperinger som det er vanskelig for nye innbyggere å tre inn i. Flerbrukslaben kan fungere som et naturlig treffpunkt også for denne gruppen. Og ikke minst vil den kunne legge til rette for møter mellom barn/unge og den kompetansen som finnes i lokale bedrifter.

Den korte veien mellom spørsmål og svar og mellom innbyggere og politisk ledelse, er smådriftsfordeler som trekkes fram av informantene, og som en møteplass må ha som ambisjon å bygge videre på.

5.2 Perspektiver fra workshopen

5.2.1 Gjennomføring

Det ble avsatt rundt én time til arbeidet med hvert av spørsmålene, og i begge spørsmålsrundene ble det lagt opp til fire arbeidsfaser, basert på IGP-metoden⁴. Metoden bidrar til å skape gode rammer for diskusjonen og inviterer til aktiv deltakelse fra flest mulig i gruppearbeidet.

---

⁴ IGP står for Individ, Gruppe, Plenum. IGP-metoden legger til rette for balansert dialog der alle får delta aktivt. Kilde: <https://distriktssenteret.no/digitale-verktoy/igp-metoden/>

Nedenfor skal vi se nærmere på to temaområder som sprang ut av diskusjonene i workshopen, før vi i kap. 5.3 sammenfatter kjerneelementene både fra intervjuene, workshopen og møtene i styringsgruppa.

5.2.2 Behov for en involverende møteplass som synliggjør Rakkestad

Ønsker som løftes fram for møteplassen i workshopen, er bl.a. at den skal skape *usannsynlige koblinger* mellom miljøer som ikke naturlig møtes andre steder, og minske fordommer og avstander mellom folk. Den skal hindre utenforskap, være et samlingspunkt og tilføre sentrum en positiv arena.

Det ble påpekt i workshopen at det kan være en utfordring å orientere seg i de ulike tilbudene, tjenestene og aktivitetene som finnes i Rakkestad, og at terskelen derfor kan bli høy for at man tar tjenestene i bruk. En deltaker uttrykte følgende:

«Når man begynner å bla, så er det utrolig hvor mye fint vi har her i Rakkestad. Men det er litt gjemt».

Om møteplassen kan bidra til økt synlighet og tilgang på tjenester, og også senke terskelen for å benytte seg av tjenestene, vil den kunne være utløsende for ny aktivitet på flere plan. Den vil bl.a. legge til rette for nye bekjentskaper, nye former for samarbeid og samhandling og nye bedriftsetableringer. En effekt vil være at innbyggerne får mulighet til å ta sterkere eierskap til utviklingsprosessene i kommunen og sammen med andre aktører oppdage nye løsninger for tjenestetilbud eller andre utviklingsområder.

God kunnskap om egen kommune og en bevisstgjøring av bostedskvalitetene i lokalsamfunnet løftes fram i workshopen som forutsetninger for å bygge opp om stedsidentitet og skape stolthet til hjemstedet.

5.2.3 En møteplass for ulike aktører

Økt innbyggertall, flere folk i sentrum, synlighet og tilgjengelighet rundt tilbud og tjenester og høyere kompetanse er altså noen av de effektene man ønsker å se komme gjennom etableringen av en møteplass. Men hvem skal møteplassen være for, dersom man skal kunne oppnå slike effekter?

Det var en felles oppfatning om at møteplassen må være *for alle*, at den må være et *bindeledd* mellom generasjoner og kulturer og føre til *samarbeid på tvers* av sektorer og fagområder. Møteplassen skal være det motsatte av en ekskluderende arena for spesielt innvidde. Den skal appellere til, føles trygg for og være det naturlige møtepunktet som styrker fellesskapet i Rakkestad.

For å kunne legge konkret innhold i møteplassen, er det avgjørende å danne seg en idé om hvem som vil kunne ha nytte av den og hvem som vil kunne bidra inn. I workshopen ble barn, unge/ungdom, unge voksne, innvandrere og andre innflyttere spesielt trukket fram som grupper man ønsket å rette særlig oppmerksomhet mot:

Barn og unge/ungdom har behov for møteplasser som gir trygge rammer. Det vil være viktig å skape en møteplass som balanserer organisert og uorganisert aktivitet. Behovene kan variere fra å trenge et sted der man får hjelp til lekser, til å finne og søke på ledige stillinger, delta på kurs og i kreative og lærerike verksted og et sted å treffe andre, uten at det skal koste noe.

Unge voksne er en gruppe som i stor grad søker ut av lokalsamfunnet og inn mot større byer og byregioner. For å kunne bli mer attraktive for unge voksne, enten de er studenter eller i etableringsfase, blir det påpekt at Rakkestad må tilføres noen urbane kvaliteter. Prosjektdeltakerne trekker i denne sammenhengen fram et levende sentrum, studiemuligheter og gründermiljø som faktorer som vil kunne påvirke valg av bosted for denne gruppa.

Innvandrere og andre innflyttere vil kunne ha glede av et sted der nye og «gamle» innbyggere treffer hverandre og blir kjent med hverandres kulturer og språk, et sted der man som nyinnflyttet lett kan orientere seg i og engasjere seg i det som foregår i lokalsamfunnet, bygge nettverk og bli kjent med andre gjennom både organiserte og uorganiserte aktiviteter.

Figur 20: Plakater fra workshopen med illustrasjoner av møteplassen slik de fem gruppene så den for seg

5.3 En møteplass konsentrert rundt 5 hovedidéer til innhold

I de foregående kapitlene har vi løftet fram sentrale perspektiver som har kommet fram gjennom intervjuene og workshopen knyttet særskilt til behov som møteplassen skal dekke. Nedenfor vil vi se disse perspektivene i sammenheng med synspunkter som er blitt fremmet i styringsgruppemøtene. Gjennom prosjektaktivitetene har det blitt brukt begreper som f.eks. katalysator, drivhus, tun og kraftenhet for å beskrive hva man ser for seg skal være den eller de grunnleggende funksjonen(e) til møteplassen. Vi kan si at disse begrepene utgjør en slags visjon for møteplassen, der fellesnevnerne er fellesskap og samhandling. Med dette som utgangspunkt, har vi forsøkt å sammenfatte diskusjonene i 5 hovedidéer til hva flerbrukslaben kan inneholde for å imøtekomme de skisserte behovene, samt hvilke aktører som kan bidra til å forme dette innholdet. De fem hovedidéene inneholder alle ulik grad av mobilisering av innbyggerne og er illustrert i figuren nedenfor:

Figur 21: Hovedidéer til innhold i møteplassen.

5.3.1 Et sted for informasjon og medvirkning

Møteplassen skal være en samleportal for informasjon om hva som skjer i lokalsamfunnet. Den skal være et sted der innbyggere og besøkende får informasjon om og oversikt over det som foregår i Rakkestad når det gjelder planer og prosjekter, tilbud og tjenester, bedrifter, ledige stillinger, arrangementer og aktiviteter. Her skal man enkelt kunne orientere seg i ulike utviklingsprosesser, få veiledning og hjelp til søknader og kunne gi sine synspunkter i planprosesser. Dette vil styrke lokaldemokratiet ved at innbyggere enklere kan sette seg inn i og medvirke i prosesser som har med deres nærmiljø å gjøre.

Aktuelle aktører og avsendere av informasjon i et slikt «Rakkestadhjørne», som det ble kalt i workshopen, vil f.eks. være:

- Kommunen, ved at servicetorget legges til møteplassen
- Næringslivet, som bruker møteplassen til å presentere bedrifter, synliggjøre kompetansebehov og ulike typer arbeidsplasser som finnes i kommunen
- Frivillige lag og foreninger som får mulighet til å synliggjøre aktivitetstilbud og arrangementskalender

5.3.2 Et sted for å oppleve eller bare være

Møteplassen skal videre være en arena med lav terskel for deltakelse, der kulturer møtes og man blir kjent med og er en del av Rakkestad som lokalsamfunn. Den skal være et sted man kan oppholde seg «uten agenda», for å gjøre lekser, lese en bok, oppdatere seg på nyheter, drikke en kopp kaffe og snakke med venner og nye bekjente. Den skal gi rom for at man kan være en del av helheten uten aktivt å delta i organiserte aktiviteter. Samtidig skal møteplassen også være et sted for kulturopplevelser som konserter, forfattertreff ol.

Funksjonene som er skissert ovenfor, kan vi kjenne igjen fra det moderne biblioteket, som ofte innehar et mangfold av funksjoner i tillegg til utlånsvirksomhet. Biblioteket er derfor en aktør som naturlig peker seg ut i denne idéen.

5.3.3 Et sted for stedstilhørighet og kunnskap

Møteplassen skal være et sted der mennesker fra ulike kulturer, sektorer og fagmiljøer treffes og etablerer nye relasjoner.

Møteplassen skal være et sted for kunnskap og kompetanse og et sted der man kan dyrke nysgjerrighet, relasjoner og ferdigheter. Den skal føre til at flere velger å ta høyere utdanning ved å tilby studenter muligheten til å gjennomføre hele eller deler av studieløpet i Rakkestad gjennom et desentralisert studietilbud.

Barn og unge, både i og utenom skoletid, skal få utforske, utvikle seg og lære gjennom leksehjelp, kreative verksted og kursvirksomhet. Den skal være en læringsarena der barn og unge blir kjent med teknologi som anvendes og produkter som utvikles i lokale bedrifter. Videre skal den speile industri- og landsbruksbygda Rakkestad gjennom formidling av bl.a. lokal historie og landskaps- og naturverdier, og den skal se FN's bærekraftsmål i en lokal sammenheng.

5.3.4 Et sted for samlokalisering og nettverksbygging

Alle enhetene i kommuneorganisasjonen skal være representert med kontorplass(er) her, og den skal tilby kontorfasiliteter og møterom for gründere, etablerte bedrifter og frivillige lag og foreninger, som veksler på å ta i bruk disse fasilitetene. Videre skal den være en arena for næringsarrangementer, innflyttertreff og arrangementer som vektlegger brobyggende aktiviteter. Møteplassen skal være et attraktivt treffpunkt på tvers av tilhørighet innenfor offentlig administrasjon, næringsliv og frivillige organisasjoner. Den skal legge til rette for at næringslivet blir kjent med studenter, og støtte opp om nyetableringer ved bl.a. å huse etablerertjenesten og skape

nærhet til virkemiddelapparatet for den som ønsker å etablere bedrift eller utvikle bedriften gjennom FoU-arbeid, bedriftsnettverk el.

5.3.5 Et sted for samskaping og innovasjon

Møteplassen skal mobilisere flere i kommunens utviklingsprosesser. Den skal legge til rette for innbyggerinvolvering som går lengre og er annerledes enn medvirkning etter lovverket. Den skal være det fysiske stedet der gode samskappingsprosesser fasiliteres, der man kan møtes og der det finnes ressurser som kan koordinere og koble aktiviteter og ulike aktørtyper på tvers av sektorer. Samskapingen har til hensikt å bidra til innovasjon og utvikling hvor både kommune og andre offentlige virksomheter, næringsliv, inkludert gründermiljøer, engasjerte innbyggere, organisasjoner og lag, bidrar både til utvikling av idéer og gjennomføring.

5.3.6 Fellesnevner: Samhandling og fellesskap

De fem idéene dreier alle rundt en overordnet målsetting om å utvikle nye og bedre samarbeidsformer og et tettere fellesskap, enten det gjelder mellom nye og «gamle» innbyggere, yngre og eldre generasjoner, kultur og frivillighet eller unge gründere og bedrifter imellom. Dette peker seg ut som en nøkkel i arbeidet med å øke attraktiviteten i Rakkestad, og i dette ligger også kjer-
nen i sosial bærekraft, noe vi vil se nærmere på i det avsluttende diskusjonskapitlet.

6. Mot et mer sosialt bærekraftig Rakkestad

I denne rapporten har vi sett på hvordan etableringen av en ny møteplass, der kommunens tjenester kan komme nærmere innbyggerne og ulike aktører og sektorer får en arena som legger til rette for å utvikle nye former for samarbeid, kan føre til økt bostedsattraktivitet i Rakkestad og hvorvidt den kan være en del av løsningen på de skisserte utfordringene.

Gjennom de ulike prosjektaktivitetene har det utkrystallisert seg noen funksjoner som møteplassen bør inneholde. De 5 hovedidéene som skisseres i forrige kapittel, rammer inn de ulike funksjonene som er blitt løftet fram underveis i arbeidet. Idéene speiler både tun-, lab-, flerbruks- og glødepunktstenkningen, slik disse begrepene er blitt vurdert og diskutert i styringsgruppemøter, intervjuer og workshop. I dette avsluttende kapitlet vil vi løfte fram noen perspektiver fra hovedidéene som vi mener vil være bærende pilarer for det videre arbeidet med møteplassen.

6.1 Stedsidentitet og rolletenkning

Det er blitt tydelig kommunisert gjennom prosjektet at møteplassen skal speile hele Rakkestad-samfunnet. Den skal bidra til å bygge stolthet rundt eget lokalsamfunn, og man skal kunne kjenne seg igjen i den måten Rakkestad blir framstilt på. Samtidig har den som oppgave å utfordre tenkningen rundt hvem og hva rakstingen og Rakkestad er og skal være i framtiden. En informant beskrev det slik:

«For å lykkes med møteplassen, tror jeg alt må snus opp-ned».

Gjennom prosjektperioden har vi opplevd at det har vært en utfordring for enkelte av deltakerne å frigjøre seg fra den eller de «hatten(e)» de har i ulike sammenhenger i lokalsamfunnet. For å kunne lykkes med å etablere nye samarbeidsformer slik at nye relasjoner og idéer kan utvikle seg på tvers av fagmiljøer, kulturer og sektorer, tror vi nettopp det å snu opp-ned på denne rolletenkningen er et viktig grep.

Ett av formålene med samskaping er å mobilisere flere aktører til aktivt å delta i utviklings- og innovasjonsarbeid. Når en kommune inviterer inn andre aktører i utviklingsprosesser, vil det være en forutsetning at kommunen som organisasjon er villig til i en viss grad å gi slipp på den overordnede kontrollen og har tillit til at kompetansen og kunnskapen som andre aktører innehar, vil være ressurser som bidrar positivt til samfunnsutviklingen. Viktigere enn å vektlegge deltakernes representativitet gjennom bestemte roller eller yrkestitler, er det i samskapende prosesser et grunnleggende prinsipp å legge til rette for at de som ønsker det, og har noe å bidra med inn i samarbeidet, får mulighet til å delta.. Dette krever imidlertid en bevisstgjøring av hva som gjør at «medborgerskapstenkningen» skiller seg fra tradisjonell medvirkning og innbyggerinvolvement.

6.2 Kompetanse som attraktivitetsfaktor

Tidlig i prosjektet ble det slått fast at mangelen på arbeidskraft og kompetanse er to av de største utfordringene Rakkestad som lokalsamfunn står overfor. Mangel på kompetent arbeidskraft er en utfordring i de fleste kommuner i Norge, noe som nylig ble bekreftet i en rapport utgitt av Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (Anker-Nilssen m.fl. 2022). Som vi har sett av den regionale analysen i kap. 3, har Rakkestad et utdanningsnivå som ligger under nivået ellers i landet, og Rakkestad har også det laveste utdanningsnivået i de sammenliknbare kommunene i regionen. En ønsket effekt av møteplassen er at flere unge velger å ta høyere utdanning. Dette blir trukket fram som et viktig satsingsområde helt fra starten i prosjektet, illustrert ved følgende utsagn i et styringsgruppemøte:

«Jeg synes det hadde vært spennende om kompetanse kan være noe som skal dyrkes i dette».

I kapittel 5.2.3 pekes det på nødvendigheten av å satse på urbane steds kvaliteter for at Rakkestad skal kunne tiltrekke seg flere unge voksne. Rapporten «Mindre byer og regionsentre – roller og funksjoner i regioner og regional utvikling» (Onsager m.fl. 2021), trekker fram følgende elementer som sentrale i urbane miljøer, der kompetanse inngår som ett av elementene (s. 32): Tjenestetilbud og -forsyning, arbeidsmarked og kompetansemiljøer, fysisk attraktivitet (kompakt stedsutvikling, natur- og miljøkvaliteter), sosiale og kulturelle møteplasser, aktiviteter og tilbud.

6.3 Urbane og rurale steds kvaliteter

Som vi så i kap. 1.2, viser undersøkelser om bostedspreferanser blant unge (Nordtug 2021 og Ungdommens distriktspanel 2021), at urbane steds kvaliteter, i samspill med lokale fortrinn, veier tungt for valg av bosted. Vi kjenner igjen disse synspunktene fra intervjuene og workshopen. Deltakerne understreker at Rakkestad har mange «småbykvaliteter» som man ser verdien av å ivareta og videreføre, samtidig som det framkommer et sterkt behov for at det blir dyrket fram andre mer urbane kvaliteter og verdier, som møteplassen skal være med på å løfte fram. En deltaker i prosjektet formulerte følgende mål for møteplassen:

«Det handler om å fange Rakkestadnerva».

For at man skal klare det, vil det være avgjørende at ungdommen i Rakkestad, som også skal være brukere av møteplassen fram i tid, selv får sette ord på hva denne «nerva» er for dem.

6.4 Biblioteket som kjernefunksjon i møteplassen

Som vi viste til i innledningen, har biblioteket en viktig funksjon som brobygger i lokalsamfunnet ved å være et tilbud til alle deler av befolkningen. Dette gjør biblioteket til en naturlig møteplass og en ideell arena for samskapsaktiviteter.

Biblioteket i Rakkestad er gjennom prosjektet blitt trukket fram som den ene møteplassen i

lokalsamfunnet der folk allerede samles på tvers av alder, kjønn og kulturell bakgrunn. Samtidig er det blitt signalisert at man ønsker å løfte biblioteket i Rakkestad opp og fram i lyset, både fysisk opp på gateplan, men også innholdsmessig som det naturlige møtestedet for flere, f.eks. ved å inngå i en sammenheng med kulturskole, NAV, frivilligsentralen og kulturhuset. Biblioteket har lav terskel for bruk blant de fleste og utpeker seg derfor som en kjerne i utviklingen av en møteplass i Rakkestad. Og nettopp mulighetene som ligger i en sterkere kobling mellom eksisterende aktører og institusjoner, ble framhevet av flere av gruppene i workshopen og bl.a. illustrert ved en glasskuppel som overbygning mellom de allerede eksisterende byggene (jf. fig. 20).

6.5 Konklusjon og veien videre: Sosial bærekraft som motor i samfunnsutviklingen

---

Den regionale analysen viser at Rakkestad er en kommune som tiltrekker seg flere innflyttere enn det som er gjennomsnittet for sammenliknbare kommuner. Tillitsundersøkelsen i Rakkestad viser generelt gode tillitsforhold, en sterk stedsidentitet og at spesielt politikere og folk i næringslivet og frivillig sektor er optimistiske med hensyn til framtidig utvikling. Datamaterialet fra intervjuene, workshopen og styringsgruppemøtene bekrefter langt på vei dette bildet: Rakkestad er et attraktivt bosted, samarbeidskulturen står sterkt, og det råder en optimisme rundt at man vil klare å snu den negative trenden med fraflytting av unge voksne. Prosjektaktivitetene har videre vitnet om et stort engasjement for å bidra til å skape et lokalsamfunn som innbyggerne kan være stolte av. Alle disse faktorene danner et solid fundament for det videre utviklingsarbeidet i kommunen.

De ulike prosjektaktivitetene har imidlertid belyst betydningen av samspill mellom ulike aktører for å lykkes med den steds- og sentrumsutviklingen man ønsker seg, samt viktigheten av å ivareta og løfte fram det eksisterende felles engasjementet for lokalsamfunnet. Møteplassen som gjennom prosjektarbeidet nå begynner å ta form, og som vil kunne være et verktøy i arbeidet med å trekke innbyggerne tettere på utviklingsprosesser, vektlegger sosial bærekraft. Sosialt bærekraftige lokalsamfunn innebærer bl.a. at innbyggerne har lik tilgang til goder og tjenester, føler tilhørighet i og har muligheten til å påvirke eget lokalmiljø (Hofstad 2021). De fem hovedidéene bygger opp rundt en møteplass der disse verdiene er sentrale.

En målsetting om økt samhandling og styrket fellesskap i Rakkestad avhenger naturligvis ikke av at det etableres en slik arena som vi har drøftet i dette prosjektet. Arbeidet med å styrke de sosiale dimensjonene i et framtidig Rakkestad må foregå på mange og ulike nivå og plattformer. I kjølvannet av den prosessen som er blitt gjennomført med «Flerbrukslab»-prosjektet, og med de konklusjonene som er blitt trukket i det foregående, vil kommunen kunne planlegge for og bidra til aktiviteter ut fra de forutsetningene man har i dag med hensyn til organisering og lokalisering av kommunale enheter. Mange av de behovene som er blitt løftet fram gjennom prosjektet, handler i større grad om mentale og kulturelle endringsprosesser enn om lokalisering av ulike aktiviteter. Likevel vil vi understreke at et målrettet arbeid med å styrke sosial bærekraft vil kunne få god drahjelp av etableringen en fysisk møtearena som gir lik adgang for alle. Her vil folk med ulik tilknytning til arbeidsliv, kulturliv, frivilligheten og det offentlige kunne ha glede og nytte av å tilbringe tid fordi man har lykkes i å skape et sted som oppleves som en

brobygger i lokalsamfunnet.

Referanser

- Anker-Nilssen, Merethe m.fl (2022): *Framtidige kompetansebehov – et oppdatert kunnskaps grunnlag Rapport 1*. Rapport nr. 15/2022. Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse
- Hofstad, Hege (2021): *Sosialt bærekraftige lokalsamfunn – en litteraturstudie*. NIBR rapport 2021:7. By- og regionforskningsinstituttet NIBR, OsloMet – storbyuniversitetet
- Hvitsand, C., & Brandtzæg, B. (2019). Utvikling av samhandlings- og innovasjonsplattformer etter Urban Living Lab-metoden (TF-rapport nr. 470). Telemarksforskning.
- Hvitsand, C., & Richards, B. (2017). Urban Living Labs - bruk av metoden i Norge og med eksempler fra Europa. TF-rapport nr. 393/2017. Telemarksforskning.
- Leerberg, Malene Bødker 2020: *Samskaping for nybegynnere*. Bibliotekutvikling.no: <https://bibliotekutvikling.no/biblioteketsomsamskaper/2020/10/19/samskaping-for-ny-begynnere/>
- Nordtug, Hildegunn (2021): *Unge motivasjon for å bo i distriktene*. Distriktssenteret
- Onsager, Knut m.fl. (2021): *Mindre byer og regionsentre – roller og funksjoner i regioner og regional utvikling*. NIBR rapport 2021:2. By- og regionforskningsinstituttet NIBR, OsloMet – storbyuniversitetet
- Rakkestad kommune (2011): *Rapport for plansmie for Rakkestad sentrum*. <https://www.allgronn.org/plansmie-rakkestad.html>
- Rakkestad kommune (2022): *Kommuneplan for Rakkestad kommune 2022-2034. Samfunnsdel*.
- Ungdommens distriktspanel (2021): <https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/regional--og-distriktspolitikk/lokal-samfunnsutvikling1/ungdommens-distrikts-panel/id2834846/>

ØSTFOLD KONTROLLUTVALGSSEKRETARIAT

Saksnr.: 2023/167
Dokumentnr.: 28
Løpenr.: 98622/2023
Klassering: 3016-191
Saksbehandler: Rania Matramawi

Møtebok

Behandlet av Kontrollutvalget Rakkestad	Møtedato 09.05.2023	Utvalgssaksnr. 23/17
---	-------------------------------	--------------------------------

---

Eventuelt